

5235

ՀԳԱՆԻՍ
(ԽԱՅԼՈՒԹՅՈՒՆ)

2006

944-49

(3)

Ըրք

Բրնիստեն-Պ-ը

Գաղափարե լեզուի

Ն. Պետրոսյան Գ. Յոհաննիսյան

Լր. Կ

Կիսեա [1845]

5285-4.7

1207-87 7

1875
New York

1875
New York

accuser, ագործ, ամբաստանել, աճեցնել
accroître, աճարկեցնել, շատցնել, շատացնել

14. Ch. Հասարակօրէն շ կը հնչէ. բայց երբեմն
օտար բառերու մէջ գի ձայն ալ կը հանէ. acheter,
չըլի, գնել, աճեցնել. = écho, էֆօ, արձա-
նակ, էնֆօ, սի:

15. E. զատ զատ անունով երեք հնչում ունի:

Ա. Ա ընդ շեշտ ունեցած ատեն (é), Փակ կ'ը-
սուի, ու մեր էին ձայնն ունի, բայց բերանն ու պրո-
կուսները ժողովելով հնչելու է. été, էէ, ամառ, էռը

Բ. Ա ընդ բութ ունեցած ատեն (è), Բայց կ'ը-
սուի, ու մեր էին ձայնն ունի, բայց բերանն ու պրո-
կուսները բանալով հնչելու է. père, փէր, հայր, փե-
րէր. succès, սիսէս, յաջողութիւն, էփոս:

Գ. Արք որ վրան ամենեւին նշան մը չ'ունենար
(e), ու նոյն վանկին մէջ իրմէ ետեւ բաղաձայն գիր
մը չ'ըլար նէ, Անձայն կամ Համը կ'ըսուի: Ասանկտե-
ղեր երբեմն մեր ըին ձայնը կը հանէ, երբեմն ալ բո-
լորովին անձայն կը մնայ. ce, սէ, սա, սո. de-gré,
դէրէ, սահման, տէրէճէ. vie, վի, կեանք, էսֆ:
Բայց թէ որ իրմէ ետեւ նոյն վանկին մէջ բաղաձայն
գիր մ'ըլայ, բակ կամ բայ ձայն կը հանէ. pied,
փիէ, ոտք, սիսէ. = chef, շէֆ, գլուխ, տալ:

Բառերուն վերջի անձայն օ գրէն ետեւ եկած բա-
ղաձայնը 8 գիրն ըլլայ նէ, մինակ միավանկերուն մէջ է
կը հնչէ, իսկ բաղաձայններուն մէջ անձայն կը մնայ
ces, սէ, աստի, տալ. les, լէ, անտի, տալ. livres
լիւր, գրքեր, փիս-տալ. faites, ֆիէ, ըրէ, էր, էյէ:

16. Աս գիրը չորրորդ ձայն մ'ալ ունի, այս ինքն
շատ բայ էի հնչում: Աս ձայնը Հասարակօրէն վրան
պարոյկ ունեցած ատեն (è) կը հանէ. fête, ֆէթ, տօն,
շէնթ. être, էրէր, ըլլալ, տալ:

17. E. Բայ էի ձայն կը հանէ. seigneur, սէ-
նէթ, տէր, տալ:

18. Eu ու oeu, էօ կը հնչեն. feu, ֆէօ, կրակ,
սօւր, էօր, քոր, փշտ-տալ: Բայց avoir,

— Լուսար, ունենալ, էրին՝ Բե+ բային մէջ է— կը հնչէ. j'eus, Ժէ— . que j'eusse, Գը Ժէ— :

19. G. բաղաձայնէ մը կամ a, o, u ձայնաւորներէն յառաջ, կամ վանկին վերջը եղած ատեն, չի ձայն կը հանէ. grêle. Դրէլ, կարկուտ, Գու— . gai, Գի, ուրախ, շու. augmenter, Եկմանդէ, աւելցրնել, — Գը— Գը— Գը— : Իսկ e, i, y ձայնաւորներէն յառաջ գրուած ատեն, չի ձայն կը հանէ. manger, Գանձի, Գանկ, Եկէ+ . gymnase, ԺԳու— շ, վարժարան, Բե— Լլէ— Գու— Գու— :

20. Gn. բառերուն մէջը ների կամ նչի պէս ձայն կը հանէ. magnifique, Գանէկֆիճ, փառաւոր, — Գը— Գը— Գը— : Իսկ բառերուն սկիզբը բնական ձայնով Գը կը հնչէ. gnomique, Գուօֆիճ, վճռական, նի— Գը— Լլէ . նոյնպէս կը հնչէ ignicole, Եկիֆիճ, կրակապաշտ, — Գը— Լլէ— Գը— Գը— . regnicole, ԳըԳիֆիճ, թագաւորութեան բնակիչը, Բե— Լլէ+ Լլէ— Գը— Գը— , եւ որիչ քանի մը բառերու մէջ :

21. H. երբեմն ամենեւին ձայն շ'ունենար, անոր համար ալ Համը կ'ըսուի. երբեմն ալ նի ձայն կը հանէ. habit, — Գի, զգեստ, է— Գու— . souhaiter, — Գը— Գը— , բաղձալ, — Գը— Լլէ— Գը— . = haut, Ըօ, բարձր, Եկ— Գը— :

22. L գիրը, իրմ յառաջ ի ձայնաւորն եղած ատեն, փափուկ ձայն մը կը ստանայ, որն որ չի պէս կը հնչէ. եւ թէ որ ինչ յառաջ ուրիշ ձայնաւոր մը կայ նէ, ինչ ձայնը շ'ելլեր. péril, Գըրիլ, վտանգ, Բե— Լլէ+ . paille, Գուլ, յարդ, — Գը— . soleil, — Գը— Լլէ, արեւ, Գը— Լլէ . oeil, Եօլ, աչք, Գըօլ :

23. Լ'ս կանոնէն դուրս հանելու է illustre, Ելլէ— Գը— Գը, Երեւելի, Բե— Լլէ— Գը : Ուրիշ բառեր ալ կան, որոնց մէջ il կամ բնական ձայնը կը հանէ, կամ մինակ է կը հնչուի. il, Ել, ան, Եօ . vil, Լլէ, անարդ, Գը— Գը . ville, Լլէ, քաղաք, Լլէ— Գը . mil, mille, Գը, հազար, Գը . = baril, Գը— Գը, կրկնի տակալ, Լլէ— Գը :

24. M ու n գրերէն յառաջ երբ որ նոյն վանկին ՉՊ ձայնաւոր մ'ըլլայ նէ, զան ձայն մը կը ստանան.

որ թթէն հնչուելուն՝ Ռնգական կ'ըսուի, ձայնա-
 երէն ոմանք ալ ասանկ տեղեր ձայներնին կը վո-
 յեն: Բայց թէ որ մի եւ նոյն բառին մէջ m կամ n գրէն
 թիւն ալ ձայնաւոր մը դայ, կամ իրենք կրկնուած
 բառն, ալ ռնգական շեն ըլլար, ձայնաւորներն ալ
 իրենց բնական ձայնը կը յզահեն:

25. Ո՛նգական ձայներն ասոնք են .

Am, an, em, en, աւ . enfant, աւֆան, աղայ, չճո-
 փ:

Aim, ain, ein, im, in, ym, yn, էւ . faim, ֆէւ,

անթութիւն, աւլուփ . fin, ֆէւ, վերջ, աւն:

Ien, էէւ, էւ . bien, ալէէւ, աղէկ, էյէ . patient,

փոսէւն, համբերող, ապուլ:

Um, un, eun, էւն . humble, էւնալլ, խոնարհ,

ալլուփ էէնէ-լլէ . un, էւն, մէկ, ալէր:

Աս օրինակներուն մէջ m ու n գրերը ռնգական
 են, իսկ ետեւի բառերուն մէջ ռնգական շեն, immo-
 bile, էմմոբլէ, անշարժ, փոքրամեծ . innocent, էնո-
 սան, անսեղ, աւլուլ . humilité, է-սիլէթիէ, խոնարհու-
 թիւն, ալլուփ էէնէ-լլէ-լէ-փ . une, է-նէ, (իգ .) մէկ, ալէր:

26. Ո՛րնակ ածականներու, en, աւին ու bien,

ալէնին վերջի n գիրը ետեւի ձայնաւորով սկսած բառին
 հետ կը կապուի ու ռնգական շ'ըլլար, ան ալ երբ որ
 երկու բառն իրարու հետ հարկաւոր կապակցութիւն
 կ'ունենան. Un bon enfant, էւն աւնֆան բարի աղայ
 մը, ալէր էյէ չճո-փ: Mon habit, մոն-ապի, իմ գգեստս,
 ալէնիս է-մապի: Un ancien ami, է-ան-անիէն-աֆի, հին
 ըրեկամ մը, ալէր է-սի արֆի: J'en ai vu, է-ան-է լի-
 սանցմէ տեսայ, ընլարդան էէօրդի-ս: Ils sont bien ai-
 mables, էլ աւն ալէնէ-է-սալլ, շատ սիրուն են, փէ-
 լիֆ արէրէր: Բայց ասանց կապակցութեան կը հնչուի
 Vin bon à boire, վէն աւն-ա-ա-ա, խմելու աղէկ գի-
 յի, էյէլէ-ճէ- շարապ: Donnez-en aux pauvres, մոնէ-
 ս օ փօլլ, աղքատներուն տուր անկից, ընդ-ն ֆո-
 լլէրէ լէր:

27. Oi, ա-ա-ա հնչէ . boire, ա-ա-ա, խմել, էլլէ-
 փ:

28. Oin. արեւելքի կը հնչէ . besoin , պահանջ , հարկաւորութիւն , կարիք :

29. Ou. արեւելքի կը հնչէ . jour , օր , օր , կէտ :

30. Ph. ֆիլոսոփայ կը հանէ . philosophe , ֆիլոսոֆ , փիլիսոփայ , ֆելոսոֆ :

31. Qu. մինակ քի կամ քի կը հնչէ . quand , քան , երբ , անշուն . qui , քի , որ , քի :

32. Rh. պարզ քի ձայն կը հանէ . rhétorique , քիլոգրիֆ , ճարտասանութիւն , կէտի կիլոգրիֆ :

33. S. բաւերուն մէջը բաղաձայնի քով , ու սկիզբը քի ձայն կը հանէ . իսկ բաւերուն մէջտեղը երկու ձայնաւորի մէջը կը հնչէ . espérer , կարգիլ , յուսալ , անսմի . conseil , քննակց , խրատ , կշիւ . sable , անուլ , աւաղ , քան . = choisir , շնորհիլ , ընտրել , կէտիլ :

34. Ce ու քի յառաջ դրուած ատեն , ամենեւին ձայնը չ'երբեր . scéléral , կէտիլ , շարագործ , կէտիլ . science , քիտիս , գիտութիւն , կէտ :

35. T գիրը , երբ որ բառի մէջ իրմէ կտրը ի կուրիչ ձայնաւոր մ'ունենայ նէ , երբեմն բնական ձայնը կը պահէ , երբեմն ալ քի ձայն կը հանէ . amitié , քիլիլ , բարեկամութիւն , քիլիլ . = patience , քիտիլ , համբերութիւն , քիտիլ :

36. Th. պարզ կի ձայն կը հանէ . théâtre , կիտիլ , կիտիլ , կիտիլ :

37. X. երբեմն քի կը հնչէ . luxe , կիտիլ , զեղխութիւն , քիտիլ . երբեմն կի . exemple , կիտիլ , օրինակ , կշիւ . երբեմն ո . soixante , քիտիլ , վաթսուն , քիտիլ . երբեմն ո . sixième , կիտիլ , վեցերորդ , քիտիլ . երբեմն քի . exciter , կիտիլ , գրգռել , քիտիլ :

38. Y. բաւերուն մէջը բաղաձայնի քով , սկիզբն ու վերջը միշտ մէկ ի ձայն ունի . tyran , կիտիլ , բռնաւոր , քիտիլ . yeux , կիտիլ , աչք , կիտիլ : իսկ բաւերուն մէջտեղը երկու ի ձայն կը հանէ . moyen (moi-ien) , կիտիլ , միջոց , կիտիլ , կիտիլ . pays (pai-is) , կիտիլ , գաւառ , կիտիլ :

39. Վանի մ'ընդհանուր կանոններ :

Ա. Քառերու մէջ կրկնուած բաղաձայններն ընդ-
 Հանրապէս մէկ դրի ձայն կը հանեն. abbé, -պէ, ար-
 բայ, բո-նո-նոն պաշը. aller, -լէ, երթալ, կէթիւն-
 serrer, -էրէ, ճնչել, -լէ-լէ-լէ. passer, ք-տէ, անցնիլ,
 կէչիւն:

Բ. Քառերուն վերջը բաղաձայնները հասարակ-
 օրէն անձայն կը մնան. tronc, Բրժն, կոճղ, քի-լիւն-
 sang, -ան, արիւն, ք-ն. coup, քո-, հարուած, ու-
 բոշ:

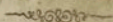
Գ. Քառերուն վերջն անձայն մնացող բաղա-
 ձայններն, իրենցմէ ետքը ձայնաւորով կամ անձայն
 հով սկսած բառ մը եկած ատեն, ձայններնին կը հա-
 նեն. բայց ան ատեն երկու բառը մէկ բառի պէս մէկ-
 տեղ հնչելու է. ինչպէս Aimer à lire, է-էր-ա-լիւր, կար-
 դալը սիրել, ք-ն-նոյն-նէ-լիւն: Savant homme, -ն-ն-ն-ն-ն-
 դիտան մարդ, իւն-նո-նո-նո-նո-նո: Vient-il? Վի-ն-ն-ն-ն-
 գայ, կէլիւր ք. Il est arrivé, իլ է-ն-ն-ն-ն-ն-ն, հասաւ, է-ն-ն-ն-ն-
 ն:

Դ. Ասանկ տեղեր d գիրը Բ կը հնչէ, g գիրը՝ ք,
 s ու x գրերը՝ շ. ինչպէս Grand arbre, կր-ն-ն-ն-ն-ն-ն-
 մեծ ծառ, քի-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն: Un long habit, է-ն-ն-ն-ն-ն-ն-
 երկայն զգեստ մը, -ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն: Les grands hommes,
 լէ կր-ն-ն-ն-ն-ն-ն, մեծ մարդիկները, քի-ն-ն-ն-ն-ն-ն-
 ն: Deux enfants, քէ-ն-ն-ն-ն-ն-ն, երկու տղաք, է-ն-ն-ն-ն-ն-ն:

Ե. Քայց ամէն տեղ ասանկ գրերուն ձայնը հա-
 նելու չէ. ընդհանրապէս աս գիտնալու է որ երկուքը
 մէկտեղ հնչուած բառերն իրարու հետ կապակցուած թիւն
 պիտ'որ ունենան, ու մէջտեղերնին կէտ պիտի չ'ըլլայ,
 ինչպէս են բոլոր վերի օրինակները: Ան ալ գիտնալու է
 որ խօսակցութեան մէջ ասանկ բաղաձայնները շատ քիչ
 կը հնչուի, իսկ կարդալու կամ մանաւանդ ծառ զրուցելու
 եւ մանաւանդ ստանաւորներու մէջ ըստ տեղւոյն կը հնչուի:

Մ Ա Ս Ն Ա .

Մ Ա Ս Ա Ն Յ Բ Ա Ն Ի Վ Բ Ա Յ Ը Ն Դ Հ Ա Ն Բ Պ Է Ս

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա .

Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ի Վ Բ Ա Յ

40. ԳՈՅԱԿԱՆՆ՝ ինչք իրմէ կեցող իր կամ բան մը կը ցուցընէ . père, հայր, փէրէր . arbre, ծառ, աշու . bonheur, երջանկութիւն, փոյուլ :

41. Գոյականը երկու կը բաժնուի, Յասուկ ու Հասարակ :

42. Յասուկը մասնաւոր մարդ, բան կամ տեղ մը կը ցուցընէ . Alexandre, Ալեքսանդր, Իսթեմբէր . Nil, Նեղոս, Նիլ փոյուրէք . Rome, Հռոմ, Բօմ :

43. Հասարակը նոյն տեսակ բաներէ մէկ հասը կը ցուցընէ . homme, մարդ, տոմ . fleuve, գետ, շոյ . ville, քաղաք, շէր :

44. Գոյականներուն նկատմամբ զիանալու բանն՝ իրենց Սեան ու Թիւն է :

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Ա .

Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Բ Ո Ւ Ն Ս Ե Ռ Ը

45. Սեան երկուք է, Արական ու Իգական :

46. Արական սեռը՝ բնութեամբ արունները կը ցուցընէ, իսկ իգականը՝ բնութեամբ էգերը կը ցուցընէ . ասով արուններուն անունները արական, էգերուն անուններն ալ իգական են . ինչպէս fils, որդի, օշու . cheval, ձի, ռ . արական են, ու fille, աղջիկ, փշ . jument, մատակ ձի, փշուր . իգական են :

47. Արբեմն արուններն ու էգերն իրարմէ զաս անուն կ'ունենան . le bélier, խոյ, փօշ . la brebis,

մարի, Գրեյն Գրեյն, Գրեյն Երբեմն ալ մինակ վերջաւորութեամբ իրարմէ կը զատուին, le lion, առիւծ, Գրեյն. la lionne, մատակ առիւծ, Գրեյն Գրեյն. le tigre, վազր, Գրեյն Գրեյն. la tigresse, մատակ վազր, Գրեյն Գրեյն. իսկ երբեմն մի եւ նոյն կամ արական կամ իգական բառը թէ արուներուն ու թէ էգերուն վրայ կ'ըսուի. le corbeau, ագռաւ, Գրեյն. la grenouille, գորա, Գրեյն Գրեյն:

48. Որովհետեւ սեռն՝ արուներն էգերէն զատելու համար է, անոր համար աղէկ նայուելու որ ըլլայ, արու կամ էգ շքուցընող զոյականներուն սեռ տալու շէր. բայց Գաղղեացիք՝ ինչպէս ուրիշ շատ աղէկեր, ասոնց ալ սեռ մը տուած են. ինչպէս soleil, արեւ, Գրեյն Գրեյն. jour, օր, Գրեյն. fruit, պտուղ, Գրեյն Գրեյն. բառերուն արական սեռ տուած են, ու lune, լուսընկայ, Գրեյն. nuit, գիշեր, Գրեյն. fleur, ծաղիկ, Գրեյն Գրեյն. բառերը, որոնք բնութեամբ առջիններէն սեռի տարբերութիւն չունին, իգական ըրած են: Ասիկայ մինակ ստորութեանէ կախում ունենալուն, որոշելը դժուար է. ուստի աս դժուարութիւնը քիչ մը դիւրինցընելու համար հետեւեալ կանոնները կը գնենք:

49. Արական են:

Ա. Օրաւերուն, մետաղներուն, օրերուն, ամիսներուն ու տարւան եզանակներուն անունները. chène, կաղնի, Գրեյն. fer, երկաթ, Գրեյն Գրեյն. mardi, երեքշաբթի, Գրեյն. mai, մայիս, Գրեյն. printemps, գարուն, Գրեյն Գրեյն:

Բ. Տէրութիւններուն, գաւառներուն, քաղաքներուն անունները, թէ որ ճոթերնին անձայն e չկայ նէ. Portugal, Բորդուգալ, Փոքր Գրեյն Գրեյն. Artois, Արթուա, Արթուա. Paris, Փարիզ, Փոքր Գրեյն: Կը զարտաւղին Sion, Սիոն, Սիոն. Jérusalem, Երուսաղէմ, Գրեյն Գրեյն Գրեյն. Tyr, Տիրոս, Թէրոս. Ilion, Իլիոն, Իլիոն Գրեյն Գրեյն:

Գ. Գոյականի պէս գործածուած ուրիշ մասունք բանի. le bon, աղէկը, Գրեյն. le manger et le boir, ու-

անին ու խմելը, եւեմէ եւեմէ. le oui et le non, հան'ու շէն, ուրիշ լէ եւյըր :

Գ. Սնդական վերջաւորութիւն ունեցող գոյականները. volcan, հրաբուխ, փեւշ րաւը. vent, հով, բեւոյն. parfum, ծխանելիք, պոփոփոփ : Ասկից կը զարտուղին tion, sion, xion, վերջաւորած գոյականները, ու main, ձեռք, եւ. fin, վերջ, սն. faim, անօթութիւն, սն. dent, աղբայ, րիշ բառերը : Նոյնպէս քանի մը հաստ ալ on վերջաւորած բառերը, ինչպէս maison, տուն, եւ. saison, եղանակ, եյեմ. leçon, համար, րիշ :

Ե. Աս վարը գրուած զանազան վերջաւորութիւնները գրեթէ բոլոր արական են. ոմանց ունեցած քիչ մը զարտուղութիւններն ալ քովերնին կը դնենք :

Ac, lac, լիճ, լիճ :	Er, cocher, կառավար, րիշ :
Aire, salaire, վարձք, հոգի :	Es, progrès, յառաջադիմութիւն, ելեւթիւն :
Չարա. affaire, գործ, հաշիւ. chaire, գահ, քանդակութիւն, ելեւթիւն. paire, զոյգ, շէն :	Et, billet, ամսակ, ուրիշիւն :
Al, canal, ջրանցք, սոս. տուն :	Eu, jeu, խաղ, շոն :
Ard, fard, անդր, քիչ շէն :	Ic, trafic, առևտուր, ելեւթիւն :
As, trépas, մահ, եւթիւն :	Is, tapis, գորգ, եւթիւն :
Age, courage, քաջութիւն, շէն. page, երես, սոս. շէն. cage, վանդակ, քոն. rage, կատաղութիւն, ելեւթիւն. image, պատկեր, եւթիւն. plage, ծովեզր, քիչ :	Isme, prisme, հաստածակազմ, շէն. It, profit, շահ, քիշիւն :
Oi, convoi, ուղեկցութիւն, լիճ. րիշիւն :	Oir, miroir, հայելի, ուրիշիւն :
At, senat, ճերակոյտ, քիշիւն :	Ome, tome, հասար. շէն. Or, trésor, գանձ, եւթիւն :
Au, chapeau, փեղոյր, շէն. Չարա. eau, ջուր, սոս. peau, կաշի, շէն. Ege, piège, ծուղակ, րիշիւն :	Os, repos, հանգիստ, քիշիւն. Ot, mot, բառ, եւթիւն :
Eil, ail, soleil, արեւ, լիճ. travail, աշխատանք, քիշիւն :	Ou, trou, ծակ, րիշիւն :
El, miel, մեղր, ութիւն :	Our, four, փուր, քիշիւն. Չարա. cour, պալատ, րիշիւն :
Eme, baptême, կնուսք, քիշիւն. Չարա. crème, սեր, քիշիւն :	Ours, cours, ընթացք, շէն. րիշիւն :

50. Իգական են .

Ա. Տէրութեանց, գաւառներու եւ քաղաքներու անունները՝ թէ որ ճոթերնին անձայն e կայ նէ. France, Գաղղիա, Ֆրանս. Provence, Փրովանս, Փրիշ :

Հ Ա Տ ՈՒ Ա Մ Բ .

Գ Ո Յ Ա Վ Ա Ն Ն Ե Ր ՈՒ Ն Թ Ի Ի Ը

51. Թիւն երկուք է, եղակի ու Յոգնակի:

52. Աղակին մինակ մէկ բան կը ցուցնէ. enfant, տղայ, ըճ--փ. maison, տուն, է՛. իսկ յոգնակին մէկէն աւելի կամ շատ բան մէկտեղ կը ցուցնէ. enfants, տղաք, ըճ--փլւր. maisons, տներ, է՛լէր:

53. Շատ գոյականներ կան՝ օրոնք եղակիի մէջ շատ բան մէկտեղ կը ցուցնեն, ու Հաւաքական կ'ըսուին. Թէ որ աս բառերէն յառաջ un, une, մէկ, ա՛ր Թիւն ըլլայնէ, Մասնաւոր Հաւաքական կ'ըսուին. իսկ Թէ չըլլայնէ, Ընդհանուր Հաւաքական կ'ըսուին. ինչպէս armée, զօրք, --էր. troupe, գունդ, ա՛եւէ--+. foule, բազմու- Թիւն, փ--լւր--լւր:

Գոյականներէն ոմանք մինակ եղակիի մէջ կը գործածուին. ինչպէս faim, անօթութիւն, --լւր. soif, ծարաւ. --լւր--լւր. jeunesse, երիտասարդութիւն, երիտասարդներ, է՛է՛լէր, ա՛ր փ--լւր. ոմանք ալ մինակ յոգնակիի մէջ կը բանին. ինչպէս pleurs, արցունք, է՛եւէ--լւր. tenebres, մութ, փ--լւր--լւր:

54. Ղոյականները յոգնակի կ'ըլլան ընդհանրապէս ճօթերնին s զիրն առնելով. ami, բարեկամ, ա՛ւր. habit, զգեստ, է--լւր. présent, պարգեւ, է՛էր. յգ. amis, habits, présents.

55. Աս ընդհանուր կանոնէն խել մը բառեր դուրս հանելու է:

Ա. Աղակիի մէջ s, x, z վերջաւորած գոյականներուն յոգնակին նոյն կը մնայ. os, սակր, է՛էր. croix, խաչ, է--լւր. nez, քիթ, ա՛ւր--լւր. յգ. os, croix, nez.

Բ. Աղակիի մէջ au, eau, eu վերջաւորածները, նոյնպէս ou վերջաւորածներէն ոմանք x կ'առնուն. oiseau, Թռչուն, փ--լւր. jeu, խաղ, յո--լւր. bijou, գոհար, է՛էր. յգ. oiseaux, jeux, bijoux.

Օս վերջաւորածներէն յոգնակիի մէջ x առնող բառերն ասոնք են, bijou, caillou, chou, genou, hibou, jousou, pou. իսկ clou, cou, filou, fou, sou, trou, verrou բառերն ընդհանուր կանոնին համաձայն՝ s կ'առնուն:

Գ. Al վերջաւորածներուն յոգնակին aux կ'ըլլայ, նոյնպէս ail վերջաւորածներէն ոմանց ալ. cheval, ձի, ֆ. travail, աշխատութիւն, շահագործ. յգ. chevaux, travaux. բայց bal, կարաւ, ֆ. carnal, բարեկենդան, ֆ. régal, կրօններ, շէյ-ֆէլ, յոգնակի մէջ ընդհանուր կանոնին հետեւելով՝ bals, եւ այլն, կ'ըլլան :

Ail վերջաւորողներէն յոգնակի մէջ aux բնական աստիճան, bail, émail, corail, soupirail, travail. Իսկ attirail, camail, détail, épouvantail, gouvernail, portail, sérail, միակ s մ'առնելով յոգնակի կ'ըլլան :

Գ. Ciel, երկինք, ֆ. oeil, աչք, ֆ. նշանակուած թեամբ յոգնակի մէջ cieux, yeux, կ'ըլլան. Իսկ ciel, անկողնոյ ձեղուն, ֆ. օյլ, (պատկերի մէջ) երկինք, (ֆ. օյլ) օյլ, եւ oeil, պանրի, գործիքներու ծակ, եւ այլն, ֆ. օյլ, ֆ. նշանակուած թեամբ՝ ciels, oeils, կ'ըլլան: Aïeul, պապ, հաւ, ֆ. բառին յոգնակին ալ aïeuls կ'ըլլայ. Իսկ aïeux յոգնակին նախնիք, ֆ. նշանակուած թեամբ կը գործածուի :

Ածականներն ալ յոգնակի բնական համար աւ կանոնները կը պահեն : Իգական ածականները միշտ անձայն e վերջաւորած ըլլալով, ընդհանուր կանոնին տակ կ'երթան. Ինչպէս petite, պզտիկ, ֆ. douce, անուշ, ֆ. belle, աղօտ, ֆ. générale, ընդհանուր, ֆ. douces, belles, générales կ'ըլլայ : Իսկ արականներն իրենց վերջաւորութեան համաձայն, ոմանք ընդհանուր կանոնին տակ կ'երթան, ոմանք ալ զարտուղութիւններէն մեկուն. Ինչպէս petit, doux, beau, general, յգ. petits, doux, beaux, généraux.

Գ Լ Ո Ւ Թ Բ .

Յ Օ Դ Ի Վ Բ Ա Յ

56. ՅՕԴԻՆ առանց նշանակութեան բառ մըն է, որն որ գոյականներէ յառաջ դրուելով, անոնց որոշուած ըլլալը կը ցուցնէ :

Գոյական մը որոշուած կ'ըլլայ, կամ թէ ըսեմ որոշ նշանակութիւն կ'ունենայ, երբ որ իր ցուցրած բաները կամ ամբողջ ամենը մեկտեղ կ'առնուի, կամ որո-

չուած մէկ մասը, կամ անոնցմէ մասնաւոր մէկը. ինչպէս
կենդանիները մահկանացու են, այս ինքն՝ ամէն կենդա-
նիք. Բախտի բարիքը կորստական է, այս ինքն՝ բարիք-
ներուն մէկ մասնաւոր մասը, բախտի բարիքը. Պաղղիայի
Թագաւորը մեռաւ, առանձին որոշուած մէկը :

57. Պաղղիացիք մինակ մէկ յօդ ունին, որն որ
եզակի արական գոյականներէն յառաջ դրուած ատեն՝
le կ'ըլլայ, եզակի իգական գոյականներէն յառաջ դրուած
ատեն՝ la, իսկ յոգնակի Թէ արական եւ Թէ իգական
գոյականներէն յառաջ՝ les կ'ըլլայ. le ciel, երկինքը, ^{կ'ըլլայ}
la terre, երկիրը, էէր. les animaux, ար. կենդանիները,
հայժնաւ. les étoiles, իգ. աստղները, էլլալալալ :

58. Յօդը երկու կերպ փոփոխուած ունի .

Ա. Արբ որ le կամ la յօդը ձայնաւորով կամ
անձայն h գրով սկսած բառէ մը յառաջ դրուի նէ, իր
e կամ a ձայնաւորը կը կրճատուի, ու տեղը l դրին վրայ
ապագարձ կը դրուի : Աս փոփոխութիւնը կրճատուած
կ'ըսուի : Ասանկով

Le arbre, ծառը, ալալ,	} ըսելու	} l'arbre.		
La épée, սուրը, էլլալ,			} տեղ,	} l'épée.
La heure, ժամը, հալալ,				

Բ. Արբ որ le կամ les յօդէն յառաջ de կամ à
նախադրութիւններէն մէկն ըլլայ նէ, յօդը նոյն նախա-
դրութեան հետ կը միանայ, ու մէկտեղ du, des, au, aux
կ'ըլլայ : Աս փոփոխութիւնն ալ Ամփոփուած կ'ըսուի :
Ասանկով

De le livre, գրքին, էլլալ,	} ըսելու	} du livre.		
De les fruits, պաղոց, հայժնաւ,			} տեղ,	} des fruits.
À le soleil, արեւուն, էլլալ,				
À les jours, օրերուն, էլլալ,			} aux jours.	

59. Աս ամփոփումն եզակիի մէջ ձայնաւորով
կամ անձայն հով սկսած բառերէն յառաջ շիգոր
ծուիր. ուստի du enfant, au homme չ'ըսուիր, հայժնաւ
de l'enfant, à l'homme. իսկ յոգնակիի մէջ կը դրուի
ծուի. ինչպէս des enfants, aux hommes.

60. Յօդին փոփոխմանց օրինակը .

Ե Չ Ա Կ Ի

Բ Ա Ղ Ա Չ Ա Յ Ն Ո Վ Ս Կ Ս Ա Ն

Ա Ր Ա Կ Ա Ն

Բ Ա Ռ Է Մ Ը Յ Ա Ռ Ա Ջ

1. Le coeur, սիրտ, էկ-րէէ.

2. Du coeur, սրտին, էկ-րէէն.

3. Au coeur, սրտին, էկ-րէէկ.

4. Le coeur, սիրտը, էկ-րէէկ.

5. Du coeur, սրտէն, էկ-րէէրէն.

La croix, խաչ, հաչ.

De la croix, խաչին, հաչն.

À la croix, խաչին, հաչի.

La croix, խաչը, հաչը.

De la croix, խաչէն, հաչրէն.

Յ Ո Ք Ն Ա Կ Ի

Ք Է Բ Ա Ղ Ա Չ Ա Յ Ն Ո Վ Ք Է Չ Ա Յ Ն Ա Ն Ս Կ Ս Ա Ն

Ա Ր Ա Կ Ա Ն Ռ Ի Ի Ք Ա Կ Ա Ն

Բ Ա Ռ Է Յ Ա Ռ Ա Ջ

(coeurs, սրտերը, էկ-րէէլէր.

1. Les { croix, խաչերը, հաչրը.

{ enfants, աղբ, չճո-ժլւր.

Ե (coeurs, սրտերուն, էկ-րէէլէրէ.

aux { croix, խաչերուն, հաչրա.

{ enfants, աղբ, չճո-ժլւրա.

Չ Ա Յ Ն Ա Ն Ռ Ր Ո Վ Ս Կ Ս Ա Ն

Ա Ր Ա Կ Ա Ն Ռ Ի Ի Ք Ա Կ Ա Ն

Բ Ա Ռ Է Մ Ը Յ Ա Ռ Ա Ջ

L'enfant, աղբ, չճո-ժ.

De l'enfant, աղբն, չճո-ժն.

À l'enfant, աղբն, չճո-ժ.

L'enfant, աղան, չճո-ժա.

De l'enfant, աղէն, չճո-ժրան.

(coeurs, սրտերուն, էկ-րէէլէրէն.

2. Des { croix, խաչերուն, հաչրն.

{ enfants, աղբ, չճո-ժլւրն.

Ե (coeurs, սրտերէն, էկ-րէէլէրէն.

Des { croix, խաչերէն, հաչրան.

{ enfants, աղբիկ, չճո-ժլւրբան.

Գ Լ Ո Ւ Թ Գ .

Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Ի Վ Ր Ա Յ

61. ԱՅԾԱԿԱՆԸ գոյականի վրայ դրուելով, անոր
ինչպէս բլլալը կը ցուցնէ. bon père, բարի հայր, էփ
փէրէր. petit arbre, պղտիկ ծառ, փէ-շէ-տ-աշէ-շ. grand
bonheur, մեծ երջանկութիւն, ափ-շէ-տ-էփ-աշէ-շ:

62. Ածականները կրնանք հինգ բաժնել, Հասարակ,
Թուական, Ստացական, Յուցական ու Անորոշ:

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Ծ Ա .

Հ Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր Ո Ւ Ն Վ Ր Ա Յ

63. Ասոնց վրայ երկու գլխաւոր գիտնալու բան
կայ. նախ իրենց սեռն ու թիւը, երկրորդ իրենց աստիճանը:

Ա . Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր Ո Ւ Ն Ս Ե Ռ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ը

64. Թէպէտ ածականներն իրենք իրենցմէ սեռ
ու թիւ չ'ունին բայց իրենց գոյականներուն հետ ու
նեցած կապակցութիւնն ցուցնելու համար՝ անոնց
հետ միշտ կը համաձայնին, կամ թէ բաժմ իրենց վեր-
ջը փոխուելով, գոյականներուն թիւն ու սեռը կ'առ-
նուն: Ասիկայ Ածականներուն սեռն ու թիւը կ'ըսուի.
beau jardin, աղււոր պարտէզ, փէ-շէ-շ աշէ-շէ. belle
maison, աղււոր տուն, փէ-շէ-շ էփ. beaux jardins, ա-
ղււոր պարտէզներ, փէ-շէ-շ աշէ-շէ-էփ. belles maisons,
աղււոր տներ, փէ-շէ-շ էփէփ:

65. Արականի վերջաւորութիւն ունեցող ածա-
կաններն ընդհանրապէս՝ ճոթերնին անձայն e գիրն
առնելով իդական կ'ըլլան. haut, բարձր, էփ-տէփ-տ.
vrai, ստոյգ, փէրշէփ-տ. իդ. haute, vraie: Իսկ իդականի
վերջաւորութիւն ունեցողներն իդականի մէջ նոյն կը
մնան. sage, իմաստուն, ալփ. admirable, զարմանալի,
աճ-շէփ-տ. իդ. sage, admirable.

Արականի ու իդականի վերջաւորութիւն ըսելով
Հասարակօրէն ինչ իմացուիլը վերջ (50 Բ. Ծան.) ըսինք:

† protecteur, պաշտպան, հիշույնի. իգ. accusatrice, protectrice: Բայց ասկից դուրս հանելու է ընդունելու թիւն ներկային antը eurfի փոխուելով շինուածները, հնչպէս էր վերը դրուած chanteur բառը:

4. Սէկ քանի հասն ալ ervesse կ'ըլլան. որոնց աւելի դործածականներն են vengeur, վրէժխնդիր, հիշույնի. pecheur, մեղաւոր, հիշույնի. chasseur, որսորդ, զէշ. իգ. vengeresse, pécheresse, chasseresse.

5. Auteur, մատենագիր, հիշույնի. professeur, վարպետ, հիշույնի. littérateur, գրագէտ, հիշույնի. ածականները իգականի մէջ նոյն կը մնան:

Ե. Beau, աղւոր, հիշույնի. jumeau, երկուորեակ, եւիշ. nouveau, նոր, եւիշ. fou, խենթ, հիշույնի. mou, թոյլ, մեղկ, հիշույնի. ածականներուն իգականը, belle, jumelle, nouvelle, folle, molle կ'ըլլայ: Ասոնց արականները՝ ձայնաւորով կամ անձայն h դրով սկսած գոյականէ մը յառաջ դրուած ատեննին, bel, fol, եւ այլն, կը դրուին. fol espoir, պարասպ յոյս, ուշ. եւիշ. nouvel habit, նոր զգեստ, եւիշ. եւիշ. vieux habit, անսանկ տեղեր vieil կ'ըլլայ. vieil homme, ծեր, հիշույնի:

Չ. Լեռուեալ ածականները բոլորովին զարտուղի կերպով իգական կ'ըլլան:

† Blanc, ճերմակ, ուշ.	իգ. blanche.
Franc, համարձակ, եւիշ.	„ franche.
Sec, չոր, հիշույնի.	„ sèche.
Frais, թարմ, հիշույնի.	„ fraîche.
Grec, Յոյն, հիշույնի.	„ Grecque.
Turc, Տաճիկ, Օսմանլու.	„ Turque.
Caduc, խախուտ, որոշման.	„ caduque.
Public, հրատարակական, եւիշ.	„ publique.
Long, երկայն, հիշույնի.	„ longue.
Malin, զէշ, հիշույնի.	„ maligne.
Favori, սիրելի, եւիշ.	„ favorite.

Քանի մը իշխանութեան, աստիճանի, ազդականութեան գոյական անունները՝ ածականներու պէս իզականի մէջ կը փոխուին, որոնց գլխաւորներն ու դժուարները հոս կը գնենք:

Dieu, Աստուած, Ալլահ.	Իդ. Déesse, աստուածուհի, զիկր. Էլլահի:
Prince, Իշխան. Պէյ.	„ princesse, Իշխանուհի, տիկին, հանճի:
Duc, դուքս, Գուքս.	„ duchesse, դքսուհի, Գուքսուհի, Գուքսուհի:
Comte, կոմս, Կոմս. Պէյ.	„ comtesse, կոմսուհի, Գոմսիկի Գոմսուհի:
Abbée, աբբայ, Բուհայ.	„ abbesse, աբբասուհի, Գուլան:
Prêtre, քահանայ, Գուքս.	„ prêtresse, քրմուհի, Գուքսուհի:
Maitre, տէր, վարպետ, Գուքս, Գուքս.	„ maitresse, տիկին, վարպետուհի, Գուքսուհի, Գուքսուհի:
Empereur, կայսր, Իմպերատոր.	„ impératrice, կայսրուհի, Իմպերատրիս:
Ambassadeur, դեսպան, Էմբասադոր.	„ ambassadrice, դեսպանուհի, Էմբասադորիս:
Neveu, եղբորորդի, քեռորդի, Էմբասադոր.	„ niece, եղբոր, քրոջ աղջիկը, Գուքսուհի:
Gouverneur, կառավար, Գուքսուհի.	„ gouvernante, կառավարիկինը, գոյեակ, Գուքսուհի, Գուքսուհի:
Serviteur, ծառայ, Էմբասադոր.	„ servante, աղախին, Գուքսուհի:
Roi, Թագաւոր, Գուքսուհի.	„ reine, Թագուհի, Գուքսուհի:
Baron, պարոն, ամիրայ, Պէյ.	„ baronne, պարոնուհի, Պէյ, հանճի:
Fils, որդի, Գուքսուհի.	„ fille, աղջիկ, Գուքսուհի:

Բ. ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ

67. Ածական մը իր գոյականին ինչպէս ըլլալը շատ կերպով կրնայ ցուցնել, ու ասիկայ Աստիճան կ'ըսուի:

68. Աս աստիճանները գլխաւորաբար երեք են. Գրական, Բազմատական, Գերազրական.

69. Գրականը գոյականին մինակ ինչպէս ըլլալը կը ցուցնէ. belle maison, աղուոր տուն, Էմբասադորի տուն. cette maison est belle, աս տունն աղուոր է, Գուքսուհի Էմբասադորի:

70. Բազմատականը գոյականին ուրիշ մը հետ

te maison est très-belle, bien belle, եւ այլն, աւ տու-
նը շատ աղուոր է. որ- է՛վ չէ՛ք կէ-շէլ րէ՛ր :

76. Իսկ յարաբերութեամբ գերադրականը կը
չինուի առաւելութեան կամ նուազութեան բաղդա-
տական ածականին վրայ յօդ, կամ mon, ton ... գնե-
լով. c'est la plus belle maison, կամ c'est la maison
la plus belle, կամ c'est la plus belle des maisons,
ասիկայ (աներուն մէջէն) ամենէն աղուոր տունն է,
է՛վ է՛րէն ե՛կէ-քէն րէն, էն կէ-շէլէ որ- որ-ր. c'est ma plus
belle maison, այս ինքն՝ c'est la plus belle de mes
maisons, ասիկայ իմ ամենէն աղուոր տունն է. էն կէ-
շէլ է՛վէ՛ որ- որ-ր :

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Բ .

ԹՈՒԱԿԱՆ. ՍՏԱՅԱԿԱՆ. ՅՈՒՑԱԿԱՆ ՈՒ ԱՆՈՐՈՇ
ԱՆՍԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Ա . Թ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

77. Թուականները բանի մը քանի հատ ըլլալը
կամ ուրիշի հետ ինչ կարգ ունենալը կը ցուցնեն :
Անոր համար գլխաւորաբար երկու կը բաժնուին, Բաց-
արձակ ու Գասական :

78. Բացարձակ թուականներն ասոնք են .

Un, իդ. une, մէկ, ու՛ր :	Quinze, տասնուհինգ, ըն ու՛շ :
Deux, երկու, է՛ք :	Seize, տասնուվեց, ըն ու՛նն :
Trois, երեք, է՛ք :	Dix-sept, տասնուօթը, ըն ե՛ք րէ՛ր :
Quatre, չորս, րէ՛ք րէ՛ր :	Dix-huit, տասնուօթը, ըն րէ՛ք րէ՛ր :
Cinq, հինգ, ու՛շ :	Dix-neuf, տասնուինը, ըն րէ՛ք րէ՛ր :
Six, վեց, ու՛նն :	Vingt, քսան, է՛ք րէ՛ք :
Sept, օթը, է՛ք րէ՛ր :	Vingt-un, քսանումէկ, է՛ք րէ՛ք րէ՛ր :
Huit, ութը, ե՛ք րէ՛ք :	Vingt-deux, քսանուերկու, է՛ք րէ՛ք րէ՛ր :
Neuf, ինը, րէ՛ք րէ՛ր :	Trente, երեսուն, ըն ու՛նն :
Dix, տասը, ըն :	Quarante, քառասուն, ըն ըն րէ՛ք :
Onze, տասնումէկ, ըն ու՛նն :	Cinquante, յիսուն, է՛ք րէ՛ք :
Douze, տասնուերկու, ըն է՛ք րէ՛ք :	Soixante, վաթսուն, ու՛նն րէ՛ք :
Treize, տասնուերեք, ըն է՛ք րէ՛ք :	
Quatorze, տասնուչորս, ըն րէ՛ք րէ՛ք :	

84. Ստացականներն ասոնք են .

Ե Ձ Ա Կ Ի

Ե Բ Ա Կ Ա Ն

Ի Գ Ա Կ Ա Ն

Mon, <i>իմ, պէնիմ</i>	} livre.	Ma, <i>իմ, պէնիմ</i>	} plume.
Ton, <i>քու, սենին</i>		Ta, <i>քու, սենին</i>	
Son, <i>իր, ընուն</i>		Sa, <i>իր, ընուն</i>	
Notre, <i>մեր, պէնիմ</i>	} livre, <i>զիրք, սենին</i> .	} plume, <i>զրիչ, սենիմ</i> .	
Votre, <i>ձեր, սենին</i>			
Leur, <i>իրենց, ընուն</i>			

Յ Ո Գ Ն Ա Կ Ի

Ե Բ Ա Կ Ա Ն Ո Ի Ի Գ Ա Կ Ա Ն

Mes, <i>իմ, պէնիմ</i>	} livres, <i>զքեր, սենին</i> .
Tes, <i>քու, սենին</i>	
Ses, <i>իր, ընուն</i>	
Nos, <i>մեր, պէնիմ</i>	
Vos, <i>ձեր, սենին</i>	
Leurs, <i>իրենց, ընուն</i> .	} plumes, <i>զրիչներ, սենիմ</i> .

85. Չայնաւորով ու անձայն հ գրով սկսած ի-
գական բառերէն յառաջ՝ ma, ta, sa, զնելու տեղ,
mon, ton, son կը գրուի. mon épée, *իմ սուրս, պէնիմ*
սենին. ton illustre mère, *քու երեւելի մայրդ, սենին*
սենին :

Գ . Յ Ո Ի Յ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Բ

86. Յուցականները գոյականի մը քով գրուելով,
անիկայ մօտի պէս կը ցուցնեն, ու ասոնք են :

Ե.Ձ.Ա.Բ. ce, cet. Ի.Գ. cette. Յ.Ո.Գ. Ա.Բ. Ո.Ի. Ի.Գ. ces.

87. Ազակի արականի մէջ ce ցուցականը կը գրուի
բաղաձայնով սկսած բառէ յառաջ, իսկ cet ձայնաւո-
րով կամ անձայն հ գրով սկսած բառէ յառաջ. ce
jardin, *աս պարտէզը, պո- պո-սէ*. cet homme, *աս*
մարդը, պո- պո-սէ :

Գ. Ա Ն Ո Ր Ո Շ Ն Ե Ր

88. Անորոշները գոյականէ մը յառաջ դրուելով,
վրան ընդհանրութիւն մը կ'աւելցընեն, ու ասոնք են.

Quelque, մէկ, քանի մը, շէր, շէր գուշ, շուշ:

Chaque, ամէն, ամէն մէկ, հէր, հէր շէր:

Quelconque, ինչ կամ որն ըլլայ նէ, ամենեւին, հա-

իւշ օլուրու, հէշ, հէշ շէր:

Nul, իգ. nulle,

Aucun, իգ. aucune,

Pas un, իգ. une,

Plusieurs, շատ, շտ:

Autre, մէկալ, ուրիշ, օ շէր, շուշ:

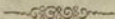
L'un et l'autre, թէ մէկը թէ մէկալը, երկուքն ալ,

իւիւի տէ:

Tout, toute, ամէն, հէր, ծիւլ:

Même, նոյն, շէր:

Հասեղս անորոշ ածականներուն մէջ գրած բա-
ռերնէս քանի մը հաար ետեւէն (103) անորոշ գերա-
նուններուն մէջն ալ պիտի դնենք. ինչու որ ասոնք եր-
բեմն գոյականի մը քով դրուելով՝ անորոշ ածական կ'ըլ-
լան, ու երբեմն առանց գոյականի գործածուելով՝ անո-
րոշ գերանուն: Ինչպէս օրինակի համար աս խօսքին
մէջ Dieu a créé tout l'univers. Աստուած բոլոր աշ-
խարհքը ստեղծեց, Ալլահ շէ-իւն շիւնեւշը ե-ր-իւրը,
tout բառն անորոշ ածական է. իսկ աս խօսքին մէջ,
La mort nous sépare de tout, մահը զմեզ ամէն բանէ
կը բաժնէ, էօլեւ՝ շիւն հէր շիւրը, անորոշ
գերանուն է: Նոյնպէս leur բառը՝ զորն որ սասցական
ածականներուն մէջ (84) գրինք, անձնական գերանուն
ալ կ'ըլլայ. ինչպէս je leur ai dit, անոնց ըսի, օլուր-
տէտէ: Le, la, les, բառերն ալ որոնք յօդ են (57) եր-
բեմն անձնական գերանուն կ'ըլլան. ինչպէս nous le
connaissons, մենք զինքը կը ճանչնանք, շիւ շիւ-իւրը-
րը. les avez-vous vus? զանոնք տեսա՞ր, օլուրը ի՞նչ-
տէն: Ասոնք գործածուելու եղանակէն գիւրա-
կրնան իմացուիլ:

Գ Լ Ո Ւ Ս Գ .

Գ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ա Ն Վ Ր Ա Յ

89. ԳՆԲԲԵՆՈՒՆԸ խօսքի մէջ միեւնոյն գոյականը շատ հեղ չկրկնելու համար կը գործածուի . L'homme pieux rend à Dieu l'hommage, զո՛րքս իւր հարմարութեամբ . Բարեպաշտ մարդը կու տայ Աստուծոյ ան յարգութիւնը, զորն որ ինքն անոր պարտական է . Զմէր քիչէ Ալլահն որ զն զան ի պարտէիէ ի պարտէր : Թէ որ աս խօսքին մէջ ամենեւին դերանուն չըլլար, *hommage, homme, Dieu* գոյականները կրկնելով՝ *l'homme pieux rend à Dieu l'hommage, lequel hommage l'homme pieux doit à Dieu* ըսելու էր, որով թէ խօսքը շատ կ'երկրննար, թէ ազուրուսթիւնը կը կորսուէր :

90. ԳՆԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐԸ Հինգ ցեղ են . Անձնական, Աստղական, Յուսկական, Յարաբերական ու Անորոշ :

Ա . Ա Ն Չ Ն Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

91. Անձնականները գոյականին տեղը զրուելով, անոր դէմքը կը ցուցնեն :

92. ԳՆԵՎՔՆ ԵՐԷՔ Է . առաջին, երկրորդ ու երրորդ . խօսողն առաջին դէմքն է, որուն հետ որ կը խօսի՝ երկրորդ, որուն վրայ որ կը խօսի՝ երրորդ :

93. Անձնական դերանուններն ասոնք են .

Ա . ԴԵՄՔԻ Je, me, moi, nous.

Բ . ԴԵՄՔԻ Tu, te, toi, vous.

Գ . ԴԵՄՔԻ Il, ils, elle, elles. lui, leur, eux, le, la, les, se, soi, en, y.

94. Ասոնց նշանակութեան ու ինչ կերպով նախադրութիւն առնելուն օրինակը .

U. ґ-ґ-ґ-ґ

U P U ґ U ґ 0 P P ґ U ґ U ґ

F. ґ-ґ-ґ-ґ

b 2. U ґ P

U P P P P P P

ґ. ґ-ґ-ґ-ґ

P P P P P P P

Je, moi, *ka*, ыґґґ.

De moi, *passé*, ыґґґґґ.

À moi, moi, me, *présent*, ыґґґґ.

Moi, me, *général*, ыґґґ.

De moi, *présent*, ыґґґґґ.

Tu, toi, *général*, ыґґ.

De toi, *général*, ыґґґ.

À toi, toi, te, *général*, ыґґґ.

Toi, te, *général*, ыґґ.

De toi, *général*, ыґґґґ.

3 0 ґ ґ U ґ P

Il, lui,

De lui, en,

À lui, lui, y,

Lui, le,

De lui, en,

Elle, *elle*, ґ.

D'elle, en, *elle*, ґґґ.

À elle, lui, y, *elle*, ґґ.

Elle, la, *elle*, ґґґ.

D'elle, en, *elle*, ґґґґ.

Nous, *elle*, ыґґґ.

De nous, *elle*, ыґґґґ.

À nous, nous, *elle*, ыґґґ.

Nous, *général*, ыґґґ.

De nous, *général*, ыґґґґ.

Vous, *général*, ыґґ.

De vous, *général*, ыґґґ.

À vous, vous, *général*, ыґґ.

Vous, *général*, ыґґ.

De vous, *général*, ыґґґ.

Ils, eux,

D'eux, en,

À eux, leur, y,

Eux, les,

D'eux, en,

Elles, *elles*, ґґґ.

D'elles, en, *elles*, ґґґґ.

À elles, leur, y, *elles*, ґґґ.

ґґґґ.

Elles, les, *elles*, ґґґґ.

D'elles, en, *elles*, ґґґґ.

ґґґґ.

ԱՐԱԿԱՆ ՈՒ ԻԳԱԿԱՆ

ԵԶԱԿԻ

ՅՈՒՆԱԿԻ

Soi, *ինք*, *էնտէ*, *էնտէնէ* .De soi, *իր*, *էնտէնէն* .À soi, *se, իրեն*, *էնտէնէնէ* .Soi, *se, զինք*, *էնտէնէնէ* .De soi, *իրմէ*, *էնտէնէնէն* .Se, *իրենց*, *էնտէնէնէնէնէ* .Se, *զիրենք*, *էնտէնէնէնէնէնէ* .

Բ . ՍՏԱՅԱԿԱՆՆԵՐ

95. Ստացականները գոյականի մը տեղ դրուելով, անոր որուն ըլլալը կը ցուցնեն, ու ասոնք են .

Ե Զ Ա Կ Ի

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

Le mien,

La mienne, *իմն*, *ալնէնէնէնէ* .

Le tien,

La tienne, *քուկդ*, *նէնէնէնէնէ* .

Le sien,

La sienne, *իրենը*, *ննննէնէնէ* .

Le nôtre,

La nôtre, *մերը*, *ալնէնէնէնէնէ* .

Le vôtre,

La vôtre, *ձերը*, *նէնէնէնէնէնէ* .

Le leur,

La leur, *իրենցը*, *ննննէնէնէնէնէ* .

Յ Ո Ւ Ն Ա Կ Ի

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

Les miens, Les miennes, *իմիններս*, *ալնէնէնէնէնէնէ* .Les tiens, Les tiennes, *քուկիններդ*, *նէնէնէնէնէնէնէ* .Les siens, Les siennes, *իրենները*, *ննննէնէնէնէնէ* .Les nôtres, *մերինները*, *ալնէնէնէնէնէնէ* .Les vôtres, *ձերինները*, *նէնէնէնէնէնէնէ* .Les leurs, *իրենցները*, *ննննէնէնէնէնէնէ* .

96. Ասոնց վրայի յօդերը միշտ կը մնան . որոնք չասարակ յօդերուն պէս նախադրուած իւր ալ ասունելով, du mien, au mien, de la sienne, à la nôtre, des vôtres, aux leurs, եւ այլն, կ'ըլլան :

Գ. ՅՈՒՅԱԿԱՆՆԵՐ

97. Յուցականները գոյականի մը տեղ գրուելով, անիկայ մօտի պէս կը ցուցնեն, ու ասոնք են.

Ե ԶԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ	ԻԳԱԿԱՆ
Celui,	Celle, ասիկայ, անիկայ, Կ՛, օ.
Celui-ci,	Celle-ci, ասիկայ, Կ՛.
Celui-là,	Celle-là, անիկայ, օ.

ՅՈՒՆԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ	ԻԳԱԿԱՆ
Ceux,	Celles, ասոնք, անոնք, Կ՛-նլուր, ծնլուր.
Ceux-ci,	Celles-ci, ասոնք, Կ՛-նլուր.
Ceux-là,	Celles-là, անոնք, ծնլուր.

98. Ասոնցմէ զառ ce, աս, Կ՛, գերանունը առանց փոխուելու թէ արականի եւ թէ իգականի, թէ եզակիի եւ թէ յոգնակիի մէջ կը գործածուի: Ceci ալ կայ, որ կը նշանակէ աս բանս, Կ՛ շէյ, ու cela որ կը նշանակէ՝ ան բանը, օ շէյ:

Դ. ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

99. Յարաբերականներն իրենցմէ յառաջ եղած բառի մը տեղ գրուելով, անոր ընդհանուր իմաստը կ'ամփոփեն. եւ ան բառը Յարաբերեալ կ'ըսուի:

100. Յարաբերականներն ասոնք են, Qui, que, quoi, dont, où, lequel.

101. Ասոնց նշանակումը կ'ըսեն ու ինչ կերպով նախագրուած իւր ասոնելուն օրինակը.

Ե ԶԱԿԻ ՈՒ ՅՈՒՆԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ ՈՒ ԻԳԱԿԱՆ

Qui, որն որ, որոնք որ, †, օ †, հանկուր †.	
De qui,	} որուն որ, որոնց որ, †-ին †, հանկուրը †.
De quoi,	
Dont,	

À qui,	} որուն որ, որոնց որ, +ի-ի +ի, հանդիման +ի,
À quoi,	
Où,	
Que,	} որն որ, որոնք որ, +ի-ի +ի, հանդիման +ի,
Qui,	
Quoi,	
De qui,	} որմէ որ, որոնցմէ որ, +ի-ի +ի, հան- դիման +ի, հանդիման +ի.
De quoi,	
Dont,	
D'où,	

102. Իսկ lequell գերանունը սեռով ալ թուով ալ կը փոխուի, ու lesquels, laquelle, lesquelles կ'ըլլայ: Վրայի յողբ միշտ կը պահէ, նախադրութիւն ալ առնելով, duquel, auquel, de laquelle, à laquelle, desquels, auxquelles, եւ այլն, կ'ըլլայ:

Ե. ԱՆՈՐՈՇՆԵՐ

103. Անորոշները գոյականներուն տեղը կը դրուին, սիլ ու քանի հաս ըլլանին շքուցընելով, եւ ստնք են.

On, մէկը, մարդ, մարդիկ, ոչինչ, ոչինչ:
Chacun, ամէն մէկը, ամէն մարդ, հէր ոչինչ, հէր +էլ:
Quelqu'un, մէկը, ոչինչ. quelques-uns, սմանք,
ոչինչ:

Personne, ոչ ոք, ամենեւին մէկը, հիշ +ի-ի:

Rien, ոչ ինչ, ամենեւին բան մը, հիշ ոչինչ:

Autrui, ուրիշը, ուրիշները, ոչ-չ-լ-լ, էլ:

L'un l'autre, մէկըմէկ, իրար, ոչինչ ոչինչ:

L'un et l'autre, թէ մէկը թէ մէկալը, երկուքն ալ,
ոչինչ ոչ ոչինչ, ի-ի-ի ոչ:

Aucun, { եւ ոչ մէկը, հիշ ոչինչ:

Plusieurs, շատերը, շատեր:

Autre, ուրիշը, մէկալը, ոչ-չ-լ-լ, ոչինչ:

Tout, ամէնը, հի-ի-ի, ի-ի-ի:

104. Զեռեւեալ քանի մը բառերն ալ անորոշ դերանուն կը սեպուին .

Quel, ինչ, որ, նէ, ևնիլ :

Quel que, ինչ որ, ինչ բան որ, նէ + :

Quelque . . . que, ինչպի որ, որչափ որ, նէ + որ + :

Quoi que, ինչ որ, նէ + :

Quoi que ce soit, ինչ որ ըլլայ նէ, ինչ որ, նէ +

օլորս :

Qui que ce soit, ով որ ըլլայ նէ, + մ + օլորս :

Գ Լ Ո Ի Խ Ե .

Բ Ա Յ Ի Վ Ր Ա Յ

105. ԲԱՅԸ բանի մը վիճակը կամ որպիսութիւնը կը հաստատէ . Dieu est grand, Աստուած մեծ է, Ալլան որէջիւր + որիւր . les hommes pensent, մարդիկները կը մտածեն, Ինչպիսիք որիւր + ինչպիսիք :

106. Բայերը հինգ կը բաժնուին . Ներգործական, Արաւորական, Չէզոք, Փոխադարձ ու Միադէմ կամ Գիմազուրկ :

107. Ներգործական բայն ուրիշի հետ հազորդութիւն ունեցող գործք մը կը ցուցնէ . j'aime mon père, հայրս կը սիրեմ, + երեւի + սէր :

108. Արաւորական բայն ուրիշէ ընդունուած գործք մը կը ցուցնէ . je suis aimé de mon père, հօրմէս կը սիրուիմ, + երեւի + սէր :

109. Չէզոք բայն ընողին վրայ մնացող գործք մը կը ցուցնէ . je suis tombé, ինկայ, որիւր + մ . il pleurerait de joie, ուրախութենէն կու լար, սէր + ինչ :

110. Փոխադարձ բայն՝ երկու նոյն դէմք ունեցող դերանունով կը խոնարհի : Ասոնցմէ ոմանք միշտ փոխադարձ են . je me souviens, կը յիշեմ, Ինչ :

Բախի՛ր . ոմանք ալ ըստ պատահման երբեմն փոխա-
դարձ կ'ըլան . il se joue de moi , զիս ծաղր կ'ընէ ,
պէնի Բախարս էրէր :

111 . Միադէմ բայն ամէն ժամանակին մէջ մի-
նակ մէկ դէմք , այս ինքն՝ եզակի երրորդ դէմք ունի :
Ասնցմէ ալ ոմանք միշտ միադէմ են . il faut , պէտք
է , իէրէ+ րէր . il neige , ձիւն կու գայ , քոր է-
ոմանք ալ ըստ պատահման երբեմն միադէմ կ'ըլլան .
il convient , կը վայլէ , է-քըլըր . il arrive , կը պատա-
հի , շո-նր էրէր :

112 . Բայերը՝ գոյականներուն պէս թիւ , ու դեր-
անուանց պէս դէմք ունենալէն զատ , եղանակ ու ժա-
մանակ ալ ունին :

113 . Բայերուն եղանակը հինգ է , որոնցմէ չոր-
որ ժամանակ ունի :

Ա . Սահմանական .

- 1 . Ներկայ .
- 2 . Անկատար .
- 3 . Անցեալ որոշեալ .
- 4 . Անցեալ անորոշ .
- 5 . Անցեալ յատկացոյն .
- 6 . Գերակատար .
- 7 . Ապառնի .
- 8 . Ապառնի անցեալ .

Բ . Թէական .

- 1 . Ներկայ .
- 2 . Անցեալ .

Գ . Հրամայական .

Գ . Ստորագասական .

- 1 . Ներկայ կամ ապառնի .
- 2 . Անկատար .
- 3 . Անցեալ .
- 4 . Գերակատար .

Ե . Աներեւոյթ .

- 1 . Ներկայ .
- 2 . Անցեալ .
- 3 . Ընդունելութիւն ներկ .
- 4 . Ընդունելութիւն ան-
ցեալ .

114 . Առաջին չորս եղանակները՝ Բիմաւոր կ'ըսուին ,
ինչու որ իրենց ամէն ժամանակներն ալ զատ զատ դէմ-
քեր ունին . իսկ աներեւոյթ եղանակը Անդէմ կ'ըսուի ,
որովհետեւ իր ժամանակները դէմք չունին :

115 . Ժամանակներէն ոմանք Պարզ են , ոմանք
ալ Բազազրեալ : Մինակ մէկ բառով շինուած ժա-
մանակները պարզ ժամանակ կ'ըսուին . իսկ avoir կամ
être բայերով շինուածները բազազրեալ կ'ըսուին :

116. Բային՝ թիւը, դէմքը, եղանակն ու ժամանակը ցուցնելու համար ունեցած փոփոխութիւնը՝ խոնարհում կ'ըսուի:

117. Ամէն բայ մէկ կերպով չի խոնարհիր, եւ աստարբեր կերպով խոնարհիլը՝ Լծորդութիւն կ'ըսուի:

118. Բայերուն լծորդութիւնը գլխաւորաբար չորս է, որոնք իրարմէ աներեւոյթ ներկայ ժամանակով կ'որոշուին:

Առաջինը er	} կը վեր-	} (aimer, սիրել, -է՛վէ՛+ .				
Երկրորդը ir			} ջանայ .	} finir, լմնցնել, -ի՛նի՛նէ՛+ .		
Երրորդը oir					} ինչ-	} recevoir, առնուլ, -լ՛մէ՛ .
Չորրորդը re						

119. Բայ ամենայնի աս լծորդութեանց պէս խոնարհուող բայերը կանոնաւոր կ'ըսուին . իսկ քանի մը ժամանակներու կամ դէմքերու մէջ աստարբեր կերպով խոնարհողներն Անկանոն կամ Ջարտուղի կ'ըսուին:

120. Բայերուն խոնարհման օրինակը չդրած, իրենց համար պէտք եղած avoir ու être օժանդակներուն խոնարհումը կը դնենք:

A V O I R

ՕՓԱՆԴԱԿԻՆ ՕՐԻՆԱԿԸ

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

J'ai,	Ունիմ,	Պէ՛նի՛	} է՛ր .
Tu as,	Ունիս,	Սի՛նի՛	
Il կամ elle a,	Ունի,	Օ՛նն	
Nous avons,	Ունինք,	Պի՛նի՛	
Vous avez,	Ունիք,	Սի՛նի՛	
Ils կամ elles ont,	Ունին,	Օ՛նն	

imparfait

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

J'avais,	Ունէի,	Պէնէի	} իւր ըրբ.
Tu avais,	Ունէիր,	Սէնէն	
Il avait,	Ունէր,	Օննն	
Nous avions,	Ունէինք,	Պէնէիք	
Vous aviez,	Ունէիք,	Սէնէն	
Ils avaient,	Ունէին,	Օննն	

classe défini

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ

J'eus,	Ունեցայ,	Պէնէիք	} յարմար, իւր ըրբ.
Tu eus,	Ունեցար,	Սէնէն	
Il eut,	Ունեցաւ,	Օննն	
Nous eûmes,	Ունեցանք,	Պէնէիք	
Vous eûtes,	Ունեցաք,	Սէնէն	
Ils eurent,	Ունեցան,	Օննն	

classe indéfini

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ա Ն Ո Ր Ո Շ

J'ai eu,	Ունեցայ,	Պէնէիք	} յարմար, իւր ըրբ.
Tu as eu,	Ունեցար,	Սէնէն	
Il a eu,	Ունեցաւ,	Օննն	
Nous avons eu,	Ունեցանք,	Պէնէիք	
Vous avez eu,	Ունեցաք,	Սէնէն	
Ils ont eu,	Ունեցան,	Օննն	

classe antérieure

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Գ Ո Յ Ա

J'eus eu,	Ունեցայ,	Պէնէիք	} յարմար, իւր ըրբ.
Tu eus eu,	Ունեցար,	Սէնէն	
Il eut eu,	Ունեցաւ,	Օննն	
Nous eûmes eu,	Ունեցանք,	Պէնէիք	
Vous eûtes eu,	Ունեցաք,	Սէնէն	
Ils eurent eu,	Ունեցան,	Օննն	

plus-que-parfait

Գ Ե Ր Ա Կ Ա Տ Ա Ր

J'avais eu,	Ունեցած էի,	Պէնէիք	} յարմար նորմար
Tu avais eu,	Ունեցած էիր,	Սէնէն	
Il avait eu,	Ունեցած էր,	Օննն	
Nous avions eu,	Ունեցած էինք,	Պէնէիք	
Vous aviez eu,	Ունեցած էիք,	Սէնէն	
Ils avaient eu,	Ունեցած էին,	Օննն	

futur simple

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

J'aurai,	Պիտի ունենամ,	Պէննի՛	} օլւննի .
Tu auras,	Պիտի ունենաս,	Սէննի՛	
Il aura,	Պիտի ունենայ,	Օննն	
Nous aurons,	Պիտի ունենանք,	Պէննի՛	
Vous aurez,	Պիտի ունենաք,	Սէննի՛	
Ils auront,	Պիտի ունենան,	Օնննի՛	

futur passe

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի Ա Ն Յ Ե Ա Լ

J'aurai eu,		ըլամ,	Պէննի՛	} օլւննի .
Tu auras eu,		ըլաս,	Սէննի՛	
Il aura eu,	Ունե-	ըլայ,	Օննն	
Nous aurons eu,	յած	ըլանք,	Պէննի՛	
Vous aurez eu,		ըլաք,	Սէննի՛	
Ils auront eu,		ըլան,	Օնննի՛	

conditionnel present

Թ Է Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

J'aurais,	Կ'ունենայի,	Պէննի՛	} օլւննի .
Tu aurais,	Կ'ունենայիր,	Սէննի՛	
Il aurait,	Կ'ունենար,	Օննն	
Nous aurions,	Կ'ունենայինք,	Պէննի՛	
Vous auriez,	Կ'ունենայիք,	Սէննի՛	
Ils auraient,	Կ'ունենային,	Օնննի՛	

passé

Ա Ն Յ Ե Ա Լ

J'aurais eu,		կ'ըլայի,	Պէննի՛	} օլւննի .
Tu aurais eu,		կ'ըլայիր,	Սէննի՛	
Il aurait eu,	Ունե-	կ'ըլար,	Օննն	
Nous aurions eu,	յած	կ'ըլայինք,	Պէննի՛	
Vous auriez eu,		կ'ըլայիք,	Սէննի՛	
Ils auraient eu,		կ'ըլային,	Օնննի՛	

Աս ժամանակն ստանկ ալ կ'ըլայ. J'eusse eu. Tu eusses eu. Il eût eu. Nous eussions eu. Vous eussiez eu. Ils eussent eu.

imperatif

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Aie,	Ունեցիր,	Սէննի՛	} օլւննի .
Ayons,	Ունենանք,	Պէննի՛	
Ayez,	Ունեցէք,	Սէննի՛	

Subjonctif présent

U S O R E T U U E Y E N

ՆԵՐԿԱՅ ԿԱՄ ԱՊԱՌՆԻ

Que j'aie,	Որ սենենամ,	բի նի՛նի՛ն	} ժամանակ
Que tu aies,	Որ սենենաս,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'il ait,	Որ սենենայ,	բի ընեն	
Que nous ayons,	Որ սենենայնք,	բի նի՛նի՛ն	
Que vous ayez,	Որ սենենայք,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'ils aient,	Որ սենենան,	բի ընենքն	

imparfait

E N Y E S E R

Que j'eusse,	Որ սենենայի,	բի նի՛նի՛ն	} ժամանակ
Que tu eusses,	Որ սենենայիր,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'il eût,	Որ սենենար,	բի ընեն	
Que nous eussions,	Որ սենենայինք,	բի նի՛նի՛ն	
Que vous eussiez,	Որ սենենայիք,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'ils eussent,	Որ սենենային,	բի ընենքն	

passé

E N S E U L

Que j'aie eu,	բում,	բի նի՛նի՛ն	} ժամանակ
Que tu aies eu,	բաս,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'il ait eu,	նե-բայ,	բի ընեն	
Que nous ayons eu,	յած-բանք,	բի նի՛նի՛ն	
Que vous ayez eu,	յած-բայք,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'ils aient eu,	բան,	բի ընենքն	

plus-que-parfait

T E R E Y E S E R

Que j'eusse eu,	բայի,	բի նի՛նի՛ն	} ժամանակ
Que tu eusses eu,	բայիր,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'il eût eu,	նե-բար,	բի ընեն	
Que nous eussions eu,	նե-բայինք,	բի նի՛նի՛ն	
Que vous eussiez eu,	նե-բայիք,	բի նի՛նի՛ն	
Qu'ils eussent eu,	բային,	բի ընենքն	

infinitif présent

E N E R E T O S O

ՆԵՐԿԱՅ

Avoir, Ունենալ, (Օնեն) ժամանակ

passé

Avoir eu,

Ա Ն Յ Ե Ա Լ

Ունեցած ըլլալ, (Օնոն) զլոն զլոն
հոգի.*participe présent*

Ayant,

Ընդունելով թիտիս

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Ունենալով, (Օնոն) զլորոց.

Eu, ayant eu,

Ա Ն Յ Ե Ա Լ

Ունեցած ըլլալով, (Օնոն) զլոն զլոն
զլորոց.

Ê T R E

Օ Փ Ա Ն Գ Ա Կ Ի Ն Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ը

présent

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je suis,

Եմ,

Պէն էմ.

Tu es,

Ես,

Սէն էք.

Il est,

Է,

Օ որոց.

Nous sommes,

Եմք,

Պէն էք.

Vous êtes,

Էք,

Սէն էիք.

Ils sont,

Են,

Օնոր որոր.

J'étais,

Էի,

Պէն էիմ.

Tu étais,

Էիր,

Սէն էիք.

Il était,

Էր,

Օյորոր.

Nous étions,

Էիմք,

Պէն էիք.

Vous étiez,

Էիք,

Սէն էիք.

Ils étaient,

Էին,

Օնոր որոր.

Je fus,

Եղայ,

Օլորոց.

Tu fus,

Եղար,

Օլորոն.

Il fut,

Եղաւ,

Օլորո.

Nous fûmes,

Եղանք,

Օլորոց.

Vous fûtes,

Եղարք,

Օլորոննոր.

Ils furent,

Եղան,

Օլորորոր.

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ

Je fus,

Եղայ,

Օլորոց.

Tu fus,

Եղար,

Օլորոն.

Il fut,

Եղաւ,

Օլորո.

Nous fûmes,

Եղանք,

Օլորոց.

Vous fûtes,

Եղարք,

Օլորոննոր.

Ils furent,

Եղան,

Օլորորոր.

ԱՆՑԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

passé indéfini

J'ai été,	եղայ,	Օլրահմ.
Tu as été,	եղար,	Օլրահն.
Il a été,	եղաւ,	Օլրահ.
Nous avons été,	եղանք,	Օլրահմք.
Vous avez été,	եղաք,	Օլրահննաղ.
Ils ont été,	եղան,	Օլրահլար.

ԱՆՑԵԱԼ ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆ

passé antérieur

J'eus été,	եղայ,	Օլրահմ.
Tu eus été,	եղար,	Օլրահն.
Il eut été,	եղաւ,	Օլրահ.
Nous eûmes été,	եղանք,	Օլրահմք.
Vous eûtes été,	եղաք,	Օլրահննաղ.
Ils eurent été,	եղան,	Օլրահլար.

ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais été,	եղած էի,	Օլրահննաղահմ.
Tu avais été,	եղած էիր,	Օլրահննաղահն.
Il avait été,	եղած էր,	Օլրահննաղահ.
Nous avions été,	եղած էինք,	Օլրահննաղահմք.
Vous aviez été,	եղած էիք,	Օլրահննաղահննաղ.
Ils avaient été,	եղած էին,	Օլրահննաղահլար.

ԱՊԱՌՆԻ

Je serai,	գիտի ըլամ,	Օլրահննաղահմ.
Tu seras,	գիտի ըլաս,	Օլրահննաղահն.
Il sera,	գիտի ըլայ,	Օլրահննաղահ.
Nous serons,	գիտի ըլանք,	Օլրահննաղահմք.
Vous serez,	գիտի ըլաք,	Օլրահննաղահննաղ.
Ils seront,	գիտի ըլան,	Օլրահննաղահլար.

ԱՊԱՌՆԻ ԱՆՑԵԱԼ

futur passé

J'aurai été,	ըլամ,	Օլրահննաղահմ.
Tu auras été,	ըլաս,	Օլրահննաղահն.
Il aura été,	եղած ըլայ,	Օլրահննաղահ.
Nous aurons été,	ըլանք,	Օլրահննաղահմք.
Vous aurez été,	ըլաք,	Օլրահննաղահննաղ.
Ils auront été,	ըլան,	Օլրահննաղահլար.

Conditionnel présent

Թ Է Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je serais,	Կ'ըլայի,	Օլոր	սարահմ.
Tu serais,	Կ'ըլայիր,	Օլոր	սարահմ.
Il serait,	Կ'ըլար,	Օլոր	սարահմ.
Nous serions,	Կ'ըլայինք,	Օլոր	սարահմ.
Vous seriez,	Կ'ըլայիք,	Օլոր	սարահմանք.
Ils seraient,	Կ'ըլային,	Օլոր	սարահմար.

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

passé

J'aurais été,	Կ'ըլայի, Կ'ըլայիր, Կ'ըլար, Կ'ըլայինք, Կ'ըլայիք, Կ'ըլային,	Օլոր Օլոր Օլոր Օլոր Օլոր Օլոր	սարահմ. սարահմ. սարահմ. սարահմ. սարահմ. սարահմ. [լար.
Tu aurais été,			
Il aurait été,			
Nous aurions été,			
Vous auriez été,			
Ils auraient été,			

Ա ժամանակին ասանկ ալ Կ'ըլայ. J'eusse été. Tu eusses été. Il eût été. Nous eussions été. Vous eussiez été. Ils eussent été.

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Sois,	Եղիբ,	Օլ.
Soyons,	Ըլանք,	Օլանք.
Soyez,	Եղէք,	Օլանք.

Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ Կ Ա Մ Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

Que je sois,	Որ ըլամ,	Բէ՛	ժլայմ.
Que tu sois,	Որ ըլաս,	Բէ՛	ժլասն.
Qu'il soit,	Որ ըլայ,	Բէ՛	ժլան.
Que nous soyons,	Որ ըլանք,	Բէ՛	ժլանք.
Que vous soyez,	Որ ըլայք,	Բէ՛	ժլանքնք.
Qu'ils soient,	Որ ըլան,	Բէ՛	ժլանար.

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

imparfait

Que je fusse,	Որ ըլայի,	Բէ՛	ժլայիրմ.
Que tu fusses,	Որ ըլայիր,	Բէ՛	ժլայիրն.
Qu'il fût,	Որ ըլար,	Բէ՛	ժլայար.
Que nous fussions,	Որ ըլայինք,	Բէ՛	ժլայիրք.
Que vous fussiez,	Որ ըլայիք,	Բէ՛	ժլայիրքնք.
Qu'ils fussent,	Որ ըլային,	Բէ՛	ժլայիրար.

U ʒ 8 6 U L

passé

Que j'aie été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>
Que tu aies été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>
Qu'il ait été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>
Que nous ayons été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>
Que vous ayez été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>
Qu'ils aient été,	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>	<i>U ʒ 8 6 U L</i>

ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ

plus que par

Que j'eusse été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>
Que tu eusses été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>
Qu'il eût été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>
Que nous eussions été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>
Que vous eussiez été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>
Qu'ils eussent été,	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>	<i>ʒ 6 ʒ U ʒ U S U ʒ</i>

U ʒ 6 ʒ 6 ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ

ʒ 6 ʒ U ʒ 6

Être, ^{infinitif présent}*U ʒ 6 ʒ 6 ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ**ʒ 6 ʒ U ʒ 6*

U ʒ 8 6 U L

Avoir été, ^{passé}*U ʒ 8 6 U L**ʒ 6 ʒ U ʒ 6**ʒ 6 ʒ U ʒ 6*

ʒ 6 ʒ U ʒ 6

Étant, ^{participe présent}*ʒ 6 ʒ U ʒ 6**ʒ 6 ʒ U ʒ 6*

U ʒ 8 6 U L

Été, ayant été, ^{passé}*U ʒ 8 6 U L**ʒ 6 ʒ U ʒ 6*

present

Հ Ո Ր Մ Լ Ծ Ո Ր Դ .

Ա. ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Բ. ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Ց

J'aime, <i>կը սիրեմ, -ե- իւրիս.</i>	Je finis, <i>կը լճնցընեմ, աւրիւրիւրիս.</i>
Tu aimes.	Tu finis.
Il aime.	Il finit.
Nous aimons.	Nous finissons.
Vous aimez.	Vous finissez.
Ils aiment.	Ils finissent.

imparfait

Ա Ն Կ Ա Ց Ա Ր

J'aimais, <i>կը սիրէի, -ե- իւրիս.</i>	Je finissais, <i>կը լճնցը- նէի, աւրիւրիւրիս.</i>
Tu aimais.	Tu finissais.
Il aimait.	Il finissait.
Nous aimions.	Nous finissions.
Vous aimiez.	Vous finissiez.
Ils aimaient.	Ils finissaient.

passé défini

Ա Ն Ց Ե Ա Լ Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ

J'aimai, <i>սիրեցի, -ե- իս.</i>	Je finis, <i>լճնցուցի, -ե- իս.</i>
Tu aimas.	Tu finis.
Il aima.	Il finit.
Nous aimâmes.	Nous finîmes.
Vous aimâtes.	Vous finîtes.
Ils aimèrent.	Ils finirent.

passé indéfini

Ա Ն Ց Ե Ա Լ Ա Ն Ո Ր Ո Շ

J'ai aimé, <i>սիրեցի, -ե- իս.</i>	J'ai fini, <i>լճնցուցի, -ե- իս.</i>
Tu as aimé.	Tu as fini.
Il a aimé.	Il a fini.
Nous avons aimé.	Nous avons fini.
Vous avez aimé.	Vous avez fini.
Ils ont aimé.	Ils ont fini.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ը

Գ. ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Գ. ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je reçois, <i>կ'առնեմ</i> , <i>և</i>	Je rends, <i>կու տամ</i> , <i>ի</i>
<i>ԼԵՐԸ՛</i> Tu reçois.	<i>ՐԻՐԻ՛</i> Tu rends.
Il reçoit.	Il rend.
Nous recevons.	Nous rendons.
Vous recevez.	Vous rendez.
Ils reçoivent.	Ils rendent.

Ա Ն Կ Ա Յ Ա Ր

Je recevais, <i>կ'առնէի</i> ,	Je rendais, <i>կու տայի</i> ,
<i>և ԼԵՐ ԸՄԸ՛</i> Tu recevais.	<i>ի ԵՐԻՐ ԻՄԻ՛</i> Tu rendais.
Il recevait.	Il rendait.
Nous recevions.	Nous rendions.
Vous receviez.	Vous rendiez.
Ils recevaient.	Ils rendaient.

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ

Je reçus, <i>առի</i> , <i>և ԼՄԸ՛</i> .	Je rendis, <i>տուի</i> , <i>ի ԵՐ-</i>
	<i>ՄԻ՛</i> .
Tu reçus.	Tu rendis.
Il reçut.	Il rendit.
Nous reçûmes.	Nous rendimes.
Vous reçûtes.	Vous rendites.
Ils reçurent.	Ils rendirent.

Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ա Ն Ո Ր Ո Շ

J'ai reçu, <i>առի</i> , <i>և ԼՄԸ՛</i> .	J'ai rendu, <i>տուի</i> , <i>ի ԵՐ-</i>
	<i>ՄԻ՛</i> .
Tu as reçu,	Tu as rendu.
Il a reçu,	Il a rendu.
Nous avons reçu.	Nous avons rendu.
Vous avez reçu.	Vous avez rendu.
Ils ont reçu.	Ils ont rendu.

passé antérieur
 Ա Ն Յ Ե Ա Լ Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Գ Ո Յ Ն

J'eus aimé, <i>սիրեցի, սէճ- րէճ.</i>	J'eus fini, <i>լճնցուցի, Դ- նէրրէճ.</i>
Tu eus aimé.	Tu eus fini.
Il eut aimé.	Il eut fini.
Nous eûmes aimé.	Nous eûmes fini.
Vous eûtes aimé.	Vous eûtes fini.
Ils eurent aimé.	Ils eurent fini.

passive
 Գ Ե Ր Ա Կ Ա Տ Ա Ր

J'avais aimé, <i>սիրած էի, սէճոյն էրէճ.</i>	J'avais fini, <i>լճնցուցած էի, Դնէրրոյն էրէճ.</i>
Tu avais aimé.	Tu avais fini.
Il avait aimé.	Il avait fini.
Nous avions aimé.	Nous avions fini.
Vous aviez aimé.	Vous aviez fini.
Ils avaient aimé.	Ils avaient fini.

futur
 Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

J'aimerai, <i>սիրտի սիրեմ, սէճեմէնէն.</i>	Je finirai, <i>սիրտի լճնցը- նեմ, Դնէրրէնէնէն.</i>
Tu aimeras.	Tu finiras.
Il aimera.	Il finira.
Nous aimerons.	Nous finirons.
Vous aimerez.	Vous finirez.
Ils aimeront.	Ils finiront.

futur passé
 Ա Պ Ա Ռ Ն Ի Ա Ն Յ Ե Ա Լ

J'aurai aimé, <i>սիրած լլ- լամ, սէճոյն ժլնրամ.</i>	J'aurai fini, <i>լճնցուցած լլամ, Դնէրրոյն ժլնր- ամ.</i>
Tu auras aimé.	Tu auras fini.
Il aura aimé.	Il aura fini.
Nous aurons aimé.	Nous aurons fini.
Vous aurez aimé.	Vous aurez fini.
Ils auront aimé.	Ils auront fini.

ԱՆՑԵԱԼ ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆ

J'eus reçu, առի, -լըլըլ.	J'eus rendu, առի, իլըլըլ-
Tu eus reçu.	Tu eus rendu.
Il eut reçu.	Il eut rendu.
Nous eûmes reçu.	Nous eûmes rendu.
Vous eûtes reçu.	Vous eûtes rendu.
Ils eurent reçu.	Ils eurent rendu.

Գ Ե Ր Ա Կ Ա Տ Ա Ր

J'avais reçu, առած էի, -լըլըլ ըրըլըլ.	J'avais rendu, առած էի, իլըլըլըլ իլըլըլըլ.
Tu avais reçu.	Tu avais rendu.
Il avait reçu.	Il avait rendu.
Nous avions reçu.	Nous avions rendu.
Vous aviez reçu.	Vous aviez rendu.
Ils avaient reçu.	Ils avaient rendu.

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

Je recevrai, պիտի առնեմ, -լըլըլ ըրըլըլըլ.	Je rendrai, պիտի տամ, իլըլըլըլ իլըլըլըլըլ.
Tu recevras.	Tu rendras.
Il recevra.	Il rendra.
Nous recevrons.	Nous rendrons.
Vous recevrez.	Vous rendrez.
Ils recevront.	Ils rendront.

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի ԱՆՑԵԱԼ

J'aurai reçu, առած ըլլամ, -լըլըլ ըլըլըլըլըլ.	J'aurai rendu, առած ըլլամ, իլըլըլըլ ըլըլըլըլըլ.
Tu auras reçu.	Tu auras rendu.
Il aura reçu.	Il aura rendu.
Nous aurons reçu.	Nous aurons rendu.
Vous aurez reçu.	Vous aurez rendu.
Ils auront reçu.	Ils auront rendu.

Թ Է Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je recevrais, <i>կ'աննէի, -ւըբ ըրբ՛.</i>	Je rendrais, <i>կու տայի, քէրէր էրէ՛.</i>
Tu recevrais.	Tu rendrais.
Il recevrait.	Il rendrait.
Nous recevriions.	Nous rendriions.
Vous recevriez.	Vous rendriez.
Ils recevraient.	Ils rendraient.

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

J'aurais reçu, <i>առած կ'ըլլայի, -լ՛ըլլ զլ-ր -սորս-՛.</i>	J'aurais rendu, <i>առած կ'ըլլայի, քէրէլ զլ-ր -սորս-՛.</i>
Tu aurais reçu.	Tu aurais rendu.
Il aurait reçu.	Il aurait rendu.
Nous aurions reçu.	Nous aurions rendu.
Vous auriez reçu.	Vous auriez rendu.
Ils auraient reçu.	Ils auraient rendu.

Աս ժամանակն ասանկ
ալ կ'ըլլայ. J'eusse reçu.
Tu eusses reçu. Il eût re-
çu. Nous eussions reçu.
Vous eussiez reçu. Ils
çussent reçu.

Աս ժամանակն ասանկ
ալ կ'ըլլայ. J'eusse ren-
du. Tu eusses rendu. Il
eût rendu. Nous eussions
rendu. Vous eussiez ren-
du. Ils aussent rendu.

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Reçois, <i>առ, -լ.</i>	Rends, <i>առբ, քէր.</i>
Recevons.	Rendons.
Recevez.	Rendez.

Ա Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ Կ Ա Մ Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

Que je reçoive, <i>որ առ- նեմ, +է -լըբ՛.</i>	Que je rende, <i>որ առմ, +է քէրէյէ՛.</i>
--	--

Que tu reçoives.	Que tu rendes.
Qu'il reçoive.	Qu'il rende.
Que nous recevions.	Que nous rendions.
Que vous receviez.	Que vous rendiez.
Qu'ils reçoivent.	Qu'ils rendent.

U Ե Ա Տ Կ Ա Ր

Que je reçusse, որ առնելի, թէ՛ արձայնէ՛.	Que je rendisse, որ ապրի, թէ՛ վերելոյրէ՛.
Que tu reçusses.	Que tu rendisses.
Qu'il reçût.	Qu'il rendit.
Que nous reçussions.	Que nous rendissions.
Que vous reçussiez.	Que vous rendissiez.
Qu'ils reçussent.	Qu'ils rendissent.

Ա Ե Ց Ե Ա Լ

Que j'aie reçu, որ առած ըլլամք, թէ՛ արձայնէ՛.	Que j'aie rendu, որ առած ըլլամք, թէ՛ վերելոյրէ՛.
Que tu aies reçu.	Que tu aies rendu.
Qu'il ait reçu.	Qu'il ait rendu.
Que nous ayons reçu.	Que nous ayons rendu.
Que vous ayez reçu.	Que vous ayez rendu.
Qu'ils aient reçu.	Qu'ils aient rendu.

Գ Ե Ր Ա Կ Ա Տ Ա Ր

Que j'eusse reçu, որ առած ըլլայի, թէ՛ արձայնէ՛.	Que j'eusse rendu, որ առած ըլլայի, թէ՛ վերելոյրէ՛.
Que tu eusses reçu.	Que tu eusses rendu.
Qu'il eût reçu.	Qu'il eût rendu.
Que nous eussions reçu.	Que nous eussions rendu.
Que vous eussiez reçu.	Que vous eussiez rendu.
Qu'ils eussent reçu.	Qu'ils eussent rendu.

Ա Ե Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Recevoir, առնել, արձայնէ. Rendre, ապր, վերել.

Ա Ե Ց Ե Ա Լ

Avoir reçu, առած ըլլալ, արձայնէ. Avoir rendu, առած ըլլալ, վերելոյրէ՛ արձայնէ.

paraphrase present

Ա Ն Դ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Ն Ե Բ Կ Ա Յ

Aimant, սիրելով, ելի- Finissant, լճնցընելով,
բե+ . արեբեբեբե+ .

passé

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

Aimé, aimée, ayant aimé, Fini, finie, ayant fini,
սիրուած, սիրած ըլլա- լճնցած, լճնցուցած
լով, ելիելի, ելիելի ըլլալով, արեբեբե, արեբեբե-
բեբեբե . արեբեբեբե .

Ը Ն Դ Ո Ի Ն Ե Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

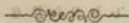
Ն Ե Բ Կ Ա Յ

Recevant, առնելով, -- Rendant, տալով, փրկել-
լարմի . րէր .

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

Reçu, reçue, ayant reçu. Rendu, rendue, ayant
առնուած, առած ըլ- րնուած, տուած, տուած
լալով, ըլնելու, ըլնել ըլալով, փրկելու, փրկ-
ելու ըլարմի . րէր .

~~meotffior~~

Ա. ԼՎԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՅ

121. Այն er վերջաւորած բայերն ասոր պէս կը խոնարհին. մինակ մէկ երկու հաստ տարբերող կան, որոնք զարտուղի բայերուն մէջ կը գնենք:

122. Անբերեւոյթը ger ու cer վերջաւորած բայերու մէջ, երբ որ ց կամ e գրէն ետքը a, o, u ձայնաւորներէն մէկը գայ նէ, աս ց գրին՝ չի, ու e ին՝ -ի ձայն հանել տալու համար, ցէն ետեւ e գիրը խփ ցին տակը cedille ըսուած նշանը գնելու է. (interroger, հարցընել, -օրհ-ժ,) nous interrogeâmes, nous interrogeons; (commencer սկսիլ, -ուլ-ժ,) il commença, nous commençons.

123. Ինդունելու թիւններկան yant վերջաւորած բայերուն մէջ, y գրէն ետքն անձայն e մը գայ նէ, y գիրը՝ ի կը փոխուի. (envoyer, խաւրել, եւլ-ժ, envoi-յant,) j'envoie.

124. Ինդունելու թիւն ներկան iant վերջաւորած բայերը՝ սահմանական անկատարին ու ստորագասական ներկային յոգնակի առաջին ու երկրորդ դէմքին մէջ երկու i կ'առնուն. իսկ yant վերջաւորողները՝ նոյն ժամանակներուն ու նոյն դէմքերուն մէջ մէկ y ու մէկ i կ'առնուն. (prier, աղաչել, եւլ-ժ, priant,) nous priions, vous priez, que nous priions, que vous priez; (envoyant,) nous envoyions, que vous envoyiez.

Աս երեք կանոնն ուրիշ լծորդութեանց բայերուն մէջն ալ կը պահուի. (apercevoir, տեսնել, եւլ-ժ,) nous aperçûmes, aperçu; (avoir, ayant,) que j'aie; (rire, խնտալ, եւլ-ժ, riant,) nous riions; (voir, տեսնել, եւլ-ժ, voyant,) que vous voyiez.

125. Անբերեւոյթին վերջնթեր վանկն անձայն կամ փակ é եղող բայերուն մէջ, երբ որ խոնարհելու ատեն՝ վերջի վանկն անձայն e կ'ըլլայ նէ, ան վերջնթեր անձայն կամ փակ é գիրը բաց èի կը փոխուի.

(mener, *տանիլ*, *մեղմ-բեր+*,) je mène; (sécher, *չորնալ*, *չոր-բեր+*,) il séchera; (céler, *կնքել*, *չեղմ-բեր+*,) je cèle. *իսկ* eler, eter *վերջաւորածնեբուն* մէջ, *կամ* տրաղաձայն զրերը *կը* կրկնուին. (appeler, *կանչել*, *չարբեր+*,) j'appelle; (jeter, *նետել*, *մեղմ-բեր+*,) nous jetterons.

Բ. Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ի Ք Ի Ի Ն

126. Վրանի մը զարտուղիները դուրս հանելով, ամէն իր վերջաւորած բայերն աս լծորդութեան տակ կ'երթան: Բայց սմանք քանի մը ժամանակի մէջ քիչ մը տարբեր կ'ըլլան ու երեք կարգ կը բաժնուին:

Ա. ԿԱՐԳ.

Բ. ԿԱՐԳ.

Գ. ԿԱՐԳ.

Sentir, *զգալ*, Ouvrir / *բանալ*, Tenir / *բռնել*,
բորբեր+ . *մեղմ-բեր+* . *մեղմ-բեր+* .

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je sens.	J'ouvre.	Je tiens.
Tu sens.	Tu ouvres.	Tu tiens.
Il sent.	Il ouvre.	Il tient.
Nous sentons.	Nous ouvrons.	Nous tenons.
Vous sentez.	Vous ouvrez.	Vous tenez.
Ils sentent.	Ils ouvrent.	Ils tiennent.

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

Je sentais.	J'ouvrais,	Je tenais.
Nous sentions.	Nous ouvrions.	Nous tenions.

Ա Ն Ց Ե Ա Լ Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ

Je sentis.	J'ouvris.	Je tins.
Tu sentis.	Tu ouvris.	Tu tins.
Il sentit.	Il ouvrit.	Il tint.
Nous sentimes.	Nous ouvrimes.	Nous tinmes.
Vous sentites.	Vous ouvrites.	Vous tintes.
Ils sentirent.	Ils ouvrirent.	Ils tinrent.

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

Je sentirai.	J'ouvrirai.	Je tiendrai.
Nous sentirons.	Nous ouvrirons.	Nous tiendrons.

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Sens.	Ouvre.	Tiens.
Sentons.	Ouvrons.	Tenons.
Sentez.	Ouvrez.	Tenez.

Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Que je sente.	Que j'ouvre.	Que je tienne.
Que tu sentes.	Que tu ouvres.	Que tu tiennes.
Qu'il sente.	Qu'il ouvre.	Qu'il tienne.
Que nous sentions.	Que nous ouvrons.	Que nous tenions.
Que vous sentiez.	Que vous ouvriez.	Que vous teniez.
Qu'ils sentent.	Qu'ils ouvrent.	Qu'ils tiennent.

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

Que je sentisse.	Que j'ouvrisse.	Que je tinse.
Que tu sentisses.	Que tu ouvrisses.	Que tu tinsses.
Qu'il sentit.	Qu'il ouvrît.	Qu'il tint.
Que nous sentissions.	Que nous ouvrissions.	Que nous tissions.
Que vous sentissiez.	Que vous ouvrissiez.	Que vous tissions.
Qu'ils sentissent.	Qu'ils ouvrissent.	Qu'ils tinssent.

Ա Ն Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Sentir.	Ouvrir.	Tenir.
---------	---------	--------

Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Sentant.	Ouvrant.	Tenant.
----------	----------	---------

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

Senti.	Ouvert.	Tenu.
--------	---------	-------

127. Ա. կարգին տակը կ'երթան *dormir*, քնանալ, սոսն՝ մտ. *mentir*, սուտ ըսել, ետևն զնայելով. *sortir*, ելլել, իջն՝ մտ. *partir*, ճամբայ ելլել, երթալ, ետև իջն՝ մտ. ինչն. *servir*, ծառայել, ետևն ինչն. *բ. կարգին տակ կ'երթան* *couvrir*, զոցել, զմտ. *offrir*, ընծայել, սոսն՝ մտ. *souffrir*, քաշել,

4. Venir

վեյրու : Գ. կարգին տակ կերթան venir / գալ, կելեյրու
 ու ամէն իրմէ ու tenir բայէն ելլողները . ինչպէս sur-
 venir, վրայ հասնիլ, է-շէրէնէ եկիւնք . obtenir,
 ձեռք անցընել, էլէ կելեյրու : Ասոնցմէ զատ ամէն ր
 վերջաւորած կանոնաւոր բայերը բուն լծորդութեան
 պէս կը խոնարհին :

Գ. Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

128. Մինակ evoir վերջաւորած բայերը կատա-
 րեալ ասոր պէս կը խոնարհին, մնացածները բոլոր
 զարտուղի են, որոնց օրինակն ետքը կը դնենք :

Դ. Լ Ծ Ո Ր Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

129. Ըս լծորդութեան տակ շատ զարտուղի
 բայ կայ, որոնց օրինակն ետքը կը դնենք : Իսկ կանո-
 նաւորներէն սմանք, երկրորդ լծորդութեան տակ դա-
 ցողներուն պէս, քանի մը ժամանակներուն մէջ քիչ մը
 տարբեր կ'ըլլան ու չորս կարգ կը բաժնուին :

Ա. ԿԱՐԳ	Բ. ԿԱՐԳ	Գ. ԿԱՐԳ	Դ. ԿԱՐԳ
Plaire, հա-	Paraitre, ե-	Conduire,	Craindre
ճոյ ըլլալ,	բեւեալ,	առաջնոր-	վախնալ,
հասնիլ	կերթիւնք .	դել, կե-	ցօրցօ .
		կելուք .	

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je plais.	Je parais.	Je conduis.	Je crains.
Tu plais.	Tu parais.	Tu conduis.	Tu crains.
Il plaît.	Il paraît.	Il conduit.	Il craint.
Nous plai-	Nous pa-	Nous con-	Nous crai-
sons.	raisons.	duisons.	gnons.
Vous plai-	Vous pa-	Vous con-	Vous crai-
sez.	raissez.	duisez.	gnez.
Ils plaisent.	Ils parais-	Ils condui-	Ils crai-
	sent.	sent.	gnent.

U ʒ 4 U S U F

Je plaisais.	Je parais- sais.	Je condui- sais.	Je crai- gnais.
Nous plai- sions.	Nous parais- sions.	Nous con- duisions.	Nous crai- gnions.
	U ʒ 8 b U L	0 F 0 2 b U L	
Je plus.	Je parus.	Je condui- sis.	Je craignis.
Tu plus.	Tu parus.	Tu condui- sis.	Tu craignis.
Il plut.	Il parut.	Il conduisit.	Il craignit.
Nous plû- mes.	Nous parû- mes.	Nous con- duisîmes.	Nous crai- gnîmes.
Vous plûtes.	Vous parû- tes.	Vous con- duisîtes.	Vous crai- gnîtes.
Ils plurent.	Ils parurent.	Ils conduisi- rent.	Ils craigni- rent.

U 9 U 0 ʒ 1

Je plairai.	Je paraî- trai.	Je condui- rai.	Je craindrai.
Nous plai- rons.	Nous paraî- trons.	Nous con- duirons.	Nous crain- drons.

2 F U ʒ U 8 U 4 U ʒ

Plais.	Parais.	Conduis.	Crains.
Plaisons.	Paraissons.	Conduisons.	Craignons.
Plaisez.	Paraissez.	Conduisez.	Craignez.

U S 0 F U 7 U 0 U 4 U ʒ

ʒ b F 4 U 8

Que je plai- se.	Que je pa- raisse.	Que je con- duise.	Que je crai- gne.
Que tu plai- ses.	Que tu pa- raisses.	Que tu con- duisses.	Que tu crai- gnes.
Qu'il plaise.	Qu'il parais- se.	Qu'il condui- se.	Qu'il crai- gne.
Que nous plaisions.	Que nous pa- raissions.	Que nous conduisions.	Que nous craignons.
Que vous plaisiez.	Que vous pa- raissiez.	Que vous conduisiez.	Que vous craigniez.

Qu'ils plai- Qu'ils pa- Qu'ils con- Qu'ils crai-
sent. raissent. duisent. gnent.

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

Que je plus- Que je pa- Que je con- Que je crai-
se. russe. duisisse. gnisse.
Que tu plus- Que tu pa- Que tu con- Que tu crai-
ses. russes. duisisses. gnisses.
Qu'il plût. Qu'il parût. Qu'il con- Qu'il crai-
duisit. gnit.
Que nous Que nous Que nous Que nous
plussions. parussions. conduisis- craignis-
sions. sions.
Que vous Que vous pa- Que vous Que vous
plussiez. russiez. conduisis- craignis-
siez. siez.
Qu'ils plus- Qu'ils parus- Qu'ils con- Qu'ils crai-
sent. sent. duisissent. gnissent.

Ա Ն Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ

Plaire. Paraitre. Conduire. Craindre.

Ը Ն Դ Ո Ի Ն Ե Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ն Ե Ր Կ Ա Տ

Plaisant. Paraissant. Conduisant. Craignant.

Ա Ն Յ Ե Ա Լ

Plu. Paru. Conduit. Craint.

130. Ա. կարգին տակ կերթան aire վերջաւորողները. se taire, լռել, ---- զլմփ: Բ. կարգին տակ կերթան itre վերջաւորողները. connaitre, ճանչնալ, իմելմփ. croitre, աճիլ, աւելնալ: Գ. կարգին տակ անոնք կերթան, որոնց (aire վերջաւորածներէն զատ) re վերջաւորութենէն յառաջ ձայնաւոր զիր մը կայ, եւ մեծ մասը uire կը վերջաւորին. cuire, եփել, փչնիւրէն: Դ. կարգին տակ կերթան indre վերջաւորածները. joindre, միացնել, աւելնիւրէն: Իսկ բոլոր ան բայերն՝ որոնց աներեւութին re վերջաւորութենէն յառաջ բաղաձայն մը կու գայ

բուն լծորդութեան տակ կ'երթան. մինակ Բ. կարգին տակը դացող être վերջաւորածներն ու Գ. կարգին տակ դացող indre վերջաւորածները դուրս հանելու է:

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ, ՉԷԶՈՔ, ՓՈԽԱԳԱՐԶ ՈՒ ՄԻԱԳԻՄ
Բ Ա Յ Ե Ր Ո Ւ Ն | Խ Ո Ն Ա Ր Հ Մ Ա Ն Վ Ր Ա Յ

131. Կրաւորական բայերուն խոնարհումն ամենեւին դժուարութիւն չունի. ինչու որ être օժանդակին ամէն մէկ ժամանակին վրայ իրենց ընդունելութիւն անցեալը դնելով կը շինուին:

132. Չէզոք բայերուն պարզ ժամանակները ներդործական բայերուն պէս կը խոնարհին, նոյնպէս բողաղբեալ ժամանակներուն մէջ ալ հասարակօրէն ներդործականներուն պէս avoir օժանդակով կը շինուին: Բայց տմանք avoirին աեղ êtreին նոյն ժամանակները կ'առնուն:

133. Փոխադարձ բայերուն խոնարհումն être օժանդակ առնող չէզոքներուն պէս է. միայն աս տարբերութիւնն ունին, որ ամէն ժամանակներուն մէջ նոյն դէմքի երկու դերանուն կ'ունենան քովերնին:

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ	ՉԷԶՈՔ	ՓՈԽԱԳԱՐԶ
Être aimé, <i>սի-</i>	Partir, <i>երթալ,</i>	Se flatter, <i>յու-</i>
բուիլ, <i>-էնէլէ+</i>	<i>իլիէլէ+</i>	սալ, <i>-մմէլէ+</i>

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն
Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Je suis aimé.	Je pars.	Je me flatte.
Tu es aimé.	Tu pars.	Tu te flattes.
Il est aimé.	Il part.	Ils se flatte.
Nous sommes aimés.	Nous partons.	Nous nous flattons.
Vous êtes aimés.	Vous partez.	Vous vous flattez.
Ils sont aimés.	Ils partent.	Ils se flattent.

E U H E S U P

J'étais aimé.	Je parlais.	Je me flattais.
Tu étais aimé.	Tu parlais.	Tu te flattais.
Il était aimé.	Il parlait.	Il se flattait.
Nous étions aimés.	Nous parlions.	Nous nous flattions.
Vous étiez aimés.	Vous parliez.	Vous vous flattiez.
Ils étaient aimés.	Ils parlaient.	Ils se flattaient.

E U S B U L A P A Z B U L

Je fus aimé.	Je partis.	Je me flattai.
Tu fus aimé.	Tu partis.	Tu te flattas.
Il fut aimé.	Il partit.	Il se flatta.
Nous fûmes aimés.	Nous partîmes.	Nous nous flattâmes.
Vous fûtes aimés.	Vous partîtes.	Vous vous flattâtes.
Ils furent aimés.	Ils partirent.	Ils se flattèrent.

E U S B U L E U A P A Z

J'ai été aimé.	Je suis parti.	Je me suis flatté.
Tu as été aimé.	Tu es parti.	Tu t'es flatté.
Il a été aimé.	Il est parti.	Il s'est flatté.
Nous avons été aimés.	Nous sommes partis.	Nous nous sommes flattés.
Vous avez été aimés.	Vous êtes partis.	Vous vous êtes flattés.
Ils ont été aimés.	Ils sont partis.	Ils se sont flattés.

E U S B U L S U A U Z U P A S U

J'eus été aimé.	Je fus parti.	Je me fus flatté.
Tu eus été aimé.	Tu fus parti.	Tu te fus flatté.
Il eut été aimé.	Il fut parti.	Il se fut flatté.
Nous eûmes été aimés.	Nous fûmes partis.	Nous nous fûmes flattés.
Vous eûtes été aimés.	Vous fûtes partis.	Vous vous fûtes flattés.
Ils eurent été aimés.	Ils furent partis.	Ils se furent flattés.

ᠠ ᠪ ᠢ ᠰ ᠤ ᠬ ᠤ ᠤ ᠰ ᠤ ᠢ ᠢ

J'avais été aimé.	J'étais parti.	Je m'étais flatté.
Tu avais été aimé.	Tu étais parti.	Tu t'étais flatté.
Il avait été aimé.	Il était parti.	Il s'était flatté.
Nous avons été aimés.	Nous étions partis.	Nous nous étions flattés.
Vous aviez été aimés.	Vous étiez partis.	Vous vous étiez flattés.
Ils avaient été aimés.	Ils étaient partis.	Ils s'étaient flattés.

ᠤ ᠠ ᠤ ᠢ ᠢ ᠢ ᠢ

Je serai aimé.	Je partirai.	Je me flatterai.
Tu seras aimé.	Tu partiras.	Tu te flatteras.
Il sera aimé.	Il partira.	Il se flattera.
Nous serons aimés.	Nous partirons.	Nous nous flatterons.
Vous serez aimés.	Vous partirez.	Vous vous flatterez.
Ils seront aimés.	Ils partiront.	Ils se flatteront.

ᠤ ᠠ ᠤ ᠢ ᠢ ᠢ ᠢ ᠤ ᠢ ᠰ ᠢ ᠪ ᠤ ᠤ ᠤ

J'aurai été aimé.	Je serai parti.	Je me serai flatté.
Tu auras été aimé.	Tu seras parti.	Tu te seras flatté.
Il aura été aimé.	Il sera parti.	Il se sera flatté.
Nous aurons été aimés.	Nous serons partis.	Nous nous serons flattés.
Vous aurez été aimés.	Vous serez partis.	Vous vous serez flattés.
Ils auront été aimés.	Ils seront partis.	Ils se seront flattés.

ᠠ ᠢ ᠤ ᠢ ᠤ ᠢ ᠢ

ᠢ ᠢ ᠢ ᠢ ᠢ ᠢ

Je serais aimé.	Je partirais.	Je me flatterais.
Tu serais aimé.	Tu partirais.	Tu te flatterais.
Il serait aimé.	Il partirait.	Il se flatterait.

Nous serions ai- més.	Nous partirions.	Nous nous flatte- rions.
Vous seriez ai- més.	Vous partiriez.	Vous vous flatte- riez.
Ils seraient ai- més.	Ils partiraient.	Ils se flatteraient.

Ա Ն Յ Ե Ա Լ

J'aurais été ai- mé.	Je serais parti.	Je me serais flat- té.
Tu aurais été ai- mé.	Tu serais parti.	Tu te serais flatté.
Il aurait été ai- mé.	Il serait parti.	Il se serait flatté.
Nous aurions été aimés.	Nous serions par- tis.	Nous nous serions flattés.
Vous auriez été aimés.	Vous seriez par- tis.	Vous vous seriez flattés.
Ils auraient été aimés.	Ils seraient par- tis.	Ils se seraient flattés.

Աս Ժամանակն
սասնկ ալ կ'ըլլայ.
Jeusse été aimé.
Tu eusses été ai-
mé. Il eût été ai-
mé. Nous eus-
sions été aimés.
Vous eussiez été
aimés. Ils eussent
été aimés.

Աս Ժամանակն
սասնկ ալ կ'ըլլայ.
Je fusse parti. Tu
fusses parti. Il fût
parti. Nous fus-
sions partis. Vous
fussiez partis. Ils
fussent partis.

Աս Ժամանակն
սասնկ ալ կ'ըլլայ.
Je me fusse flatté.
Tu te fusses flatté.
Il se fût flatté.
Nous nous fus-
sions flattés. Vous
vous fussiez flat-
tés. Ils se fussent
flattés.

Հ Բ Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Sois aimé.	Pars.	Flatte-toi.
Soyons aimés.	Partons.	Flattons-nous.
Soyez aimés.	Partez.	Flattez-vous.

Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Ն Ե Բ Կ Ա Յ Կ Ա Մ Ա Պ Ա Ռ Ն Ի

Que je sois aimé.	Que je parte.	Que je me flatte.
Que tu sois aimé.	Que tu partes.	Que tu te flattes.
Qu'il soit aimé.	Qu'il parte.	Qu'il se flatte.

Que nous soyons aimés.	Que nous par- tions.	Que nous nous flattions.
Que vous soyez aimés.	Que vous partiez.	Que vous vous flattiez.
Qu'ils soient ai- més.	Qu'ils partent.	Qu'ils se flattent.

U 6 4 U S U P

Que je fusse ai- mé.	Que je partisse.	Que je me flat- tasse.
Que tu fusses ai- mé.	Que tu partisses.	Que tu te flattas- ses.
Qu'il fût aimé.	Qu'il partît.	Qu'il se flattât.
Que nous fus- sions aimés.	Que nous partis- sions.	Que nous nous flattassions.
Que vous fussiez aimés.	Que vous partis- siez.	Que vous vous flattassiez.
Qu'ils fussent ai- més.	Qu'ils partissent.	Qu'ils se flattas- sent.

U 6 8 6 U L

Que j'aie été aimé.	Que je sois parti.	Que je me sois flatté.
Que tu aies été aimé.	Que tu sois parti.	Que tu te sois flatté.
Qu'il ait été aimé.	Qu'il soit parti.	Qu'il se soit flat- té.
Que nous ayons été aimés.	Que nous soyons partis.	Que nous nous soyons flattés.
Que vous ayez été aimés.	Que vous soyez partis.	Que vous vous soyez flattés.
Qu'ils aient été aimés.	Qu'ils soient par- tis.	Qu'ils se soient flattés.

T 6 P U 4 U S U P

Que j'eusse été aimé.	Que je fusse par- ti.	Que je me fusse flatté.
Que tu eusses été aimé.	Que tu fusses parti.	Que tu te fusses flatté.

Qu'il eût été ai- Qu'il fût parti. Qu'il se fût flatté.
mé.

Que nous eus- Que nous fus- Que nous nous
sions été aimés. sions partis. fussions flattés.

Que vous eussiez Que vous fussiez Que vous vous
été aimés. partis. fussiez flattés.

Qu'ils eussent été Qu'ils fussent Qu'ils se fussent
aimés. partis. flattés.

Ա Ն Ե Բ Ե Ի Ո Յ Թ

Ն Ե Բ Կ Ա Յ

Être aimé. Partir. Se flatter.

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

Avoir été aimé. Être parti. S'être flatté.

Ը Ն Գ Ո Ի Ն Ե Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ն Ե Բ Կ Ա Յ

Étant aimé. Partant. Se flattant.

Ա Ն Ց Ե Ա Լ

Ayant été aimé. Parti,étant parti. S'étant flatté.

134. Սիադէմ բայերուն խոնարհումը դժուարութիւն չունի. պարզ ժամանակները ներդարձական բայերուն պէս կը խոնարհի. իսկ բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ ամանք avoir կ'առնուն եւ ներդարձական բայերուն պէս կը խոնարհին, ամանք ալ être կ'առնուն ու չէզոքներուն պէս կը խոնարհին: Պարզապէս աս տարբերութիւնը կայ, որ միադէմներուն մինակ եզակի երրորդ դէմքը կը դարձածուի. Il neige, ձիւն կու դայ, քոր է-դք. il neigeait, il neigea, il a neigé, il eut neigé, il avait neigé, il neigera, il aura neigé, եւ այլն: Il arrive, կը պատահի, բ-ս-ք. է-է-է-է. il arrivait, il arriva, il est arrivé, il fut arrivé, il était arrivé, il arrivera, եւ այլն:

ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

135. Եւամանակներէն ոմանք Նախնական կ'ըսուին, ոմանք ալ Ածանցեալ:

136. Նախնական ժամանակներն անոնք են, որոնք ուրիշ ժամանակէ մը շինուած չեն, ու մէկալ ժամանակներն իրենցմէ կը շինուին. ասոնք հինգ հաս են. այս ինքն Աներեւոյթ ներկայ, Սահմանական ներկայ, Սահմանական անցեալ որոշեալ, Ընդունելութիւն ներկայ ու Ընդունելութիւն անցեալ. իսկ մնացած ժամանակներն ասոնցմէ շինուելուն համար՝ Ածանցեալ կ'ըսուին:

137. Աներեւոյթ ներկայէն ապառնին կը շինուի. Ա. ու Բ. Ըծորդութեանց մէջ վրան պարզ ai մ'աւելցընելով. aimer, j'aimerai; finir, je finirai. իսկ Գ. ու Դ. Ըծորդութեանց մէջ oir ու re վերջաւորութիւնը՝ raiի փոխելով. recevoir, je recevrai; rendre, je rendrai. Աս կերպով կը շինուի թէականն ալ, միայն rai դնելու տեղ՝ rais դնելու է. j'aimerais, je finirais, je rendrais.

138. Սահմանական ներկայէն հրամայականը կը շինուի, միայն վրայի դերանունները վերցընելով. tu finis, finis; nous aimons, aimons; vous rendez, rendez. Բայց Ա. Ըծորդութեան սահմանական ներկայ եզակի երկրորդ դէմքին վերջին s գիրը հրամայականին մէջ չիդրուիր. tu aimes, aime.

139. Սահմանական անցեալ որոշեալէն՝ ստորագասական անկատարը կը շինուի. Ա. Ըծորդութեան մէջ ai վերջաւորութիւնը asseի փոխելով. j'aimai, que j'aimasse. իսկ մէկալ Ըծորդութեանց մէջ վրան se աւելցընելով. je finis, que je finisse; je reçus, que je reçusse; je rendis, que je rendisse.

140. Ընդունելութիւն ներկայէն երեք ժամանակ կը շինուի:

Ա. Սահմանական ներկային յոգնակի երեք դէմքը, ant վերջաւորութիւնը ons, ez, ent, ընելով.

aimant, nous aimons; finissant, vous finissez; recevant, nous recevons; rendant, vous rendez, il rendent. Մինակ երրորդ լծորդութեան երրորդ դէմքը կը զարտուղի ու ils reçoivent կ'ըլայ:

Բ. Սահմանական անկատարը՝ ant վերջաւորութիւնը aish փոխելով. aimant, j'aimais; finissant, je finissais; recevant, je recevais; rendant, je rendais.

Գ. Ստորագասական ներկան՝ Ա. Բ. ու Գ. լծորդութեանց մէջ antը քի փոխելով. aimant, que j'aime; finissant, que je finisse; rendant, que je rende. Իսկ Գ. լծորդութեան մէջ evant վերջաւորութիւնը՝ oiveփ փոխելու է. recevant, que je reçoive.

141. Բնդունելութիւն անցեալէն կը շինուին ամէն բաղադրեալ ժամանակները, վրանին avoir կամ être բային մէկ ժամանակն առնելով. aimé, j'ai aimé, j'avais aimé, j'aurai aimé, je fus aimé, j'aurais été aimé.

142. Չէ թէ միայն կանոնաւոր բայերը, հասարակ զարտուղի բայերն ալ առ կանոններուն տակ կ'իյնան. խիստ քիչ զարտուղութիւն կայ, որոնք զարտուղի բայերուն օրինակներուն մէջ կը տեսնուին:

143. Ան ժամանակներուն կազմութեան վրայ բաժնիս՝ հետեւեալ պատկերէն աղէկ կ'երեւայ:

ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	aimer, — ai, aimer, — ais,	finir, — ai, finir, — ais,	recevoir, — rai, recevoir, — rais,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	nous aimons, ai- mons,	tu finis, finis,	vous recevez, re- cevez,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	je j'aim ai, — asse,	je finis, — se,	je reçus, — se,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	aim ant, — ons, ez, ent,	finiss ant — ons, ez, ent,	reçus, — ons, ez,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	aim ant, — ais, aim ant, — e,	finiss ant, — ais, finiss ant, — e,	recev ant, — ais, rec evant, — oive,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	aimé, j'ai —, aimé, j'ai —,	fini, j'avais —, fini, j'avais —,	reçu, j'aurai —, reçu, j'aurai —,
ἡλικία· ἀλικία· ἡλικία· ἀλικία·	ἡλικία· ἀλικία·	aimé, j'ai —, aimé, j'ai —,	fini, j'avais —, fini, j'avais —,	reçu, j'aurai —, reçu, j'aurai —,

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

144. Ինչպէս վերը (119) բոնիք, քանի մը ժամանակներնուն ու դէմքերնուն մէջ կանոնաւոր բայերէն տարբեր խոնարհուող բայերը՝ Չարաուղի կամ Անկանոն կ'ըսուին: Ասոնց մէջ կը սեպուին պահասաւոր բայերն ալ, որոնց քանի մը ժամանակը կամ դէմքը չի գործածուիր: Ասոնց ամենուն ալ խոնարհման պատկերն այբուբենի կարգաւ հոս կը դնենք կանոնաւոր ու դիւրաւ իմացուելու ժամանակներն ու դէմքերը մէկ դի ձգելով:

Absoudre / արձակել, փորձել
 Բորձել.

Սահներ. J'absous, tu absous, il absout, nous absolvons, vous absolvez, ils absolvent. Անկ. J'absolvais. Անցեալ որոշեալ շունի. Այ. J'absoudrai. Թէա. J'absoudrais. Հրա. Absous, absolvons. Սո. ներ. Que j'absolve. Անկասար շունի. Ան. Absoudre. Անդ. ներ. Absolvant. Անց. Absous, absoute.

Acquérir / վաստըղիլ, փորձել.

Սահ. ներ. J'acquiers, tu acquiers, il acquiert, nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. Անկ. J'acquerais. Անց. որ. J'acquies. Այ. J'acquerrai. Թէա. J'acquerrais. Հրա. Acquiers, acquérons. Սո. ներ. Que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquérez, qu'ils acquièrent. Անկ. Que j'acquiesse. Ան. Acquérir. Անդ. ներ. Acquérant. Անց. Acquis, acquise.

Aller / երթալ, փորձել.

Սահ. ներ. Je vais, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. Անկ. J'allais. Անց. որ. J'allai. Այ. J'irai. Թէա. J'irais. Հրա. Va, allons. Սո. ներ. Que j'aille, que tu ailles, qu'il aille, que nous allions, que vous alliez,

qu'ils aillent. Անկ. Que j'allasse. Ան. Aller. Անդ. ներ. Allant. Անց. Allé, allée.

Assaillir / յարձակիլ, հիշել.

Սահ. ներ. J'assaille, tu assailles, il assaille, nous assaillons, vous assailliez, ils assaillent. Անկ. J'assaillais. Անց. որ. J'assaillis. Այ. J'assaillirai. Թէա. J'assaillirais. Հրա. Assaille, assaillons. Սո. ներ. Que j'assaille, que nous assaillions. Անկ. Que j'assaillisse. Ան. Assaillir. Անդ. ներ. Assaillant. Անց. Assailli, assaillie.

S'asseoir / նստիլ, փորձել.

Սահ. ներ. Je m'assieds, tu t'assieds, il s'assied, nous nous asseyons, vous vous asseyez, ils s'asseient. Անկ. Je m'asseydais. Անց. որ. Je m'assis. Այ. Je m'assiérai. Թէա. Je m'assiérais. Հրա. Assieds-toi, asseyons-nous. Սո. ներ. Que je m'asseie, que nous nous asseyions. Անկ. Que je m'assisse. Ան. S'asseoir. Անդ. ներ. S'asseyant. Անց. Assis, assise.

Battre / զարնել, փորձել.

Սահ. ներ. Je bats, tu bats, il bat, nous battons, vous battez, ils battent. Անկ. Je

battais. Անց. որ. Je battis.
Այ. Je battrais. Թեա. Je bat-
trais. Հրա. Bats, battons.
Սա. ներ. Que je batte. Անկ.
Que je battisse. Ան. Battre.
Ընդ. ներ. Battant. Անց. Battu.
battue.

Ասոր պէս կը խոնարհին com-
battre, պատերազմիլ, Գին+Ան-
Գե+. եւ ուրիշ իրմէ ելած բայերը:

Boire / խմել, ԻնԳե+.

Սա՛հ. ներ. Je bois, tu bois, il
boit, nous buvons, vous bu-
vez, ils boivent. Անկ. Je bu-
vais. Անց. որ. Je bus. Այ. Je
boirai. Թեա. Je boirais.
Հրա. Bois, buvons. Սա. ներ.
Que je boive, que tu boives,
qu'il boive, que nous buvions,
que vous buviez, qu'ils boi-
vent. Անկ. Que je busse. Ան.
Boire. Ընդ. ներ. Buvant.
Անց. Bu, bue.

Bouillir / եփել, Կլեկ, Գին-Գե+.

Սա՛հ. ներ. Je bous, tu bous,
il bout, nous bouillons, vous
bouillez, ils bouillent. Անկ.
Je bouillais. Անց. որ. Je bouil-
lis. Այ. Je bouillirai. Թեա.
Je bouillirais. Հրա. Bous,
bouillons. Սա. ներ. Que je
bouille, que nous bouillions.
Անկ. Que je bouillisse. Ան.
Bouillir. Ընդ. ներ. Bouillant.
Անց. Bouilli, bouillie.

Braire, զոսլ, ԿնչըրԳե+.

Մինակ հետեւեալ ժամա-
նակներուն ու ղէմքերուն մէջ
կը դործածուի:

Սա՛հ. ներ. Il brait, ils braient.
Այ. Il braira, ils brairont.
Թեա. Il brairait, ils brairaient.
Ան. Braire.

Braire, իչըսոսոց հանել, Լ-
Գին-Գե+.

Մինակ հետեւեալ ժամա-
նակներուն ու ղէմքերուն մէջ
կը դործածուի:

Սա՛հ. անկ. Il bruyait, ils
bruyaient. Ան. Bruire.

Circoncire, Թլփասեւ, Կն-
Գե+.

Քերականութեանց ոմանք ա-
ւելի ոմանք քիչ ժամանակ կը
դնեն առ բային. իսկ Փարիզի
ճեմարանին նոր բառգրքին մէ-
ջը մինակ առ ետեւի ժամանակ-
ներն ու ղէմքերը կան:

Սա՛հ. ներ. Je circon-
cise, nous circon-
cisons. Այ. Je circon-
cirai. Ան. Circoncire.

Clore, գոցել, Գին-Գե+.

Մինակ հետեւեալ ժամա-
նակներուն ու ղէմքերուն մէջ
կը դործածուի:

Սա՛հ. ներ. Je clos, tu clos,
il clôt. Այ. Je clorai, Թեա.
Je clorais. Ընդ. անց. Clos,
close. Բաղադրեալ ժամանակ-
ներուն մէջ ալ կը դործածուի:

Conclure / հետեւընել, Գին-Գե+.

Սա՛հ. ներ. Je conclus, tu
conclus, il conclut, nous con-
cluons, vous concluez, ils con-
cluent. Անկ. Je concluais,
nous concluions. Անց. որ. Je
conclus. Այ. Je conclurai,
Թեա. Je conclurais. Հրա.
Conclus, concluons. Սա. ներ.
Que je conclue, que nous con-
cluions. Անկ. Que je conclusse.
Ան. Conclure, Ընդ. ներ. Con-
cluant. Անց. Conclu, conclue.

Confire, անուշ եփել, Բնչը
Գե+.

Սա՛հ. ներ. Je confis, tu con-
fis, il confit, nous confisons,
vous confisez, ils confisent.
Անկ. Je confisais. Անց. որ.
Je confis. Այ. Je confirai.
Թեա. Je confirais. Հրա. Con-
fis, confisons. Սա. ներ. Que
je confise. Ան. Confire. Ընդ.
ներ. Confisant. Անց. Confit,
confite.

Coudre, կարել, Գին-Գե+.

Սա՛հ. ներ. Je couds, tu couds,
il coud, nous cousons, vous
cousez, ils cousent. Անկ. Je

cousais. *Անգ. որ.* Je cousis. *Այ.* Je coudrai. *Թէա.* Je coudrais. *Հրա.* Couds, cousons. *Սա. ներ.* Que je couse. *Անկ.* Que je cousisse. *Ան.* Coudre. *Բնդ. ներ.* Cousant. *Անգ.* Cousu, cousue.

Courir / *Վաղեղ, քէլմէ.*

Սա. ներ. Je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent. *Անկ.* Je courais. *Անգ. որ.* Je courus. *Այ.* Je courrai. *Թէա.* Je courrais. *Հրա.* Cours, courons. *Սա. ներ.* Que je coure, que nous courions. *Անկ.* Que je courusse. *Ան.* Courir. *Բնդ. ներ.* Courant. *Անգ.* Couru, courue.

Croire / *Հաւատալ, Բանմէ.*

Սա. ներ. Je crois, tu crois, il croit, nous croyons, vous croyez, ils croient. *Անկ.* Je croyais. *Անգ. որ.* Je crus. *Այ.* Je croirai. *Թէա.* Je croirais. *Հրա.* Crois, croyons. *Սա. ներ.* Que je croie, que tu croies, qu'il croie, que nous croyions, que vous croyiez, qu'ils croient. *Անկ.* Que je crusse. *Ան.* Croire. *Բնդ. ներ.* Croyant. *Անգ.* Cru, crue.

Cueillir / *Ժողովել, քէլմէ.*

Սա. ներ. Je cueille, tu cueilles, il cueille, nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. *Անկ.* Je cueillais. *Անգ. որ.* Je cueillis. *Այ.* Je cueillerai. *Թէա.* Je cueillerais. *Հրա.* Cueille, cueillons. *Սա. ներ.* Que je cueille, que nous cueillions. *Անկ.* Que je cueillisse. *Ան.* Cueillir. *Բնդ. ներ.* Cueillant. *Անգ.* Cueilli, cueillie.

Déchoir / *Խնայել, քէլմէ.*

Սա. ներ. Je déchois, tu déchois, il déchoit, nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. *Անկ.* Je déchoyais. *Անգ. որ.* Je déchus. *Այ.* Je

décherrai. *Թէա.* Je décherrais. *Հրա.* Dechois, déchoyons, *Սա. ներ.* Que je déchoie, que nous déchoyions. *Անկ.* Que je déchusse. *Ան.* Déchoir. *Բնդ. ներ.* Déchu, déchue.

Dire / *Բարկել, քէլմէ.*

Սա. ներ. Je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent. *Անկ.* Je disais. *Անգ. որ.* Je dis. *Այ.* Je dirai. *Թէա.* Je dirais. *Հրա.* Dis, disons, dites. *Սա. ներ.* Que je dise. *Անկ.* Que je disse. *Ան.* Dire. *Բնդ. ներ.* Disant. *Անգ.* Dit, dite.

Échoir / *Վերադառնալ, Բանմէ.*

Սա. ներ. Il échet, *Կամ* il échet. *Անկառար Բանմէ.* *Անգ. որ.* J'échus. *Այ.* J'écherrai. *Թէա.* J'écherrais. *Հրա.* Échus. *Կամ* *Բանմէ.* *Սա. ներ.* Qu'il échée, qu'ils échéent. *Անկ.* Que j'échusse. *Ան.* Échoir. *Բնդ. ներ.* Échéant. *Անգ.* Échu, échue.

Éclorre / *Բացուել, Ելլել, քէլմէ.*

Միանակ Հետեւեալ Ժամանակներուն ու դէմքերուն մէջ կը գործածուի:

Սա. ներ. Il éclôt, ils éclotent. *Այ.* Il éclôra, ils éclôront. *Թէա.* Il éclôrait, ils éclôraient. *Սա. ներ.* Qu'il éclosse, qu'ils éclosent. *Ան.* Éclorre. *Բնդ. անգ.* Éclos, éclosse. *Բազմաթիւ Ժամանակներուն մէջ ալ* être *օժանդակով կը գործածուի:*

Écrire / *Պարկել, քէլմէ.*

Սա. ներ. J'écris, tu écris, il écrit, nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. *Անկ.* J'écrivais. *Անգ. որ.* J'écrivis. *Այ.* J'écrirai. *Թէա.* J'écrirais. *Հրա.* Écris, écrivons. *Սա. ներ.* Que j'écrive. *Անկ.* Que j'écrivisse. *Ան.* Écrire.

Ընդ. ներ. Écrivant. Անց. Écrit, écrite.

Envoyer, խառնել, Եղևուհի.

Առն ժամանակներուն մէջ կանոնաւոր է, միայն ապառնին j'enverrai, կ'ըլլայ, թէ կանոնաւ j'enverrais. Ասոր պէս կը խոնարհին նաեւ renvoyer, եւ խառնել, Եղևուհի.

Faillir, սխալիլ, Եղևուհի.

Գրեթէ մինակ հետեւեալ ժամանակներուն մէջ կը գործածուի:

Անց. որ. Je faillis. Ան. Faillir. Ընդ. ներ. Faillant. Անց. Failli, faillie. Բազմաթեալ ժամանակներուն մէջ ալ կը գործածուի:

Faire, ընել, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font. Անկ. Je faisais. Անց. որ. Je fis. Այ. Je ferai. Թէւ. Je ferais. Հրա. Fais, faisons, faites. Սա. ներ. Que je fasse. Անկ. Que je fisse. Ան. Faire. Ընդ. ներ. Faisant. Անց. Fait, faite.

Ասոր պէս կը խոնարհին նաեւ աւելից կազմուած բայերը, ինչպէս défaire, յարթել, Եղևուհի. refaire, նորոգել, նորէն ընել, Եղևուհի. Եղևուհի. Եղևուհի.

Falloir, պէտք ըլլալ, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Il faut. Անկ. Ifallait. Անց. որ. Il fallut. Այ. Il faudra. Թէւ. Il faudrait. Սա. ներ. Qu'il faille. Անկ. Qu'il fallût. Ան. Falloir. Ընդ. ներ. Ayant fallu.

Frيره, տապկել, Եղևուհի.

Մինակ հետեւեալ ժամանակներուն ու ղէմքերուն մէջ կը գործածուի:

Սա՛հ. ներ. Je fris, tu fris, il frit. Այ. Je frirai. Թէւ. Je Frirais. Հրա. Fris. Ան.

Frيره. Ընդ. ներ. Frit, frite.

Իսկ ժամանակներուն մեզք կը լեցընեն զրան faire բայը զնեւով. այսպէս nous faisons frيره, vous faites frيره, եւ այլն:

Fuir, փախիլ, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je suis, tu suis, il suit, nous suivons, vous suivez, ils suivent. Անկ. Je fuyais. Անց. որ. Je suis. Այ. Je fuirai. Թէւ. Je fuirais. Հրա. Fuis, suivons. Սա. ներ. Que je suie, que nous suivions. Անկ. Que je fuisse. Ան. Fuir. Ընդ. ներ. Fuyant. Անց. Fui, fuie.

Lire, կարդալ, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent. Ան. Je lisais. Անց. որ. Je lus. Այ. Je lirai. Թէւ. Je lirais. Հրա. Lis, lisons. Սա. ներ. Que je lise. Անկ. Que je lusse. Ան. Lire. Ընդ. ներ. Lisant. Անց. Lu, lue.

Luire, փայլիլ, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je luis, tu luis, il luit, nous luisons, vous luissez, ils luissent. Անկ. Je luissais. Կատարեալ չունի. Այ. Je luirai. Թէւ. Je luirais. Հրամայական չունի. Սա. ներ. Que je luise. Անկատար չունի. Ան. Luire. Ընդ. ներ. Luisant. Անց. Lui.

Maudire, անիծել, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je maudis, tu maudis, il maudit, nous maudissons, vous maudissez, ils maudissent. Անկ. Je maudissais. Անց. որ. Je maudis. Այ. Je maudirai. Թէւ. Je maudirais. Հրա. Maudis, maudissons. Սա. ներ. Que je maudisse. Ան. Maudire. Ընդ. ներ. Maudissant. Անց. Maudit, maudite.

Mettre, դնել, Եղևուհի.

Սա՛հ. ներ. Je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous

mettez, ils mettent. *Անկ*. Je mettais. *Անց. որ*. Je mis. *Այ*. Je mettrai. *Թէա*. Je mettrais. *Հրա*. Mets, mettons. *Սա. ներ*. Que je mette. *Անկ*. Que je misse. *Ան*. Mettre. *Ընդ. ներ*. Mettant. *Անց*. Mis, mise.

Moudre / *աղաւ*, *է-յէ-ն-ն-է-է-+*.

Սա. ներ. Je mouds, tu mouds, il moud, nous moulons, vous moulez, ils moulent. *Անկ*. Je moulais. *Անց. որ*. Je moulus. *Այ*. Je moudrai. *Թէա*. Je moudrais. *Հրա*. Mouds moulons. *Սա. ներ*. Que je moule. *Անկ*. Que je moulusse. *Ան*. Moudre. *Ընդ. ներ*. Moulant. *Անց*. Moulu, moulue.

Mourir / *ձեռնել*, *է-զ-է-է-+*.

Սա. ներ. Je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. *Անկ*. Je mourais. *Անց. որ*. Je mourus. *Այ*. Je mourrai. *Թէա*. Je mourrais. *Հրա*. Meurs, mourons. *Սա. ներ*. Que je meure, que tu meures, qu'il meure, que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent. *Անկ*. Que je mourusse. *Ան*. Mourir. *Ընդ. ներ*. Mourant. *Անց*. Mort, morte.

Mouvoir / *լարժել*, *է-զ-է-է-է-+*.

Սա. ներ. Je meus, tu meus, il meut, nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. *Անկ*. Je mouvais. *Անց. որ*. Je mus. *Այ*. Je mouvrai. *Թէա*. Je mouvrais. *Հրա*. Meus, mouvons. *Սա. ներ*. Que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve, que nous mouvions, que vous mouviez, qu'ils meuvent. *Անկ*. Que je musse. *Ան*. Mouvoir. *Ընդ. ներ*. Mouvant. *Անց*. Mu, mue.

Naitre / *ծնանել*, *ա-զ-է-է-+*.

Սա. ներ. Je nais, tu nais, il naît, nous naissons, vous naissez, ils naissent. *Անկ*. Je

naissais. *Անց. որ*. Je naquis. *Այ*. je naîtrai. *Թէա*. Je naîtrais. *Հրա*. Nais, naissons. *Սա. ներ*. Que je naisse. *Անկ*. Que je naquisse. *Ան*. Naitre. *Ընդ. ներ*. Naissant. *Անց*. Né, née.

Nuire, *ձեռնել*, *զ-ր-ր-է-է-է-+*.

Ասորձինակ ընդ. անց. է-չ'առ-նուրու. իզական շուշի. իսկու-րիչ ամեն ժամանակ ներուն մէջ շարքորդ ընդորու. թեան Գ. կար-դին պէս (129) կը խոնարհի:

Pleuvoir / *անձրել*, *դաւ*, *է-ա-է-է-է-+*.

Սա. ներ. Il pleut. *Անկ*. Il pleuvait. *Անց. որ*. Il plut. *Այ*. Il pleuvra. *Թէա*. Il pleuvrait. *Սա. ներ*. Qu'il pleuve. *Անկ*. Qu'il plût. *Ան*. Pleuvoir. *Ընդ. ներ*. Pleuvant. *Անց*. Plu.

Pourvoir / *հոգաւ*, *նէ-ր-է-է-+*.

Սա. ներ. Je pourvois, tu pourvois, il pourvoit, nous pourvoyons, vous pourvoyez, ils pourvoient. *Անկ*. Je pourvoyais. *Անց. որ*. Je pourvus. *Այ*. Je pourvoirai. *Թէա*. Je pourvoirais. *Հրա*. Pourvois, pourvoyons. *Սա. ներ*. Que je pourvoie, que nous pourvoyions. *Անկ*. Que je pourvusse. *Ան*. Pourvoir. *Ընդ. ներ*. Pourvoyant. *Անց*. Pourvu, pourvue.

Pouvoir / *կրնաւ*, *է-ր-է-է-է-+*.

Սա. ներ. Je puis, կամ je peux, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. *Անկ*. Je pouvais. *Անց. որ*. Je pus. *Այ*. Je pourrai. *Թէա*. Je pourrais. *Հրամայա-կան շուշի. Սա. ներ*. Que je puisse. *Անկ*. Que je pusse. *Ան*. Pouvoir. *Ընդ. ներ*. Pouvant. *Անց*. Pu, իզական շուշի:

Prendre / *առնաւ*, *ւ-է-է-+*.

Սա. ներ. Je prends, tu prends, il prend, nous prenons,

vous prenez, il prennent. **Անկ.** Je prenais. **Անց. որ.** Je pris. **Ապ.** Je prendrai. **Թէա.** Je prendrais. **Հրա.** Prends, prenons. **Սա. ներ.** Que je prenne, que tu prennes, qu'il prenne, que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent. **Անկ.** Que je prisse. **Ան.** Prendre. **Ընդ. ներ.** Prenant. **Անց.** Pris, prise.

Ասոր պէս կ'ըլլան ամէն ասկից կազմուած բայերը. ինչպէս ար-
prendre, սովորել, եջրէն շէտ. com-
prendre, հասկընալ, աշխատել.
եւ այլն,

Résoudre, որոշել, քորտել շէտ.

**Absoudre, բային պէս կը խո-
նարէի.** բայց սահմանական
անց. որ. ու ստորադասական
անկատար ալ ունի, որոնք
Je résolu, que je résolusse
կ'ըլլան. **Ընդունելու [Ժ. անցեալը]**
երբ որ որոշել նշանակելու **ըլլայ**
résolu, résolue կ'ըլլայ. **Իսկ**
երբ որ փոխել կամ ջնջել նշա-
նակելու **ըլլայ** նէ, **resous** կ'ըլ-
լայ, ու իզական շունի:

Rire խնայալ, կէտել.

Սահ. ներ. Je ris, tu ris, il
rit, nous rions, vous riez, ils
rient. **Անկ.** Je riais. **Անց. որ.**
Je ris. **Ապ.** Je rirai. **Թէա.**
Je rirais. **Հրա.** Ris, rions.
Սա. ներ. Que je rie, que
nous rions. **Անկ.** Que je risse.
Ան. Rire. **Ընդ. ներ.** Riant.
Անց. Ri.

Rompre, կտրել, քորտել.

Ամէն ժամանակներուն մէջ
կանոնաւոր է: միայն սահմանա-
կան ներկային եզակի երբորդ
քէմբին վերջը է կ'առնու եւ
il rompt կ'ըլլայ: **Ասոր պէս**
կ'ըլլայ նաեւ corrompre, ապա-
կանել, արշտել, եւ այլն:

Savoir, գիտնալ, գիտել.

Սահ. ներ. Je sais, tu sais,
il sait, nous savons, vous sa-

vez, ils savent. **Անկ.** Je sa-
vais. **Անց. որ.** Je sus. **Ապ.**
Je saurai. **Թէա.** Je saurais.
Հրա. Sache, sachons. **Սա. ներ.**
Que je sache. **Անկ.** Que je
susse. **Ան.** Savoir. **Ընդ. ներ.**
Sachant. **Անց.** Su, sue.

**Seoir, նստիլ, ընտրել. վայ-
լել, կէտել.**

**Աս բայը երբ որ նստիլ նշա-
նակէ, միայն ընդունելու [Ժ. ին
ներկային մէջ կը գործածուի,
որն որ կ'ըլլայ seant.**

**Իսկ երբ որ վայլել կամ պատ-
շածիլ նշանակէ, միայն աս ե-
տեւի ժամանակներուն մէջ կը
գործածուի:**

Սահ. ներ. Il sied, ils sient.
Անկ. Il seyait, ils seyaient.
Ապ. Ils siéra, ils siéront. **Թէա.**
Il siérait, ils siéraient. **Սա. ներ.**
Qu'il siée, qu'ils siéent. **Ան.**
Seoir. **Ընդ. ներ.** Seyant.

Suffire, բաւել, եկել շէտ.

Սահ. ներ. Je suffis, tu suf-
fis, il suffit, nous suffisons,
vous suffisez, ils suffisient.
Անկ. Je suffisais. **Անց. որ.**
Je suffis. **Ապ.** Je suffirai. **Թէա.**
Je suffirais. **Հրա.** Suffis, suf-
fisons. **Սա. ներ.** Que je suf-
fise. **Անկ.** Que je suffisse. **Ան.**
Suffire. **Ընդ. ներ.** Suffisant.
Անց. Suffi.

**Suivre, հետեւիլ, արշտել
կէտել.**

Սահ. ներ. Je suis, tu suis, il
suit, nous suivons, vous sui-
vez, ils suivent. **Անկ.** Je sui-
vais. **Անց. որ.** Je suivis. **Ապ.**
Je suivrai. **Թէա.** Je suivrais.
Հրա. Suis, suivons. **Սա. ներ.**
Que je suive. **Անկ.** Que je sui-
visse. **Ան.** Suivre. **Ընդ. ներ.**
Suivant. **Անց.** Suivi, suivie.

**Surseoir, երկնցընել, աշխ-
տել.**

Սահ. ներ. Je sursois, tu
sursois, il sursoit, nous sur-
soyons, vous sursoyez, ils sur-

soient. *Անկ*. Je sursoyais. *Անց. որ*. Je sursis. *Այ*. Je surseoirai. *Թեա*. Je surseoirais. *Հրա*. Sursois, sursoyons. *Սա. ներ*. Que je sursoie, que nous sursoyions. *Անկ*. Que je sursisse. *Ան*. Surseoir. *Ընդ. ներ*. Sursoyant. *Անց*. Sursis, sursise.

Traire, *կթեկ*, *տնտ*.

Սահ. ներ. Je traie, tu traie, il trait, nous trayons, vous trayez, ils traient. *Անկ*. Je trayais. *Անցեալ որու շեալ շունի*. *Այ*. Je traitrai. *Թեա*. Je traitrais. *Հրա*. Trais, trayons. *Սա. ներ*. Que je traie, que nous trayions. *Անկատար շունի*. *Ան*. Traire. *Ընդ. ներ*. Trayant. *Անց*. Trait, traite.

Vaincre, *յաղթեկ*, *եկտ*.

Սահ. ներ. Je vaines, tu vaines, il vainc, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. *Անկ*. Je vainquais. *Անց. որ*. Je vainquis. *Այ*. Je vaincrai. *Թեա*. Je vaincrais. *Հրա*. Vainquons. *Սա. ներ*. Que je vainque. *Անկ*. Que je vainquisse. *Ան*. Vaincre. *Ընդ. ներ*. Vainquant. *Անց*. Vaincu, vaincue.

Valoir, *արժեկ*, *տնտ*.

Սահ. ներ. Je vau, tu vau, il vaut, nous valons, vous valez, ils valent. *Անկ*. Je valais. *Անց. որ*. Je valus. *Այ*. Je vaudrai. *Թեա*. Je vaudrais. *Հրատայական շունի*. *Սա. ներ*. Que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille, que nous valions, que vous valiez, qu'ils valient. *Անկ*. Que je valusse. *Ան*. Valoir. *Ընդ. ներ*. Valant. *Անց*. Valu, value.

Ասոր պէս կը խոնարհի prévaloir, *դերազանցեկ*, *եկտ*.

տնտ. բայց միայն ստորագասական ներկան que je prevale *կըլայ եւ ոչ* que je prevaille.

Vêtir, *հագցընեկ*, *եկտ*.

Սահ. ներ. Je vêts, tu vêts, il vêt, nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent. *Անկ*. Je vêttais. *Անց. որ*. Je vêtis. *Այ*. Je vêtirai. *Թեա*. Je vêtirais. *Հրա*. Vêts, vêtons. *Սա. ներ*. Que je vête. *Անկ*. Que je vêtisse. *Ան*. Vêtir. *Ընդ. ներ*. Vêtant. *Անց*. Vêtu, vêtue.

Vivre, *ապրեկ*, *եկտ*.

Սահ. ներ. Je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous vivez, ils vivent. *Անկ*. Je vivais. *Անց. որ*. Je vécus. *Այ*. Je vivrai. *Թեա*. Je vivrais. *Հրա*. Vis, vivons. *Սա. ներ*. Que je vive. *Անկ*. Que je vécusse. *Ան*. Vivre. *Ընդ. ներ*. Vivant. *Անց*. Vécu.

Voir, *տեսնեկ*, *եկտ*.

Սահ. ներ. Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient. *Անկ*. Je voyais. *Անց. որ*. Je vis. *Այ*. Je verrai. *Թեա*. Je verrais. *Հրա*. Vois, voyons. *Սա. ներ*. Que je voie, que nous voyions. *Անկ*. Que je visse. *Ան*. Voir. *Ընդ. ներ*. Voyant. *Անց*. Vu, vue.

Vouloir, *ուզեկ*, *եկտ*.

Սահ. ներ. Je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. *Անկ*. Je voulais. *Անց. որ*. Je voulais. *Այ*. Je voudrai. *Թեա*. Je voudrais. *Հրա*. Veuillez. *Սա. ներ*. Que je veuille, que tu veuilles, qu'il veuille, que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veuillent. *Անկ*. Que je voulusse. *Ան*. Vouloir. *Ընդ. ներ*. Voulant. *Անց*. Voulu, voulu.

մարձակ, «էրդէ-ն» . իդ . franche; franchement, հա-
մարձակութեամբ, «էրդէ-ն» էլ է :

157 . Ասկանները քանի մը զարտուղութիւն ունի :

Ա . Սէկ քանի անձայն օ վերջաւորած ածական-
ները՝ ment մասնիկն առնելու ատեն, նոյն անձայն
դիրը փակ ճի կը փոխեն . նոյնպէս կ'ըլլան մէկ քանի
իզականներ ալ . aveugle, կոյր, «էօր» . aveuglement,
կուրօրէն, «էօր «էօր»-ն . énorme, մեծ, ահագին,
բռնուշ . énormément, ահագին կերպով մը, բռնուշ
պէր իւրը լուս : = confus, շփոթ, խառն, փարբար . իդ .
confuse; confusément, խառն ի խառն, փարբար . իդ .
profond, խորունկ, «էրդէ-ն» . իդ . profonde; profondé-
ment, խորունկիկ, «էրդէ-ն» :

Բ . Beau, nouveau, mou, fou ձայնաւորով
վերջաւորած ածականներուն իզականին վրայ կը դրուի
ment մասնիկը, ու bellement, եւ այլն, կ'ըլլան :

Գ . Ant, ent վերջաւորած ածականները amment,
emment կ'ըլլան . savant, գիտուն, «է-ն» . savamment,
իմաստութեամբ, «է-ն» . évident, յայտնի, պէշն .
évidemment, յայտնապէս . «է-ն» : Բայց միա-
վանկներն ընդհանուր կանոնին (156) տակը կ'եր-
թան . lent, դանդաղ, կամաց, «է-ն» . lentement,
կամաց կամաց, «է-ն» «է-ն» :

158 . Սակբայներն ալ ածականներուն պէս երեք
աստիճան ունին . lentement, կամաց, «է-ն» . plus
lentement, աւելի կամաց, «է-ն» «է-ն» . très-len-
tement, շատ կամաց, «է-ն» «է-ն» «է-ն» :

159 . Վործածական մակբայները :

Ailleurs, ուրիշ տեղ, «է-ն» «է-ն» «է-ն» : «է-ն» «է-ն» «է-ն» :

Ainsi, այսպէս, «է-ն» :

alentour, շուրջ դին, «է-ն» «է-ն» «է-ն» :

Alors, ան ատեն, «է-ն» «է-ն» :

À présent, հիմայ, «է-ն» :

À peu près, գրեթէ, . . . շատ, «է-ն», «է-ն», «է-ն» .

Après-demain, վաղը չէ մէկայն օր, եւորն րէյիւ Ե-
դէր Էնն :

Assez, բաւական, եկեղեցի :

Assurément, ստուգիւ, Բանգիգի :

Aujourd'hui, այսօր, այս Էնն, րէյիւն :

Auparavant, յառաջագոյն, եկեղեցի, սոյնգորտն :

† Auprès, քովը, ետնըտ :

Aussi, այնպէս, եւյի :

Aussitôt, անմիջապէս, շուտ մը, րէր արտ, շտոն-ճոն :

Autant, նոյնչափ, օ գորտ :

Autrefois, յառաջագոյն, երբեմն, րէր ժոն, եկեղի :

Autrement, ուրիշ կերպ, չէ նէ, րաշտ Բորը, եօն :

Avant-hier, երէկ չէ մէկայն օր, րէն րէյիւ Եդէր Էնն :

Beaucoup, շատ, շտ :

Bien, աղէկ, շատ, եյի, եյի, րէր Բորը, շտ :

Bientôt, քիչ մը ետքը, շուտ մը, շտոն-ճոն, Էնն :

Certes, ստուգիւ, իրաւ, կերպ, ժոն :

Combien, որչափ, քանի, գն, նէ գորտ :

D'abord, նախ առաջին, առջի բերան, ել Էկեղի, Էնն :

Davantage, աւելի, շտորտ :

Dedans, ներսը, եկեղի, եկեղի :

Dehors, դուրսը, արշարը, Բորը, արշարտ :

Déjà, արդէն, Էնն, շտորտ, եկեղի :

Demain, վաղը, եւորն :

Depuis, անկէ ետեւ, շտորտ շտորտ :

Derrière, ետեւ, արտը, արտը :

Désormais, ասկէ ետքը, սոն-ճոն շտորտ :

Dessous, տակը, սոն-ճոն, սոն-ճոն :

Dessus, վրան, ետն-ճոն, ետն-ճոն :

Devant, առջեւ, ետն-ճոն :

Dorénavant, ասկէ ետեւ, շտորտ շտորտ :

Encore, նաեւ, դեռ, արտ, արտ, արտ :

Enfin, վերջապէս, շտ շտ :

Ensemble, մէկտեղ, րէր Էնն, րէր-արտ :

Ensuite, ետեւէն, ետքը, արտը, ետն-ճոն, շտորտ :

- Fort, *աստիկ*, *խիստ*, *վե՛ր*, *չնչե՛լ*
- Guère, *գրեթե*, *նե՛ղ* :
- Hier, *երեկ*, *դե՛ռ* :
- Ici, *հոս*, *պահար*, *պարայ* :
- Jadis, *յառաջագոյն*, *մե՛կտարե՛մ*, *սուղե՛ր* :
- Jamais, *երբեք*, *սու՛ր* :
- La, *հոն*, *օնոր*, *օրայ* :
- Loin, *հեռու*, *սուղե՛ր*, *եւրո՛ւ* :
- Maintenant, *հիմայ*, *չե՛ր* :
- Mal, *դէ՛շ*, *Ֆե՛ն* :
- Même, *ալ*, *նաեւ*, *դե՛ռ*, *դ* :
- Mieux, *աւելի* *աղէկ*, *դե՛ռ* *եյն* :
- Moins, *քիչ*, *ե՛տե՛տ* :
- Ne,
- Ne pas,
- Ne point,
- Nullement, *ամենեւին*, *սու՛ր* :
- Où, *ուր որ*, *ուր*, *ներե՛րե՛* *դե՛*, *ներե՛րե՛* :
- Oui, *հա*, *այո*, *հրամբերք*, *դե՛լ*, *ե՛լե՛լ* :
- Partout, *ամէն տեղ*, *ներե՛րե՛ր* :
- Pas, *ոչ*, *ե՛տե՛տ*, *մ*, *դե՛* :
- Peu, *քիչ*, *սու՛ր* :
- Peut-être, *դուրե՛*, *դե՛լ* :
- Pis, *աւելի* *դէ՛շ*, *դե՛ռ* *Ֆե՛ն* :
- Plus, *աւելի*, *չե՛ր* :
- Plutôt, *աւելի*, *քան թէ*, *չե՛ր*, . . . *դե՛ն*, . . . *դե՛ն* *ըստ* :
- Point du tout, *ամենեւին*, *սու՛ր*, *նե՛ղ* :
- Près, *մօտ*, *ե՛տե՛տ* :
- Presque, *գրեթե*, *նե՛ղ* :
- Quand, *երբ որ*, *նաչն*, *նե՛ զմե՛ն* *դե՛* :
- Sans doute, *անտարակոյս*, *սուանց կարծեաց*, *չե՛ր*
նե՛ղ, *դե՛ ինչե՛ր* :
- Tant, *այնչափ*, *օ* *դարար* :
- Tantôt, *քիչ մը առաջ*, *նոր*, *քիչ մը ետքը*, *չուտ մը*,
երբեմն, *նե՛ղ*, *սուղե՛ր*, *սուղե՛ր*, *սուղե՛ր*, *սուղե՛ր* :

162. Ամենախաղաղութիւնները մէկ տեսակ խնդիր չեն առնուր. ոմանք առանց ուրիշ նախադրութեան մինակ բառ մը խնդիր կ'առնուն, ոմանք de նախադրութեամբ կ'առնուն, ոմանք ալ à նախադրութեամբ:

163. Առանց ուրիշ նախադրութեան խնդիր առնողները:

À l'homme, մարդուն, արամ:

Après le repas, կերակրէն ետեւ, ըստարան սօնրա:

À travers la ville, քաղաքին մէջէն, շէնքին իջնորէն:

Attendu son grand âge, իրեն մեծ տարիքին նայելով, ինչո՞ք չաղան արդարո՞ք:

Avant la guerre, պատերազմէն յառաջ, ճենարան եզմէն:

Avec un homme, մարդու մը հետ, ոչի՞ր արամ:

Chez mon frère, եղբորս տունը, արդար-չունէն եզմէն, եզմէն:

Concernant cette affaire, աս դործքիս վրայ, նկատմամբ, որ- մասնահմէն ինչո՞ք:

Contre son père, հօրը դէմ, ինչո՞ք ինչո՞ք արդար:

Dans la ville, քաղաքը, քաղաքին մէջ, շէնքորէ:

De vous, քեզմէ, բու վրայ, ինչո՞ք, ինչո՞ք եզմէն-որէն:

Depuis le matin, առտունէ վեր, սուսանորան ոչի՞ր:

Derrière la maison, տան ետեւը, եզմէն արդար-չուն:

Dès le commencement, սկզբանէ վեր, որչա՞նչ ճեն-որան ոչի՞ր:

Dessous le lit, անկողնին տակը, որչո՞ք ինչո՞ք ըստարան:

Dessus la table, սեղանին վրայ, սուսանորան ինչո՞ք ինչո՞ք:

Devant le palais, պալատին առջեւը, սուսանորան եզմէն-որէն:

Durant la paix, խաղաղութեան ատեն, արդար ճամբի-չուն:

En été, ամառու ատեն, ետ իյսանորան, ետ ըն:

Entre nous, մէջերիս, ինչո՞ք ոչի՞ր, մարդն ինչո՞ք:

Envers le prochain, դէպ ի ընկերը, ընկերին, արդար-չուն արդար:

Environ deux heures, երկու ժամի շափ, ինչո՞ք արդար:

- Excepté la vie, *կեանքէն զատ*, էօրբնանորն պաշտօն :
- Hormis vous, *քեզմէ զատ*, «էնորն զայրն :
- Hors cela, *ասկից ուրիշ*, պանորան պաշտօն, գրեթէ նազար :
- Malgré toutes les oppositions, *ամէն հակառակու-*
թիւնները մտիկ չընելով, նիշ պիտ էնկելէ պագ-
 փայլ :
- Moyennant une somme d'argent, *քիչ մը սարկի ձեռ-*
քով, պիտ աշ ագնէյլէ :
- Nonobstant le mauvais temps, *օղին գէշութեան շնայե-*
լով, ճիշտ նիշայն պագփայլ :
- Outre la famine, *սովէն զատ*, գըլնըգորան մարտ :
- Par terre, *ցամաքէ*, գարարան :
- Parmi les hommes, *մարդիկներու մէջ*, պարտար պար-
 անարտ :
- Pendant le jour, *ցորեկուան ատեն*, կէնորն-շէն :
- Pour son fils, *որդւոյն համար*, օղտն էնին :
- Sans crainte, *առանց վախի*, գորգորանաշ :
- Selon votre avis, *քու խրատիդ պէս*, «էնն նորն-
 իշտն կէօրէ :
- Sous les décombres, *վրասակներու տակ*, շէրանէլէր
 արնընարտ :
- Suivant la coutume, *սովորութեան համաձայն*, պի-
 ին կէօրէ :
- Sur la chaise, *աթոռին վրայ*, էնկէնէնն էնըրնորն :
- Touchant cette affaire, *աս գործքին վրայ*, պան մարտ-
 նընն էնըրնէն :
- Vers les cinq heures, *ժամը գէպ ի հինգին*, ար-
 պէշ արարընարտ :
- Voici } le roi, *ահա տակի թագաւորը*, էնին գ-
 Voilà } պիշտն :
- Vu ses longs services, *իր մեծ ծառայութեանց նայ-*
ելով, «էնորն արանն էնորնէնէն պագարագ :
164. De նախագրութիւնով առնողները :
- À cause de la guerre, *պատերազմին պատճառաւ*,
 ճիշտն էնորնէն :

À côté de votre père, *Հօրդ քովը, †երեւելին էանընդամենը* :
 Auprès de sa mère, *Տօրը քովը, անսուշըն էանընդամենը* :
 Autour de la maison, *սան շորս կողմը, էվին տեօրտ ին-
 ր-ճընդամենը* :

Faute de papier, *Թուղթ չունենալով, †եղանոր յը-
 յայտագր* :

Hors de la vigne, *այդիէն դուրս, պարտան արշարը* :

Le long de la rivière, *սոսին քովէն, ըրտարըն †են-
 րընդամենը* :

Loin de la patrie, *Հայրենիքէն Հեռու, †եմանորան
 էըրագր* :

Près de Vienne, *Վիեննայի մօտ, Պէնէն էագրըն* :

Proche de ses parents, *իր ծնողացը քով, †եմարը-
 նըն էանընդամենը* :

Vis-à-vis du palais royal, *Թագաւորական պալատին
 դիմացը, †արեւան †երայընըն †արընընդամենը* :

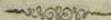
165. *Այնպէս ամէն ամի ու ասի շինուածները
 de նախագրութեամբ խնդիր կ'առնուն. մինակ à tra-
 vers բառը կը զարտուղի* :

166. *À նախագրութիւնով առնողները* :

Jusqu'à la ville, *մինչեւ քաղաքը, շէնիւրեւե* :

Par rapport à lui, *իրեն նայելով, †ենորին պագրագր* :

Quant à moi, *իմ կողմանէն, իսկ ես, պէնի տերտէն,
 պէնտէն էանս* :

Ք Լ Ո Ւ Խ Ը .

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ Ի Վ Բ Ա Յ

167. *Շ Ա Ղ Կ Ա Պ Ի Վ Բ Ա Յ խօսքը խօսքի ու բառը բառի
 Հեռ կը կապէ. Mon père et moi, Հայրս ու ես,
 †երեւելիս †ի պէն : Je veux qu'il vienne, կ'ուզեմ որ
 գայ, †եմեւելիս †ի ինչին* :

168. *Շ աղկապներէն ոմանք իրենցմէ ետեւ սահ-
 մանական եղանակ կ'ուզեն, ոմանք՝ ստորագրատական*

ոմանք ալ երբեմն սահմանական ու երբեմն ստորագասական :

169. Սահմանական ուղղղները :

À cause que, անոր համար որ, ծնունն իշխնն +ի :

À condition que, աս դաշամբ որ, միայն [Թէ, պարտաւ իշխնն +ի, անճար :

Ainsi que, ինչպէս որ, ինչպէս նաեւ, նասըլ +ի, որտի :

À mesure que, ինչչափ որ, նի քարար +ի :

Attendu que, որովհետեւ, չիւնն +ի :

Aussi bien que, ինչպէս նաեւ, ալ, նասըլ +ի, որ :

Aussitôt que, պէս, ընդ, կիպի, հիւնն :

Autant que, քանի որ, որչափ որ, քալ +ի, նի քարար +ի :

Comme,

De même que, } ինչպէս որ, նասըլ +ի :

Depuis que, վեր, ետքը, պէրի, որնն, որնն սծար :

Dès que, երբ որ, պէս, որովհետեւ, կիպի, հալանն, չիւնն +ի :

Lorsque, երբ որ, ատեն, հալանն, նի զմանն +ի, . . . վարի :

Non plus que, ոչ ալ, նի որի :

Parce que, ինչու որ, շիրտ, չիւնն +ի :

Pendant que, երբ որ, ատենը, նի զմանն +ի, . . . վարի :

Pourquoi, ինչու, նի չիւնն :

Puisque, որովհետեւ, ինչու որ, շիրտ, չիւնն +ի :

Quand, երբ, երբ որ, [Թէ որ, նի վարի, էյեր :

Si, եթէ, [Թէ որ, . . . նէ, էյեր . . . սո, . . . ու :

Tandis que, երբ որ, քանի որ, քալ +ի :

Vu que, ինչու որ, որովհետեւ, չիւնն +ի :

170. Ստորագասական ուղղղները :

Afin que, որ, որպէս զի, +ի, շիւնն +ի :

À moins que, [Թէ ոչ, բայց միայն, էօքսո, էլլա :

Au cas que, զնկնք որ, [Թէ որ, որէյէլի՛ս +ի, էյեր :

Bien que, [Թէպէտ, [Թէ եւ, Ֆարղա, էտ որի :

De crainte que,

De peur que, } վահնալով որ, քարքարսոսոսոս :

En cas que, դնենք որ, եթէ, որչափ ինչ + ի, էջեր:

Encore que, նաեւ, թէեւ, ֆարաշ, օլաւ որ:

Pour que, որ, որպէս զի, + ի, շեջիչ + ի:

Pourvu que, ենթադրելով որ, միայն թէ, անճափ:

Quoique, թէպէտ, ֆարաշ, ինչի:

Sans que, առանց, (ե՞ն) Վերջ, (ալ) հարան:

Si peu que, քիչ մ'ալ, ոչիւր ալ որ:

Soit que, թէ . . . թէ, ինչի:

Supposé que, ենթադրելով որ, միայն թէ, անճափ:

171. Արբեմն սահմանական ու երբեմն ստորա-

դասական ուզոյները:

De manière que, }

De sorte que, } անանկ որ, շեջիչ + ի:

En sorte que, }

Que, որ, + ի:

Si ce n'est que, թէ ոչ, բայց միայն, եօգամ, որչափ
իւր, իւր:

Tellement que, անանկ որ, շեջիչ + ի:

172. Ուրիշ քանի մը դործածական շարկապներ:

Ainsi, ասանկով, այսպէս, ոչեջիչ լինիչ, որն իւր:

Après, ետքը, սօնոր:

Après tout, վերջապէս, ինճաճ:

Au contraire, ստոր հակառակ, որն ալ փարշ:

Au reste, ասկից ուրիշ, դարձեալ, որն ստոր հարան
փարշ + ի:

Au surplus, նաեւ, ի վերայ այսր ամենայնի, բայց,
որի, որն ճիւղի ինչ:

Car, ինչու որ, ոչիւր:

Cependant, բայց, սօն, լաւի:

C'est-à-dire, այս ինքն, եւնի:

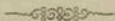
C'est pourquoi, ստոր համար, որն սիւղիւղի:

D'ailleurs, ուրիշ կողմանէ, ասկից զատ, որն ստոր
փարշ, որն ստոր հարան փարշ:

Enfin, վերջապէս, սօն սօնահար:

Et, ու, ինչ:

- Mais, բայց, սակայն, լրագրում :
- Néanmoins, ի վերայ այսր ամենայնի, բայց, վերջ լրագրում,
 էլ չ՝ ճիշտ-ճիշտ :
- Ni, ոչ . . . ոչ, նե . . . նե :
- Or, ուստի, արդ, իհարկ :
- Ou, կամ, եւթուր :
- Par conséquent, ուստի, անոր համար, օ՛րհնէ-որհնէ,
 օ՛րհնէ իշխան :
- Par exemple, օրինակի համար, վերջ-լրագրում :
- Pourtant, ի վերայ այսր ամենայնի, էլ չ՝ ճիշտ-ճիշտ, լրագրում :
- Savoir, այս ինքն, եւթուր :
- Sinon, թէ չէ, չէ նէ, եօթուր :
- Soit, թէ . . . թէ . . . , . . . բայց . . . բայց, . . . որ . . . որ,
 . . . օրհնէ . . . օրհնէ :
- Surtout, մանաւանդ, գլխաւոր, որհնէ-որհնէ :
- Toutefois, ի վերայ այսր ամենայնի, լրագրում, էլ չէ :

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ

Մ Ի Զ Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ

173. Մ Ի Զ Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ե Ա Ն Վ Ր Ա Յ
 կը ցուցնէ :

174. Պարծածական միջարկութիւնները :

Յաւի ու տրամութեան, ah! aïe! ouf! ahi! hélas!

hé! ա՛հ, ս՛հ, վա՛հ, վա՛յ, ափսո՛ս, մե՛ղք, ա՛ն,
 ա՛ն, վա՛ն, վա՛յ, ս՛-ֆ, հա՛յֆ, եւրոպ :

Ուրախութեան ու բաղձանքի, ah! bon! ա՛հ, ս՛ւր

է, աղէկ, ա՛ն, հա՛նից, փե՛ր փե՛ր-ընէ :

Վախի, ah! hé! վա՛յ, ս՛յ, վա՛յ, ս՛ան :

Արհամարհելու եւ զղուելու, fi! fi donc! դա՛րձ, փե՛ր-ֆ :

Հեղձնելու, oh! hé! zest! վա՛հ, փե՛ն :

Չարմանալու, oh! բարէ, ս՛հ, ս՛այն, ս՛յ, ս՛լու

ս՛լու :

Քաջալերելու, ça! oh ça! allons! courage! tenez
ferme! հաւստ, աղէ, հայրէ, որէ իմարէ:

Կանչելու, holà! hé! ա՛յ, իշա, պաշտ պաշտ, հէյ:

Լռեցրնելու, chut! st! paix! լուռ, ----:

Ապշելու, oh! ha! miséricorde! bon Dieu! բարէ,
տէր ողորմեա, է՛՛ն բարայրէ:

Աղղելու, holà! hem! oh! gare! tout beau! ա՛յ,
իշա, հէյ:

175. Ինտանի խօսակցութեան մէջ միջարկու-
թեան պէս շատ աննշան բառեր կը գործածուին. ինչ-
պէս corbleu! diantre! morbleu! parbleu! Բայց ա-
սոնցմէ ոմանք աղէկ կըթուած ճարդիկներու բերան
չեն վայլեր, ուստի եւ շատ զգուշանալու է:

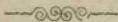

Մ Ա Ս Ն Բ .

Մ Ա Ս Ա Ն Յ Բ Ա Ն Ի Հ Ա Մ Ա Չ Ա Յ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

176. ԱՍ մասս՝ առջի մասին մէջ գրուած ինք
ցեղ բառերուն իրարու հետ ինչպէս կապուելով խօսք
չինելը կը սովորեցնէ :

177. Ամէն մէկ խօսքին կամ յառաջագրութեան
մէջ, որչափ որ պզտիկ ալ ըլլայ, երեք գլխաւոր բան
կայ . Անուն բայի, Խնդիր ու Բայ . ինչպէս առ խօսքիս
մէջ Dieu créa le monde. Աստուած աշխարհքս ստեղ-
ծեց . Ալլահ Դէ-ձէ-յը Ե-ր-Բ-ը . Աստուած՝ Անուն
բայի է, ստեղծեց՝ Բայ, աշխարհքս՝ Խնդիր :

Գ Լ Ո Ի Խ Ա .

Ա Ն Ո Ի Ն Բ Ա Յ Ի Ի Ն Ա Լ Բ Ա Յ

178. ԱՆՈԻՆ բայի ան բառին կ'ըսուի, որուն
վրայ դատաստան մը կ'ըլլայ կամ բան մը կը հաս-
տատուի . ասիկայ մեր ուղղական հօլովին տեղ կը գոր-
ծածուի, եւ ո՞վ կամ ի՞նչ բան հարցմանց պատասխան
կու տայ . ինչպէս առ խօսքերուս մէջ Mon père est
venu, հայրս եկաւ, Գէ-Դէ-Դէ՛ Գէ-Դէ՛ : Ce jardin est
beau, առ պարտեզս աղւոր է, Դ-Դ-Դ-Դէ՛ Գէ-Դէ՛ Դէ՛ .
հայրս ու առ պարտեզս բառերը՝ անուն բայի են, ինչու
որ վերի հարցմանց պատասխան կու տան . ո՞վ եկաւ,
հայրս . ի՞նչ բան աղւոր է, առ պարտեզս :

179. Անուն բային վրայ գիտնալու երեք հար-
կաւոր բան կայ . նախ Բային՝ անուն բային հետ ինչ-
պէս համաձայնելը, երկրորդ՝ խօսքին մէջ անուն բային
ուր գրուելը, երրորդ՝ Ե՛րբ կրկնուիլը :

ԱՅ-Ս-Ս-Ս-Ս

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Ա .

ԲԱՅԻՆ ԱՆՈՒՆ ԲԱՅԻՆ ՀԵՏ ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՄԱՉԱՅՆԻԼԸ

180. Ամէն բայ հասարակօրէն իր անուն բայիին հետ կը համաձայնի, կամ անոր թիւն ու զէմքը կ'առնու. *J'aime; tu veux; il sort; nous pensons; vous partirez; elles venaient; les enfants ont joué.*

181. Աս ընդհանուր կանոնին տակ մէկ քանի դարտուղութիւն կայ:

Ա. Անուն բային մասնաւոր հաւաքական (53) ըլլայ նէ, բայն անոր խնդրին, այս ինքն՝ հաւաքական նէն ետքն եկող դոյականին հետ կը համաձայնի. *Une foule de soldats furent noyés.* Խեղ մը զինուորներ խզուեցան. *Պիբ Բարբարոսները անախտ արշաւեցան: Une nuée de barbares désolèrent le pays.*

Բայց երբ որ ընդհանուր հաւաքական ըլլայ նէ, բայն ընդհանուր կանոնին (180) կը հետեւի. *La foule des affaires l'accable.* Գործքերուն շատութիւնը զինքը կը նեղէ. *Մահաւարտները լեզուներու զոհուեցան: Մահաւարտները լեզուներու զոհուեցան:*

Բ. Անուն բային քանակական, այս ինքն՝ չափ ցուցնող մակբայ մը, կամ *la plupart*, բառն եղած ատեն, թէ իրենք խնդիր ունին նէ՝ բայը խնդրին հետ կը համաձայնի, իսկ թէ չունին նէ՝ յոյնակի կը դրուի. *Beaucoup de gens pensent ainsi.* Շատ մարդիկ ասանկ կը կարծեն. *Չոք ոչ ոք չէ ցուցնէ ինչ: La plupart du monde prétend. La plupart de ses amis l'abandonnèrent.* Իր բարեկամներուն շատերը, մեծ մասը զինքը թող տուին. *Տոբաւարտները լեզուներու զոհուեցան: La plupart sont morts.* Շատերը մեռան. *Չոք ոչ ոք չէ ցուցնէ: Tous souhaitent la prospérité; mais peu savent en jouir.*

Գ. Անուն բային l'un et l'autre եղած ատեն, բայը հասարակօրէն յոյնակի կը դրուի. *L'un et l'autre sont bons.* Թէ մէկը թէ մէկալը, երկուքն ալ ազնիւ են. *Իսկ ոչ ոք չէ ցուցնէ:*

Շատ տեղ նաեւ ընտիր մատենագրաց մէջ երկուքն ալ կը դրուուի: Բայց երբ որ բայը l'un et l'autre

trekén յառաջ ըլլայ նէ միշտ յողնակի դնելու է. Ils sont coupables l'un et l'autre.

182. Անուն բային qui յարաբերականն եղած ատեն, որովհետեւ, ինք ամէն դէմքի ու թուի մէջ գործածուելուն՝ ինչ դէմք ու ինչ թիւ ունենալը յայտնի չ'ըլլար, բայը յարաբերեալին հետ կը համաձայնի. *Moi* qui l'ai dit. Ես որ ասիկայ ըսի, ես ասիկայ ըսողս. Պէ՛ն՝ դէմքն ու թիւն: *Toi* qui parles; celui qui veut; nous qui lisons; vous qui écrivez; les soldats qui sont morts.

183. Երբ որ յարաբերեալին ու *qui*ին մէջ le seul, le premier, գոյական մը կամ յողով բառ մը ըլլայ նէ, բայն ասոնց հետ կը համաձայնի. *Nous* sommes les deux hommes, կամ les seuls, qui ont échappé au naufrage. Նաւաբեկութենէն ազատողները մինակ մենք երկուքնիս ենք. Ֆրանսիացիներն ինչ-պէս լինելով: *Vous* êtes un génie tutélaire qui est venu consolider la paix. Թէ որ աս օրինակներուն մէջ *Qui* avons échappé; qui êtes venu ըսելու ըլլար, սխալ կ'ըլլար: Բայց թէ որ յարաբերականին ու յարաբերեալին մէջ առանձին բացարձակ թուական մը կամ ուրիշ անկան մը կամ ասոնց յօդի բառ մ'ըլլայ նէ, բայը յարաբերեալին հետ կը համաձայնի. *Nous* étions deux qui étions du même avis. Նոյն կարծիքն ունեցող երկու հօգի էինք. Ինչպէս յիշուած ըլլաւ: *C'est nous seuls* qui l'avons vu.

184. Վարձեալ, խօսքը հարցական կամ բացասական չեղած ատեն, երբ որ յարաբերեալին ու յարաբերականին մէջ առանց զի յատուկ անուն մը մտնէ նէ, բայը յարաբերեալին հետ կը համաձայնի *Je* suis Paul qui vous ai parlé. Ես Պողոսն եմ որ ձեզի խօսեցայ. *O* ինչէն սէջլէյէն դէմքն Պոլոսն: *Vous* êtes Neptune qui parûtes. Բայց թէ որ խօսքը հարցական կամ բացասական ըլլայ, եւ կամ յատուկ

mille. Ո՛չ տէրը ո՛չ գերին՝ ալ ընտանիք չունին. Գոյ-
 րը նէ ոչնչն նէ եկեղեցին ելլէ Դ՛ր՛բը շուր: *Ni l'un ni
 l'autre n'ont fait leur devoir.* Աս օրինակներուն մէջ
 բայր յոգնակի դրուած է, ինչու որ թէ գերին թէ տե-
 րը կրնային բային ցուցրցած գործքը կատարել, կամ
 միանգամայն մէկտեղ ընտանիք ունենալ. նոյնպէս թէ
 մէկը թէ մէկալը կրնային իրենց պարտքը կատարել:
 Բայց աս օրինակներուն մէջ *Ni le prince A., ni le
 comte B. ne sera nommé ambassadeur d'Espagne.*
 Ո՛չ Ա իշխանը ո՛չ Բ կոմսը Սպանիայի դեսպան պիտ'որ
 ըլլայ. նէ Ա Դէյ, նէ Բ Գրեյֆէ Սթրասբուրգ Ելլիսի Ելլիսի:
Ni l'une ni l'autre de ces dames n'est la Reine.
 Բայր եզակի դրուած է, ինչու որ կամ Ա իշխանը կամ
 Բ կոմսը մինակ կրնայ Սպանիայի դեսպան ըլլալ, եւ
 խաթուններուն կամ մէկը կամ մէկալը կրնայ մինակ
 թագուհին ըլլալ, ուստի եւ երկուքը մէկտեղ բային
 ցուցրցած գործողութիւնը չեն կրնար կատարել:

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Բ .

ԱՆՈՒՆ ԲԱՅԻՒՆ ՈՒՐ ԴՐՈՒՒԼԸ ՈՒ ԵՐԲ ԿՐԿՆՈՒՒԼԸ

187. Անուն բային դոյական է եղեր, գերանուն
 է եղեր կամ ուրիշ մասն բանի, Հասարակօրէն բայէն
 յառաջ կը դրուի. *Quand la sagesse et la vertu par-
 lent, elles calment toutes les passions. Hair est un
 tourment.* Ատելը տանջանք մըն է. նէ՛քէ՛քէ՛ Դէ՛ր
 Ե՛լլիսի:

188. Եթէր գէպքի մէջ անուն բային զարտու-
 ղելով բայէն վերջը կը դրուի:

Ա. Խօսքը Հարցական ըլլայ նէ. *Que dira mon
 père?* Հայրս ինչ պիտ'որ ըսէ. Փէ՛րէ՛րէ՛մ նէ՞ Դէ՛ր
 Ե՛լլիսի: *Craignez-vous la mort?* Que diras-tu à ce spectacle
 horrible?

Աս զարտուղութիւնը՝ գերանուններուն նայելով՝
 շատ ընդհանուր է, եւ մինակ qui ու quel դուրս ելլե-

լով՝ միշտ բայէն յառաջ կը գրուին. *Qui peut surpasser le courage du père? Ո՞վ կրնայ հօրմէ մը աւելի քաջասիրտ ըլլալ. քէ՞՛ քէ՛րէրէրէն՝ ճեռելէն՝ օլորէնէն:* *Quel est le prix d'une étude si dure? Իսկ գոյականները աւելի բայէն յառաջ կը գրուին, ու բայէն ետքը իրենց թուովն ու սեռովը գերանուն մը կը գրուի. Les sages sont-ils crus en des temps d'emportement? Բարկութեան ատենները իմաստուններուն կը հաւատացուի. Խըլ՝ ինչի՞նչն էր լինելէն՝ քէն՝ շէն՝ ինչն էր (146):*

Բ. Երբ որ բայ մը խօսքի մը մէջը կամ վերջը գրուելով, ան խօսքին՝ ուրիշին ըլլալը կը ցուցնէ. *J'avoue, reprit Mentor, qu'il fit de grandes fautes. Կը խտատվանիմ, կրկնեց Մենտոր, որ ինք մեծամեծ սխալմունք բրաւ. Օննն՝ յիշէ՛ք ինչն էր ինչն էր: Le temps passe, disons-nous; nous nous trompons: le temps reste, c'est nous qui passons.*

Գ. Ատորագասական բայ մը առանց շարկապի ըլլայ ու բաղձանք ցուցնէ նէ. *Me préservent les dieux d'une nouvelle guerre! Աստուած զիս նոր պատերազմէ մը պահէ. Ալլա՛ն յիշէ՛ք ինչն էր ինչն էր ինչն էր: Puissé-je vous donner l'exemple de souffrir!*

Դ. Միագէտ բայերուն գոյական անուն բային. *Il est arrivé d'heureux changements. Շատ յաջող փոփոխմունքներ պատահեցաւ. Չօ՛ք ինչն էր ինչն էր ինչն էր: Tout était en confusion il y a un an.*

Ե. Խօսքին սկիզբը ասի, à peine, aussi, aussitôt, du moins, en vain, peut-être, tel, toujours բառերէն մէկն ըլլայ նէ. *Aussitôt devant toi s'offriront sept étoiles. Շատ մը առջեւդ եօթը աստղ պիտ'որ ելլէ. Չօ՛ք ինչն էր ինչն էր ինչն էր: Peut-être vous inquiétez-vous en vain.*

Զ. Բայէն յառաջ յարաբերական գերանուն իրն գիր մ' ըլլայ նէ, գոյական անուն բային բայէն վերջը կը գրուի. *C'est toi qu'appellent nos transports. Չքեզ կը կանչեն մեր հառաչանքը. Պի՛նչն էր ինչն էր ինչն էր:*

dépensez beaucoup. Բան մը չէք վաստակիր ու շատ ծախք կ'ընէք. Պէ՛ր չէյ ք-ընչ-ն-ն-ըն վէ չէք ասոր-քէ երե-ր-ն : Je ne m'explique point, Osmin, mais je prétends.

Բ. Թէ որ առջի բայը հաստատական ու երկրորդը բացասական ըլլայ նէ, երկրորդին վրայ կրնայ թէ գրուիլ թէ չգրուիլ. Il veut et il ne veut pas. Թէ կ'ուզէ՝ թէ չ'ուզեր. Հէ՛՛ Է-ն-էր նէ՛՛ Է-ն-է-ն : = Je plie et ne romps pas. Կը ծռիմ ու չեմ կտորիր. Էյ-ն-ըն-է-ն աս-ք-ըն-ն : Je crains Dieu, cher Abner, et n'ai point d'autre crainte.

Գ. Արկու բայ կամ խօսք իրարու հետ et, ou, ni, mais շաղկապներէն զատ շաղկապով մը կապուած ասոն, երկրորդ բային վրայ գերանուն անուն բայի դնելու է. Vous serez vraiment estimé, si vous êtes sage et modeste. Իմաստուն ու պարկեշտ ըլլաս նէ, սուղիւ համարում կը ստանաս. Ալէ՛՛ քէ Է-ր-դ-է-ն : L'homme orgueilleux est insensé; car il est né faible. Les hommes vivent comme s'ils ne devaient jamais mourir.

191. Ասոնցմէ զատ հաստատուն կանոն մը չկայ. անոր համար գրողը կամ խօսողը, խօսքին յարմարութեան ու ազուրումութեան նայելով, երկրորդ, երրորդ բային վրայ կրնայ գերանուն անուն բայի դնել ալ չդնել ալ. Il part, il court, il vole. Կ'երթայ, կը վազէ, կը թռչի. Կ'ե-ր-ը, ք-ը-ը, -ը-ը : Il part, vole, arrive. La chèvre marche, elle s'arrête, elle court, elle bondit, elle saute, s'approche, s'éloigne, se montre, se cache ou fuit, comme par caprice.

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ .

Խ Ն Դ Ի Ի Ն Վ Բ Ա Յ

192. ԽՆԴԻԻ կ'ըսուի ան բառը՝ որն որ բառի կամ խօսքի մը քով դրուելով՝ անոնց կիսկատարնչանակութիւնը կատարեալ կ'ընէ. ինչպէս թէ որ J'ai vu, տեսայ, Էփօրթի-Տ: Il a donné, տուաւ, Վերթի, ըսուելու ըլլայ, կիսկատար խօսքեր են. բայց թէ որ քովերնին խնդիր դրուելու ըլլայ, նշանակութիւննին կատարեալ կ'ըլլայ. ինչպէս J'ai vu le roi, թագաւորը տեսայ, Էփօրթի-Տ: Il l'a donné à son fils, ան բանն իր որդւոյն տուաւ, ՏՆՆՆՆՆՆՆՆ Վերթի:

193. Արկու տեսակ խնդիր կայ, խնդիր սեռի ու խնդիր բնութեան:

194. Խնդիր սեռին առանց նախադրութեան կը շինուի, մեր հայցական հօլովին տեղ կը գործածուի, եւ զով, կամ ինչ, ինչ բանը հարցմանց պատասխան կու տայ. ինչպէս աս խօսքիս մէջ Il aime son père, հայրը կը սիրէ, Էփօրթի-Տ: հայրը բառը խնդիր սեռի է, ինչու որ վերի հարցման պատասխան կու տայ. զով կը սիրէ, հայրը:

195. Խնդիր բնութեանը՝ նախադրութեամբ մը կը շինուի, ու մեր ուղղական, հայցական ու կոչական հօլովներէն ուրիշ՝ ամէն հօլովներուն տեղ կը գործածուի. ասիկայ ալ որոն, որմէ, որոն համար, որոն հետ, ... կամ ինչ բանի, ինչ բանէ, ... հարցմանց պատասխան կու տայ. ինչպէս աս խօսքերուն մէջ Il sortait du palais du prince, իշխանին պալատէն կ'ելէր, ԳԼՆՆՆՆՆՆՆՆ Վերթի ըրէ: Monter sur l'arbre, ծառին վրայ ելլել, ԳԼՆՆՆՆՆՆՆ Վերթի. իշխանին, պալատէն, ծառին վրայ բառերը խնդիր բնութեան են, ինչու որ վերի հարցմանց պատասխան կու տան. որոն պալատէն, իշխանին. ինչ բանէ կամ ուսկից, պալատէն. ինչ բանի վրայ, ծառին վրայ:

196. *Արդարժական ու փոխադարձ բայերը թէ խնդիր սեռի թէ խնդիր բնութեան կրնան առնուլ իսկ մէկալ բայերը՝ մինակ խնդիր բնութեան կ'առնուն. *Conduire une armée par des défilés*. Զօրք կիրճերէն անցնել. Առեւեմի դուռըն ինչիւրէն : *Quand je me promène dans mon champ, tout s'embellit à mes yeux*. La mer a disparu sous leurs nombreux vaisseaux.

197. Արաւորական բայերէն՝ կիրք կամ զգածմունք կամ հոգւոյ շարժում մը ցուցնողները de նախադրութեամբ խնդիր կ'առնուն, իսկ մտքով կամ արտաքին մարմնոյ դործողութեամբ եղած բան մը ցուցնողները՝ քով. Alcibiade fut... tour à tour adoré, craint et haï du peuple. Աղկիրիադէս երբեմն ժողովրդէն սիրուեցաւ, երբեմն վախցուեցաւ ու երբեմն սատուեցաւ. Անչեղեմի ինչիւրէն ինչիւրէն, ինչիւրէն ինչիւրէն, ինչիւրէն ինչիւրէն : *Aimez le peuple comme vos enfants; goûtez le plaisir d'être aimé d'eux.* = L'homme de génie n'est bien jugé que par ses égaux. Խելացի մարդուն վրայ մինակ իր հաւասարները կրնան աղէկ դատաստան բնել. Անչեղեմի ինչիւրէն ինչիւրէն : *Chaque famille est gouvernée par son chef*. L'orient fut envahi par les Scythes asiatiques.

198. Մի եւ նոյն բառը երկու երեք բառի խնդիր կրնայ ըլլալ, թէ որ ան բառերն ամէնն ալ միեւնոյն տեսակ խնդիր ուղեն. *Qui a protégé, employé, encouragé ces excellents écrivains?* Ան երեւելի հեղինակները պաշտպանողը, գործածողը, յորդորողն ո՞վ եղաւ. *O* մեղմուր մեղմեմէն ինչիւրէն, ինչիւրէն, ինչիւրէն : *Il est jaloux et fier des éloges qu'on lui donne.*

Ասոր համար Le roi de France avait su connaître et se servir de ses avantages. Գաղղիայի թագաւորը իր շահերը ճանչնալ ու գործածել գիտցաւ. Ֆրանսիայի թագաւորը ինչիւրէն ինչիւրէն ինչիւրէն : *Il est jaloux et fier des éloges qu'on lui donne.* II

est fier et sensible aux éloges qu'on lui donne բսե-
լու շէ. Ինչու որ connaitre բայը խնդիր սեռի կ'ուզէ,
ու se servir բայը խնդիր բնութեան. սասանկ ալ fier
ածականը de նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու, իսկ
sensible à նախադրութեամբ. ուստի ամէն մէկ բանին
զատ զատ խնդիր ապուզ, Le roi de France avait su con-
naitre ses avantages et s'en servir. Il est sensible aux
éloges qu' on lui donne, et il en est fier բսելու է:

199. Այս որ բայ մը շաղկապով կապուած երկու
երեք խնդիր ունենայ նէ, անոնք ամէնն ալ միեւնոյն
մասն բանի պիտ'որ բլան, այս ինքն՝ ամէնն ալ կամ
գոյական եւ կամ բայ. անոր համար Il aime le spectacle
et à jouer. Տեսին ու խաղալը կը սիրէ. Սէյնթէ, շյն-
հայը եւ ինք: Il ne peut souffrir ni la promenade ni d'étu-
dier բսելու շէ, հապա Il aime le spectacle et le
jeu. Il ne peut souffrir ni la promenade ni l'étude,
կամ ni de se promener ni d'étudier բսելու է:

200. Իսպերուն գոյական ու աներեւոյթ խնդիր-
ներն, իսկ ուրիշ բառերուն գերանուն խնդիրներն ալ,
խնդիր առնող բառերէն ետքը կը դրուին. Admire sa
vertu qui trouble ton repos. Չարմացիր իր առաքի-
նութեան վրայ՝ որն որ քու խաղաղութիւնդ կ'աւրէ:
Սէնթէ բնութեանը ուսումն ճարտիւնիսն ինքն-
ուսումն ինքն: Je voulais méditer sur la douleur. L'oubli de toute
religion conduit à l'oubli des devoirs de l'homme.
Ամէն կրօնը մտնալը՝ մարդկութեան պարտքը մտ-
նալու կը տանի. Տին նիւնն ինքն-ուսումն ուսումն
նախ-ուսումն ինքն-ուսումն: Ces lieux chers aux vivants
sont aussi cher aux morts. Autour de lui. Absent de
vous, je vous vois.

201. Ստանաւորի մէջ շատ անգամ, ու երբեմն
արձակ խօսքի մէջ ալ, խնդիր բնութեանը խնդիր առ-
նող բառերէն յառաջ կը դրուի: Իսկ խնդիր սեռին՝
մինակ quel գերանունով եղած ասան, միշտ բայէն
յառաջ կը դրուի: À la disette enfin succède la fa-
mine. Աւերջապէս սովը կարօտութեան յաջորդեց. Սէ-
նթէն ինքն-ուսումն ինքն-ուսումն ինքն-ուսումն: Des

ruines de cet empire on voit sortir trois grands royaumes.

De nos cris douloureux la plaine retentit.

Des coursiers attentifs le crin s'est hérissé.

Nourri dans l'abondance, *au luxe* accoutumé.
= *Quels ouvrages n'entreprend-il point dans Babylone?*

202. Մայ մը երկու երեք գոյական խնդիր ունեցած ատեն, թէ որ խնդիրներն իրարմէ երկայն կամ կարճ են նէ, կարճը՝ երկայնէն յառաջ կը գրուի. իսկ եթէ երկուքն ալ իրարու հաւասար են, խնդիր սեռին՝ խընդիր բնութեանէն յառաջ կը գրուի. Les hypocrites parent *des dehors de la vertu* les vices les plus honteux et les plus décriés. Կեղծաւորներն ամենէն ամօթալից ու ամենէն խայտառակ մոլութիւնները առաքինութեան կերպարանքով կը զարգարեն. Մէր-չէլէր էնդէր ին էն ճարտէն էն-յարը ճարտէն էն-բէնէն լեռնէն-լեռնէն: Préférer *la mort* à une honteuse servitude.
= Darius apporta *de meilleures dispositions* à la souveraine puissance. Il faut dire *la vérité* aux hommes.

203. Մային դերանուն խնդիրները հասարակօրէն իրմէ յառաջ կը գրուին, ու թէ որ ետեւէ ետեւ երկու երեք բայ կայ նէ, ամենուն վրայ ալ կը կրկնուին. On *me* demanda mon nom. Անունս հարցուցին. Արըն ռարըն: Astarbé *le* rassure, *le* flatte et *le* presse de manger.

204. Թէ որ երկու դերանուն խնդիր ըլլայ նէ, մէկը՝ խնդիր սեռի ու մէկայը՝ խնդիր բնութեան, խնդիր սեռին բայէն անմիջապէս յառաջ կը գրուի, խնդիր բնութեանն ալ՝ խնդիր սեռինէն յառաջ. մինակ *le, la, les* խնդիր սեռինները՝ *lui, leur* խնդիր բնութեաններէն յառաջ կը գրուին. Il *me* *le* fit savoir. Անկային՝ ծի իմացոց. Օնդ զանոս: Ma vie est peu de chose et je *vous* l'abandonne. = Il fallait *les* *lui* raconter. Պէտք էր ան բաներն իրեն պատմել

Օ հարտէլքրէ +էնդիմէնէ նո՛րէ կէնքէ + լնճիդ իտի : Péri-
clès *la leur* avait pardonnée.

205. Հրամայականներուն դերանուն խնդիրն
իրենցմէ ետքը կը դրուի, բայց երբ որ երկու հրամայա-
կան ըլլայ նէ, ետքինին խնդիրը յառաջ կրնայ դրուիլ.
Montrez-moi votre livre. Գրքերնիդ ինձի ցուցըցէք.
Բէնդարձըդ ունի՞ս : Գիշերն : Nuit brillante, dis-nous,
qui t'a donné tes voiles? = Taisez-vous et *me* laissez
tranquille. Անեցէք ու զիս հանդարտ թող տուէք.
Սո՛ւր լի գէնէն ընդդէմդ : Tiens-moi parole et *me*
rends mes galères.

Արդեւիչ հրամայականներուն խնդիրը միշտ իրենց-
մէ յառաջ կը դրուի. Ne les punissez pas. Չանոնք մի
պատժեր. Օնչընչ չընէք ինձ : Ne me le montrez pas.

206. Հրամայականը մէկ սեռի ու մէկ բնութեան
դերանուն խնդիր ունենայ նէ, հրամայականէն ետեւ
անմիջապէս խնդիր սեռին կը դրուի, ու ետեւէն խնդիր
բնութեանը. իսկ երբ որ խնդիրներէն մէկը՝ դերանուն,
մէկալը՝ գոյական ըլլայ նէ, դերանունը միշտ գոյակա-
նէն յառաջ կը դրուի. Portes-le-lui, Չանիկայ իրեն
տար. Օնչո՛ւր +էնդիմէնէ կէնքէն : Mon innocence est le
seul bien qui me reste, laissez-la-moi. Pardonnez-
moi *la douleur* que je ne saurais vous cacher.

207. Ածականներէն մմանք à նախադրութեամբ
խնդիր կ'առնուն, մմանք ալ՝ de ալ :

208. À ալ առնողներէն գործածականները :

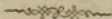
Accessible,	Bon,	Exact,	Inaccessi-
Accoutumé,	Cher,	Facile,	ble,
Adonné,	Compara-	Favorable,	Inexorable,
Adroit,	ble,	Formidable,	Ingénieux,
Agile,	Conforme,	Funeste,	Insensible,
Agréable,	Contraire,	Habile,	Inutile,
Aisé,	Convenable,	Hardi,	Invisible,
Antérieur,	Désagréa-	Impénétra-	Lent,
Ardent,	ble,	ble,	Nuisible,
Attentif,	Enclin,	Importun,	Odieux,

Opposé,	Prêt,	Redoutable,	Sujet,
Pareil,	Propice,	Semblable,	Terrible,
Porté,	Propre,	Sensible,	Utile.
Préférable,	Rebelle,	Souple,	

209. *Ըստնց առնողներէն գործածականները :*

Absent,	Connu,	Exempt,	Joyeux,
Accusé,	Content,	Fier,	Las,
Affranchi,	Coupable,	Fort,	Libre,
Aise,	Dénué,	Fou,	Mécontent,
Amoureux,	Dépendant,	Furieux,	Plein,
Avide,	Désireux,	Glorieux,	Ravi,
Capable,	Différent,	Honteux,	Redevable,
Chargé,	Digne,	Incapable,	Soigneux,
Chéri,	Enivré,	Indigne,	Sûr,
Comblé,	Envieux,	Ivre,	Victime,
Complice,	Esclave,	Jaloux,	Vide.

Ըստնցս զաս կան ածականներ՝ որոնք ուրիշ նախադրութեամբ մը խնդիր կ'առնուն, կան որոնք մարդու անունները զաս, ու իրի անունները զաս. գարձեալ կան՝ որ մնակ բայ խնդիր կ'առնուն, կան ալ՝ որ միշտ գոյական: Ըստնց գործածականները ետեւէն առանձին գիտելիքներուն մէջ կը դնենք:

Ք Լ Ո Ւ Խ Փ .

Գ Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ի Վ Ր Ա Յ

210. ՅԱՏՈՒԿ անունները յոգնակի եղած ատեն նին ալ, այս ինքն՝ մէկ քանի մարդ ցուցրցած ատեննին, յոգնակիի նշան շեն առնուր . *Les deux Hoftham choisirent la reine pour médiatrice. Երկու Հոթամները թագուհին միջնորդ ընտրեցին. Ի՞նչ Հոթամներն էին զայնքն ինքնուր :*

211. Իսպոյց յատուկ անուն մը հասարակ անուան պէս գործածուած ատեն, այս ինքն՝ երբ որ վրան յոգ դնելով, ան յատուկ անուան ցուցրցած մարդուն նմաններն իմացընէլ ուզուի նէ . ինչպէս *Les Homères կամ les Virgiles ըսելով՝ երեւելի բանաստեղծներ, կամ Les Pompées, les Césars ըսելով՝ անուանի քաջ զօրապետներ նշանակել ուզուի, ան ատեն վրանին յոգնակիի նշան կ'առնուն. Louis fit des Boileaux, Auguste des Virgiles. Լուիսովիկոս՝ Պուալոներ, Օգոստոս ալ՝ Վիրգիլիոսներ յառաջ բերաւ . Լուիսովիկոս Պուալոներ, (եւնի Պուալո Վեյլոս Վեյլոս Վեյլոս Վեյլոս) Ալեքսանդրոս ալ՝ Վեյլոսներ յառաջ բերաւ : Nous avons ici les Césars, les Pompées et les Alexandres.*

Յատուկ անուններն ուրիշ ասոր նման յոգնակի գործածութիւն մ'ալ ունին, այս ինքն՝ երբեմն ետեւէ ետեւ երկու երեք հաս եղած ատեննին, վրանին յոգնակի յոգ կը դրուի . բայց ան ատեն յոգնակիի նշան շեն առնուր, ինչու որ հասարակ անուան տեղ գործածուած շեն . *Souvenez-vous des Charlemagne et des saint Louis. Մեծն Կարոլոս ո՞ւր Ս . Լուիսովիկոսը յիշեցէք . Ալեքսանդրոս Ալեքսանդրոս Լուիսովիկոսն է ինքնուր : C'est de la nature que tu reçus ce goût qui sépare les Virgile, les Cicéron, les Horace, des Lucain, des Stace et des Sénèque.*

212. Ուրիշ լեզուներէն իրենց վերջաւորութեամբ առնուած, ու շատ չգործածուելով դեռ գաղղիներէն շտեպուած բառերը, թէ պարզ ըլլան թէ բարդ, յոգնակիի նշան շեն առնուր . ինչպէս են օրինակի հա-

ա. աջինները եզակիի մէջ 8 առած են, ու մեկալները յոգ-
նակիի մէջ ալ չեն առած. որովհետեւ առաջիններուն
8 առնող բառերը՝ յոգնակիի նշանակութիւն ունին.
ինչպէս ԱՐ՝ ճանճեր վարնակելու աւել, ԲՐ՝ ոչրնէրը
մարբելու գործիք, . . . կը նշանակէ. իսկ մեկալներուն
8 չառնող բառերը եզակիի նշանակութիւն ունին.
ինչպէս ԵՐ՝ կէր-կոր պահելու տեղեր, ՉՆ՝ լուսնայ զօ-
րութիւնը կարող դեղեր կը նշանակէ: Իսկ ամենուն
ալ առաջին մասն անփոփոխ կը մնայ, ինչու որ, վերջի-
նէն զատ, ամէնն ալ գոյական կամ ածական չեն:

216. Արբ որ բարդ բառի մասերը մէկ ածական
ու մէկ գոյական, կամ քովէ քով դրուած երկու գոյ-
ական ըլլան նէ, երկուքն ալ յոգնակիի նշան կրնան
առնուլ. իսկ թէ որ մէջերնին նախադրութեամբ եր-
կու գոյականէ շինուած ըլլան նէ, մինակ առաջինը
կրնայ յոգնակիի նշան առնուլ. Beau-père, աներ,
ք-յն-բ-մ. յգ. beau-pères; chou-fleur, ընդաւոր կա-
ղամբ, ք-բն-ալ-բ-մ. յգ. choux-fleurs; = arc-en-ciel,
ծիրանի գօտի, էլ-է-յն-մ-է-մ. յգ. arcs-en-ciel; eau-de-
vie, ց.բի, բ-ք-է. յգ. eau-de-vie.

Աս կանոններով ստուգիւ բարդ բառերուն շատե-
րուն յոգնակին ինչպէս գրուիլը կ'իմացուի. բայց շա-
տեր ալ կան, որոնք դիւրաւ չեն կրնար իմացուիլ, ա-
նոր համար հարկաւորութեան աստն բառգիրքներու
մէջ նայելու է:

Ք Լ Ո Ւ Ս Ք .

Յ Օ Պ Ի Վ Բ Ա Յ

217. ԼՆՆՔԻՆ մասին մէջ ըսածնուս պէս, յօդը գոյականի մը վրայ գրուելով՝ անոր որոշեալ ըլլալը կը յուզընէ (56). անոր համար գոյական մը որոշեալ եղածին պէս, վրան յօդ գնելու է, մեր հօլովներուն համեմատութեամբը, երբեմն պարզ առանց նախադրութեան ու երբեմն նախադրութեամբ. *Les vaisseaux sont aujourd'hui les appuis des trônes.* Նաւերը հիմակուան ատենս տէրութեանց նեցուկներն են. Շէ՛տէ՛տէ՛ լ-գէ՛ իէ՛-՛՛նէ՛ր րէ՛լէ՛ր-լէ՛րէ՛ն րէ՛-՛նէ՛յ՛ րէ՛ր : *La nature est le trône extérieur de la magnificence divine.* Je plains le cœur superbe au sein des malheureux. *La grâce est toujours unie à la magnificence dans les grandes scènes de la nature.*

218. Լճական մը գոյականի զօրութեամբ իմացուելու ըլլայ նէ, գոյականին առնելու յօդը՝ ինք կ'առնու. նոյնպէս թէ ածականներն ու թէ ուրիշ մասունք բանի գոյականի պէս գործածուին նէ, վրանին յօդ կը գրուի. *Tous les anciens physiciens ne sont rien au prix des modernes.* Հին բնագէտները՝ հիմակուաններուն քովը բան մը չեն. Է՛լէ՛լէ՛ ի-՛-՛նէ՛ր շէ՛տէ՛տէ՛րէ՛ն Է-՛-՛նէ՛ր րէ՛յ րէ՛յլէ՛ր : *Les Egyptiens n'ont cherché le vrai et le surprenant que dans la variété infinie de la nature.* La paix nous devenait nécessaire comme le boire et le manger.

219. Վոյական մը մասնական կամ զատական մտքով առնուած ըլլայ նէ, այս ինքն՝ երբ որ վրանին խօսք եղած բաներուն մինակ մէկ մասն իմացընէլ ուզուի նէ, ուղղականի ու հայցականի մէջ ձեռով միացած յօդ կը գրուի վրան, արականի մէջ՝ à ձեռով յօդ, ու սեռականի եւ բացառականի կամ պատմականի մէջ՝ առանց յօդի մինակ ձե նախադրութիւն: Իսկ երբ որ գոյականէն յառաջ ածական մ'ըլլայ նէ, ա-

աանց յօդի de կամ à de կը գրուի . *Des ruisseaux de sang* coulaient autour de lui . Անոր շորս գին արեան վտակներ կը վազէին . Տէօրք Լուր-ճընք- փ-ն - Ելլէրէ - փ-ր ըրէ : J'entends du bruit . Չայն մը կը լսեմ . Պէր - Ե- Էլլէրէյօր-մ : Ce métal ressemble à de l'or . Աս մետաղը ոսկւոյ կը նմանի . Ը-ն - Ե-րէն - Ելլէն - Ելլէր : Il fallait se préparer à des séparations plus sensibles . Աւելի ցաւազին անջատումներու պէտք էր պատրաստուիլ . Տ-ն - Ե-լլէ յորըմ-լը-ն - Ե-լլէր-լը-ն-մ : Parlez-moi d'études et non de jeux . = Tantôt d'immenses roches pendaient en ruine audessus de ma tête, tantôt de hautes et bruyantes cascades m'inondaient de leurs épais brouillards . Philippe ne rougit pas de disputer aux jeux olympiques la victoire à de simples particuliers . Փիլիպպոս ողիմպիական խաղերու մէջ առանձնականներու հետ մրցելու չամբ չցաւ . Ձիւլէպոյր-ն - փ-րէլ-ն - Ելլէ-մ-լը - օյ-ն-լը-ն-մ - Ե-լլէ-մ - Ելլէր - Էլլէ - Ե-րը-լը - Լ-ն - Լ-ն - Ե-լլէ - Ե-լլէ-մ-ը :

Բայց երբ որ գոյականն ու քովի ածականը իրարու հետ հարկաւ կապակցութիւն ունենան, անանկ որ երկուքը մէկտեղ մէկ բառի պէս սեպուին նէ, յօդ ալ կը գրուի . Ինչպէս կ'ըսուի *Des jeunes gens; des petits-maitres; du bon sens; de la bonne volonté; des petites-maisons.*

Աս գիտնալու է որ աս կերպով ճշով միացած յօդ եւ կամ առանձին de առնող գոյականները հայերէնի մէջ առանց գիտնորչ յօդի կը թարգմանուին . Իսկ հասարակ յօդ առնողները՝ գիտնորչ յօդով : Աւերը գրուած օրինակներուն վրայ ասոնք ալ կ'եւելցընենք . *Donnez-moi du pain, de l'eau. Ինծի հաց, ջուր տուր . Պան- Ե-լլէ-մ, - Ելլէր : J'ai du papier, des livres. Թուղթ, գրքեր ունիմ . Քի-լը-լը-մ, Էլլէ-լը-լը-մ լը-ր : Il a vu de belles plaines, de riches moissons. Ազուոր դաշտեր, առատ հունձքեր տեսաւ . Ալ-լը-լը - օլ-լը-լը, Ելլէ-մ-ն-լը - Էլլէր-լը-մ : = Les sciences sont utiles aux hommes. Գիտութիւնները մարդիկներուն օգտակար են . Էլլէ-լը-լը - Էլլէ-լը-լը-մ լը-ր :*

220. Ը առ անգամ մեր կայ, ային, եղէն, ի վերջաւորած ածականներն իրենց մէջ սեռականով կը շինուին . ուստի աս սեռականները մինակ de կ'առ-

նուն. Il était sur un trône d'ivoire, tenant en main un sceptre d'or. Չեռքը սկեզէն զաւազան մը բռնելլով, փղսկրեայ աթոռի մը վրայ նստած էր. էլ էնորէ յէր լիւնն զիւր, թիւ որէն յէր իննի իննի իննի իննի:

221. Ինչո՞ւն է մասնիկ ունեցող ներդործական բայերուն, genre, espèce, sorte բառերուն, մասնաւոր հաւաքականներուն ու քանակական մակբայներուն խնդիրը յօդ չառնուր, հասպա միայն de նախադրութեամբ կը շինուի. La terre ne produisait point de fruits. Երկիրը պատու չէր բերեր. Եւր յիւր զիւր իննի իննի իննի: Quelle espèce d'homme nous avez-vous amené? Ինչ տեսակ մարդ բերիր մեզի. Պէտէ ինն իննի իննի: Sully avait autour de lui une foule de gardes. On voit en ce pays peu d'artisans.

222. Ինչո՞ւն է bien ու la plupart բառերը միշտ յօդով միացած de նախադրութեամբ խնդիր կ'առնուն. նոյնպէս ամէն տեղ՝ երբ որ խնդրէն ետքը ածական կամ յարաբերական մ'ըլլայ նէ, կամ թէ ըսեմ՝ խնդիրն որոշեալ (56) ըլլայ նէ, յօդ ալ կը դրուի. Les méchants ont bien de la peine à demeurer unis. Չարերը չեն կրնար միարան կենալ. Ֆիւնն իննի իննի իննի: La plupart des animaux ont plus d'agilité que l'homme. = Je ne vous ferai point des reproches frivoles. Il me reste peu des livres qui m'ont été donnés.

223. Պոչականէ մը յառաջ ցուցական կամ ստացական ածական մը եւ կամ բացարձակ թուական մ'ըլլայ նէ, պոչականը յօդ չ'առնուր. Vos pleurs et ceux de votre ami me touchent. Քու եւ բարեկամիդ լացքը զիւ կը շարժէ. Սիւնն իննի իննի իննի: Il me donnera ce mois huit mille francs.

Բայց երբ որ բացարձակ թուականին քովի գոյականն ուրիշ բանի մը հետ յարաբերութիւն ունենայ կամ որոշուած ըլլայ նէ, յօդ կը դրուի. Montrez-moi

բարձր էրնէնէնէնէնէնէնէնէն : Je vous parle de Rousseau, *le poëte*, et non de Rousseau, *le philosophe*.

228. Շատ գոյականներ avoir, demander, donner, faire, prendre եւ որիչ ասոնց նման բայերու հետ միանալով՝ յատուկ սճեր կը շինեն ու վրանին յօդ չեն առնուր. ինչպէս avoir faim; donner ordre, faire peur, եւ այլն :

229. Սկըջապէս երբ որ գոյական մը որոշուած չէ, այս ինքն՝ երբ որ սեռ, տեսակ կամ անհատ չիցուցնեն (56 Ծան.), վրան յօդ չ'առնուր. Un lac de cette étendue avait été fait *de main d'homme*. Այսչափ մեծ լիճ մը մարդու ձեռքով շինուած էր. Պե՛տէ՛ ղէ՛ ղէ՛ ղէ՛ն է՛նէ՛ն է՛նէ՛ն է՛նէ՛ն է՛նէ՛ն : Le mal vient à cheval, et s'en retourne à pied. A vaincre sans péril, on triomphe sans gloire.

230. Dieu բառը, մարդիկներու, քաղաքներու, գեղերու անունները վրանին յօդ չեն առնուր. On craint Dieu sans craindre les hommes. Աստուծակ կը վախցուի առանց մարդիկներէն վախնալու. Ինչո՞ւն էր Բաբելոնի թագաւորը Ալլուրոսն թագաւորը : Nemrod établit son royaume à Babylone. Dioclétien fuit Rome et s'établit à Nicomédie.

231. Ի՛նչո՞ւն էր բերնն նշանակութիւննին կերպով մը, մանաւանդ վրանին ածական կամ խնդիր մը գրուելով՝ կ'ամփոփուի նէ, յօդ կ'առնուն. Sacrifiez au Dieu des armées les lauriers que vous avez cueillis dans les armées. Պատերազմներու մէջ վասարկած դափնիներդ զօրաց Աստուծոյն ընծայէ. Ճէ՛ն, լէ՛րտէ՛ն լէ՛րտէ՛ն ղէ՛նէ՛ն է՛նէ՛ն է՛նէ՛ն է՛նէ՛ն : Vous voyez, fils du grand Ulysse, avec quelle faveur je vous reçois.

232. Տէրութիւններու եւ դաւառներու անուննց վրայ հասարակօրէն յօդ կը գրուի. L'Europe est à l'occident de l'Asie. Եւրոպիա Ասիային արեւ-

Տական կսզմն է. Ի՛ր՝- Ա՛ն-ն՛ն՛ ու-ն՛ը Լե-ր-Ֆըն-ր-
 րը: *La France fut toujours amie de la Suisse.*

233. Երբ որ տեղւոյ մը բերքին վրայ խօսք ը-
 լայ նէ, տեղւոյն անունը յօդ չ՛առնուր. *Les vins de*
France. Գաղղիայի զինիները. Ֆրանսա շաւր-ը:
Les toiles d'Italie. Le lin d'Egypte. L'or d'Es-
pagne.

234. Բայց երբ որ գաւառի մը կամ տէրու-
 թեան անունը բնակչաց տեղն առնուի, կամ բարձրնոյն
 երկիրը նշանակելու ըլլայ նէ՛ յօդ ալ կը դրուի. *Les*
richesses, les armées, les frontières, la situation
de la France, de l'Italie. Գաղղիային, Իտալիային
հարստութիւնները, զօրքերը, սահմանագլուխները,
դիրքը. Ֆրանսան, Իտալիան, Եգիպտոս, Եսպան-
իա, Երևոյն. Ces mariniers étaient venus de toutes
les parties de l'Europe et de l'Asie.

235. Roi, duc, եւ այլն, կամ empire, royau-
 me, duché, եւ այլն, բառերէն ետեւ բուն թագաւո-
 րութեան, գաւառին անունը պարզ նախադրու-
 թեամբ կը դրուի. *Le roi de France; l'empire d'Au-*
triche; le royaume de Sardaigne; le duc de Nas-
sau. Բայց սովորութիւն եղած է հետու տեղերուն
անուններուն վրայ յօդ ալ դնել. L'empire, l'empe-
reur du Japon, de la Chine.

236. Գետի ու լեռանոց անուններն ալ հասա-
 րակօրէն յօդով կը գործածուին. *Le Nil, la Seine,*
le Danube; les Alpes, les Pyrénées.

Աս թագաւորութեանց, գաւառներուն, գետերուն,
 լեռներուն անուններուն վրայ ինչպէս յօդ գործածուիլը
 սովորութեամբ աւելի աղէկ կը սովորուի քան թէ երկայն
 վարդապետութիւններով. անոր համար մենք ալ քանի
 մը քերականութեանց մէջ գրած երկայն կանոնները,
 զարսուղութիւնները, զանազանութիւնները հոս մէկիկ
 մէկիկ դնելն աւելորդ սեպեցինք:

237. Ամսոյն ու շաբթուան օրերէն յառաջ յօդ
 չեղրուիր. *Je partirai jeudi et je reviendrai samedi.*
 Հինգշաբթի պիտ'որ երթամ ու շաբաթ պիտի դառ-

նամ. Փիւնճընդէն հիւրիւն ճէ-սաւ երբեք-ի արժեքն ճէնդէն:
Mai a trente et un jour. Le premier jour d'août.

238. Իսպայ ամէն շաբթուան մի եւ նոյն օրը նշա-
 նակելու համար գործածուի նէ, եւ կամ ներկայ շաբ-
 թէն աւրիշ շաբթու մը օրերու վրայ խօսքը ըլլայ նէ,
 յօդ կը գրուի. *Le courrier arrive le lundi.* Թողթա-
 բերը երկուշաբթի (օրերը) կու գայ. Թուրքի քաղաք
 երբեք-ի (իւնիւնի) իւնիւն: *Il m'avait écrit le dimanche,*
je lui répondis le jeudi. Կիրակի գրած էր ինծի,
 հինգշաբթի իրեն պատասխան ատի. Փաշայ Եւրոպ
 ըրէ, իւնիւնդէն ճէ-վայ վերադա:

239. Ինչպէս մինչեւ հիմայ գրուած օրինակնե-
 րէն յայտնի է, յօդը միշտ գոյականէն յառաջ կը գրուի,
 ու գոյականէն յառաջ ածական ալ կայ նէ, անկից ալ
 յառաջ: Իսպայ գոյականէ մը յառաջ *Monsieur, Ma-*
dame, Monseigneur, tout բառերէն մէկն ըլլայ նէ,
յօդը երկուքին մէջը կը գրուի. իսկ եթէ յօդը նախա-
գրութեամբ միացած ըլլայ նէ, մինակ ինք մէջակող կը
մտնէ, եւ նախագրութիւնը յառաջ կը գրուի. Mon-
sieur le Conseiller. Madame la Comtesse. À Mon-
seigneur l'Archevêque. Tous les hommes. De tous
les soldats. À toutes les maisons.

240. Խօսքի մը մէջ ետեւէ ետեւ գրուած երկու
 երեք օրոշեալ գոյական ըլլայ նէ, ամենուն վրայ ալ
 յօդ դնելու է. *Tout grondait, les vents, les flots,*
les antres, les montagnes. Իսպայ ամէն բան, հովե-
 րը, ալիքը, անձաները, լեռները կ'որոտային. Հէր
 շէյ, լէ-դի-լուր, Կալուր, Կալուր, Կալուր իւր-
 լի:

241. Շաղկապով կապուած երկու ածական ըլ-
 լայ նէ, թէ որ ածականներն իրարմէ բոլորովին զատ
 կամ իրարու հակառակ բան շին նշանակեր, ուստի
 միեւնոյն գոյականին վրայ կրնան խմայուիլ նէ, մի-
 նակ մէկ յօդ կը գրուի. *Le sage et vaillant géné-*
ral. Իմաստուն ու քաջ զօրագլուխը. Ալիս իւր-
 լի:

ԳՆԻՐ ԿՆԻՆՆԵՐ: Les aventures du sage et patient Ulysse. Les longs et grands travaux.

242. Իսկ երբ որ ածականներն իրարմէ զասկամ իրարու բոլորովին հակառակ բան կը նշանակեն, ուստի եւ նոյն գոյականին վրայ շէն կընար իմացուիլ նէ, յօդը կրկնելու է, աս կերպով. Թէ որ ածականներուն երկուքն ալ գոյականէն յառաջ են, կամ մէկը յառաջ՝ մէկալը ետքը, իրենք երկուքն ալ յօդ կ'առնուն ու գոյականն առանց յօդի կը մնայ. իսկ Թէ որ երկուքն ալ գոյականէն ետքն են, գոյականը ու երկրորդ ածականը յօդ կ'առնան. Elle a usé chrétiennement de la bonne et de la mauvaise fortune. Երջանկութիւնն ալ, դժբախտութիւնն ալ քրիստոնէաբար գործածեց. Ինչպէս որ, պէլլայը որ արեւելիցն է արեւմտիցն: Les nouveaux citoyens et les anciens ne se regardent plus comme les membres d'une même république. = On ne vous a pas laissé ignorer l'histoire grecque ni la romaine.

Աս երկու վերջին կանոնը բոլոր քերականութեանց մէջ միարան ասանկ կ'առանդեն, երեւելի հեղինակներն ալ աւելի աս կերպով կը գրեն, բայց ուրիշ կերպով ալ տեղ տեղ կը գանուի. Ինչպէս Il serait bon qu'on obéit aux lois et coutumes. Pascal. Les pères et mères écrasent le nez à leurs enfants. Buffon. Les père et mère ont pour objet le bien. La Fontaine. = Je lis les historiens anciens et modernes. Montesq. Les oiseaux domestiques et sauvages. Buffon. Les bons auteurs du dix-septième et dix-huitième siècle. Voltaire. Des mots grecs et latins; les langues grecque et latine. Academie. Ըստ համար շատ քերականներուն ըսածին պէս շէնք կընար համարձակել բոլորովին սխալ է բնելու, բայց աս ստոյգ է որ վերը գրած կանոններուն համաձայն գրելն ու խօսելը՝ աւելի աղէկ ու աւելի սպասով է:

Ա. Nu, demi, excepté, supposé, vu բառերն
իրենց գոյականէն յառաջ գրուած ատեննին՝ անփոփոխ
կը մնան, իսկ վերջը գրուած ատեննին մէկալ ածա-
կաններուն պէս կը համաձայնին. Il était nu-tête et
nu-pieds. Գլուխն ու սուրները բաց էր. Պաշտ
այ-տէրը ուր ըսէ: Il n'avait que des demi-talents
en tout genre. Excepté la cour. Պալատէն զատ.
Սէր-յոռն հարէ: Supposé ces faits. Vu l'ordonnance
du roi = L'opération dura une heure et demie. Il est
bon d'habituer les enfants à coucher tête nue. Տղաք
գլուխը բաց պահելու վարժեցրնելն աղէկ է. Չ-
հար-տէրը որ ըսէ ուր ըսէ ինչ-որ-
այ-տէր-հար-տէր: Les
comédies de Molière exceptées.

Մինակ demi իր գոյականէն ետքը գրուած ատենն
ալ միշտ եզակի կը մնայ. Il a étudié deux ans et de-
mi. Երկուք ու կէս տարի սովորեցաւ. Իսկ որ-
ւոր-էն-էն: Dix livres et demie. Ուրիշ բան է երբ որ
գոյական ըլլայ նէ. ինչպէս Cette horloge sonne les
demies. Աս ժամացոյցը կէսերն ալ կը զարնէ. Պ-
որ-որ-էն ինչ-որ-էն որ ըսէ:

Բ. Feu, մեռնող, հանգուցեալ, հերձ-հար-
ծականն անփոփոխ կը մնայ՝ երբ որ գոյականին ու իր
մէջանդը յօդ կամ ուրիշ բան մը մտնէ նէ, իսկ թէ
որ անմիջապէս գոյականին քովն ըլլայ նէ, հետը կը
համաձայնի. Feu la reine. Հանգուցեալ թագուհին.
Մէր-հար-տէր-հար-տէր: Feu ma soeur; feu ma tante. =
La feue reine; ma feue nièce.

Գ. Ածական մը բայի վրայ գրուելով՝ մակբայ ե-
ղած ատեն, անփոփոխ կը մնայ. Ces fleurs sentent
bon. Աս ծաղիկներն աղէկ կը հոտին. Պ-
որ-որ-էն-էն: Ces dames parlent bas.

246. Ածական մը շատ գոյական ունենայ նէ,
յոգնակի կը գրուի. Եւ թէ որ գոյականները զատ զատ
սեռ ունին նէ, ինք արական կը գրուի. Cette prin-
cesse avait l'esprit et le coeur plus hauts que sa
naissance. Աս իշխանուհւոյն մտքն ու սիրտը իր զար-
մէն աւելի բարձր էր. Պ-որ-որ-էն-էն թէ-որ-էն-էն զար-
մէն-էն-էն:

կընէ, մէկ կամ քանի մը բանն ուրիշ բոլոր նոյն տեսակ բաներու հետ կը համեմատէ: Le travail est une meilleure ressource contre l'ennui que les plaisirs. Աշխատութիւնը ձանձրութեան դէմ հեշտութիւններէն աւելի աղէկ դարձան մըն է. Ինչէ՞նչ զէ՞նչ-քէն ո՞չ-քէն զէ՞նչ-քէն որչա՞նչ զէ՞նչ-քէն քէն էլ-քէն քէն: = C'est le meilleur de tous les hommes. Ամէն մարդիկներէն լաւն ասիկայ է. Ինչո՞ւնչ-քէն էն էյն-քէն քէն-քէն:

219. Բացարձակ գերագրական ածականին վրայի յօդը միշտ եզակի արական կը մնայ. իսկ յարաբերութեամբ գերագրականին վրայինն իր գոյականին հետ սեռով միշտ կը համաձայնի, նոյնպէս թուով ալ կը համաձայնի թէ որ գոյականէն յառաջ յետոյ թիւնը չկայ նէ, իսկ եթէ կայ նէ՝ զօրութեամբ իմացուած գոյականին հետ կը համաձայնի. C'est aujourd'hui que nos leçons ont été le mieux apprises. Համարներն առնէն աղէկ այսօր սովորեցանք. Տէր-չէրէ՞նչէն զէ՞նչ-քէն զէ՞նչ-քէն էյն է՞նչ-քէն-քէն: Hélie ne put reprendre ses enfants lors même qu'ils étaient le plus coupables. = Il y aura un prix pour les leçons les mieux apprises. Hélie ne put condamner ses enfants qui étaient les plus coupables des Hébreux. = Un bienfait reçu est la plus sacrée de toutes les dettes. այս ինքն la plus sacrée dette de toutes les dettes Ընդունուած բարերարութիւնն ամէն պարտքերէն ալ մեծ ու պատուական է. Ինչ-քէն զէ՞նչ-քէն քէն-քէն-քէն:

Աս օրինակներն իրարու հետ համեմատելով՝ բացարձակ ու յարաբերութեամբ գերագրականին մէջ եղած տարբերութիւնը կ'իմացուի. ինչու որ յայտնի կը ականուի թէ առաջինը մէկ որպիսութեան միեւնոյն բանի վրայ վերջինն աստիճանի սաստիկութիւնը կը ցուցնէ, իսկ երկրորդը՝ մէկ բանի վրայ եղած որպիսութիւնը ուրիշ բոլոր նոյն որպիսութիւնն ունեցողներուն հետ համեմատելով, աննոցմէ վեր կամ վար ըլլալը կը ցուցնէ:

250. Վերագրական ածականը գոյականէն յառաջ եղած ատեն՝ մինակ ածականին վրայ յօդ կը դրուի, իսկ գոյականն ածականէն յառաջ եղած ատեն՝ երկուքին վրայ ալ յօդ կը դրուի. բայց նախադրութիւնը, հարկաւոր եղած ատեն, մինակ առաջին բառը կ'աւնու. C'est le plus haut degré de gloire. Փառքին ամենէն բարձր աստիճանն ասիկայ է. Ինչէնչէն էն էն՝ Գեղեցիկ գեղեցիկ գեղեցիկ գեղեցիկ: La guerre la plus heureuse est le plus grand fléau. N'est-ce pas l'ambition qui tantôt nous accable des plus profondes tristesses, et tantôt nous dessèche des mélancolies les plus noires.

251. Լըբբ որ գոյականէ մը յառաջ ցուցական կամ ստացական ածական բլլայ նէ, գոյականէն վերջն եղած զերագրական ածականին վրայ յօդ դնելու է. Le consul Mummius ruina cette ville la plus voluptueuse de la Grèce et la plus ornée. Մումմուս բռնելն Յունաստանին առ ամենէն զեղխ ու ամենէն զարգարուն քաղաքը կործանեց. Մումմուս քաղաքը ինչքանքան էր գեղեցիկ ու զարգարուն, ինչքանքան էր գեղեցիկ ու զարգարուն, ինչքանքան էր գեղեցիկ ու զարգարուն: Le sage vous doit ses moments les plus doux.

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Գ .

ԹՈՒԱԿԱՆ. ՍՏԵՑԱԿԱՆ. ՑՈՒՑԱԿԱՆ ՈՒ ԱՆՈՐՈՇ
ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

Ա. Թ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

252. Ինչպարձակ թուականներն իրենց գոյականներէն յառաջ կը դրուին, եւ եթէ գոյականէն յառաջ ածական կայ նէ՝ անկից ալ յառաջ. նոյնպէս զասականներն ալ, մանաւանդ եթէ գոյականները յօդով են, հասարակօրէն յառաջ կը դրուին. Deux hommes; trois beaux chevaux. La plupart périsaient au sep-

Ա. Տարիներուն, ամսու օրերուն, ժամերուն վրայ խօսք եղած ասեն. *L'an mil sept cent, կամ en l'an mil . . . կամ en mil . . . Հազար եօթըհարիւրին. Պէն եկոթէ եկուշ ընդհինգերէ: Le vingt mai. Մայիսի քսանին, Մարտի եկոթսուրէ: A quatre heures. Ժամը չորսին. Սուրբ արեւորտէ: Որոնք կը նշանակեն. *L'an mil sept centième. Le vingtième mai. A la quatrième heure.**

Թէպէտ ամսու օրերէն ետքը բուն ամսուն անունը de նախադրութեամբ դնեն աւելի կանոնի համաձայն կ'ըլլար, ու հեղինակներէն ոմանք ալ ասանկ կը գործածեն *Le vingt de mai բաւով. բայց սովորութիւնը վերը գրածնուս պէս ասանց նախադրութեան գործածելն է:*

Ի. Թաղաւորներու, իշխաններու, քահանայապետներու եւ ուրիշ երեւելի մարդիկներու անուններուն քով գրուած ասեննին. *Louis quatorze. Աղովիկոս տասնուչորսերորդ. Օն արեւորտէն լէոթէֆէօ: Pie sept. Richard deux.*

Գ. Վերջի մասերուն, գլուխներուն, հատուածներուն վրայ խօսուած ասեն. *Chapitre trois; article cinq.*

Բայց աս երեք դէպքին մէջն ալ un չ'ըսուիր, հապա միշտ premier գասականը կը գործածուի. ուստի եւ *L'un mai; Richard un; chapitre un չ'ըսուիր. հապա Le premier mai; Richard premier; chapitre premier. Մինակ ժամերու վրայ, A une heure կ'ըսուի:*

257. Վասականներէն մինակ premier ու second իրականի մէջ կը փոխուին. ինչու որ մեկայններն արդէն անձայն e ով կը լմննան: Նոյնպէս հասարակօրէն մինակ իրենք յոգնակի կ'ըլլան. *Les premières pensées ne sont pas toujours les meilleures. Ամէն ասեն առաջին մտածմունքները լուաղոյնները չեն ըլլար. Հէր վեֆէ իւր արեւորտէն լէօն: L'honneur des premiers faits se perd par les seconds.*

Premier ին տեղ' unième, իսկ secondին տեղ' deuxième ալ կայ. բայց ուրիշ թուէ մը ետեւ կը գործածուին. *Vingt et unième; quarante et unième; cinquante deuxième. Քիչ տեղ' deuxième առանձին ալ կը բանի:*

juges ont opiné, chacun, selon *leurs* lumières. Ils sont venus, chacun, avec *leurs* gens.

Թեպէս եւ քանի մը քերականութեանց հեղինակները կ'ըսեն որ խօսքին նոյն անգամին մէջ խնդիր սեռի չեղած ատեն՝ միշտ son, sa, ses գնելու է. բայց շատերը մեր գրածին պէս կ'ըսեն, եւ ըսածնին երեւելի մատենագիրներէն առնուած շատ օրինակներով կը հաստատեն:

Գ. ԱՆՈՐՈՇՆԵՐ

265. Tout *ածականը* մէյմը բոլոր, *ամբողջ*, կը նշանակէ, մէյմ՝ ալ ամէն մէկ, ամէն, իւրաքանչիւր: Առաջին նշանակութեամբ թէ արականի եւ թէ իգականի մէջ, թէ եզակի եւ թէ յոգնակի կրնայ գործածուիլ. իսկ երկրորդ նշանակութեամբ՝ միշտ իրմէ ետքը առանց յօդի բառ մը կ'ուզէ եւ հասարակօրէն յոգնակի չի գործածուիր. On perd *tous* ses amis en perdant *tous* ses biens. Մարդս բոլոր ստացուածները կորսնցրնելով՝ բոլոր բարեկամներն ալ կը կորսնցրնէ: Արաբացիք ըլլանք ըլլանք մենք զայս էրբէնքէ՝ ճիշտն էրբէնքէ՝ արաբացիք ըլլանք ըլլանք: Babylone semblait être née pour commander à *toute* la terre = *Tout* peuple, *toute* terre entendra son oracle. En *toute* chose il faut considérer la fin.

Ընտիր մատենագիրներու մէջ տեղ տեղ երկրորդ նշանակութեամբ յոգնակի ալ կը գտնուի, որուն ստանաւորի մէջ հրաման կու տան բոլոր քերականութեանց հեղինակները:

266. Աս բառս երբեմն մակրայ կ'ըլլայ, ան ատեն երբ որ իրմէ ետեւ ուրիշ մէկ մակրայ, *ածականի* պէս գործածուած գոյական, արական կամ ձայնաւորով սկսած իգական *ածական* մը գայ նէ, անփոփոխ կը մնայ. իսկ բաղաձայնով սկսած իգական *ածական* մը կամ *autre* բառը գայ նէ, թէ սեռով ու թէ թուով կը փոխուի. Ces fleurs sont *tout* aussi fraîches qu'hier. Աս ծաղիկներն երեկուան պէս գալար են. գոյնը չ'ըլլաւ քիչ քիչ քիչ քիչ քիչ քիչ: La rivière coule *tout* doucement. Dans nos souhaits

268. ԳԵՐԱՆՈՒԱՆԵՐԸ գործածելու ատեն՝ երբ բանէ զգուշանալու է :

Ա. Միւսնոյն խօսքին մէջ մէկ դերանունը զատ զատ գոյականներու տեղ դնելու չէ. ինչպէս է սա խօսքը. *J'ai lu avec plaisir cet ouvrage qui a été composé par une personne qui est versée dans les sciences qui ont pour but l'étude de la nature.* Հասկա ըսելու է . . . cet ouvrage composé par une personne versée dans les sciences qui . . .

Բ. Գերանունն անանկ գործածելու չէ որ խօսքին մէջ որ բառին հետ կապակցութիւն ունենալը չիմացուի. ինչպէս է սա խօսքը. *Virgile a imité Homère dans tout ce qu'il a de beau.* որովհետեւ il դերանունը կրնայ թէ *Virgile* եւ թէ *Homère* բառին տեղ գրուած ըլլալ : Ուստի խօսքը փոխելով, թէ որ *Virgile* բառին տեղ դնել կ'ուզուի, *Virgile* dans tout ce qu'il a de beau, a imité Homère ըսելու է. իսկ թէ որ *Homère* բառին տեղ ըսել կ'ուզուի նէ, *Virgile* a imité Homère dans tout ce que ce dernier *had* celui-ci a de beau ըսելու է :

Գ. Որովհետեւ դերանունն ինք իրմէ որոշեալ նշանակութիւն ունի, անոր համար բային հետ հարկաւ կապակցութիւն ունեցող առանց յօդի անորոշ գոյականի մը տեղ չիդրուիր. ուստի սա խօսքերս *Le général livra bataille et la perdit. S'il a droit de répondre qui le lui a accordé? Je vous rends service, quoique vous ne m'en rendiez pas.* աղէկ չեն. *Հասկա տարբեր կերպով փոխելով, . . . et fut vaincu : s'il a le droit de . . . ; . . . quoique vous n'en usiez pas de même à mon égard* ըսելու է :

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Ա .

Ա Ն Չ Ն Ա Կ Ա Ն Դ Ե Բ Ա Ն Ո Ւ Ն

269. Ուղղականները երկու կերպով կրնան գործածուիլ. մէյմը հասարակ կերպով բայի մը քով, մէյ մ'ալ բայէն հետու, ուրիշ դերանուան կամ գոյականի մը հետ, բայը գորութեամբ եղած ատեն, c'est բայէն կամ շարկապէ մը ետեւ: Առաջին կերպով je, tu, il, ils դերանունները կը գործածուին. երկրորդ կերպով՝ moi, toi, lui, eux. Իսկ elle, elles, nous, vous, երկու կերպով ալ. Je crains; tu vas; il viendra; ils sortaient; dis-je? viennent-ils? = Nous irons à la campagne lui et moi. Անիկայ ու ես գեղ պիտ'որ երթանք. Օնչ-ընդ որչէն ինչ ինչ ինչ: Toi et lui vous êtes de mes amis. Pierre et moi nous viendrons vous voir. Qui est la? — C'est moi, c'est toi, c'est lui, ce sont eux, կամ մինակ moi, toi, lui, eux. = Elle sortit; voyez-vous? Qui vous l'a dit? — C'est elle, կամ elle. Ասիկայ ձեզի ոմի բառ. ան կինը. Պահ-պահ որչէն ինչ որչէն. օ փորձ: Nous partirons demain, nous et elles.

Հասանգամ je դերանունը moiին հետ, tu, toiին հետ, . . . կը գործածուին, ու elle, elles, nous, vous կը կրկնուին, խօսքն աղուորցընելու եւ աւելի աղուորնելու համար. մանաւանդ թէ շատ անգամ je, tu, . . . ամենեւին չի գրուիր, ու բայն աներեւոյթ կը գրուի. Je dis moi. Ես կ'ըսեմ. Պի՛նք որչէն: Moi, je pretends. Que répondras-tu à cela, toi qui . . . Comment pourrait-elle vous haïr, elle qui . . . = Moi commettre un pareil crime! Ես սցսպէս յանցանք մը գործեմ. Պի՛նք որչէն ինչ փորձ-ընդ որչէն երթի՛նք: Faire une lâcheté, moi!

270. Առաջինի մէջ՝ de նախադրութեամբ շինուածները շատ շէն գործածուիր. ինչու որ թէպէտ եւ կրնայ Le Dieu de lui et de ses enfants. Իրեն որ իր սրբուոյն Աստուածը. Գի՛նք որչէն ինչ ինչ ինչ ինչ. Pour l'amour de moi, de vous բառիլ. բայց հասարակօրէն Le livre de moi; l'habit de lui; les

elles դերանուաները à կամ de նախադրութիւններով
 Հասարակօրէն մինակ մարդիկներու վրայ կը գործա-
 ծուին. իսկ իրերու վրայ y կամ en դերանունը կը գոր-
 ծածաի. ինչպէս գիտութեան մը վրայ խօսելով, Je
 m'adonne à elle չ'ըսուիր, Հապա Je m'y adonne. Անոր
 կը պատահիմ. Օն- Գլխաւ ռ-: Նոյնպէս մտաակ
 ձիւ մը կամ տան վրայ խօսելու ատեն՝ Je ne me suis
 pas encore servi d'elle; je m'approchai d'elle չ'ը-
 սուիր, Հապա Je ne m'en suis pas encore servi; je
 m'en approchai. Անիկայ դեռ չեմ գործածած, անոր
 մտեցայ. Օն- Գլխաւ ռ-: Են- Ինչ-
 Գլխաւ ռ-:

276. Leur բառը, նախադրութիւնով eux, ու
 lui թէ տրականի մէջ թէ նախադրութիւնով մը մար-
 դիկներու վրայ կ'ըսուին. ինչպէս մինչեւ Հիմայ դրուած
 օրինակներէն կրնայ տեսնուիլ: Իսկ իրերու վրայ ա-
 նոյն տեղ y կամ en կը գործածուի. ինչպէս մէկ
 կամ շատ գործքի վրայ Je lui կամ leur donnerai
 mes soins չ'ըսուիր, Հապա J'y donnerai. Ատանկ ալ
 տան մը կամ շատ տներու վրայ Je lui կամ leur ajou-
 terai un pavillon չ'ըսուիր, Հապա J'y ajouterai. Նոյն-
 պէս Ne montez pas sur lui (sur l'arbre), sur eux
 (sur les arbres). Que dites-vous de lui (de ce livre),
 d'eux (de ces livres)? չ'ըսուիր, Հապա N'y mon-
 tez pas. Qu'en dites-vous?

Շատ անգամ կը պատահի որ en ու y դերանուննե-
 րը չեն կրնար գործածուիլ. ան ատեն թէ որ խօսքն ու-
 րիչ կերպ դարձնել կարելի չէ նէ, իրերու վրայ ալ մէ-
 կալները կրնայ ըսուիլ. On ne saurait dire si Esope eut
 sujet de remercier la nature ou de se plaindre d'elle.
 Le trône où vous êtes assis a autour de lui
 Չեր նստած գահին շուրջ կողմը . . . կայ. Սի- ըն-
 Գլխաւ ռ- Ինչ- Ինչ- Ինչ- Ինչ- . . . Ըն- Ըն-
 la guerre et la paix lui succéda. Նոյնպէս ական ու
 ձեռն ուրիչ նախադրութեամբ մը կրնան գործածուիլ.
 Cette rivière dans ses débordements entraine avec
 elle tout ce qu'elle rencontre, elle ne laisse rien a-
 près elle. Ces fleuves arrivent amenant avec eux les
 terres qu'ils ont entraînées.

կամ ամբողջ խօսքի մը տեղ դրուի նէ, անփոփոխ կը մնայ. ինչպէս թէ որ հարցուելու բլայ, Êtes-vous mère, mariée, maîtresse, héritiers du défunt? Մայր . . . էք. Վա՛րք . . . Գնա՛նք. պատասխան տալու է, Oui, je le suis, nous le sommes. Հրամարե՛ս. Ի՛մք. J'aime donc sa victoire et je le dois. այս ինքն Je dois l'aimer. Va je ne te hais point. = Tu le dois. այս ինքն Tu dois me haïr.

281. Ա՛րք որ երկու դերանուն, կամ մէկ դերանուն ու մէկ գոյական մեկտեղ բայի մը անուն բայի կամ խնդիր կ'ըլլան նէ, բայէն անմիջապէս յառաջ ան անուն բայիներուն կամ խնդիրներուն մէջէն նախապատիւ դէմքով, հասարակօրէն յոգնակի դերանուն մը գնելու է. Nous partirons demain, lui et moi. Վաղը ես ու անիկայ պիտի երթանք. Ե՛րք ընչ-չընդէն Գնա՛նք. Մտնա՛նք: Vous et votre frère vous êtes toujours appliqués. Il paraît qu'on l'a trompé lui et ses partisans. Վերեւայ որ զինքն ու իր կողմնակիցները խաբած են. Վերեւ-նք + Գնա՛նք + Երեւոյնք. On nous a bien accueillis mon père et moi. Je le leur ai dit à lui et à son père. Il nous doit cette somme à nous et à nos associés.

282. Շատ տեղ le եւ en դերանունները, թէպէտ եւ հայերէնի մէջ գնել հարկաւոր չ'ըլլայ, Գաղղիերէնի մէջ գնելու է. որն որ օրինակներով աւելի աղէկ կ'իմացուի քան թէ երկայն երկայն կանոններով. Il n'est pas aussi savant qu'il le semblait. Երեւցածին չափ իմաստուն չէ. Վերեւ-նք + Գնա՛նք + Երեւոյնք. Cet homme veut être grand, il croit l'être et il ne l'est pas. Si vous avez été trompé jusqu'ici, c'est que vous avez bien voulu l'être. Թէ որ մինչեւ հիմայ խաբուեցար նէ, անոր համար խաբուեցար՝ վասն զի ուղեցիր. Եյեր շնորհակալ + Երեւոյնք. Les pauvres sont moins souvent malades, faute de nourriture, que les riches ne le sont.

pour en prendre trop. Աղքատները կերակրոյ քի-
շութենէն այնչափ հիւանդ շէն ըլլար, որչափ հա-
րուսաները շատ աւելէն. Զինկնէրէն եկեղէն, ւոյլ-
զանքան իմաստէն շարժուողը գորտը, ֆոֆորէնէր եկեղէն
աղբիւրէն իմաստէն շարժուողը: L'homme se fait plus de
maux que ne lui en fait la nature.

283. Վիմուտը դերանուններէն moi, toi, lui,
elle, nous, vous, eux, elles, soifն քովը même ան-
որոշ ածականը կրնայ դրուիլ. Il ne pouvait plus se
supporter lui-même. Ալ ինք ղենքը շէր կրնար քա-
շել. Բէնորէ քէնորէն շարժուող շէնէն իմաստէն: Les remè-
des sont eux-mêmes de véritables maux.

284. Վաղարթազարութեան համար գրեթէ միշտ
tu կամ ton ըսելու տեղ՝ vous կամ votre կ'ըսուի. եւ
թէ որ vous անուն բայի ըլլայ նէ, բայն ալ եզակի
դրուելու տեղ՝ յոգնակի կը դրուի. ինչպէս մինչեւ
հիմայ դրուած օրինակներէն կ'երեւայ: Բայց երբ որ
tuին տեղ դրուած vous դերանունը՝ ածական մ'ա-
նենայ նէ, ան ածականը եզակի կը մնայ. Il lui dit:
Vous êtes bien honnête. Գուք շատ քաղաքավար էք,
բաւ անոր. Զօր միւլէնիֆ միւլէն, որէն ծն:

285. Արեք դէպքի մէջ tu կը գործածուի:

Ա. Իրմէ շատ վար մարդու մը հետ, կամ մէկու
մը հետ արհամարհելով ու յանցանքը երեսը զարնե-
լով խօսուած ատեն:

Բ. Շատ ընտանի բարեկամներ, երկու եղբայր
իրարու հետ խօսած ատեննին:

Գ. Ինքն իմ յոգնակի մէջ ամէն տեղ կրնայ tu գոր-
ծածուիլ, նաեւ Աստուծոյ, թագաւորի, իշխանի մը
հետ խօսուած ատեն:

286. Արբեմն ալ je կամ mon ըսուելու տեղ,
nous կամ notre կ'ըսուի, ու բայն եւ ածականը vousին
համար առած կանոննիս (284) կը պահեն. Per-
suadé comme nous sommes. Արովհետեւ համարուած
ենք. ինչամ շարժուողը: Sans respect ni demi

nous a déshonoré. փոխանակ ըսելու Persuadé comme je suis. Sans respect ni demi m'a déshonoré.

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Բ .

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ Ա Ն Դ Ե Բ Ա Ն Ո Ւ Ն

287. Ce դերանունն անփոփոխ մնալով, երկու սեռի ու երկու թուի մէջ ալ կը գործածուի: Իրմէ ետքը կամ être բային մէկ ժամանակը կամ յարաբերական դերանունն մը կ'ունենայ, ինչպէս ետեւի կանոններուն օրինակներէն կ'երեւայ:

288. C'est բայէն ետեւ խնդիր բնութեան ու յարաբերական մը դալու ըլլայ նէ, երբեմն խնդիր բնութեանին վրայ դրուելու նախադրութիւնը՝ մինակ յարաբերականին վրայ կը դրուի. իսկ երկուքին վրան ալ նախադրութիւն դնելը սխալ է. ինչպէս թէ C'est à toi que je veux le donner, թէ C'est toi à qui je veux le donner. Քեզի կ'ուզեմ տալ. Սա- - - - - քէրէ՛ք. կրնայ ըսուիլ. իսկ C'est à toi à qui je veux donner ըսելը՝ սխալ կ'ըլլայ: Ասանկ ալ C'est là qu'elle répandait ses larmes, ըսելու է, եւ ոչ թէ C'est là où elle. ինչու որ թէ là թէ où, à նախադրութեամբ բառի մը զօրութիւնն ունին:

289. C'est բայը մինակ ան ասուն յոգնակի կը դրուի, երբ որ իրմէ ետեւ ասանց նախադրութեաներորդ դէմքի յոգնակի բառ մը կու գայ. ուրիշ ինչ որ գայ նէ՝ եզակի կը մնայ. Ce sont eux qui vous diront cela. Անիկայ քեզի անոնք պիտ'որ ըսեն. Օ- - - - - ճաշ- - - - - քէրէ՛ք: Ce sont nos méthodes qui nous égarent. N'étaient-ce pas les mêmes hommes ? = C'est à de telles mains qu'il nous faut recourir. Ասանկ ձեռքերու պէտք է որ դիմենք. Պէ՛տէ՛ք ելլէ՛ք - - - - - քէրէ՛ք: Oui, c'est mon propre fils; oui, monstres inhumains, c'est vous qui dans son sang

avez trempé mes mains. Qui les excite? *Est-ce nous? est-ce toi?*

Ce գերանունը բայէն ետքը եղած ատեն, թէ որ բայը յոգնակի դնելով՝ հնչումը գէշ կ'ըլլայ նէ, եզակի դնելու է. ինչպէս *Furent-ce les Romains? Հռոմայեցիք մի եղան. Քաջութիւնը ի՞նչ ըլլաւ: Seront-ce les enfants? Ըսելու տեղ: Fut-ce les Romains? Sera-ce les enfants? Ըսելու է:*

290. Խօսքի մը առաջին անդամին սկիզբը ce գերանունն ըլլայ նէ, երկրորդ անդամին բայէն յառաջ նոյն գերանունը կը կրկնուի, թէ որ ան բայէն ետեւ անձնական գերանուն մը, բայ մը կամ յոգնակի գոյական մը գայ նէ. իսկ եզակի գոյական մը գալու ըլլայ նէ, կրնայ թէ կրկնուիլ թէ չկրկնուիլ, հապա թէ որ առանձին ածական մը գալու ըլլայ նէ, չկրկնուիլ. *Ce qui m'attache à la vie, c'est vous. Զիս առ կեանքին հետ կապողը՝ դուք էք. Պէնէ պէ՛տէ՛ս ի՞նչ-որ բան որ կարեւոր է մարդուն պէտքը եղած բանը՝ իր պարտքերը կատարելն է. Ինչքան քիչ է սպասելը, քիչ է պատիւը: Ce qui importe à l'homme, c'est de remplir ses devoirs. Մարդուն պէտքը եղած բանը՝ իր պարտքերը կատարելն է. Ինչքան քիչ է սպասելը, քիչ է պատիւը: Ce qu'on souffre avec le moins de patience, ce sont les perfidies. = Ce que je sais le mieux, c'est mon commencement. Ամենէն աղէկ գիտցած բանս իմ սկիզբն է. Ինչ էլ որ արեւելիքն է, արեւելիքն է: Ce qui mérite le plus notre admiration est la vertu. = Ce qui est vrai est beau. Ce qu'on loue est souvent blâmable.*

291. Celui գերանունէն ետեւ կամ de նախադրութեամբ բառ մը, կամ յարաբերական մը պիտ'որ ըլլայ. *Votre silence et celui de votre père m'en disent assez. Քու լռութիւնդ ու հորդ լռութիւնը ինձի բաւական կը հասկըցնեն. Սէնտիւնը քիչ-քիչ քիչ-քիչ քիչ-քիչ: Ces soldats sont ceux que vous demandez. Աս զինուորները քու ազգաներդ են. Պէ՛տէ՛ս ի՞նչ-որ բան ի՞նչ-որ բան ի՞նչ-որ բան: Notre opinion est celle de tout le monde. Քու կար-*

ծիբդ ամենուն կարծիքն է. Սէնթի քննութիւնն ինչպէս ինչպէս ինչպէս :

Հասարակօրէն ամէն քերականութեանց մէջ ասանկ կ'ըսեն, ուստի եւ հեղինակներուն տեղ տեղ *celui էն ետեւ ածական կամ ուրիշ բառ մը գործածելը, ինչպէս* J'ai joint à ma dernière lettre *celle écrite par le prince. Racine. Vos succès présents me répondent de ceux à venir. Voltaire.* սիւսլ կը տեսնեն. բայց հիմայ շատերը աս կանոնին մտ չեն դներ :

292. Հատ անգամ խօսքին սկիզբը կամ մէջը *celui* գերանունը զօրութեամբ կ'իմացուի. De quoi remercier *qui* ne me donne rien? Ինծի բան մը չաբուողին ինչ բանի վրայ չնորհակալ ըլլամ. Պէտք է չի մտնել ինչպէս ինչպէս ինչպէս : Si l'on doit le nom d'homme à *qui* n'a rien d'homme? *Qui* marche assurément n'a point peur de tomber. Votre conduite est d'un honnête homme. այս ինքն De quoi remercier *celui qui* ne . . . ; . . . d'homme à *celui qui* n'a . . . ; *Celui qui* marche . . . ; Votre conduite est *celle d'un* . . .

293. Խօսքի մը առաջին անգամին մէջ *celui qui*, ceux *qui* ըլլայ նէ, երկրորդ անգամին բայն անուն բայի չ'առնուր. *celui qui* գերանունը զօրութեամբ ալ իմացուած ըլլայ նէ, աս կանոնը կը պահուի. *Celui qui* vous parle *est* votre bienfaiteur. Քեզի խօսողը բարեբարդ է. Սենթի քննութիւնն ինչպէս ինչպէս : *Ceux qui* vivront *verront.* = *Qui* sert bien son pays *sert* souvent un ingrat.

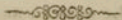
294. Աս *celui qui* գերանունն վրայ *ci* կամ *là* մասնիկը գնելով, *celui-ci*, *celui-là* գերանունները կը շինուին : Ասանք երբ որ երկուքը մէկտեղ գործածուելու ըլլան, *ci* մասնիկն ունեցողը խօսողին մօտ եղած բան մը եւ կամ խօսքին մէջ վերջը յիշուած բան մը կը ցուցնէ. իսկ *là* մասնիկն ունեցողը խօսողէն հեռու ըլլող կամ խօսքին մէջ յառաջ յիշուած բան մը կը ցուցնէ. J'ai pris *celui-ci*, mon frère *celui-là*. Ես սիկայ առի, եղբարս ալ անիկայ. Պէտք է չի մտնել :

հայն, ճէղւորն ուր: *Quiconque flatte ses maitres les trahit.*

305. Quel que բառը միշտ իրմէ ետքը բայ մը կ'ուզէ, որուն անուն բայիին հետ *quel* բառը սեռով ա թուով կը համաձայնի, իսկ *que* անփոփոխ կը մնայ. *Quels* *que* soient *vos desseins*. Գիտաւորութիւնդ ինչ որ բլայնէ բլայ. Մէ-բարն Նէ քէ շը-բար շը-ն: *Quelle* *que* soit *votre amitié.*

306. *Quelque . . . que* բառերուն մէջտեղը առանձին կամ ածականով մէկտեղ գոյական մը մտած առեն՝ *quelque* բառը գոյականին թիւը կ'առնու. իսկ մակբայ մը առանց գոյականի ածական մը մտած առեն՝ անփոփոխ կը մնայ. *Quelques précautions* *que* vous *prenez*. Ինչ զգուշութիւն որ ընելու բլայք նէ. Նէ ք-բար քէ -քէն -նը: *Quelques faux bruits* *qu'on* ait semés *de* *ma* *personne*. = *Quelque belles* *que* soient *vos actions*. Որչափ որ գեղեցիկ ըլն քու գործքերդ. Ինչքէն Նէ ք-բար քէ մէջն-բար շը-ն: *Les fausses couleurs* *quelque industrieusement* *qu'on* les applique, *ne* *tiennent* *pas.*

Քանի մը ուրիշ անորոշ գերանուններուն վրայ առանձին գիտելիքներուն մէջ կը խօսինք:

չեալ ու երբեմն անորոշ անցեալ կը գործածուի: Ան-
ցեալ որոշեալը կը գործածուի, երբ որ մինակ ան ան-
ցած գացած բանին եղած ատենին միտ կը դրուի. իսկ
անցեալ անորոշը կը դրուի, երբ որ խմացընել կ'ուզուի
որ անցած գացած գործքը հիմայ ալ կ'ըլլայ. C'est
Boileau qui le premier *enseigna* l'art de parler tou-
jours convenablement. Պինտ յառաջ Պոսպոն սովրե-
ցուց միշտ պատշաճ եղանակաւ խօսելու արուեստը.
Տոյը՝ Հնճի-դիճի թե՛+էլլի-՝ էլի-ճե+ «էն-«-թընը էօյրեթե՛ն
էլլ էլլիլ Պո-«-ը շը-«-: = Quelques animaux nous *ont*
enseigné à bâtir des maisons. Քանի մը կենդանիներ
մեզի տուն շինել սովրեցուցին. Պէր քաշ շոյլն-՞
դիճի էլ է-«-թի-«- էօյրեթիլլիլ: Իսկ աս օրինակին մէջ
երկուքն ալ կայ. La crainte *fit* les dieux, l'audace
a fait les rois.

317. Վրիչ մը յառաջ եղած բան մը ցուցընելու
համար անորոշ անցեալին տեղ venir բային սահմա-
նական ներկային հետ de նախադրութեամբ բուն բային
աներեւոյթը կը գործածուի, ու գերակատարին տեղ՝
venir բային անկատարին հետ. Il *vient* de mourir.
Նոր մեռաւ. Հնճիլ էօլլիլ-: Je *viens* de rentrer. Նոր
տուն դարձած եմ. Հնճիլ էլլիլ թե՛օն-ը է-՝: = Il *ve-*
nait de sortir. Նոր դուրս ելած էր. Հնճիլ յըլլիլ
լլիլլը շըլլ: Les contrariétés que je *venais* d'éprou-
ver m'humilièrent.

318. Անցեալ յառաջագոյնը միշտ quand, lors-
que, aussitôt que, bientôt, en un moment, à peine,
ու ասոնց նման ժամանակ ցուցընող մակբայով մը կը
գործածուի, ու իրմէ կտրբանցեալ մը կու գայ. Quand
j'eus *terminé* mon ouvrage, je me *mis* en route. Երբ
որ գործքս լմնցուցի նե՛ ճամբայ ելայ. Իշի՛ն յիլիլլիլ-
թիլլի՛ իլիլ էօլլ- լլիլլը շըլլ: A *peine* Calypso *eut-elle*
prononcé ces paroles, quelle s'en *repentit*. *Après*
que Salomon *eut bâti* le temple, il *bâtit* encore le
palais des rois.

Jeusse aimé mieux perdre ma vie en combattant pour vous. = Quand l'histoire serait inutile aux autres hommes, il faudrait la faire lire aux princes.
 Թէպէտ եւ պատմութիւնն ուրիշ մարդիկներուն անօգուտ ըլլար, իշխաններուն կարգացընելու էր. Թէ՛լընի՛ պաշտօնը՝ ֆրանսիացի թէ՛ ըլլայր, պէ՛տքէ՛ն ընդհանրապէս չէր: Je ne sais si César prendrait plaisir à feindre.

Հաս զգուշանալու է որ si, եթէ, թէ որ շողկապէն անմիջապէս ետեւ թէական կամ ապառնի շորձածուի. ուստի Si vous seriez venu avec moi, vous auriez vu le roi. Ինձի հետ եկած ըլլայիք նէ, թագաւորը կը տեսնէիք. Պէ՛նի՛ն ի՛նչը ըլլայր ընդհանրապէս չէր: Les soldats feront bien leur devoir, s'ils seront bien commandés, ըսելը սխալ է. անոր համար Si vous étiez venu avec moi, vous auriez vu le roi. Les soldats feront bien leur devoir, s'ils sont bien commandés ըսելու է.

323. Հրամայականը եզակի առաջին դէմք չունենալուն, շատ անգամ անոր տեղը յոգնակի առաջին դէմք կը գործածուի. բայց թէ որ հետն ածական տնի նէ, անիկայ եզակի կը մնայ. Soyons en tous les temps digne de ma naissance. Միշտ իմ ծննդեանս արժանի ըլլամ. Տո՛ւր պէ՛նի՛ն ըլլա՛յր ընդհանրապէս չէր: Ah! Soyons sage; il est bien temps de l'être.

324. Ստորագասականը միշտ ուրիշ բայէ մը կախում կ'ունենայ, եւ անոր հետ զաղկապով կը կապուի: Աս եզանակը կը գործածուի.

Ա. Սամբ, բաղձանք, հրաման, արգելում, տարակոյտ, անստուգութիւն, վախ, զգուշութիւն, եւ ուրիշ ասոնց նման հոգւոյ կիրքեր ցուցնող բայերէն էտեւ. Il souhaitait que je combattisse. Ար բաղձար որ պատերազմէի. Ճիշտ ընդհանրապէս չէր: Obéis, si tu veux qu'on t'obéisse. Permettez que je meure. La pluie empêche qu'on n'aille se promener. Tout le monde craignait qu'ils ne commandassent.

Բայց ordonner, arrêter, décider ու ասոնց նման հրաման, վճիռ ցուցնող բայերը, իրենցմէ էտեւ ու

պառնի կամ թէական կ'առնուն, երբ որ հրամայուած քանն անանկ ստոյգ է՝ որ եղածի պէս կրնայ սեպուիլ. ինչպէս թագաւորական, բարձրագոյն ատեաններու հրամանները, վճիռները. Dioclétien ordonna que les chefs des Manichéens seraient brûlés. Գիտկղեւտեանոս հրամայեց որ Մանիքեաց գլխաւորներն սպրուին. Տէօփլիսիւն. Մանիքիսիս ընդէն ինչն յետէն ինչն ինչն:

Բ. Հարցական, բացասական ու միադէմ բայերէն ետեւ. *Pensez-vous qu'il ait raison? Կարծես որ իրաւունք ունի. Սնչը ընդ ինչն ինչն ինչն ինչն: L'homme sera-t-il le seul qui meure pour ne jamais revivre? = Je ne crois pas qu'elle meure. Չեմ կարծեր որ մեռնի. Սնչմ՛ ինչն ինչն ինչն ինչն: Il ne pense pas que personne veuille lui dresser des pièges. = Il est juste qu'un meurtrier périsse. Արժան է որ մարդասպան մը կորսուի. Պիտի ինչն ինչն ինչն ինչն ինչն ինչն: Il faut que je lui écrive.*

Երբ որ հարցումը պարզ ճարտասանութեան ձեւ մ'ըլլայ նէ, այս ինքն՝ աւելի ըսածը հաստատելու քան թէ իմանալու համար, իրմէ ետեւ սահմանական կը գրուի. Madame, oubliez-vous que Thésée est mon père, et qu'il est votre époux? Եղնպէս Il s'ensuit, il paraît, il résulte ու մէջերնին vrai, sûr, évident ու ասոնց նման ստուգութիւն ցուցնող ածական ունեցող միադէմերը, եւ դերանուն բնութեան խնդրով մը il semble բայը, երբ որ հարցական կամ բացասական չեն նէ, սահմանական կ'առնուն. Il paraît, il est sûr qu'il a raison. Il me semble qu'il ne viendra pas.

Գ. Quel que, quelque . . . que, qui que, quoi que բառերէն ու առաջին մասին մէջ (170) նշանակուած շաղկապներէն ետեւ. *Quelle que soit la barrière qui me sépare de mon ami, je le reverrai. Ինչ արդէլք որ զիս բարեկամէս բաժնէ նէ, զինքը պիտի տեսնեմ. Տո՛ւնման պիտի յընդմեջ նէ ենիլ զիս, ենիլ զիս ինչն ինչն ինչն: Quelque effort que fassent les hommes, leur néant paraît partout. Quoi que vous écriviez, évitez la bassesse. Pour qu'on vous obéisse obéissez aux lois. Օրինաց հնազանդէ՛ որ ուրիշներն ալ քեզի հնազանդին. Այնչն զիս ինչն ինչն ինչն ինչն:*

դուք էլ լինե՛ք որպէս ժողովուրդները : *Afin que vous soyez les pères des peuples. On lui donna une gratification, bien qu'il ne l'eût guère méritée.*

Գ. Յարաբերական դերանունէ մը կամ օտէն յառաջ le seul, peu բառերէն մէկը, կամ դասական թուական մը, կամ յարաբերութեամբ դերադրական ածական մը եղած աստէն, իրենցմէ ետեւ եկող բայը ստորագասական կը դրուի. *Je suis le seul qui vous connaisse. Չքեզ ճանչցողը մինակ ես եմ. Սէնէ ինչչան էլ լինելու չէն ի՛նչ :* Il y a peu de rois qui sachent chercher la véritable gloire. *Le plus grand* théâtre qu'il y ait pour la vertu, c'est la conscience. C'est la seule place où vous puissiez aspirer. Իսկ երբ որ իրենցմէ յառաջ աս բառերէն մէկը չ'ըլլար նէ, իմաստին միտ դնելու է : Թէ որ խօսողը հաստատելով կ'ուզէ բնէ, բայը սահմանական դնելու է. իսկ եթէ տարակուսելով՝ ստորագասական դնելու է .

<p>J'irai dans une retraite où je serai tranquille. Առանձին տեղ մը պիտ'որ երթամ, ուր խաղաղ պիտ'որ ըլլամ. Ինչ-ինչ զննելու չ'ուզեմ : J'aspire à une place qui est agréable. Montrez-moi le chemin qui conduit à Paris.</p>	<p>J'irai dans une retraite où je sois tranquille. Առանձին տեղ մը պիտ'որ երթամ, ուր խաղաղ կարենամ ըլլալ. Ինչ-ինչ զննելու չ'ուզեմ : J'aspire à une place qui soit agréable. Montrez-moi un chemin qui conduise à Paris.</p>
--	--

325. Ստորագասականին ժամանակներն աս կերպով կը գործածուին :

326. Առաջին բայը սահմանական ներկայ կամ ապառնի եղած աստէն, երբ որ իր համեմատութեամբ ներկայ կամ ապառնի գործ մը ցուցնել կ'ուզուի, ստորագասականին ներկան գործածելու է, իսկ երբ որ անցած գործ մը ցուցնել կ'ուզուի, ստորագասական անցեալը գործածելու է .

Je doute } que vous
Je doubterai } veniez.

Ար տարակուսիմ, պիտի տարակուսիմ որ արդեօք դուն կու դաս. Ալէլէ՛ճէյնէ շէ-դնէլէնէրէ՛, շէ-դնէլէնէ-ճէյնէ: Այս ինքն (Տիմայ) կը տարակուսիմ որ դուն (Տիմայ կամ ետեւէն) դաս. (եղբք) պիտ'որ տարակուսիմ որ դուն (անկէ ետեւ) դաս:

Jè doute } que vous ayez
Je doubterai. } lu.

Ար տարակուսիմ, պիտի տարակուսիմ որ արդեօք կարգացած ես. Օգո-հո-շ-ու-դո-ն-ն-ա շէ-դնէլէնէրէ՛, շէ-դնէլէնէճէյնէ: Այս ինքն (Տիմայ) կը տարակուսիմ որ դուն (յառաջ) կարգացած ըլլաս. (ետեւէն) պիտի տարակուսիմ որ դուն (յառաջ) կարգացած ըլլաս:

327. Առաջին բայը սահմանական անկատար, կամ անցեալ ժամանակներէն մէկը, կամ թէական եղած ատեն, թէ որ իր համեմատութեամբ ներկայ կամ ապառնի դործ մը ցուցնել կ'ուզուի, ստորագասականին անկատարը դնելու է. իսկ թէ որ անցած դործ մը ցուցնել կ'ուզուի, ստորագասականին գերակատարը կը դրուի:

Je doutais
Je doutai
J'ai douté
J'avais douté
Je doubterais
J'aurais douté

que vous
étudias-
siez.

Ար տարակուսէի որ արդեօք կը սովորիք. Էջ-բէնէճէյնէրէ՛ շէ-դնէլէնէ-ը-ը-ը. Այս ինքն (յառաջագոյն) կը տարակուսէի, տարակուսեցայ, տարակուսած էի, եւ այլն, որ դուք (ան տարակուսած ատենս, կամ անկէ ետեւ) սովորիք:

Je doutais
Je doutai
J'ai douté
J'avais douté
Je doubterais
J'aurais douté

que vous
eussiez é-
tudié.

Ար տարակուսէի որ արդեօք սովորած էք. Էջ-բէնէճէյնէրէ՛ շէ-դնէլէնէ-ը-ը-ը. Է-ի-ե-ը Աճ-դ էջբէնէ՛ շէ-ի-ի-ը-ը-ը շէ-դնէլէնէյօք ուր-ո-հ: Այս ինքն (յառաջագոյն) կը տարակուսէի, տարակուսեցայ, եւ այլն որ (ան տարակուսած ատենս յառաջ) սովորած ըլլաք:

331. Անանց նախադրութեան աներևույթ խնդիր
առնող բայերը :

Aimer	Devoir,	Oser,	Sentir,
mieux,	Entendre,	Paraître,	S'imaginer,
Aller,	Envoyer,	Penser,	Souhaiter,
Compter,	Espérer,	Pouvoir,	Valoir
Croire,	Faire,	Prétendre,	mieux,
Daigner,	Falloir,	Savoir,	Voir,
Déclarer,	Laisser,	Sembler,	Vouloir.

332. A նախադրութեամբ առնողները :

s'Abaisser,	Consentir,	s'Exposer,	Persister,
Aboutir,	Conspirer,	se Fatiguer,	se Plaire,
s'Accorder,	Contribuer,	s'Habituer,	prendre
s'Aguerrire,	Convier,	se Hasar-	Plaisir,
Aimer,	Déterminer,	der,	se Préparer,
Animer,	Disposer,	Hésiter,	Prétendre,
s'Appliquer,	Donner,	Instruire,	Réduire,
Apprendre,	Employer.	Inviter,	Réussir,
Aspirer,	Encoura-	se Lasser,	Risquer,
s'Attacher,	ger,	Mettre,	Servir,
Attendre,	Engager,	Montrer,	Songer,
Autoriser,	Enseigner,	s'Obstiner,	Suffire,
Avoir,	s'Etudier,	s'Offrir,	Tarder,
Borner,	Exceller,	avoir Peine,	Tendre,
Chercher,	Exciter,	Penser,	Tenir,
Concourir,	Exhorter,	Persévérer,	Travailler,
Condamner,			

333. De նախադրութեամբ առնողները :

s'Abstenir,	Etre bien	Appréhen-	Briguer,
Accuser,	aise,	der,	Brûler,
Achever,	Appartenir,	Avertir,	Cesser,
Affecter,	s'Applau-	s'Aviser,	Charger,
Agir,	dir,	Blâmer,	Choisir,

Comman- der,	Feindre, se Féliciter,	Nier, Ordonner,	Avoir re- gret,
Conjurer,	se Flatter,	Pardonner,	se Réjouir,
Conseiller,	Frémir,	Parler,	se Repentir,
se Conten- ter,	avoir Gar- de,	Permettre, Persuader,	se Repro- cher,
Convenir, avoir Cou- tume,	se Garder, Gémir.	avoir Peur, se Piquer,	se Ressou- venir,
Craindre,	se Glorifier,	Plaindre,	Rire,
Dédaigner,	rendre Grâ- ce,	se faire un Plaisir,	Rougir, Seoir,
Défendre,	Hasarder,	Prescrire,	avoir } <i>Soin</i> prendre
Désespé- rer,	se Hâter, avoir Hon- te,	Presser, Présumer,	Souffrir, Souhaiter,
Différer,	s'Indigner,	Prier,	se Souve- nir,
Dire,	Inspirer,	Promettre,	Supplier,
Douter,	Jurer,	Proposer,	prendre à Tâche,
Empêcher,	Méditer, se Mêler,	Punir, se Rappeler,	Tenter,
Entrepren- dre,	Menacer,	être Ravi,	Trembler,
s'Étonner,	Mourir,	Rebuter,	se Vanter.
Eviter,	Négliger,	Refuser,	
s'Excuser,		Regretter,	

Ուրիշ զանազան կերպով աներեւոյթ խնդիր առ-
նող բացերուն վրայ առանձին գիտելիքներուն մէջ կը
խօսինք :

334. Վիճաւոր պարզ ժամանակաւ բայ յը ա-
ներեւոյթ խնդիր ունենայ, աներեւոյթն ալ դե-
բանուն խնդիր ունենայ նէ, ան դերանուն խնդիրը
թէ իր բնական տեղը, այս ինքն՝ աներեւոյթէն յա-
ռաջ կրնայ գրուիլ, եւ թէ՛ առաջին գիճաւոր բայէն ալ
յառաջ. Je veux le voir. Կ'ուզեմ զինքը տեսնել. Օ-
չ-իւրեւե՛ր ինքե՛ր : = Puisqu'il le faut chercher, je
me lève et je pars.

Գ Լ ՈՒ Թ Ը.

Ը Ն Դ ՈՒ Ն Ե Լ ՈՒ Թ Ե Ա Ն Ա Ր Ա Յ

Ջ Ա Տ ՈՒ Ա Մ Ա .

Ը Ն Դ ՈՒ Ն Ե Լ ՈՒ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր Կ Ա Յ

337. Ant վերջաւորած բառերը, երբեմն ընդունելութիւն ներկայ են, երբեմն ալ պարզ ածական. ընդունելութիւն ներկան միշտ անփոփոխ կը մնայ, իսկ ածականը՝ իր գոյականին հետ սեռով ու թուով կը համաձայնի:

338. Ընդունելութիւն ներկան՝ պատահական, անցաւոր, ժամանակաւոր գործողութիւն մը կը ցուցնէ. եւ qui, lorsque, parce que, puisque բառերէն մէկուն հետ բային ուրիշ մէկ ժամանակին կրնայ փոխուիլ: Իսկ ant վերջաւորած ածականը՝ անուն բային մնացուն մէկ վիճակը կամ գործելու յարմարութիւնը կը ցուցնէ, եւ իրմէ յառաջ qui գերանունով être բային մէկ ժամանակը կրնայ առնուլ. Et l'assiette volant, s'en va frapper le mur, et revient en roulant. Սկուտեղը թռչելով, կ'երթայ պատին կը զարնէ ու գլտորելով ետ կը դառնայ. Թե՛ք-ի՛ք տէ՛ր Ֆէլը՛լու՛ր: Ի՛նչո՛ւր, տէ՛ւր-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր վէ ե-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր է՛րէ՛ք տե՛մէ՛ր: Vous les verriez s'agiter, allant, venant, sortant, rentrant, et cela sans raison ni motif. = Les eaux dormantes sont meilleures pour les chevaux que les eaux vives. Չիերուն համար կենդանի կամ շարժուն ջրերէն աւելի կայուն ջրերը ազէկ են. Այն-լը-մ' ա-ւ-ր-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր-ւ-ւ-ր վէ-մ-տէ ե՛լք տէ՛ր: Gens toujours regardants, toujours écoutants, toujours pensants.

être celle du malade. Անիկայ կը գործածէր ան աղօթքը՝ որն որ հիւանդին աղօթքն է ըսած էր. խոստովանելու ժամը յիշելու էինք ձեր ծնողները: Aimez toujours vos parents; souvenez-vous de la peine qu'ils ont eue à vous quitter. = Ils étaient punis pour les maux qu'ils avaient laissé faire. Պատժուած էին ան շարիքներուն համար, զորոնք ընելու թող տուած էին. Էրեւելէ դարձեալ յիշելու էինք ձեր ծնողները: L'alliance que Judas avait envoyée demander fut accordée.

348. Խնդիրը որուն ըլլալն իմանալէն ետեւ՝ կանոնը պարզ ու դիւրին է. բայց որովհետեւ որուն ըլլալը գտնելը՝ քիչ մը դժուար է, անոր համար ետեւի գիտելիքներուն միտ դնելու է:

Ա. Անբերեցողութիւնը չեղոյք ըլլայ նէ, որովհետեւ չեղոյք բայերը խնդիր սեռի շնն կրնար առնուլ (196), յայտնի է որ խնդիրն ընդունելութեանն է. նոյնպէս երբ որ անբերեցողութիւն ուրիշ խնդիր սեռի մը ունենայ նէ, որովհետեւ բայ մը երկու խնդիր սեռի շիկրնար ունենալ, առաջին խնդիրն ընդունելութեանն է. Mon sujet s'étendant sous ma plume, je l'ai laissée aller. = Nous les eussions laissés passer leur hiver à Paris, si . . . Չանոնք թող կու տայինք որ իրենց ձմեռը Փարիզ անցընեն, թէ որ . . . Գրուելու ժամը երբ ինչպէս ինչպէս յիշելու էինք ձեր ծնողները, էյեր . . . :

Բ. Արբ որ անբերեցողութիւն ներգործական ըլլայ, եւ ուրիշ խնդիր սեռի չունենայ նէ, եթէ որ անբերեցողութիւն ընդունելութիւն ներկայի կամ qui դերանունով բային ուրիշ մէկ ժամանակին կրնայ դառնալ նէ, խնդիրն ընդունելութիւն անցեալին է, իսկ եթէ չիդառնար, անբերեցողութիւնն է. ինչպէս աս խօսքերուն մէջ. Les personnes que j'ai entendues chanter. Կան շաճնին ըսած մարդիկներս. (Շարժ) Լուրդարեւելու էինք ձեր ծնողները: Les enfants que j'ai vus dessiner. Գծագրելին տեսած աղաքս. Բէ՛ս լիւրդարեւելու էինք

Աս առն ըսածնիս՝ ըստ պատահման փոխադարձ բայերուն վրան ալ իմանալու է. ինչու որ վերը (345) ըսածնուս պէս, իրենց բովի être բայն avoirի զօրութիւն ունի. Les voyages qu'elles se sont proposé de faire. Անոնց ընելու համար միտքերնին դրած ճամբորդութիւնները. Ֆէւրիւրի ֆոտուրը երեքէ քառէն: Elle ne s'est point laissée aller comme bien des rois aux injustices. Deux fois à mon oreille ils se sont fait entendre.

349. Հատ անգամ dù, pu, voulu ընդունելութիւն անցեալներէն ետեւ զօրութեամբ աներեւոյթ մը կ'իմացուի, ան ատեն ասոնք անփոփոխ կը մնան. ինչու որ ան զօրութեամբ իմացուած աներեւոյթն է իրենց խնդիրը, իսկ խօսքին մէջ եղած խնդիր սեռին՝ աներեւոյթին խնդիրն է. On a eu pour son âge tous les égards qu'on a dû (avoir). Իր հասակին համար պատշաճ եղած ամէն յարգութիւնը սուին. Քէնդէ էլլէ էնէն վճէդ օլլն մէր ինչըն ընդէնէն էնդէնէն: Nous lui avons donné tous les secours que nous avons pu (donner). Elle a obtenu les grâces qu'elle a voulu (obtenir).

350. Ինչունելութիւն անցեալ մը երկու կողմը que ունեցած ատեն, իրմէ յառաջ յարաբերական ու իրմէ ետեւ շարկապ, անփոփոխ կը մնայ. Quels sont les préparatifs qu'on a dit qu'il fallait faire? Ինչ պատրաստութիւններ են, որ ընելու հարկաւոր է ըսին. O րեքէլլէնէն ֆէրէլլէնէն ֆէրէլլէնէն ֆէրէլլէնէն ֆէրէլլէնէն: Les succès que vous avez prétendu que j'obtiendrais, n'ont point répondu à votre attente. Ան յաջողութիւնները՝ որոնք կը կարծէիր թէ ես պիտ'որ ունենամ, յուսացածիդ պէս չելան. O րեքէլլէնէն ֆէրէլլէնէն ֆէրէլլէնէն ֆէրէլլէնէն:

351. Արբ որ ամբողջ խօսքի կամ ածականի մը սեղ դրուած Վ դերանունը՝ ընդունելութիւն անցեալի մը խնդիր կ'ըլլայ նէ, ընդունելութիւնն անփոփոխ կը մնայ. Sa vertu était aussi parfaite qu'on l'avait cru jusqu' alors. Մինչուկ ան ատեն կարծուածին

357. Hier, aujourd'hui, demain *Տակբայները բայէն թէ յառաջ թէ ետքը կրնան դրուիլ, բայց ժանդակին ու ընդունելութեան մէջ ամենեւին չեն մտներ*. Cela se pratiquait autrefois, mais *aujourd'hui* on en use autrement. Ասիկայ *յառաջագոյն կ'ըլլար, բայց հիմակ ուրիշ տեսակ կ'ընեն*. Էլիէլ արեւոյցը չէր ելլել, չէր ելլել լիւրջը: Il est arrivé *aujourd'hui* à midi. Il dit cela *aujourd'hui, demain* il dira le contraire. Je l'ai rencontré *hier*. *Hier* je l'ai rencontré.

358. *Matin, tard, tôt* *Տակբայները միշտ բայէն ետքը կը դրուին*. *Իսկ* combien, comment, où, pour-quoi, quand *միշտ բայէն յառաջ կը դրուին*. *Նոյնպէս շատ Տակբայներ ալ զարտուղութեամբ խօսքին սկիզբը կրնան դրուիլ*. Il s'est levé *matin*. *Կանուխ ելաւ*. Էրբէն գլխաւորը: Vous êtes arrivé *tard*. = *Combien* il m'est pénible de vous parler ainsi? *Քեզի սասնկ խօսելս ինծի ինչչափ դժուար է*. Սառս արեւոյն չէր ելլել: *Quand* verrai-je, ô Sion, relever tes remparts? = *Déjà* le soleil était sur l'horizon. Արդէն արեւը հորիզոնին վրայ էր, ծագած էր. *Կէնէնլ արեւոյն չէր ելլել*: *Partout* on trouve quelque bien à faire. *Toujours* la tyrannie a d'heureuses prémices.

359. Չլիսաւորաբար երէք բացասական *մասնիկ կայ*, ne, ne pas, ne point. *Հասարակօրէն ամենէն աւելի ne pas կը գործածուի*. որուն վրայ առաջին մասին մէջ (151. 152.) խօսեցանք. *Իսկ ne point բացասութեան սասակութիւնը կը ցուցնէ*. Il n'a *point* d'argent. Ամենեւին սասակ չունի. *Պէր քիչ-քիչ էր*: Cet honneur *ne diminue point* sa modestie. Ce *n'est point* là du tout son caractère.

360. Առանց *ne* pas ու *point* *ան ատեն միայն կը գործածուի, երբ որ բայը զօրութեամբ կ'իմացուի*. Avez-vous de l'argent? — *Pas* beaucoup. Սասակ ու-

լա՛ն քա՛նքա՛նք օ՛րհայնճճ, առա՛մ է՛նչքինէ՛ն աւ՛հալ: Cachez-
lui votre dessein, *de peur qu'il ne le traverse.*

Բ. Նացասական խօսքերու մէջ *cesser, oser, pouvoir, savoir* (կրնալ) բայերէն ետեւ աներեւոյթ մը գայ նէ, հասարակօրէն մինակ *ne կը դրուի*. Calypso *ne pouvait se consoler* du départ d'Ulysse. Գալիփսոս Ողիսեւսին երթալուն վրայ չէր կրնար մխիթարուիլ. Գալիփսոս Իւլիսին յորհրդէն էլին ինչեւէ օրհալ չէր: Les nymphes qui la servaient *n'osaient lui parler*. La liberté *ne cesse d'être* aimable. Grand roi, c'est mon défaut, *je ne saurais flatter.*

Գ. Նացասական խօսքի մը սկիզբը *que* (ինչո՛ւ), կամ մէջը *que* (բայց եթէ, հապա, մինակ) բլայ նէ, եւ երբ որ *jamais, guère, ... goutte, brin* (Ա.) բառով խօսքերէն ետեւ յարաբերական դերանուն եւ արիչ բացասական խօսք մը գայ նէ. *Que n'avez-vous* soin de vos affaires. Ինչո՛ւ քու գործքերուդ վրայ հոգ չունիս. Ե՛նչին մաւրհաւիւրըն՝ մո՛գայելիք օրհալ: Je *ne* connais *que* mon devoir. Ուրիչ բան չեմ ճանչնար, բայց եթէ իմ պարտքս. մինակ իմ պարտքս կը ճանչնամ. Եւրեւել յօրճման ինչըրէ: Je *n'*aime *que* vous. = Nous *ne* trouvons *aucun* champ *où* la main du diligent laboureur *ne* fût imprimée. Գաշտ մ'ալ չէինք գաներ որուն վրան ժիր մշակին ձեռքը չերեւայ. Պաւրհաւիւրըն հետ շէր օրհալըն էլ ինչեւէ չարքէն էլ չէինք բեռնի ինչքէնէն չէր: Je *ne* connais *personne* qui *ne* fasse quelquefois des fautes. Il n'y a rien de grand *qu'*ils n'aient dit de son règne.

Դ. Empêcher, prendre garde, garder (զգուշանալ), éviter բայերէն ետեւ եկող բային վրայ. La pluie presque continuelle *empêche* qu'on *ne* se promène. Գրեթէ շարունակ եկող անձրեւը՝ ժուռ գալը կ'արգելէ. Պէր որչէնց ինչն եւրհալ ինչքէն յորհալ: *Prends* garde qu'il *ne* surprenne les trois juges

Gardez qu'on ne vous voie. Evitez qu'il ne vienne.

Ասոր հակառակ *défendre բայէն ետքը եկող բայը՝ երբեք* *ne չ'առնուր*. Il *défendit* qu'aucun étranger *entrât* dans la ville. Արդեւեց որ օտարական մ'ալ բազարքը չ'մտնէ. Հին ղեր ե՞նե՞րէ ղեր լե՞նե՞րէ լերէն ղեր ղերէն ե՞նե՞րէ:

Ե. Առաւելութեան կամ նուազութեան բաղդատական խօսքերու մէջ, այս ինքն՝ *մէջերնին* plus, mieux, moins, նոյնպէս *autre, autrement աւնեցող* խօսքերուն մէջ, երբ որ հարցական կամ բացասական չըլան, զոչն ետեւ բայ մը դալու ըլլայ նէ, ան բային վրայ *ne* դնելու է. իսկ երբ որ հարցական կամ բացասական ըլլան նէ, չի գրուիր. L'exemple *touche plus* que *ne* fait la menace. Օրինակը՝ սպառնալիքէն աւելի կ'ազդէ. Ի՞նչնէ՛ է՞ր ճիշտն շէյտէն ի՛նչնէ՛ր է՞ր է՛ր: Je vous entends ici *mieux* que vous *ne* pensez. Je me plains de mon sort *moins* que vous *ne* pensez. On se voit d'un *autre* oeil qu'on *ne* voit les autres. Մարդ զուրիշը տեսած աչքով ինք զինքը չիտեսներ. Արմէ ելէ՛ ի՛նչնէ՛ր ղեր ղերէն ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն: = Croyez-vous qu'un homme puisse être *plus* heureux que vous l'êtes? Ար հաւատա՞ք որ մարդ մը կարենայ ձեզմէ աւելի երջանիկ ըլլալ. Պէր որմնն ի՛նչնէ՛ր ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն: On *ne* peut vous aimer *plus* tendrement que je le *fais*.

Զ. Արբ որ *appréhender, avoir peur, craindre, trembler* (վախնալ) բայերէն ետքը եկող բային ցուցըցած գործքին չիբաղձացուիր, բային վրայ *ne* դնելու է. իսկ եթէ իրենք բացասական ըլլան նէ, երկրորդ բային վրայ ամենեւին բացասական մասնիկ չի գրուիր: Այլ երբ որ երկրորդ բային ցուցըցած գործքին կը բաղձացուի նէ, վրան միշտ *ne pas* դնելու է. J'ai sujet d'*appréhender* qu'on *ne* me traite avec la même rigueur. Իրաւամբ կը վախնամ որ ինձի հետ ալ նոյն խստութեամբ չ'վարուին. Պէնէ՛մ ի՛նչնէ՛ր է՛նէն ղեր է՛նէն ղեր է՛նէն:

Այլն ինձ-ինչքո արեյն զօրո՞ւնս չ-բռնէ : Je crains qu'on ne force sa prison. Vous avez bien peur que je ne change d'avis. = Vous ne devez pas appréhender que je le loue. Մի վախնայք, անիկայ շեմ գովեք . Օն-ն ոչէլնն Վերսէ Էրեյնն արեյն զօրո՞ւնս : Ne craignez pas que je me livre à mes douleurs. = Je crains qu'il ne vienne pas. Ար վախնամ որ պիտ'որ չդայ . Գօրո՞ւնս զի ինչէյնճէ : Je crains bien que vous ne soyez pas heureux.

Երբ որ աս բայերը հարցական կ'ըլլան, ու երկրորդ բային ցուցրցած գործքը շիբաղձացուիք նէ, նայելու է որ հարցականին նշանակութիւնը հաստատական է, չէ նէ բացասական. թէ որ հաստատական է նէ, երկրորդ բային վրայ ne դնելու է, իսկ եթէ բացասական է նէ, չդնելու է. Quoi? craignez-vous qu'ils ne soient écoutés? Ինչ, կը վախնաս որ անոնց մօտիկ պիտ'որ չընեն. նէ, --նչ-ընէ զի զնչ-ընէ արեյն զօրո՞ւնս : = Peut-on craindre que la terre manque aux hommes? Արնայ մի վախցուիլ որ երկիրը մարդիկներուն պակսի. Են : Ինչ-նչ-ընէ զի զնչ-ընէ արեյն զօրո՞ւնս : Թէ որ աս խօսքերս ուրիշ կերպով մեկնելու ըլլանք, կը նշանակեն. Quoi! vous craignez qu'ils se soient écoutés. = On ne doit pas craindre que la terre manque . . .

Է. Արբ որ douter, nier, contester, désespérer, disconvenir բայերը բացասական ըլլան նէ, իրենցմէ ետեւի բայը ne կ'առնու. իսկ եթէ իրենք բացասական չեն ըլլար նէ, ետեւի բայը ne չ'առնուր. Je ne doute pas que vous ne vous fassiez honneur dans la carrière où vous entrez. Աս մտած ընթացքներնուդ մէջ ձեզի պատիւ ընելիքներնուդ վրայ չեմ տարակուսիր. Արարեյննչ-ընէ ինչ-ընէ զի զնչ-ընէ արեյն զօրո՞ւնս : On ne peut nier que je ne sois très-fondé à . . . Je ne désespère pas qu'il ne devienne riche. = Je doute que cela soit. Je nie qu'il soit venu.

Բայց միայն բառերուն բացասական ըլլալուն միջոցնը բառական չէ, կրնայ ըլլալ որ բառերը հաստատական երեւանն ու իմաստը բացասական ըլլայ. ուստի ան ատենն ալ աս կանոնը կը պահուի. Quoi! vous doutez qu'avec mes huit mille braves Suédois je ne mel-

ու առաջինին վրայ ալ կը կրկնուի. երբեմն ալ ասոր
 հակառակ ամենեւին շարկապ չի գրուիր. *L'esprit, la
 science et la vertu sont les véritables biens de
 l'homme.* Միայքը, գիտութիւնն ու առարկինութիւնը
 մարդուն ստոյգ ստացուածներն են. Ֆէր-սէն, էլ՝ ք-
 ֆ-դէ-լէ-է Ին-սն-ըն Էր-լէ- Բա-լը Դըր: *Et le riche et le
 pauvre, et le faible et le fort, vont tous également
 des douleurs à la mort.* = *Il avait votre port, vos
 yeux, votre langage.* Չեր կեցուածքը, ձեր աչուր-
 ները, ձեր լեզուն ունէր. Հէյ-է-է-է, Է-է-լ-է-է-է, Լ-է-ն-ը
 Կ-է-ն-է-է-է Կ-է-ն-է-է-է Է-է-է:

370. Արք որ բառերուն զօրութիւնն աստիճա-
 նաւ կը բարձրանայ (186. Ա. 3.), կամ նոյն նշանակու-
 թիւնը կ'ունենան (186. Ա. 1.), եւ կամ վերջին բառն
 առաջիններն իր մէջը կը պարունակէ նէ (186. Ա. 4.),
 իրարու հետ et ով չեն կրնար կապուիլ:

371. Արք որ խօսքի մը երկու անդամին սկիզբն
 ալ plus, mieux, moins, autant, tantôt բառերէն
 մէկն ըլլայ նէ, մէջտեղը et չի գրուիր. *Plus je vais en
 avant, plus je trouve qu'il n'y a rien de si doux que le
 repos de la conscience.* Որչափ որ յառաջ կ'երթամ
 նէ, այնչափ ալ կ'իմանամ որ խղճմտանքի հանգստու-
 թեան պէս քաղցր բան չկայ. նէ ք-ը-ր-է Է-է-է-է-է Է-
 Դ-է-է-է, Ե ք-ը-ր-է Դ- ք-ը-ր-է Է-է-է-է-է Է-է-է-է-է Է-
 Դ-է-է-է Է-է-է-է-է-է-է Դ-է-է-է-է-է: *Autant que la terre de
 Cypre nous avait paru inculte et négligée, autant
 celle de Crète se montrait fertile.* *Tantôt la forme
 de ces édifices est ronde, tantôt elle est carrée.*

372. Ու շարկապով կապուած բառերն երկուքէն
 աւելի ըլլան նէ, ամենուն վրայ ալ կրկնելու է. իսկ
 երբ որ մինակ երկու հաս ըլլան նէ, թէպէտ եւ եր-
 կուքին մէջտեղը մինակ մէկ ու զնեւ բառական է, բայց
 աւելի աղէկ կ'ըլլայ թէ որ կրկնուի նէ. *On n'y
 souffre ni meubles précieux, ni habits magnifiques,
 ni festin délicieux, ni palais dorés.* Հոն ոչ աղիւ-

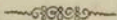
կահեր, ոչ փառասոր հաղուսաներ, ոչ հեշտալի կու-
չունք, ոչ ալ սսկեղօծ պալատներ կ'ուզեն. Օնոր նէ
փշտեմէնէն էնէն, նէ սալեանեմէնէն էնէն, նէ լեշէն շէ-
յնէն, նէ որէ սալեանէն էնէն սալեանէն էնէն :
La volupté ni la mollesse ne peuvent contenter nos
coeurs. Հեշտութիւնն ու փափկութիւնը մեր սիրտը
զոհ չեն կրնար ընել. Շէնէնէն որէ սէֆ- որ էն-րէնէն-
փշտէն փշտեմէնէն : = Ni l'or ni la grandeur ne nous
rendent heureux. Ոչ սսկին ոչ ալ հարստութիւնը զմեզ
երջանիկ կ'ընէ. նէ սալեանէն, նէ որէ շէնէնէնէն+ ոչնէն
սալեանէն էնէն :

373. Օս շողկապը՝ իրարու հետ կապած բառե-
րուն թէ աստիճանէն սկսած ամենուն վրայ ալ կրնայ կր-
կնուիլ, եւ թէ մինակ վերջինէն յաստջ դրուիլ. Il faut
ou le perdre ou mourir. Կամ զինքը կորսնցընելու է, կամ
մեռնելու է. Եւ զոն փայլէնէն էն էն : Avec moi,
de ce pas, venez vaincre ou mourir. Աս բոպէ ինծի հետ
եկէք յաղթելու կամ մեռնելու. Պո- սալեան- ոչնէնէն
էնէնէն էնէն էնէն էնէն :

374. Արեք շորս բայ que շողկապով ուրիշ զը-
խաւոր բայի մը հետ կապուած ստեն, ամենուն վրայ
ալ նոյն շողկապը կրկնելու է. Les Gaulois croyaient
qu' Apollon chassait les maladies; que Minerve
présidait aux travaux; que Jupiter était le souve-
rain des cieux; et Mars l'arbitre de la guerre.

375. Եւ աստիճանով, lorsque, quand,
quoique, si շողկապները խօսքին երկրորդ անդամին
վրայ կրկնելու տեղ, que շողկապը կը դրուի. Comme
l'ambition n'a pas de frein, et que la soif des ri-
chesses nous consume tous . . . Որովհետեւ փա-
ռասիրութիւնը սանձ չունի, ու հարստութեանց բաղ-
ձանքը ամենքնիս ալ կը մտնէ . . . Ինչնէնէն-
էնէն էնէն էնէն էնէն էնէն էնէն . . . :
Quand je l'ai terrassé et que je le tiens sous moi,
il s'écrie qu'il n'est pas vaincu. À quoi vous ser-

vira d'avoir de l'esprit si vous ne l'employez pas, et que vous ne vous appliquiez pas?

Գ Լ Ո Ի Խ Փ Բ .

ԳՆՂՂԻԵՐԷՆ ՅԱՏՈՒԿ ՈՃԵՐՈՒՆ ՈՒ ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՉԵՒԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

376. Լ ԵԶՈՒՆԵՐԸ Հասարակ խօսակցութեանեղանակ մ'ունին, որն որ շատ անգամ ամենուն կամ գէթ ոմանց մէջ նոյն կամ մէկը մէկալին մօտ կ'ըլլայ, այս ինքն՝ երբ որ բառերն իրենց բնական կարգաբար շարուած ու խօսքին ամբողջութեան համար հարկաւոր եղած ամէն բառերը դրուած կ'ըլլան, ամենեւին աւելորդ բառ չիգտնուիր, եւ բառերն իրարու մէջ քերականական կանոններուն ուղած համաձայնութիւնները կը պահեն: Ասիկայ քերականական խօսքի եղանակ կ'ըսուի, որուն վրայ մինչեւ հոս խօսեցանք:

377. Բայց շատ անգամ ալ՝ ազգերուն բնութիւնը, բերմանքն ու սովորութիւնները իրարմէ զատ ըլլալուն, իրենց լեզուին կամ խօսակցութեանց մէջ մէկը մէկալէն բոլորովին տարբեր եղանակներ կը գործածեն, որն որ Լեզուի յատկութիւն կամ յատուկ ոճ կ'ըսուի: Նոյնպէս մարդիկ խօսքերնուն աւելի ազգուութիւն ու ազգութիւն տալու կամ համառօտ ու նոր կերպով մը խօսելու համար, հասարակ բնական կարգը, լեզուներնուն թող տուածին չափ, կը փոխեն, որն որ քերականական ձեւեր կ'ըսուին:

378. Այն լեզուներ՝ որոնք առատ ու ազատ ըլլալուն, ասանկ փոփոխութիւններն ու ազատութիւններն ալ շատ ընդարձակ է. ինչպէս է մեր դրաբառ լեզուն, յունարէնը, լատիներէնը, եւ ուրիշ արեւ-

ոխ պահել. Պիբի՞նէ շարէշ սո՞ւլուսո՞ք : Faire l'air tenir tête. Պէ՞մ գնել. Պորշը քո՞ւսո՞ք : Faire mordre la poussière à quelqu'un. Պատերազմի մէջ մէկը մեռցընել. Ճէնքի տէրէնի տէրէնի տէրէնի տէրէնի : Faire main basse. Ջարդ տալ, ջարդել. Պըրսո՞ք, էտրի-րիտ :

384. Աս յատկութիւնները շատ են, ու գրեթէ գործածական բառ չկայ՝ որմէ գէթ երեք չորս հասաոսնկ ոճեր չլինուի : Ասոնք գործածուելուն կերպին նայելով, գլխաւորաբար երկու կարգ կը բաժնուին. մէյ մը հասարակ ամէն գրքերու եւ միանգամայն ազնուական մարդիկներու խօսակցութեանց մէջ գործածուածները, ինչպէս էին վերը գրուածները : Մէյ մ'ալ ընտանեկանները, որոնց մէջ կ'երթան միանգամայն առակաւոր խօսքերը. ասոնք առաջիններէն շատ են, եւ հասարակօրէն ընտանի խօսակցութեանց ու մինակ զուարճախօս գրքերու մէջ կրնան գործածուիլ, ինչպէս օրինակի համար Vous me la donnez կամ baillez belle. Ջես ծաղը կ'ընես, զես խաբել կ'ուզես. Պէնի մոխարէ ետէյօրսոսն, պէնի սլաւութեան քննիչօրսոսն : Rompre en visière à quelqu'un. Յայտնապէս մէկուն գէմ խօսիլ, երեսին զարնել. Ալըքոսն սլաւութեան քննիչ տէրէնի, էն-չէնէն սլաւութեան : Être entre deux vins. Ան գինով բլալ. Չոքըր տէյնջ ըլլալ : Jeter de l'huile sur le feu. Արակի վրայ եղ լեցընել, բարկացած մարդն աւելի զրգուել. Արեւնի ետը տըրտըրսոսն, քըրտըրսոսն : Ouvrir de grands yeux. Ապշել, զարմանալով նայիլ. Հոյրն ըլլալ : Donner un poisson d'avril à quelqu'un. Ապրիլին առաջին օրը մէկը խաբել. Ապրիլին էլ էլ էն-նի-պէրէնի սլաւութեան :

Ետըր առանձին գիտելիքներուն մէջ շատ գործածուած ու գծուարաւ իմացուելու ոճերը, բուն ոճը չլինող գլխաւոր բառին կարգը կը գնենք. բայց մինակ գրքերուն ու ազնուական խօսակցութեանց մէջ գործածուածները. ինչու որ եթէ ընտանեկան ոճերը մէկիկ մէկիկ գնել ու գէնքը՝ շատ երկայն կ'երթար. ասոնք ազգայիններու հետ շատ խօսակցելով կը սովորին :

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Բ .

Ք Ե Բ Ա Կ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Չ Ե Ի Ե Բ

385. Վերականական ձեւերը շորս հաս են, այս ինքն՝ Չեղում, Աւելագրութիւն, Շրջան ու Բակաւութիւն :

386. Օ՛կղումքը խօսքին մէջէն՝ իմաստին կատարեալ բլլալուն համար հարկաւոր մէկ երկու բառուրս ձգելն է . Soyez simple avec art, sublime sans orgueil, agréable sans fard. L'opulence est dans les moeurs et non dans les richesses. Le brave ne se connaît que dans la guerre, le sage, que dans la colère, l'ami, dans besoin. Curius, à qui les Samnites offraient de l'or, répondit que son plaisir n'était pas d'en avoir, mais de commander à ceux qui en avaient. *Որո՞քը կը նշանակեն* Soyez sublime, soyez agréable; et elle n'est pas dans les richesses; le sage ne se connaît que; mais son plaisir était de commander.

387. Ը՞ս ձեւը շատ գործածական է ու շատ ազդուութիւն կու տայ, մանաւանդ խօսակցութեան ու թատրներու մէջ. *ինչպէս երբ որ Ովրատեանց հօրը, որն որ կը կարծէր թէ իր երրորդ որդին մահուինէ ազատելու համար փախած բլլայ, հարցուցին* Que voulez-vous qu'il fit contre trois? *պատասխան տուաւ,* Qu'il mourût! *այս ինքն՝* Je voulais qu'il mourût. *Գարձեալ երբ որ Պրուսիաս հարցուց* Նիկոմիդէսին, Et que dois-je être? *Նիկոմիդէս պատասխան տուաւ,* Roi. *որն որ* Tu dois être roi *բսել է :*

388. Օ՛կղումն ան ատեն աղէկ ու կարգաւորեալ կ'ըլլայ, երբ որ դուրս ձգուած բառը՝ խօսքին մթութիւն ու շփոթութիւն չիտար, ու կարգացողը կամ լսողը շուտ մը մտքին մէջ անոր տեղը կը լեցնէ, մանաւանդ թէ եւ ոչ հարկաւոր բառ. դուրս ձգուած բլլալը կ'իմանայ : Իսկ ատոր հակառակ երբ որ զեղ-

չումով խօսքը կը մթըննայ, ու աղէկ հասկընալու համար խորունկ միտ դնելու կամ մեկնութեան հարկաւորութիւն կ'ունենցուի, խօսքին աղուորութիւն տալու տեղ, անպիտան ու անհաճոյ կ'ընէ: Ինչպէս են աս խօսքերը. On ne trompe pas longtemps les hommes sur leurs intérêts, et ils ne haïssent rien tant que de l'être. Eh bien! vous le pouvez et prendre votre temps. Որոնք պիտի նշանակեն. . . rien tant que d'être trompés; et vous devez prendre votre temps. Կոյնպէս աս զեղչումն ալ աղէկ չէ: J'eusse été près du Gange esclave des faux dieux, chrétienne dans Paris, Musulmane en ces lieux. Ինչու որ բնական կերպով կը կարծուի թէ j'eusse été musulmane en ces lieux կ'ուզէ բսել, բայց անանկ չէ, հապա je suis musulmane պիտի նշանակէ:

389. Աւերադրութիւնը՝ զեղչման հակառակն է. ասով խօսքին մէջ զարդի համար աւելի բառեր կը խոթուի, կամ միեւնոյն բառը կը կրկնուի. որն որ հասարակ եղանակին նայելով՝ պիտ'որ չզբուէր, եւ դուրս ձգուելու ըլլար նէ, իմաստն ամենեւին չէր փոխուեր. Eh! que m'a fait, à moi, cette Troie où je cours? Qu'on ne laisse monter aucune âme là-haut. Je l'ai vu de mes yeux, je l'ai vu qui frappait ce monstre audacieux. Que Salomon désespère de la trouver cette femme forte. Il les a trempées ces mains cruelles dans le sang de Sichée. Ma fille, tendre objet de mes dernières peines, songe au moins, songe au sang qui coule dans tes veines.

390. Աւերադրութիւնն աղէկ ըլլալու համար պէտք է որ խօսքին աղղուութիւն ու աղուորութիւն տայ, ինչպէս վերի օրինակներուն մէջ տեսնուեցաւ. իսկ ուր որ մինակ բառի կրկնութիւն կ'ըլլայ, առանց աղղուութեան, ձանձրութիւն կը բերէ, ու շատ զգուշանալու բան է. ինչպէս աս խօսքերն անպիտան են. Cicéron avait étendu les bornes et les limites de

l'éloquence. Il se vit forcé *malgré lui* à renoncer à son entreprise. Il faut s'entr'aider *mutuellement*. Il n'a *seulement* qu'à se montrer. Il est possible qu'il *puisse* venir. Il m'a comblé de *mille* éloges. *Peut-être* ils pourront réussir.

391. Շրջան կ'ըլլայ, երբ որ խօսքերը քերականական կանոններուն ուղած եղանակէն զատ շարքով կը դրուին, ու բնական կարգերնին շէն պահէր. մանաւանդ թէ երբեմն քերականական կանոններն ալ շրջանով շինուած են. O nuit désastreuse! ô nuit effroyable, où retentit tout-à-coup, comme un éclat de tonnerre, cette étonnante nouvelle: Madame se meurt, Madame est morte! — Déjà prenait l'essor, pour se sauver vers les montagnes, cet aigle dont le vol hardi avait d'abord effrayé nos provinces. — L'admiration secrète et les louanges réelles et sincères, on ne les donne qu'à la vertu et à la vérité. — Celui qui n'a égard en écrivant qu'au goût de son siècle, songe plus à sa personne qu'à ses écrits: il faut toujours tendre à la perfection; et alors cette justice qui nous est quelquefois refusée par nos contemporains, la postérité sait nous la rendre. — De cette caverne sortait, de temps en temps, une fumée noire et épaisse, qui faisait une espèce de nuit au milieu du jour. Ռտանաւորի մէջ շրջանն աւելի ազատ է (201).

Cette reine elle seule à mes bontés rebelle.

Aux larmes de sa mère il a paru sensible.

D'un jeune audacieux punissez l'insolence;

Il a de votre trône abattu le soutien.

392. Իսպից նայելու է որ շրջանով խօսքը շմթննայ ու շիտթ շըլլայ, կամ կանոններն ու բնական կարգը՝ լեզուին թող առւածէն աւելի ու անհաճոյ կերպով շխանդարուի. ինչպէս առ օրինակներուն մէջ. Pour de ce grand hymen renverser les projets. Croyez-vous pouvoir ramener ces esprits égarés par la douceur?

Ou lassés ou soumis,
Ma funeste amitié pèse à tous mes amis.

393. Բազմաութիւն կ'ըլլայ, երբ որ բառերը՝
քերականական կանոններուն ուղածին պէս, խօսքին
մէջ իրենց կապակցութիւն ունեցած բառին հետ հա-
մաձայնելու տեղ, աւելի խօսողին մտքին ու բեր-
մունքին նայելով, ուրիշ բառի մը հետ կը համա-
ձայնին: Ինչպէս օրինակի համար թէ որ հասարակ
կարգին նայելու ըլլայինք, Une multitude de person-
nes est venue պիտի ըսուէր, որովհետեւ բայը multi-
tude եղակի բառին հետ պիտի համաձայնէր. բայց
որովհետեւ personnes բառը՝ մտքին վրայ աւելի ազ-
դեցութիւն կ'ընէ, Une multitude de personnes sont
venues կ'ըսուի: Նոյնպէս հասարակ կարգաւ խօսուե-
լու ըլլար, Elles sont quatre heures պիտի ըսուէր,
ինչպէս հին ատենները կ'ըսէին. բայց միտքն ուզելով
ժամերուն մէջ մինակ մէկ հասան որոշել, ու աւելի իրին
միտ դնելով՝ քան թէ անուան, Il est quatre heures
կ'ըսուի: Quand le peuple hébreux entra dans la terre
promise, tout y célébrait leurs ancêtres, ուր որ
ստացական ածականը peuple եղակի բառին հետ հա-
մաձայնելու տեղ, աւելի ժողովրդին յոգնակինչանակու-
թեան միտ դնելով, յոգնակի դրուած է: Հաս ա-
ղուոր է Ռաֆինին առ բազմութիւնն ալ:

Entre le pauvre et vous, vous prendrez Dieu pour juge,
Vous souvenant, mon fils, que, caché sous ce lin,
Comme eux vous fûtes pauvre, et, comme eux,
orphelin.

Ուր որ eux յոգնակի դերանունները le pauvre ե-
ղակի դոյականին տեղ դրուած են. ինչու որ հեղինակն
աւելի միտ դրած է ազգասներուն բազմութեան՝ քան
թէ ազգաւ եղակի բառին:

Գ Լ Ո Ւ Խ Փ Գ .

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆՆ ՎՐԱՅ

394. ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ կ'ըսուի լեզուի մը բա-
ռերը կանոններուն ու ընդհանուր սովորութեան հա-
մաձայն գրելը:

395. Ուղղագրութիւնը երեք մաս ունի. առա-
ջինը՝ բառերն ուղիղ ու անսխալ գրել կը սովորեցնէ.
երկրորդը՝ լեզուին մէջ ընդունուած նշաններն աղէկ
գործածել, երրորդը՝ կէտերն աղէկ տեղն ի տեղը
դնել:

Հ Ա Տ ՈՒ Ա Մ Ա .

Բ Ա Ռ Ե Ր ՈՒ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

396. Որովհետեւ գաղղիերէնի մէջ բառերը
հնչուածէն շատ տարբեր կը գրուի, ու միեւնոյն հըն-
չումը շատ եղանակաւ կրնայ գրուիլ, շատ անգամ ալ
մէկ երկու գրին ձայնը բոլորովին կը կորսուի, անոր հա-
մար իրենց մէջ անսխալ գրելը դժուար բան է: Քե-
րականական համաձայնութիւնով փոխուելու բառերուն
վրայ ինչ գիտելիք որ կար նէ, մինչեւ հոս ըսինք: Հի-
մակ առանձին բառերուն ինչպէս գրուիլը կը մնայ, որուն
վրայ մինակ քանի մը ընդհանուր կանոններ կու տանք.
Իսկ մասնաւոր կանոնները բոլորովին զանց կ'աւանդը,
ինչու որ օգուտ մը չընելէն զատ, աւելի շփոթութեան
պատճառ կ'ըլլան: Որովհետեւ ամէն մէկ կանոնին
տակը գացած բառերուն չափ ալ չէ նէ, գէթ կե-
սին չափ զարտուղիներ կան:

397. Թէ բառի մը վերջը ձայնը չելող բաղա-
ձայն կայ մի, ու թէ ինչ բաղաձայն է, իմանալու հա-
մար, իրմէ ելած բառի մը միտ դնելու է. անոր մէջ

ինչ բաղաձայն կայ նէ, ինքն ալ նոյնը պիտ'որ ունենայ.

Abus,	abuser.	Occident,	occidental.
Champ,	champêtre.	Profit,	profiter.
Galop,	galoper.	Rang,	ranger.
Grand,	grandeur.	Repos,	reposer.

398. Աս կանոնը շատ ընդհանուր է, անանկ որ տակը հաղարաւոր բառեր կ'երթան, ու խիստ քիչերը կը զարտուղին:

399. Չայնաւոր հնչումով լմնցած բառի մը վերջը անձայն Ե ըլլայն իմանալու համար, սեռին նայելու է. իդականներուն ճոթը հասարակօրէն կ'ըլլայ, արականներուն ճոթը չ'ըլլար.

Ի Գ Ե Կ Ը Ն

Plaie, vie, proie, joie, queue, roue, pensée, lieue, partie, vue, statue, եւ այլն:

Ը Բ Ը Կ Ը Ն

Cou, pou, roi, ami, ennemi, parti, pari, comvoi, lieu, licou, եւ այլն:

Կ Ը Զ Ը Բ Տ Ո Ի Ղ Ի Ն

Paix, brebis, perdrix, nuit, souris, tribu, croix, poix, noix, loi, fois, պրեթէ առէն տէ վերջաւորածները, ինչպէս piété, amitié.

Amphibie, génie, impie, incendie, parapluie, musée, apogée, caducée, coryphée, lycée, mausolée, périgée, pygmée, trophée.

400. Աճանցեալ բառերն իրենց արմատին հնչումը պահած տեղերնին, անոր պէս ալ կը գրուին. ինչպէս encens, encenser; patient, patience, patiemment; abondant, abondance, abondamment; épais, épaissir, épaisseur.

401. Շատ բառերու մէջ բաղաձայնները կը կրկնուին, ու մինակ մէկ հատի պէս կը հնչուին: Հասարակօրէն շատ կրկնուող բաղաձայններն ասոնք են,

c, f, l, m, n, p, r, s, t. *Ինչպէս* accorder, occasion, occuper; affaire, offre, difficile. *Մնացածնէրէն* b, d, g *Խիստ քիչ բառերու մէջ կը կրկնուին*, ու abbaye, abbé, sabbat, rabbin; addition, reddition; aggraver, suggérer *բառերէն ուրիշ գրեթէ գործածական բառ չկայ*: Իսկ h, j, k, q, v, x *գրերը ամենեւին չեն կրկնուիր*:

402. *Բառերուն ուղղագրութեան տակ կ'երթայ հարկաւոր եղած բառերը գլխադրով գրել. անոր համար ասոր վրայ ալ հաստեղս կը խօսինք*: Ուստի *գլխադրով գրելու է*.

Ա. *Ամէն խօսքին առաջին բառը, ու խօսքին մէջ մէկ կէտէ ետեւ եկած բառը. Le renard est fameux par ses ruses. Il n'est point animal vagabond, mais animal domicilié. Il se loge au bord des bois à portée des hameaux.*

Բ. *Ոտանաւորներու ամէն տողին առաջին բառը.*

La cigale ayant chanté

Tout l'été,

Se trouva fort dépourvue

Quand la bise fut venue.

Գ. *Խօսքին մէջ վկայութիւն ձը բերուելու ըլլայ, կամ մէկը խօսիլ արուելու ըլլայ, անոնց առաջին բառը. N'est-ce donc pas avec raison que Saint Paul s'est écrié dans notre passage: Où sont les sages, où sont les docteurs? — Le vieillard, assis au coin du feu, les écoutait et souriait avec pitié. L'un d'eux s'en aperçut, et lui dit: Bon homme, vous avez l'air de trouver plaisant ce que nous disons là.*

Դ. *Աստուծոյ զանազան անունները, ու ամէն թէ ճարդիկներու թէ տեղերու յատուկ անունները. Ինչպէս Dieu, le Seigneur, le Tout-puissant; Pierre, Racine; Pluton, Proserpine; les Français, les Anglais; L'Angleterre, la Turquie; Paris, Rome; le Mississipi; les Alpes; la mer Caspienne.*

Ե. ^{*} ասարակ անունները յատուկ անուան պէս անունին, ու անշունչ բաներն անձնաւորի պէս դործածուին նէ. L'Apôtre fait une belle peinture de la charité. La Disette au teint blême et la triste Famine. Les Vertus devraient être soeurs, ainsi que les Vices sont frères.

Զ. Ամէն գիտութեանց, արուեստներու, վիճակներու, բնկերութեանց անունները, երբ որ մասնաւոր կերպով մը տրիչներէն որոշելով ու ասանձին ասնելով վրանին խօսք կ'ըլլայ նէ. Il est honteux d'ignorer les fondements de l'Orthographe. La Menuiserie emprunte le secours de la Géométrie. L'Académie française. Բայց թէ որ ասանկ պարագաներ չըլլայ նէ, պզտիկ գրով կը գրուին. Notre orthographe actuelle est loin de l'orthographe ancienne. La menuiserie du buffet d'orgue de l'église Saint-Sulpice est travaillée bien délicatement. Les académies de l'Europe.

Է. Պարբի, ճառի, խօսքի եւ այլն, անունը յիշելու ասեն. La Bible; la Genèse; le Misanthrope; le Petit-Carême.

Ը. Մարդու կամ իրի մը խօսուելու ասեն, իր անունը յիշուի նէ. Grand Roi, cesse de vaincre. Répondez, Cieux et Mers. Ասոր համար ալ հասարակօրէն միշտ Sire, Monseigneur, Monsieur, Madame, Mademoiselle բառերը գլխազրով կը գրուին: Նոյնպէս ալ համառօտած պատուոյ անունները գլխազրով կը գրուին. ինչպէս J. C., Jésus-Christ; N. S., Notre Seigneur; S. S., Sa Sainteté; S. M., Sa Majesté.

Թ. Saint ու Grand բառերը երբ որ յատուկ անուան մը քով գրուին նէ. ինչպէս Saint Pierre; Saint Grégoire le Grand; Louis le Grand.

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Բ .

Ո Ւ Ղ Ղ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ն Շ Ա Ն Ն Ե Ր

403. Հիմակուան գործածուած ուղղագրութեան նշաններն ասոնք են. Շեշտ, Բութ, Պարոյի, Ապագարձ, Միութեան գիծ, Անջատիչ, Ներքնակէտ:

404. Շեշտը՝ իրմէ ետեւ բաղաձայն չունեցող վանկին ճոթի փակ ճին վրայ կը դրուի: Աս համառօտ կանոնին մէջ շեշտ դնելու կամ չդնելու ամէն գէպքերը կը պարունակուին, բայց բաժնիս աղէկ յայտնի ընելու համար, մասնաւորապէս կը նշանակենք, որ

Ա. Բառին վերջը փակ ճ էն ետեւ բաղաձայն մը շեղած կամ անձայն Ե մը եկած ատեն, փակ ճ ին վրայ միշտ շեշտ կը դրուի. բայց բառին վերջի ճոթը բաղաձայն մը եղած ատեն, չիդրուիր. իսկ յոգնակիի նշան եկած ատեն, Ե դիրն եղակիի մէջ ինչպէս որ էր նէ, այնպէս կը մնայ. vanité, aimé; marée, rosée; cadet, miel, aimer; vanités, prés émaillés, chemises.

Բ. Բառին մէջը կամ սկիզբը փակ ճ էն ետեւ մինակ մէկ բաղաձայն գալու ըլլայ նէ, անանկ որ բառին վանկերն իրարմէ բաժնուած ատեն՝ առաջին վանկին վերջը բաղաձայն մը չմնայ, շեշտ կը դրուի. իսկ թէ որ երկու բաղաձայն գալու ըլլայ նէ, այնպէս որ վանկերը բաժնուած ատեն՝ միշտ առաջին վանկին վերջը բաղաձայն մը մնայ, ճին վրայ շեշտ չիդրուիր. vérité, é-carter; ber-ger, ef-facer, ter-re.

Գ. Այլ որ բառին մէջի փակ ճ էն ետեւ x մը գայ նէ, իր վրայ շեշտ չիդրուիր, ինչու որ x դիրը երկու բաղաձայնի գորութիւնն ունի: Ասոր հակառակ ճ էն ետեւ եկած երկու բաղաձայններուն երկրորդը Ի կամ լ ըլլայ նէ, ճին վրայ շեշտ կը դրուի, ինչու որ բաժնուելու ատեն՝ երկու բաղաձայնն ալ երկրորդ վանկին կ'երթայ. ex-amen, flex-ible; ré-gler, é-tranger.

Աս բաժնեկրներն ըստ բառերը սողին ճոթը բաժնելու համար ալ կը ծառայէ, ինչու որ ըստ ամենայնի աս կանոններուն համաձայն կը բաժնուին: Մինակ աս աւելըքնելու ենք որ երկրարբանները, կամ ինչ կերպով որ ըլլայ քովէ քով գրուած ձայնաւորները, ամենեւին չեն բաժնուիր, ուստի չի կրնար բաժնուիլ, ci-eux, fi-el, aigu-iser, fou-et, ils sortai-ent, nouve-au. Ուրիշ քանի մը գիտելիք ալ կայ նէ, վարժութեամբ կը սովորուի:

405. Ինչոթը բառերուն մէջը, ետեւէն նոյն վանկին մէջ բաղաձայն շունեցող, ու բառերուն վերջը ետեւէն s ունեցող բայ ըին վրայ կը գրուի. père, modèle, prophète, rè-gle, nè-gre; succès, procès.

Ամեն անգամ որ Ե գրէն ետեւ, իրմէ յառաջ մէկ բաղաձայնով (կամ երկու բաղաձայն եղած ատեն երկրորդը Բ կամ Լ ըլլայ նէ) անձայն Ե մը կու գայ, ան առաջին Ե գիրը բայ է ու վրան բութ պիտի ունենայ: Ասիկայ այնչափ ընդհանուր ու յայտնի է, որ սմանք բութ գնէն աւելորդ կը սեպեն, ուստի եւ pere, ils menent, regle եւ այլն կը գրեն: Մինակ ége վերջաւորած բառերը, ինչպէս են piège, manège, sacrilège, ու dusé-je, puissé-je, aime-je, ու ասոնց նման բայերը կը զարտուղին:

406. Կոյնպէս à, dès նախադրութեանց, là մակբային, où յարաբերականին կամ մակբային վրայ կը գրուի, a բայէն, des ու la յօդէն, եւ ou շաղկապէն որոշելու համար:

407. Պարոյկը երկայն ձայնաւորներու վրայ կը գրուի, երբ որ իրենց քովէն գիր մը վերցուած է. ինչպէս են âge, tête, même, fête, épître, île, apôtre, côte, որոնք յառաջ aage, teste, mesme, feste, épistre, isle, apostre, coste կը գրուէին:

408. Աս պատճառին համար պարոյկ գնելու է.

Ա. Ch, շ, ու T, Ի էն յառաջ եղած երկայն aին վրայ. lâche, tâche, fâcheux; bâtir, gâter, château.

Բ. Aitre ու oitre վերջաւորած բայերուն թէ աներեւոյթին վրայ, ու թէ խոնարհուած ատեննին՝ ուր որ ինչ ետքը t մը գայ նէ, պարոյկը պահելու է. naître, paraître, croître; il naît, il paraîtra, ils croitraient.

Գ. Իրմէ ետեւ le, me, ne ունեցող օ ին վրայ.
pôle, rôle; dôme, fantôme; trône.

Գ. Սահմանական անցեալ որոշեալին յոգնակի
առաջին ու երկրորդ դէմքին, ու ստորագասական ան-
կատար եզակի երրորդ դէմքին վրայ. Nous donnâ-
mes. Vous vîtes. Qu'il reçût.

Ե. Tù, dù, crù (croître) արական ընդունելու-
թիւն անցեալներուն, sùr, mùr ածականներուն, le
nôtre, le vôtre ստացական գերանուններուն վրայ կը
գրուի, tu գերանունէն, du յօդէն, cru (croire) ըն-
դունելու թիւն անցեալէն, sur նախադրութիւնէն,
mur գոյականէն, notre, votre ստացական ածական-
ներէն որոշելու համար:

409. Ապագարձը, հնչման աղէկութեան համար
ձայնաւոր գիր մը կրճատուած ատեն, անկից առջի բա-
ղաձայնին վրայ կը գրուի:

410. Չայնաւորներէն մինակ a, e, i կրնան կրճ-
ճատուիլ:

411. A ձայնաւորը մինակ la բառին մէջ կը կրճա-
տուի, երբ որ իրմէ ետքը ձայնաւորով կամ անձայն
h գրով սկսած բառ մը կու գայ նէ. L'amitié. L'hon-
nête famille. Je l'ai vue.

412. E գիրը կը կրճատուի.

Ա. Le, je, me, te, se, que, ne, ce բառերուն
մէջ, միշտ երբ որ իրենցմէ ետեւ հետերնին կապա-
կցութիւն ունեցող ձայնաւորով կամ անձայն հով
սկսած բառ մը կու գայ նէ. L'ami. Il l'aime. J'es-
père. Il m'a dit. Nous t'entendimes. Il s'évanouit.
Qu'avez-vous? Il est aussi modeste qu'habile. N'est-
ce pas vous? C'est bien admirable.

Բ. Lorsque, puisque, parce que բառերուն
մէջ, միայն il, elle, on, un, une բառերէն յառաջ.
Lorsqu'il vit. Puisqu'elle veut. Parce qu'on meurt.
Lorsqu'un կամ une enfant.

Գ. Jusque բառինը à, au, aux, ici, où, alors

բառերէն յառաջ Jusqu'à la ville. Jusqu'ici. Jusqu'alors.

Գ. Entre ու presque բառինը՝ միայն բարդերու մէջ, ու quelque բառինը՝ միայն un ու autre բառերէն յառաջ. S'entr'aider, presqu'ile; quelqu'un, quelqu'autre.

Ե. Grande իդական ածականին ճոթինը՝ մէկ քանի բաղաձայնով սկսած իդական գոյականներէն յառաջ. որոնց աւելի գործածականները grand'mère, grand'tante, grand'chose բառերն են:

413. I ձայնաւորը մինակ si շաղկապին մէջ կը կրճատուի, երբ որ ետեւէն il, ils գայ նէ. S'il vient. S'ils parlent.

414. Սխաթեան գիծ կ'ըսուի ան պզտիկ գիծը (-), որն որ երկու երեք բառի մէջ դրուելով, զանոնք մէկ բառի պէս կ'ընէ, կամ մէջերնին ունեցած կապակցութիւնն կը ցուցնէ:

415. Ըս գիծը կը գործածուի.

Ա. Երբ որ երկու երեք բառ քովէ քով դրուելով՝ մէկ բառի պէս կ'ըլլան. avant-coureur, essuie-mains, arriere-petit-fils, arc-en-ciel, peut-être, c'est-à-dire, vis-à-vis.

Բ. Ընձնական գերանուն անուն բային ու խորն գիրը, ինչպէս նաեւ on ու ce բառերը բայէն ետքը դրուին նէ, ու խնդիրը երկու հաս է նէ, անոնց մէջն ալ. նոյնպէս բային ու անուն բային մէջտեղը հնչումն աղէկցընելու համար դրուած էին երկու կողմը. Donnerai-je? prends-tu? vient-il? laissez-moi, donnez-lui, prenez-le, voit-on, est-ce; donne-le-moi, donnez-les-leur, transportez-vous-y; donna-t-il? a-t-on dit?

Գ. Même բառին ու քովի անձնական գերանուննին, ci, là մասնիկներուն ու քովի բառերնուն, très մակբային ու ածականին կամ մակբային մէջտեղը. Moi-même, toi-même, lui-même; celui-ci, celui-là, cet homme-ci, ces gens-là, ci-dessus, ci-des-

sous, là-haut, là-bas, là-dessus; très-bien, très-fort.

Գ. Վրովէ քով գրուած թուերուն մէջ, երբ որ երկրորդը տասնէն մեծ չէ. dix-sept, vingt-deux, soixante-dix, mil huit cent trente-cinq. Նոյնպէս միւր թեան գծով կը գրուին quatre-vingts, quatre-vingt-dix, quatre-vingt-onze.

416. Անջատիչը երկու կէտ է (·) որն որ e, i, u ձայնաւորներուն վրան գրուելով՝ կը ցուցնէ որ իրենցմէ առջի ձայնաւորին հետ մէկ վանկ չեն, հապա անկից բաժնուած զատ են. naïf, նափֆ. laïque, լափփ. haïr, հաիր. Saül, սաւլ. Esaü, էսաւ. ambiguë, աւապապա. aiguë, էպա. որոնք առանց անջատիչի նէֆ, լէփ, հէր, սու, էրս, աւապա, էի, կը հնչուէին:

417. Վերջնակէտը ստորակէտի պէս նշան մըն է, որն որ a, o, u ձայնաւորներէն յառաջ գրուած e գրին՝ սի ձայն տալու համար կը գործածուի. Il com-
mença, forçat; façon, leçon, François; nous re-
çûmes.

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Գ .

Կ Է Տ Ե Ի

418. Աւտերը խօսքին մասերն իրարմէ բաժնե-
լու, եւ կարգացողին ձայնին հանգիստ տալու համար
կը գործածուին:

419. Հիմակուան գործածուած կէտերն ու ա-
նոնց նման նշաններն ասոնք են. Ստորակէտ, Աէտ ստ-
րակէտ, Երկու կէտ, Աէտ, Հարցական, Զարմացական
ու Ասխման կէտ, Բաժանման գիծ, Չակերտ ու Փա-
կազիծ:

420. Ստորակէտն ամենէն նուազ հանգիստը կը
ցուցնէ, ու կը գործածուի.

Ա. Խօսքի անդամի կամ առաջադրութեան մը նման մասերը, այս ինքն՝ միեւնոյն բային անուն բայիներն ու խնդիրները, միեւնոյն գոյականին ածականները, միեւնոյն անուն բայիին բայերն իրարմէ զատելու համար. La richesse, le plaisir, la santé, deviennent des maux pour ceux qui ne savent pas en user. Il sait régler ses goûts, ses travaux, ses plaisirs. Les Tyriens sont industrieux, patients, laborieux. L'homme s'incline, s'agenouille, rampe, glisse, nage, se renverse en arc. Բայց երբ որ սո մասերը et, ou, ni շաղկապներէն մէկով կապուած երկու հաս ըլլան նէ, ստորակէտ շեղբուիր. նոյնպէս շատ մաս ունեցողներուն ալ մինակ վերջինէն յառաջ շաղկապ ըլլայ նէ, ինք ստորակէտ շառնուր. La violence et la vertu ne peuvent rien l'un sur l'autre. Tout le bien ou le mal qu'on dit d'un homme qu'on ne connaît pas, ne signifie pas grand' chose. = L'airain, le marbre et l'or frappaient Rome éblouie. Le roi, l'âne ou moi, nous mourrons.

Բ. Մեծ խօսքի մը պզտիկ առաջադրութիւններն իրարմէ զատելու համար. Turenne meurt, tout se confond, la fortune chancelle, la victoire se lasse, la paix s'éloigne.

Գ. Արշական բառերը, մեկնական առաջադրութիւնները, եւ խօսքին մէջէն՝ առանց իմաստին ամբողջութեան մնաս տալու՝ հանուելու բառերը բոլոր խօսքէն ստորակէտով կը բաժնուին. Tribuns, cédez aux consuls. Surtout, ô Grecs, aimez et observez la religion. Nestor, que je vis à Pylos, ni Ménélas, qui me reçut avec amitié dans Lacédémone, ne purent m'apprendre si mon père était encore en vie. Les passions, qui sont les maladies de l'âme, ne viennent que de notre révolte contre la raison. La vie, disait Socrate, ne doit être que la méditation de la mort.

Գ. Օջորութեամբ իմացուած բային տեղ. On a toujours raison; le destin, toujours tort. L'éloge de Demosthène revient sous la plume de Cicéron, comme l'éloge de Racine, sous la plume de Voltaire.

Ե. Բնական կարգաւ դրուած կարճ առաջադրութիւնը բաժնել Հարկ չկայ. բայց երբ որ լիջ մը երկայն է, անանկ որ ձայնը մէկ շնչէն կարգալու չիհասնիր, իմաստին ներած չափաւոր տեղէ մը ստորակէտով բաժնելու է: Նոյնպէս երբ որ խօսքին բնական կարգն աւրուած է նէ, կարգէն յառաջ դրուած խօսքէն ետեւ ստորակէտ դնելու է, թէ որ խօսքին սկիզբն է, իսկ թէ որ խօսքին մէջն է նէ, երկու կողմը մէյ մէկ ստորակէտ դնելու է. Un malheureux est une chose sacrée. Le coeur d'une mère est le chef-d'oeuvre de la nature. — Le plaisir de soulager un infortuné, est un remède sûr contre la peine que nous fait sa présence. L'Amérique fut découverte par Christophe Colomb, en mil quatre cent quatre-vingt-onze, sous le règne d'Isabelle. — De tous les plaisirs, il n'est guère de plus délicieux que celui que l'on goûte après une bonne action.

Heureux qui, dans le sein de ses dieux domestiques, Se dérobe au fracas des tempêtes publiques.

421. Կէտ ստորակէտը պարզ ստորակէտէն աւելի հանդիստ կը ցուցնէ: Երբ որ առաջադրութեան մը նման մասերը (420. Ե.), կամ խօսքին զանազան պզտիկ առաջադրութիւնները (420. Բ.) ստորակէտով բաժնուած մաս ունին նէ, իրենք իրարմէ ստորակէտով մը բաժնուելու տեղ, կէտ ստորակէտով պէտք է որ բաժնուին. Au pied du trône était la mort pâle et dévorante. Autour d'elle volaient les noirs soucis; les cruelles défiances; les haines injustes; la trahison qui veut se repaître de sang, et qui ne peut jouir des maux qu'elle a faits; l'envie qui verse son venin mortel autour d'elle, et qui se

tourne en rage, dans l'impuissance où elle est de nuire. — Ses yeux creux sont pleins d'un feu âpre et farouche; ils sont sans cesse errants de tous côtés; il prête l'oreille au moindre bruit, et se sent tout ému.

422. Վարձեալ երբ որ ինք իրմէ ամբողջ խօսք մը, ետեւէն հետեւութեան պէս իրեն հետ կապակցութիւն ունեցող խօսք մ'ունենայ նէ, կամ երկու հակառակ խօսքեր իրարու հետ համեմատութիւն նէ, մէջերնին կէտ ստորակէտ մը դնելու է. Il a employé beaucoup de temps et beaucoup de soins à cet ouvrage; aussi espère-t-il qu'on le trouvera utile. L'homme orgueilleux est insensé; car il est né faible. = La Motte voulait rire comme La Fontaine; mais il n'avait pas la bouche faite comme lui. Un homme est plus fidèle au secret d'autrui qu'au sien propre; une femme, au contraire, garde mieux son secret que celui d'autrui.

423. Արկու կէտը կը գործածուի .

Ա. Մէկու մը խօսքը վկայութիւն բերելէն, կամ մէկը խօսիլ տալէն յառաջ, ան խօսքը սրունքը լլալն բտելէն ետեւ. Son père, par ces mots, s'explique devant tous: Contre les Grecs, mon fils, cette fureur est vaine. Je m'écriai: O roi! faites-moi mourir plutôt que de me traiter si indignement.

Բ. Բնդհանուր խօսք մ'ըսելէն ետեւ՝ անոր մասունքները զբուցելէն յառաջ. եւ կամ մասունքներն ըսելէն ետեւ՝ բնդհանուրը զբուցելէն յառաջ. L'ambitieux ne jouit de rien: ni de sa gloire, il la trouve obscure; ni de ses places, il veut monter plus haut; ni de ses prospérités, il sèche et déperit au milieu de son abondance. — Du lait, du pain, des fruits, de l'herbe, une onde pure: c'était de nos aïeux la saine nourriture.

Գ. Արբ որ խօսք մը առաջին խօսքը կը մեկնէ կ'ընդարձակէ նէ, իրմէ յառաջ երկու կէտ կը դրուի .

Les cieux instruisent la terre à révérer leur auteur : tout ce que leur globe enserme célèbre un Dieu créateur.

424. Ալէտն ան ատեն կը գործածուի երբ որ խօսքը բոլորովին կը լմիննայ ու ետեւէն եկած խօսքին հետ ամենեւին կապակցութիւն չունենար, կամ շատ հեռուէն ու ընդհանուր կապակցութիւն մը կ'ունենայ. ասիկայ մեր վերջակէտին զօրութիւնն ունի. On s'instruit à prendre certains animaux, à apprivoiser les autres, et à les accoutumer au service. On eut d'acord à combattre les bêtes farouches. Les premiers héros se signalèrent dans ces guerres.

425. Հարցական կէտը հարցական խօսքէ ետեւ կը դրուի, երբ որ հարցումն ուղղակի է նէ. իսկ երբ որ հարցումն անուղղակի է նէ, պարզ կէտ կը դրուի. La mort est-elle un mal? La vie est-elle un bien? = S'il fallait condamner tous les ingrats qui sont au monde, dites-moi, à qui il faudrait pardonner. Mentor demanda ensuite à Idoménée quelle était la conduite de Protésilas dans ce changement des affaires.

426. Օջարմացական կամ կոշական կէտը՝ զարմացում, վախ, խռովութիւն, գոշում, ու ասոնց նման հոգւոյ կիրքեր ցուցնող խօսքերէն ու միջարկութիւններէն ետքը կը դրուի. O malheureuse Tyr! en quelles mains es-tu tombée! Eh! qui n'a pas pleuré quelque perte cruelle! Ah! pleure, fille infortunée!

427. Ափսման կէտ կ'ըսուին ետեւէ ետեւ դրուած երէք շորս կէտերը (. . .), որն որ աւելի բանաստեղծութեանց մէջ կը բանի, երբ որ խօսողը հոգւոյն կրկնը բռնութենէն կամ սաստիկ շարժումէն չկրնար խօսքը յառաջ տանիլ՝ կը լուէ կը կտրէ. J'ai vu . . . sans mourir de douleur, j'ai vu . . . Ah! j'en frémis encore de depot; j'ai vu . . . mon verre plein, et je n'ai pu le boire. Avant la fin du jour . . . on verra qui de nous . . . doit . . . Mais sortons, Nabal.

428. Բաժանման գիծը կը գործածուի, երբ որ երկու հոգի իրարու հետ խօսելու ատեն, առանց՝ ըստ, զրուցեց, պատասխան տուաւ՝ ըսելու, մէկէն մէկալին կ'անցնուի. Jouis. — Je le ferai. — Mais quand donc? — Dès demain.

429. Չակերար ասանկ (“,”) նշան մըն է, որուն առաջինը գրուէն վկայութիւն բերուած կամ հնարուած խօսքէն յառաջ կը գրուի, իսկ երկրորդն՝ ան խօսքէն ետեւ: Երբեմն մանաւանդ ոտանաւորներու մէջ առաջինը ամէն տողին սկիզբը կը կրկնուի:

La voix de l'univers à ce Dieu me rappelle.

La terre le publie. “Est-ce moi, me dit-elle,

“Est-ce moi qui produis mes riches ornemens?

“C'est celui dont la main posa mes fondemens.”,

430. Փակագիծն ասանկ () նշան մըն է, որուն մէջ գրուէն մեկնութեան կամ ծանօթութեան պէս մտած խօսքերը կը գրուին:

Une femme (grand Dieu! faut-il à la mémoire

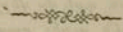
Conserver le récit de cette horrible histoire?),

Une femme avait vu par ces cœurs inhumains

Un reste d'aliment arraché de ses mains.

Je croyais, moi (jugez de ma simplicité),

Que l'on devait rougir de la duplicité.

ՀՆՉՄԱՆ ՈՒ ԿԱՐԳԱԼՈՒ ՎՐԱՅ

431. ՎԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ սկիզբը (9—33) ընդ-
հանրապէս աղէկ կարգալու համար գլխաւոր կանոն-
ները տալինք. հիմայ, հոն խոստացածնուս պէս, աւելի
մասնաւոր տեղեկութիւններուն ու զարտաղութիւն-
ներուն վրայ կը խօսինք: Բայց նախ ձայնաւորներուն
երկայնութեան ու կարճութեան, այս ինքն ձայներուն
կամաց կամ շուտ հնչուելուն վրայ խօսինք:

Երկայն ձայնաւորներն աւ (˘) նշանով կը ցուցուի,
իսկ կարճերն (˙) ասով: Աս ալ գիտնալու է որ վրան
պարոյկ ունեցող վանկը միշտ երկայն է:

432. Ամէն վանկ որուն վերջի ձայնաւորէն ետեւ
s, z բաղաձայններէն զատ բաղաձայն մը կու գայ,
կարճ է. sac, nectär, sël, fil, pöt, tüf.

433. Ամէն արական վանկ, եղակիին մէջ եր-
կայն ըլլայ կարճ ըլլայ, յոգնակիին մէջ միշտ երկայն
է. des sücs, des sëls, des pöts.

434. Ամէն եղակի արական բառերը որոնց ծայ-
րը յոգնակի ցուցընող գիր մը կայ նէ, երկայն է. le
tëmps, le nëz.

435. Անուշ Խով լմնցած վանկը կարճ է. é-
ventäil, avril, vermëil, quenouïlle, fauteüil.

436. Ունդական գրէ մը վերջը, ետեւի վանկին
սկիզբը m կամ n գրէն ուրիշ բաղաձայն մը գայ նէ,
ան ունդական գիրն ունեցող վանկը երկայն կ'ըլլայ.
jämbe, cräinte, trëmbler, pëindre, tōmber, hūmble.

437. Արկնուած բաղաձայնէ մը առջի ձայնաւորը
կարճ է. äbbë, süggérer, öpposer, hötte, épigräm-
me, persönnë, qu'il prënnë. Մինակ r ու s գրերը
կրկնուած առեւնին, շատ անգամ իրենցմէ առջի ձայ-
նաւորը երկայն կ'ըլլայ. ärrët, bärre, tonnërre, cës-
se, je pouïsse, clässe.

438. **I**րբ որ երկու ձայնաւորի մէջ *r* կամ *s* գիրը եւ ուրիշ բաղաձայն մ'ըլլայ նէ, առջի ձայնաւորը կարճ է. *bârq̄ue, infirme, jâspe, mäsque.*

439. **R** գիրը երկու ձայնաւորի մէջ գրուած առեն երբ որ վերջին ձայնաւորը անձայն *e* կ'ըլլայ նէ, առաջինը երկայն է. *bāse, extāse, dioeēse, bêtise, franchise, rōse, épouise.*

240. **Բ**առի մը վերջին անձայն *e* էն յառաջ եկած ձայնաւորը երկայն է. *armēe, joīe, j'envoīe, je loūe, la vūe, vīe, bleūe.* Բայց երբ որ անձայն *e* գիրը փակ էի կամ ուրիշ ձայնաւորի մը դառնալու ըլլայ նէ, կարճ կ'ըլլայ. *loüer, envöyer, jöyeux, bleüâtre.*

441. **Վ** անկի մը վերջի ձայնաւորէն ետքը ուրիշ ձայնաւոր մը դայ, որն որ անձայն *e* չըլլայ, ան առաջին ձայնաւորը կարճ է. *crëer, häir, doué, tüer.*

442. **Ա**սոնք են աւասիկ ընդհանուր կանոնները: Ստոյգ է շէնք կրնար ըսել որ ասոնցմով ամէն բառի մէջ ամէն ձայնաւորներուն երկայն կամ կարճ ըլլալը կրնայ իմացուիլ: Բայց աս կանոնները գիտնալով ու ազգայնոց կարգալը կամ խօսելը ըսելու առեն միտ դնելով, վարժութեամբ կամայ կամայ կը սովորուի: Հիմայ գանք հնչման ու կարգալու վրայ մասնաւոր տեղեկութիւններուն:

443. **Ա**մէն բանէն յառաջ աս գիտնալու է որ Գաղղիացիք ամէն բառին վերջին վանկին վրայ կը զարնեն. ու մինակ երբ որ վերջին վանկն անձայն *e* կ'ըլլայ նէ, վերջընթերին վրայ:

444. **A.** *taon, août, aoûterson* բառերուն մէջ անձայն մնալով, *թօն, օո, օօթօն*, կը հնչեն:

435. **Ai.** *faire* բային քանի մը ժամանակներուն մէջ ըի ձայն կը հանէ. *faisant, ֆէշօն. nous faisons, նօֆէշօն. je faisais, ժէ ֆէշէ:* Նոյնպէս կը հնչէ նաեւ աս բայէն բարդուած ամէն բայերուն նոյն ժամանակներուն մէջ: *Douairière* բառին մէջ = կը հնչէ, *դուայրիէր:*

446. C գիրք second բառին մէջ կի ձայն կը հա-
նէ, ու սիւն կը հնչուի:

447. F. բառերուն վերջը հասարակօրէն կը
հնչէ. soif, սոֆ. vif, վիֆ: Անձայն կը մնայ cerf,
սեր. clef, քլէ բառերուն մէջ. իսկ oeuf, էօֆ. boeuf,
ոէօֆ. nerf, ներֆ բառերուն մինակ յոգնակիին մէջ
ձայնը չ'եւլեր. oeufs, էօ, եւ այլն: Նաեւ քանի մը
բարդ, կամ բարդ սեպուած բառերու մէջ անձայն կը
մնայ. ինչպէս են chef-d'oeuvre, շէ ր'էօվը. oeuf frais,
էօ ֆրէ. oeuf dur. էօ ր'դր. boeuf-gras, ոէօ ցր-
nerf de boeuf, ներ րը ոէօֆ. boeuf salé. ոէօ սալէ:

448. Neuf, ինը, բառէն ետքը ուրիշ թուական
մը կամ բաղաձայնով սկսած գոյական մը գայ նէ, ին
ձայնը չ'եւլեր. Neuf cents, նէօ սն. Neuf livres, նէ:
լիւր: Թէ որ իրմէ ետքը ձայնաւորով սկսած գոյա-
կան մը գայ նէ, չի ձայն կը հանէ. Neuf ans, նէօլ
ան: Ուրիշ անդեր միշտ բնական ձայնը կը պահէ.
Ils sont neuf, էլ սն նէօֆ: Neuf et demi, նէօֆ է ր'դի:

449. G. doigt, vingt բառերուն մէջ ձայնը չ'եւ-
լեր որոնք ուս, վն կը հնչեն:

450. E կամ i գրէն յառաջ գրուած ցին կի ձայն
տալու համար, մէջանդերնին u մը կը գրուի, որն որ
հասարակօրէն անձայն կը մնայ. guérir, կերէր. guide,
կիդ: Բայց aiguiser, էկի-էլէ. sanguinaire, սնկի-է-
նէր. aiguille, էկի-էլ, բառերուն մէջ ձայնը կ'եւլէ:

451. A կամ o կամ u գրերէն յառաջ գրուած
ցին չի ձայն տալու համար, մէջերնին e գիրք կը մանէ,
որն որ միշտ անձայն կը մնայ. Nous mangeâmes, ն-
սանթամ. bourgeois, ոո-բժոս: Ասոր համար ալ ga-
geure, կ-թէ-ր բառին մէջ, ցէն ետքը եկած eu գրե-
րը էօ հնչելու տեղ ի- կը հնչէ:

452. L. fils, ֆի (կամ ֆի-) բառին մէջ ձայնը
չ'եւլեր: Նոյնպէս հասարակ խօսակցութեան մէջ quel-
qu'un բառը, թէ ք'էն կը հնչեն, առանց ին ձայնը հա-
նելու: Ասանկ ալ հասարակ խօսակցութեան մէջ il, ils,

բառերէն ետեւ բաղաձայնով սկսած բառ մը գայ նէ,
 ին ձայնը չ'ելլեր. Il va է լւ. ils viennent, է վիէնը.
 բայց թէ որ ձայնաւորով սկսած բառ դալու ըլլայ նէ,
 առջինը էլ կը հնչէ, ու երկրորդը էլ. Il a vu, էլ =
 վւ: ils allaient, էլ = վէ: Իսկ զբքի մէջ ամէն տեղ
 ին ձայնը կ'ելլէ. փէլ փ'էօն, էլ լւ, էլ վիէնը, էլ =
 վւ, էլ = վէ:

453. Ո՛նգական հնչման վրայ առած կանոննիս
 քանի մը զարտազուժիւն ունի:

Ա. Վանի մը օտարական անուններու վերջին m
 կամ n գրերը՝ ոնգական չեն. Jerusalem, ժերէ-շւէօ.
 Ephraïm, էֆր-մէօ. hymen, էփէնը. (25. Օտան.) amen,
 ափէնը:

Բ. Վայերուն յոգնակի երրորդ գէմքին մէջի ent
 գրերը շատ նուազ ձայնով ը կը հնչեն. Ils dirent, էլ
 րէրը. Իսկ թէ որ entէն յառաջ i մ'ըլլայ նէ, բոլորո-
 վին անձայն կը մնան. Ils prient, էլ փրէ. ils allaient
 էլ = վւ: Բայց եղակիի մէջ կը հնչէ. Il vient, էլ
 վիէնը:

Գ. Ասոնց հակառակ emmener, emmancher,
 ennui, ennoblir, բառերուն մէջ m ու n գրերը թէ-
 պէտ եւ կրկնուած ըլլան, ոնգական են, ուստի եւ
 առ բառերը անձեւ, անձանլէ, աննի-նի, աննայլիք կը հնչեն:

Դ. Emm, մակբայներուն մէջ պարզ մ' կը հնչէ:
 prudemment, փրէ-մ'ման. նոյնպէս femme, ֆմ' բա-
 ուին մէջ:

Ե. En, քանի մը բառի մէջ, թէպէտ եւ n գի-
 րը կրկնուած ըլլայ, եւ կամ ետեւէն ձայնաւոր գայ,
 ան կը հնչէ. solennel, սելանէլ. hennir, հանիք. eni-
 vrer, անիվրէ. enorgueillir, անօրիւշտիլ:

154. Automne, damner, ու իրմէ բարդուածնե-
 րուն մէջ mին ձայնը չ'ելլեր, ուստի եւ օնօնը, րանէ
 կը հնչուին:

455. O գրին ձայնը paon, faon բառերու մէջ
 չ'ելլեր, ու փան, ֆան կը հնչուին:

456. Onze, onzième եւ oui բառերուն սկիզբի օ գիրը բաղաձայնի մը պէս սեպուելով, իրենցմէ յառաջ եղող յօդին ձայնաւորները չիկրճատուիր, ու իրենցմէ յառաջ եղող բառին բաղաձայնին ձայնը չ'ելլեր. Le onze, ւը օն. la onzième, ւն օնիէ. le oui, ւն օնի. les onze, ւն օն:

457. Oignon, բառին մէջ մինակ օ կը հնչուի օնի:

457. P. corps, temps բառերուն մէջ ձայնը չ'ելլեր, որոնք փօր, փն կը հնչեն: Այնպէս բառերուն մէջ երբ որ t գրէն յառաջ գրուած բլլայ նէ, շատ անգամ չիհնչեր. sept, փփ. prompt, փփ. compte, փփ. baptême, փփ. sculpture, փփ. ու ասոնցմէ բարդուածները. մինակ baptismal, փփ. բառին մէջ ու septième, փփ. զատ բոլոր septէն շինուածներուն մէջ կը հնչէ, ինչպէս septuple, փփ:

459. Q. բառերուն սկիզբը կամ մէջն եղած աւտեն՝ միշտ իրմէ ետքը u ձայնաւորը եւ ուրիշ ձայնաւոր մ'ալ կ'առնու եւ աս սին ձայնը հասարակօրէն չ'ելլեր. qualité, փփ. quart, փփ. bouquet, փփ: Բայց քանի մը բառ կայ, որոնց մէջ ու կամ ի կը հնչէ. quintuple, փփ. aquatique, փփ. quadrupède, փփ. équateur, փփ:

460. Coq ու cinq բառերուն վերջը զին ձայնը կ'ելլէ ու փփ, փփ կը հնչեն. բայց coq-d'Inde բառը փփ կը հնչէ: Այնպէս թէ որ cinqէն եւտեւ բաղաձայնով սկսած գոյական մը գայ նէ, անձայն կը մնայ. Cinq mois, փփ օն:

461. R. միավանկ բառերուն վերջը կը հնչէ. mer, փփ. hier, փփ, or, փփ: Բաղմավանկներուն մէջն ալ կը հնչէ, միայն թէ իրմէ առջի գիրը e չըլլայ. plaisir, փփ. honneur, փփ. recevoir, փփ. obscur, փփ: Er վերջաւորած բաղմավանկներուն մէջ հասարակօրէն չիհնչեր. danger, փփ. aller փփ. volontiers, փփ. բայց հնչողներ ալ կը գանուին. hiver, փփ. enfer, փփ. univers, փփ:

462. Վերականգնութեան սկիզբն ընդհանրապէս ըսինք որ է կն ետել i եւ ուրիշ ձայնաւոր մ'ըլլայ նէ, երբեմն ՚ի ձայնը կը պահէ ու երբեմն սի ձայն կը հանէ: Արդ բնական ձայնը կը պահէ.

Ա. Իբմէ յառաջ s կամ x գիրը եղած ատեն. question, փ-նի-ն. hostile, օ-նի-ն. mixtion, փ-նի-ն:

Բ. Tie, tié. tien, tienne, tier վերջաւորութեանց մէջ. partie, փ-նի-ն. amitié, փ-նի-ն. il tient, էլ նի-ն, soutien, փ-նի-ն. antienne, փ-նի-ն. entier, փ-նի-ն. châtier, շ-նի-ն. բոլոր լծորդութեան մէջ:

Գ. Վայերուն մէջ ուր որ tions պատահելու ըլլայ նէ. Nous sortions, ն-ն-ն-ն. Nous quissions, ն-ն-ն-ն:

463. Սի ձայն կը հանէ.

Ա. Tial, tiel, tion վերջաւորութեանց մէջ partial, փ-նի-ն. essentiel, է-ն-ն-ն, admiration, փ-նի-ն:

Բ. Վանի մը tien, tienne վերջաւորած յատուկ ու ազգի անուններու մէջ Gratien, է-ն-ն-ն, Vénitien, -tienne, շ-նի-ն, -նի-ն:

Գ. Վանի մը tie վերջաւորած բառերուն մէջ. inertie, է-նի-ն, minutie, փ-նի-ն, prophétie, փ-նի-ն. նոյնպէս ամէն atie վերջաւորածներուն մէջ. primatie, փ-նի-ն. démocratie, փ-նի-ն:

Դ. Satiété, փ-նի-ն. insatiable, է-ն-ն-ն. patient, փ-նի-ն. balbutier, փ-նի-ն բառերուն մէջ:

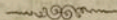
464. T. բառերուն վերջը հասարակօրէն չի հնչեր. arrêt, փ-ն. abundant, փ-ն-ն. respect, է-ն-ն-ն. aspect, փ-նի-ն. circonspect, փ-նի-ն-ն-ն: կը զարտուղին վերը գրածներնէն ուրիշ ամէն et վերջաւորած բառերը. ինչպէս abject, փ-նի-ն. exact, է-ն-ն-ն, եւ այլն. նոյնպէս dot, փ-ն, եւ ուրիշ քանի մը բառեր: Christ, փ-նի-ն, կը հնչէ. բայց Jesus-Christ, փ-նի-ն-ն կը հնչէ:

465. Vingt բառին մէջ անձայն կը մնայ. բայց երբ որ իրմէ ետքը ձայնաւորով սկսած գոյականն մը գայ նէ, կը հնչէ. Vingt arbres, վեց-տասն, նոյնպէս թուերուն մէջ քսանու մէկէն սկսած մինչեւ երեսուն կը հնչէ. vingt-un, վեց-էն. vingt-deux, վեց-տասն. vingt-trois, վեց-տասնուհին. բայց ութսունէն մինչեւ հարիւր չի հնչէր. quatre-vingt-trois, քառասունվեց-տասնուհին:

466. Sept ու huit, բառերուն մէջ անձայն կը մնայ, թէ որ իրենցմէ ետքը բաղաձայնով սկսած գոյականն կամ ուրիշ թուականն մը գայ նէ. Sept chevaux, յօսքի շէնք. huit cents, յօսքի հարիւր. բայց երբ որ խօսքին վերջը կ'ըլլան, կամ գոյականնի պէս կը գործածուին, եւ կամ թէ իրենցմէ ետեւ ձայնաւորով սկսած բառ մը կու գայ նէ, ձայնը կ'ելլէ. J'en ai pris sept, յօսքի յօսքի յօսքի: Il est arrivé le huit de mois, յօսքի յօսքի յօսքի: Huit arbres, յօսքի յօսքի:

467. W գիրը մինակ քանի մը օտար բառերու մէջ կը գտնուի ու երբեմն պարզ չէ երբեմն ալ -- կը հնչէ. Wolfram, վոլֆրամ. Wolga, վոլգա. = Wis-ki, յօսքի յօսքի. իսկ Newton, նեյթըն կը հնչէ:

468, Dix ու six բառերուն ծայրի x գիրն անձայն կը մնայ՝ երբ որ իրենցմէ ետեւ բաղաձայնով սկսած բառ մը գայ նէ. dix chevaux, յօսքի շէնք: Six livres, յօսքի յօսքի: Բայց ձայնաւորով սկսած գոյականն կամ ուրիշ թիւ մը գայ նէ չի ձայն կը հնչէ. Six arbres, յօսքի յօսքի. dix-huit, յօսքի յօսքի. Ուրիշ տեղեր -- կը հնչէ. dix-sept, յօսքի յօսքի. ils sont six, յօսքի յօսքի. Le dix du mois, յօսքի յօսքի յօսքի:

ՀԱՒԵԼՈՒԱԾ Ա.

Ա Ռ Ա Ն Չ Ի Ն Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

ՈՒ ԳՈՐԾԱԾԱԿԱՆ ՈՃԵՐ

A

469. Ա նախադրութիւնը շատ կերպով կը բանի, ու տեսակ տեսակ սճեր կը շինէ, որոնց գլխաւորնեքը հոս կը դնենք:

Ա. Ce livre est à ma soeur. Աս դիրքը քրոջս է. Պոս Իմիւրդ Գըլիմրուշէն Կըր: À qui est ce cheval? — À moi, à toi, à lui, à elle . . . Աս ձին որունն է. Իմս . . . Պոս Իմ Իմիւրդ Կըր. Կըրիմ . . . : C'est mon opinion, à moi. Իմ կարծիքս աս է. Պիմիմ Գըլիմրուշէն Կըր:

Բ. Table à tiroir. Գարանիով գրասեղան. Չէտ-Ջէտէլի Եղլիմի: Voiture à deux roues. Երկանիւ կատր. Գիմլի. Իմի Իմիմիմիմիմ Կըր. Chandelier à branches. Ստեղծով աշտանակ. Գելլիմ Կըրիմ:

Գ. Canne à sucre. Շարարի եղէգ. Շէտի Գըլիմ: Cuiller à soupe. Ապուրի գդալ. Չըրիմ Գըլիմ: Verre à boire. Խմելու (համար) գաւաթ. Իմիմիմիմ Գըրիմ. Pierre à aiguiser. Յետան. Պիլիմի Կըր:

Դ. C'est un avis à suivre. Հետեւելու խորհուրդ մին է: Թիմիմիմիմիմիմ Կըր Կըր: C'est un cheval à garder. C'est un livre à lire. Fou à lier. Facile à dire.

Ե. À bras ouverts. Թեւերը բացած. Գելլիմիմիմ Կըր: À quatre pattes. À la nage. Լողալով. Իմիմիմիմիմիմ:

Յորենի վաճառանոց . Պոչոյ քաշոյ : La boîte au thé. Թէյով լեցուն տուփ . Չոյ ըլա քոշոյ քոշոյ : Le magasin au sel. La cruche à l'eau. Le pot au lait. La bouteille à l'encre. Բայց երբ որ ամանի մը հասարակօրէն ինչ բանի գործածուելուն միտ կը դրուի, առանց յօդի à նախագրութիւնը դնելու է . Achetez-moi une boîte à thé. Թէյ դնելու տուփ մը դնէ . Պէր շոյ քոյմօք քոշոյ : Il m'a donné un beau pot à fleurs. Իսկ երբ որ ամանի մը մէջ եղած նիւթին վրայ կամ պարզապէս նիւթի մը չափին վրայ կը խօսուի, de դնելու է . Une boîte de thé. Տուփ մը թէյ . Պէր քոշոյ : Prendre une tasse de café. Գաւաթ մը խահուէ խմել . Պէր քոշոյ քոշոյ : Un pot de lait.

ԺԶ . Երկու թուի մէջ à կը դրուի, երբ որ իննցմէ ետեւ եկած գոյականը բաժնուելու բան մ'ըլլայ նէ . իսկ շրաժնուելու բան ըլլայ նէ, ou. Cinq à six heures. Հինգ վեց ժամ . Պէշ ունը : Dix à douze lieues. = Cinq ou six personnes. Onze ou douze chevaux.

ԺԷ . En, à ու dans, շատ տեղ գրեթէ նոյն նշանակութիւնն ունին, բայց գործածուելուն կերպին մէջ քիչ մը տարբերութիւն կայ :

1 . Եռաջինն անորոշ իմաստ մը կու տայ, իսկ երկրորդն ու երրորդը՝ որոշեալ . երկրորդը միայն բանի մը ուր ըլլալը կը ցուցնէ, իսկ երրորդը՝ բանի մը մէջն ըլլալը . J'ai vécu en pays étranger, en Italie. = Ils sont à la promenade. Ils sont au spectacle. = Ce livre est dans la bibliothèque. Elle était dans sa chambre. Բայց շատ անգամ à ու dans իրարու տեղ կը գործածուին . ուստի եւ կրնայ Il est à Paris, կամ Il est dans Paris ըսուիլ :

2 . Երկուսն էլ կը հետեւի որ քաղքի անուններուն հետ աւելի dans ու à կը գործածուի, իսկ գաւաթ, տէրութեան անուններուն հետ՝ en . Պարձեալ

յօղով բառերու հետ dans կը դործածուի, ու առանց
յօղի բառերու հետ՝ en.

3. Եւամանակի վրայ խօսուած ատեն, en բանի
մը որչափ տեւելը կը ցուցընէ. իսկ dans բանի մը երբ
ըլլալիքը. Il arrivera en trois jours. Երեք օր պիտի
քշէ ճամբորդութիւնը, երեք օրէն պիտի հասնի. Իւ
լիւնքէ եկելի յիշէ՛ք: = Il arrivera dans trois jours. Ե-
րեք օր վերջը, երեք օրէն պիտի հասնի. Իւլիւնքէ
եկելի յիշէ՛ք:

4. Ուրիշ զանազանութիւններ ալ կան, որոնք
վարժութեամբ կը սովորին. օրինակի համար մէկ
հասո դնենք: Մէկու մը համար Il est en ville ըսելը,
տունը չէ, դուրս ելած է ըսել է. Il est dans la
ville ըսելը, քաղքին մէջ է, քաղքէն դուրս ելած
չէ ըսել է. Il est à la ville ըսելը, բնակութիւնը քա-
ղաքն է ըսել է.

470. Être aux abois, վերջը հասնիլ, վերջին
նեղութեան, կարօտութեան մէջ ըլլալ, †է† «բէլ»-
լիւնքէ, †է† «բէլ»-լիւնքէ, լքէ եւրոսիւնքէ «բէլ»-
լիւնքէ. Il n'a plus le sou, il est aux abois. Cette citadelle est
aux abois.

471. Mettre d'accord, միաբանել, լիւնքէ լիւնքէ.
En tomber d'accord, միաբանիլ, լիւնքէ լիւնքէ. Mettre
des gens d'accord. Ils en sont tombés d'accord.

472. Accoutumer բայն ամէն կերպով, ետեւի
աներեւոյթ խնդիրը՝ à նախադրութեամբ կ'առնու.
մինակ չէզոք նշանակութեամբ, սովորութիւն ունե-
նալ ըսելու համար կը դործածուի նէ, deով կ'առ-
նու. Il ne faut pas accoutumer les peuples à mur-
murer. Il est accoutumé à se lever de bonne heure.
Que l'oreille des rois s'accoutume à entendre la
vérité. = Les guirlandes de fleurs qu'elle avait ac-
coutumé de cueillir.

473. Affable բառը երբեմն առանց խնդրի կը
մնայ, երբեմն à նախադրութեամբ, երբեմն ալ envers

ով խնդիր կ'առնու. C'est un homme extrêmement affable. = Affable à tout le monde կամ envers tout le monde.

474. Il s'agit de . . . , խօսքերնիս . . . ին վրայ է, բանն (անոր) վրայ է, -է-չ-է-ո-է-չ. . . էն է-ո-է-նէ-ո-է-նէ, էն (ոչ-ն) ու ոչ : Il s'agissait de choisir l'un ou l'autre. Il ne s'agit pas de cela. De quoi s'agit-il?

475. Aider բայն երբ որ մէկուն աշխատութիւնը, ըրած գործը մէկտեղ ընելով օգնել՝ նշանակելու ըլլայ նէ, à նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու. իսկ երբ որ առանց իր աշխատութեան մասնակից ըլլալու օգնել նշանակէ նէ, այս ինքն՝ ստակով, խրատով . . . առանց նախադրութեան խնդիր կ'առնու. Aidez à cet homme qui plie sous la charge qu'il porte. Aidez à cet enfant à faire son thème. J'aidai au Rhodien confus à se relever. = Aide cette personne à payer ses dettes. Ils se sont appauvris pour aider les pauvres. Il l'a aidé de son argent à bâtir cette maison.

476. Aigle, թէ հասարակ թէ այլաբանական իմաստով արական է. իսկ գրօշներու վրայ եղած արծիւը նշանակէ նէ, իդական կ'ըլլայ. Des aigles entraînés par le courant d'air. = Cet homme là est un aigle au prix de ceux dont vous parlez. = L'aigle romaine était d'or ou d'argent. Aigles triomphantes.

477. Alentour բառը մակբայ ըլլալով խնդիր չ'առնուր. Tourner alentour. Les échos d'alentour. Եւ թէպէտ երեւելի հեղինակներու մէջ խնդրով գործածուած կայ. բայց ճեմարանն ալ՝ Ասանկ շիկրնար գործածուիլ կ'ըսէ. ուստի եւ À l'entour du bois, շխուիր, կ'ըսէ, հապա autour du bois.

478. Il y va de . . . , վտանգի մէջ է . . . մ-է-ն-է-ո-է-նէ-ո-է-նէ : Il y va de ma vie. Quand il devrait y aller de tout mon bien. Dans cette affaire il n'y allait pas moins que de son honneur et de sa vie.

479. Comment va votre santé? *կամ* Comment vous en va? *Ի՞նչպէս էք. Ն՞շուր ըն՞ըն:* Tout va bien. *Ամէն բան աղէկ է, կ'երթայ. Հէր շէյ էյէ քէրէյեր:*

480. Il s'en va onze heures. Il s'en va midi. *Տասնումէկին, կէս օրուան մօտ է. Օնշէրէ, էջլէնէ եւ զէն րըր:*

481. Amour *բառը Հասարակօրէն եղակիի մէջ արական, ու յօղնակիի մէջ իղական է. Amour filial. = De folles amours.*

482. *Աօր պէս են ըստ ամենայնի* délice *ու orgue բառերը. C'est un délice de faire des heureux. Cet orgue est beau. = Les molles délices. Des orgues portatives.*

483. Après coup, *բանը բանէն անցնելէն ետեւ, շատ ուշ, էշ էշտէն քէշտէտէն ընր, զէն քէն.* Vous voulez produire des pièces quand votre procès est jugé; c'est venir après coup.

484. Après tout, *ամէն բանէն վերջը, բայց սակայն, հէր պէր շէյտէն ընր, զէն լաւէն.* Après tout, quel mal y a-t-il à dire cela?

485. Porter les armes, *զինուոր ըլլալ, պատերազմ ընել, ճէն+ճէ ըլնո՞ք, ճէն+ էրնո՞ք.* Il a porté les armes dans la dernière campagne.

486. À main armée, *բանութեամբ, զէնքով,* շէր ընր, *քէնն ըլլ.* Ils enlevèrent les troupeaux à main armée.

487. À l'article de la mort. *Մահուան ասն. Ի՞նչնո՞ք ընր:*

488. Faire assaut d'esprit. *Շատ խմաստութիւն ցուցնելու. Համար մրցել. Քէն շէն քէնն էրն քէնն էրն քէնն էրն քէնն էրն:*

489. Assidu, *մարդու անունները* auprès *նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու, իսկ իրի անուններն ու բայերը՝ ասլ.* Assidu auprès du prince. = Assidu à son devoir. À prier avec vous jour et nuit assidus.

490. Attacher les yeux, les regards, բանի մը վրայ աչուքները անկել, աչուքները քաշել, Կ՛առնուի լուսնի վրայ, Կ՛առնուի լուսնի վրայ. Attacher les yeux sur quelqu'un, sur quelque chose. = Ce spectacle attachait nos regards.

491. Atteindre, թէ՛ à նախադրութեամբ, թէ՛ առանց նախադրութեան խնդիր կ'առնու: Երբ որ աշխատութեամբ, դժուարութեամբ հասնուելու բան մը կ'ըլլայ, à նախադրութեամբ կ'առնու. իսկ երբ որ առանց դժուարութեան հասնուելու բան մ'ըլլայ նէ, առանց նախադրութեան. Atteindre à une certaine hauteur. Atteindre à la perfection de la langue. = Lucinde vient d'atteindre l'instant où finit l'enfance. Atteindre un certain âge.

492. En attendant, մինչեւ ան ատեն, մինչեւ որ . . . Ինչ . . . Il se mit à lire en attendant. En attendant nous nous promènerons. Je vais, en attendant, copier cette lettre.

493. Aucun բառը հասարակօրէն եզակի կը դործածուի ու գրեթէ միշտ գոյականի մը հետ կապակցութիւն կ'ունենայ. Aucun chemin de fleurs ne conduit à la gloire. On méprise tous ceux qui n'ont aucune vertu. Parmi tant de livres, je n'en ai aucun de relié.

494. Գեղինակներու մէջ յոգնակի ու առանց գոյականի մը հետ կապակցութիւն ունենալու ալ կը գտնուի. Il m'est impossible de me livrer ici à aucuns travaux littéraires. Bernardin de St. Pierre. Ils ne donnent aucunes bornes à leurs attentats. Bossuet. = Que chacun se retire et qu'aucun n'entre ici. Corneille. Phèdre était si succinet qu'aucuns l'en ont blâmé. La Fontaine. Ասիկայ ասանկ գործածելը քերականութեանց հեղինակներն ընդհանրապէս չեն հաւնիր. ոմանք մինակ անեզական բառերուն հետ յոգնակի, ու զուարճախօս գրքերու մէջ առանց գոյա-

կանի մը հետ կապակցութիւն ունենալու կրնայ գործածուիլ կ'ըսեն:

495. Իբմէ ետեւ յոգնակի դոյական կամ դերանուն մը դայ նէ, մէջտեղերնին de նախադրութիւնը դնելու է. *Aucun de vous ne peut se plaindre de moi. Aucun de nos grands écrivains n'a travaillé dans le genre de l'épopée.*

496. Իբմէ յառաջ *en* ըլլայ նէ, իբմէ ետքի ածականը կամ ընդունելութիւնն անցեալն ալ de նախադրութիւնը կ'առնու. իսկ թէ որ *en* չ'ըլլար նէ, հասարակօրէն de շիդրուիր. *Parmi tant de livres, je n'en ai aucun de relié.* = *Il n'a aucun livre relié.*

497. *Aussi, si, autant, tant* բառերը դրեթէ նոյն նշանակութիւնն ունին. բայց գործածուելուն մէջ քիչ մը տարբերութիւն կայ:

Ա. *Si, aussi* բառերը՝ ածականներուն, ընդունելութիւններուն, մակբայներուն քով կը դրուին. իսկ *autant, tant* դոյականներուն ու բայերուն. *Le vent est si grand, qu'il rompt tous les arbres. Je ne suis pas si prévenu en sa faveur que je ne voie bien ses défauts. Il est aussi sage que vaillant. Il vit aussi magnifiquement qu'un prince.* = *Ce diamant vaut autant que ce rubis. Il boit autant d'eau que de vin. Il a tant d'amis qu'il ne manquera de rien.*

Բ. Իսկայ *que* շաղկապով բաժնուած երկու ածականներու քով *aussi* դնելու աեղ՝ *autant* կրնայ դրուիլ. միայն *աս* կայ որ *aussi* ածականներէն յառաջ կը դրուի, իսկ *autant* երկուքին մէջտեղը կը մտնէ. *Il est aussi modeste qu'instruit.* = *Il est modeste autant qu'instruit.*

Գ. Ինչպէս շատական կամ բաղդատականի պէս խօսքերու մէջ *si* կը գործածուի, թէ որ խօսքը բացասական է. իսկ թէ որ հաստատական ըլլայ նէ, *aussi* կը գործածուի. *Il n'est pas si riche que vous. Il ne se porte pas si bien.* = *Il est aussi à plaindre que*

vous. Ce livre est estimable, mais il y en a d'aussi bons.

498. Automne բառը թէ արական է թէ իգական . L'automne a été beau et sec. = Une automne froide et pluvieuse. Բայց հիմակ աւելի արական կը գործածուի, ու գրեթէ մինակ ստանաւորի մէջ իգական է :

499. Autrui բառը հասարակօրէն խնդիր բնութեան կ'ըլլայ . բայց հեղինակներու մէջ քիչ տեղ խնդիր սեռի ալ կը դանուի . Il ne faut pas désirer le bien d'autrui. Qui choisit mal pour soi, choisit mal pour autrui. = Pour consumer autrui le monstre se consume.

500. Autruiէն ետեւ ստացական դնել հարկ եղած ատեն, թէ որ ստացեալը նախագրութեան մը խնդիր է, son, sa, ses . . . կը գրուի իսկ եթէ առանց նախագրութեան է, ensoյլ յօդ գործածելու է . Vous pouvez épouser les intérêts d'autrui, sans être le panégyriste de toutes leurs actions. = Prenez les intérêts d'autrui, mais gardez-vous bien d'en épouser les querelles. Ազգային քերականութեան հեղինակները կը կարծեն որ երկու կերպով ալ autrui դնելու տեղ les autres ու ետեւէն միշտ son, sa . . . դնելն աւելի աղէկ է :

501. Avoir բայը շատ անգամ քովը առանց յօդի գոյական մը կ'ունենայ, ու անոր հետ մէկտեղ ոճ մը կը շինէ . avoir besoin, հարկաւորութիւն ունենալ, եւրոպէական շոք . — chaud, տաքնալ, շոք . — connaissance, գիտնալ, ճիշտ . — droit, իրաւունք ունենալ, հարկաւորութիւն . — envie, բաղձալ, արեւելք . — faim, անօթի ըլլալ, սոսկ . — froid, մոխր, խիստ . — honte, ամբշնալ, սոսկ . — mal à . . . , (գլուխը) ցաւիլ . (տուր) արեւելք . — peine, գոտարութիւն քաշել, ցաւ . — peur, վախնալ, սոսկ . — pitié, գութ ունենալ, խղճալ,

— raison, իրաւունք ունենալ, հօգիշ զլինել .
 — soif, ծարաւի ըլլալ, սոսմամբ . — soin, հոգ ու-
 նենալ, գործմամբ . — tort, իրաւունք չունենալ, հօ-
 գիշ զլինել :

502. Avoir affaire բային խնդիրը երբ որ անուն
 բայիէն մեծ, երեւելի, զօրաւոր . . . է նէ, ան խն-
 դիրն à նախադրութիւնը կ'առնու, իսկ երբ որ իրարու
 հետ հաւասար են, մէկտեղ ընելու դործ մ'ունին,
 avec նախադրութիւնը կ'առնու . Un solliciteur a af-
 faire au ministre. Oh! l'étrange chose que d'avoir
 affaire à des bêtes! = Un associé a affaire avec son
 associé. Il faut éviter d'avoir affaire avec des fripons.

503. Իսկ avoir affaire de . . . բանի մը կարօ-
 տութիւն ունենալ կը նշանակէ . Il a affaire d'argent.
 J'ai affaire de vous, ne sortez pas. Նոյնպէս հենդ-
 նական կերպով ալ կը դործածուի . J'ai bien affaire
 de tout cela, de cet homme-là, Qu'ai-je affaire de
 toutes ces querelles?

504. Avoir l'airէն ետեւի ածականը անուն
 բայիին հետ կը համաձայնի չէ նէ airին հետ գիտնա-
 լու համար, նայելու է որ արդեօք մինակ դէմքին ար-
 տաքին շարժումքին միտ կը դրուի, չէ նէ՝ առանց
 անոր միտ դնելու՝ ուրիշ բանէ, ձայնէն, խօսուածքէն
 դատուած կ'ըլլուի: Առաջինն ըլլայ նէ, ածականը air
 րն հետ համաձայնելով՝ արական կը դրուի . իսկ եր-
 կրորդն ըլլայ նէ, անուն բայիին հետ կը համաձայնի .
 Ինչպէս երբ որ տեսնելով որ կին մը ընթուիները կը
 տնկէ, պրկունքները կը սեղմէ, եւ նեղանալով աս դին
 ան դին կը նայի, Elle a l'air bien mécontent կ'ը-
 սուի . իսկ երբ որ առանց երեսը տեսնելու, կը լսուի
 որ մէկու մը հետ խտտութեամբ կը խօսի, յանդի-
 մանութիւն կու ապ, Elle a l'air méchante, irritée,
 fâchée կ'ըսուի: Կամ աւելի բացայայտ ըսելու համար,
 երկրորդ կերպն ըսածը աւելի կը հաստատէ, իսկ առա-
 ջինն աւելի տարակոյս կը ցուցնէ . Ինչպէս կնոջ մը հա-

մար Elle a l'air *campagnarde* ըսելը, գեղացիի պէս
կը վարուի, կը խօսի, եւ կրնայ ալ բլլալ որ գե-
ղացի բլլայ կը նշանակէ. իսկ Elle a l'air *cam-*
pagnard, թէպէտ եւ քաղաքացի է, բայց մարդը՝
չարժուածքին, գէմքին նայելու բլլայ նէ, գեղացի կը
կարծէ կը նշանակէ: Ահաւաստի քանի մը օրինակ
ալ. Cette femme a l'air *bon*, et elle est méchante.
Ils ont l'air *spirituel*, et ils sont stupides. Elles ont
l'air *hautain*, mais l'accueil familier. Cette femme
a l'air *conquérant*. — Elle a l'air *contente* de ce qu'on
vient de lui dire. Ils ont l'air *fâchés*, de ce qu'ils
viennent d'apprendre. Elle a l'air toute *troublée*. Բայց
ստորոգէն ըսելով քերականներն առ նիւթիս մէջ իրա-
րու համաձայն չեն. մենք աւելի նորերուն ու երեւելի-
ներուն հետեւեցանք:

505. Avoir pour agréable, ընդունել, հաճել.
Ayez pour agréable que je vous amène cette personne.

506. Avoir rapport à . . . , բանի մը հետ կա-
պակցութիւն, յարաբերութիւն ունենալ, ըսելով
ըստի կը նշանակէ, իսկ avoir rapport avec . . . , նմանիլ,
պէտքէն կը նշանակէ. Les sujets ont rapport *aux*
princes. Les actions humaines sont bonnes ou mau-
vaises, selon qu'elles ont rapport à une bonne ou à
une mauvaise fin. — La langue italienne a un grand
rapport *avec* la langue latine. Nos plus belles tragé-
dies ont beaucoup de rapport *avec* celles des Grecs.

B

507. En bas âge. Պզտիկ տարիքով, տղայ. քիչ-չիւր է-ընդհար, չճանաչ :

508. Mettre bas. (Չաղ) հանել, բերել. ե-վար-լուսնի :

509. Faire main basse, ջարդել, մեռցնել, գողնալ, թալլել, գլուխից, էտրիւրից, լուսնից, ե-լուսնից. Les vainqueurs firent main basse sur tout ce qui se présenta les armes à la main. Les écoliers entrèrent dans le jardin, et firent main basse sur tous les fruits.

510. Il fait beau voir, տեսնելու բան է, կէտի-ճէր շիլ, որից. Il fait beau voir deux armées se disposer au combat.

511. L'avoir beau կամ belle, յարմար տեսն գտնել, ինչ-որից որից լուսնից որ-լուսնից. Vous l'avez beau. Vous ne l'aurez jamais plus belle.

512. Vous avez beau faire et beau dire, pleurer, solliciter, ինչ որ ընես, ինչ որ բուես, որչափ որ լաս, որչափ ետեւէն իյնաս փուծ է, չէր ինչ-էն, չէր ինչ-էն, չէր ինչ-էն, չէր ինչ-էն, չէր ինչ-էն. J'eus beau faire et beau dire, il persista dans sa résolution.

513. Il en a fait de belles. Շատ սխալմունքներ, անստույթիւններ բրաւ. Չէր ե-մըլըլ, -թըլըլըլըլ էրի :

514. Je l'ai échappé belle. Աղէկ պրծայ. ե-թըլ էրի -ըլըլըլըլ :

515. Bénir բայը երկու ընդունելութիւն ան-ցեալ ունի. bénit, bénite; béni, bénie. Առաջինը ե-կեղեցական ծիսով կղած օրհնութիւն մը կը ցուցը-նէ. իսկ երկրորդն անկից զատ ամէն տեսակ օրհնու-թիւն. Chandelles bénites. Les drapeaux ont été bé- nits. = Un peuple béni de Dieu. L'ange dit à la sainte Vierge: Vous êtes bénie entre toutes les femmes.

516. Au bout du compte, *ամէն բանէն ետքը, ամէն բան մասձեւով, վերջապէս, ինչ շէտէն ինչ, ինչ-ինչը*. Au bout du compte, que lui en peut-il arriver ?

C

517. Ce *դերասանը շատ կերպով կը դորձածուի. ու կերպ կերպ ոճեր կը շինէ. հոս քանի մը հասար կը դնենք* :

Ա. Ce fut un grand homme que César. *Կեսար մեծ մարդ մըն էր. Չէշար որչա՞նչ որոր ըրա :*

Բ. C'est se moquer que d'agir ainsi. *Ասիկայ ծաղր ընել է. Պոս մտնաբն ելիմէր որի :* C'est une chose bien difficile que de savoir conserver ce qu'on a.

Գ. Ce qu'il y a de plaisant, c'est que. *Խնտալու բանն ան է որ. Թո՛ւմի շոս ինչ :*

Դ. Qu'est-ce que vous demandez ? *Ի՞նչ կ'ուզեա. ի՞նչ էրիւրիմն :* Qu'est-ce que c'est ? *կամ* Qu'est-ce que c'est que cela ? *Աս ի՞նչ բան է. Պոս ի՞նչ որի :* Qui est-ce qui m'appelle ? *Չիս կանչողն ո՞վ է. Պի՞նչ ի՞նչ շոս ըրա :*

Ե. Est-ce que vous partez ? *Կ'երթան մի. Կի՞նչ որի :* Est-ce qu'il vient ? Est-ce que les étrangers sont déjà partis ?

Զ. Ce n'est pas que je veuille le blâmer. *Չիքք պարտաւելու համար չէ. Օ՞նոս ուշուլ ինչ որի :*

Է. C'est fait de moi. *Բանս բուսաւ. Ինչի՞նչ որի :* C'en est fait. *Ըննցաւ, որի՞նչ որի.* Il a conclu son marché, c'en est fait. Il a gagné son procès, c'en est fait. Il vient d'expirer, c'en est fait.

518. Célèbre, *խնդիր առնելու առնն* par *ու* pour *ով կ'առնէ*. Célèbre par ses vertus. Célèbre, par tout l'Orient, pour sa doctrine et pour sa piété.

Պոսալոյ en նախադրութեամբ ալ խնդիր տուած է.
 Cette mer où tu cours est célèbre en naufrages. որն
 որ ոմանք կը հաւնին, ոմանք շէն հաւնիր:

519. Chacun, երկու կերպով կը գործածուի. մէյ
 մը ուրիշ բառի մը հետ կապակցութիւն ունենալով,
 մէյ մ'ալ առանց բառի մը հետ յայտնի կապակցու-
 թիւն ունենալու: Առաջին կերպով թէ մարդիկներու
 եւ թէ իրերու վրայ կրնայ ըսուիլ, ու թէ արականը
 թէ իգականը կրնայ գործածուիլ. իսկ երկրորդ կեր-
 պով՝ միայն արականը կը բանի ու մարդիկներու վրայ
 կ'ըսուի: Բայց ինչ կերպով որ ըլլայ նէ, միշտ եզակի
 կը մնայ. Epreuvez séparément chacun de vos amis,
 et voyez combien il en est de sincères; peut-être
 trouverez-vous un ennemi dans chacun d'eux. Cha-
 cune de nous se prétendait supérieure aux autres.
 Remettez ces médailles chacune en sa place. = Cha-
 cun a son défaut où toujours il revient. On doit ren-
 dre à chacun ce qui appartient.

520. Իրմէ ետեւ de նախադրութեամբ յոգնակի
 բառ մ'ալ ըլլայ նէ, անուն բայի եղած ատեն, բայը
 միշտ եզակի կը գրուի. Chacun de nous prendra son
 parti. Chacun des chefs commande à ses troupes.

521. Sur-le-champ, անմիջապէս, շուտ մը, շ-
 ք-ք-ք-ք. On l'arrêta sur-le-champ. Répondre sur-le-
 champ.

522. Chaque բառը chacunին հետ շփոթելու
 չէ. առաջինն ածական է ու իրմէ ետեւ միշտ գոյական
 կ'ուզէ, իսկ երկրորդը դերանուն է ու իրմէ ետեւ
 գոյական չ'ուզէր. Chaque âge a ses devoirs. Chaque
 condition a ses dégoûts, et à chaque état sont atta-
 chées des amertumes. Ուստի ամէն քերականու-
 թեան հեղինակները մէկ բերան կը պարտաւեն ա-
 ու սասր նման խօսքերը, Salomon avait douze mille
 écuries de dix chevaux chaque, պէտք էր, կ'ըսեն,
 de dix chevaux chacune ըսել:

523. Être à charge, *ճանրութիւն տալ, -չլը-լըք, շահեղ լինել*. Il faut tâcher de n'être à charge à personne.

524. À la charge, à charge, *պայմանով, թէ-մթեամբ, գ-լ, շահեղ լինել*. Je lui ai vendu ma maison, à la charge de payer mes plus anciens créanciers.

525. Revenir, retourner à la charge, *նորէն վարձել, կրկնել, եկեղեցիէն պաշտօնագ, ել արագ, լեւորար-լագ*. On a beau le rebuter, il revient toujours à la charge.

526. Aller *կամ* venir chercher, *երթալ կամ գալ գտնել, առնալ, ինչորեք երկուր լեւորար, -լագ*. Il irait le chercher au bout du monde. Je viendrai vous chercher quand il en sera temps. Les honneurs ont été le chercher; car il n'a jamais eu d'ambition. Mon domestique viendra chercher tout cela.

527. Faire bonne chère, *աղէկ ուտել խմել, երկ երկուր լինել*. On fait bonne chère dans ce pays et à bon marché.

528. Chez, *մէջ, ինչորեք*. Il y avait telle coutume chez les Grecs. Chez la plupart des jeunes gens, tous les goûts sont des passions.

529. Ci *ու* là *մասնիկները ցուցական ածականներն ցող գոյականէ մը ետքը կը դրուին, առաջինը՝ մտեղող բան մը կը ցուցնէ, իսկ երկրորդը՝ հետու եղող բան մը*. *Ce temps-ci. Ce livre-ci. Cette vie-ci* n'est qu'un songe. = En *ce temps-là. Cette femme-là. Ces gens-là*.

530. Civil *ածականը enversով կամ* à l'égard *նոյ խնդիր կ'առնու*. Il faut être civil *envers tout le monde, կամ* à l'égard *de tout le monde*.

531. Tenir au coeur, *հոգ առնենալ, գ-յր լինել*. Cette affaire lui tient au coeur.

532. De fond en comble, *հիմունքէն, բոլորովին*

Բէ-ԳԼԻ-ԿԵՆ, ԿԵ-ԿԵ-ԲԵ-ԿԵ. Cet édifice a été ruiné de fond en comble.

533. Commencer բայը de նախադրութեամբ ա- ներեւոյթ խնդիր առած ատեն՝ անանկ դործ մը կը ցու- ցընէ որն որ պարզապէս պիտի տեսէ, առանց յառա- ջանալու, պայծառանալու, մեծնալու, եւ այլն. իսկ à ով առած ատեն՝ անանկ դործ մը կը ցուցընէ, որն որ երթալով պիտի պայծառանայ, մեծնայ. Lorsqu'il commença de parler chacun se tut pour l'écouter. Je commençais à peine de dormir, quand ce bruit me réveilla. = Cet enfant commence à parler. Le jour commence à luire.

534. Commun օծականը երբեմն à նախադրու- թեամբ խնդիր կ'առնու, երբեմն avecով, երբեմն entreeով, երբեմն ալ parմով. Le nom d'animal est commun à l'homme et à la bête. = Cette douleur m'est commune avec bien des gens. = Tout est commun entre nous. = Cela est commun parmi les militaires.

535. Mettre sur le compte de quelqu'un, մե- կուն վրայ ձգել, դնել, մեկուն սեպել, ԿԵԲԵԿԵ Ի-ԿԵ- ԲԵԿԵ ԲԵԿԵ, ԿԵԿԵԿԵ, ԿԵԲԵԿԵ ԿԵԲԵԿԵ. Mettre une aventure sur le compte de quelqu'un. Պատահար մը մեկուն տալ, մեկուն վրայ եղածի պէս պատմել. Օլն ԿԵԲ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԲ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ, ԿԵԲԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ:

536. Prendre sur son compte, վրան առնուլ, Ի-ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ. S'il arrive quelque chose de fâcheux, je le prends sur mon compte.

537. Rendre compte, համար տալ, պատմել, ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ, ԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ. Je vous rendrai compte de cette action. Je n'ai point de compte à vous rendre.

538. Tenir compte, շնորհակալ ըլլալ, երախ- տադէտ ըլլալ, ԲԵԿԵԿԵԿԵԿԵ ԿԵԿԵԿԵ. Je lui tiens compte de sa bonne volonté.

539. Consolant բառը pourով ու deով խնդիր կ'առնու. Voilà une vérité bien consolante pour vous. Il est consolant de penser qu'on a fait son devoir.

540. Continuer, à նախադրութեամբ աներեւոյթ խնդիր կ'առնու, երբ որ առանց դադարման շարունակուելու գործ մը կը ցուցնէ. իսկ deով կ'առնու՝ երբ որ անանկ գործ մը կը ցուցնէ, որն որ երբեմն կենարով յառաջ կ'երթայ. Continuez à bien vivre = Je continue de la voir, elle continue de m'écrire.

541. Contraindre բայը կրնայ թէ de նախադրութեամբ թէ à-ով աներեւոյթ խնդիր առնուլ. ուստի եւ կրնայ On le contraignit de faire կամ à faire telle chose ըսուիլ. բայց La ville fut contrainte à se rendre շըսուիլ, հասցա de se rendre ըսելու է:

542. Convenir բայը պատշաճիլ, յարմարիլ, է-ո-ւ-ն-է նշանակութեամբ՝ բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ avoir օժանդակ կ'առնու, իսկ միաբանիլ, խօսք ընել, դաշն գնել, գ-ւ-լ, -է-ո-ւ է-ն-է-ն նշանակութեամբ, être. Cette place lui aurait bien convenu. Աս պաշտօնս անոր աղէկ կը յարմարէր. Պ-ն-ն-ը օն-ն-ն-ն է-ն-ն: Ils sont convenus de se trouver en tel lieu. Սա ակողմ գտնուելու խօսք ըրին. Ֆի-ն-ն-ն է-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն-ն է-ն-ն է-ն-ն-ն-ն-ն-ն:

543. Mettre, laisser de côté, մէկ կողմը դնել, թող տալ, ոչէր է-ն-ն գ-ն-ն-ն, ոչ-ն-ն-ն-ն. J'ai prié ce marchand de mettre plusieurs objets de côté. Je mets de côté tous les reproches que j'aurais à vous faire. J'ai laissé mon procès de côté pour venir vous voir.

544. Coup d'oeil, նայեցուածք, ն-ւ-ւ-ր, ոչ-ն-ն. Je vais donner un coup d'oeil à ce qui se passe. Jetons un coup d'oeil sur les événements remarquables de cette période.

545. Porter coup, աղդեցութիւն ընել, հետեւ-ութիւն ունենալ, է-ն-ն-ն է-ն-ն-ն, է-ն-ն-ն-ն, է-ն-ն է-ն-ն-ն-ն.

Telle est la considération dont il jouit, que tout ce qu'il dit porte coup. Cette démarche a porté coup.

546. Tout à coup, շուտ մը, մէկէն ի մէկ, անի-
րէ, արհաւիրէ. Cette maison est tombée tout à coup.

547. Tout d'un coup, ամէնը մէկէն, մէկանց,
արհաւիրէ. Il gagna mille écus tout d'un coup.

548. Pour le coup, աս անգամ, արհաւիրէ.
Pour le coup, il ne m'échappera pas.

549. Coup sur coup, ետեւէ ետեւ, արհաւիրէ.
Il a eu trois maladies coup sur coup.

550. Coupable, երբեմն առանց խնդրի կը դոր-
ծածուի, երբեմն ճանաչողութեամբ խնդիր կ'առնու,
երբեմն ճանաչող աւ երբեմն ճանաչող. Coupable
de la mort qu'ici tu me présentes. = Ils sont cou-
pables *devant Dieu des désordres publics*. = Pour
un fils téméraire et coupable *envers vous*.

551. Couple բառը երբ որ պարզապէս երկու հաս,
ճակատ մը նշանակելու ըլլայ, իրական է. իսկ երբ
որ իրարու հետ ընկերութեամբ, բարեկամութեամբ
կապուած երկու հոգի կամ կենդանի կը նշանակէ նէ,
արական է. *Une couple* de pigeons ne sont pas suf-
fisants pour le diner de six personnes. *երկու աղանի*
*վեց մարդու ճաշին բաւական չէ. Իսկ կէ-
տիկէն կ'ընեն իրարու հետ ընկերութիւն: Une couple*
de boites de confitures. = Damon et Pythias étaient *un couple*
d'amis. Un couple de pigeons suffisent pour peupler
une volière. *Չոյզ մը աղանի վանդակ մը լեցնելու*
*բաւական է. Պէր ընկէն կէտիկէն արհաւիրէ արհաւիր-
արհաւիր ընկերութիւն:*

552. Mettre au courant, աղէկ մը խնայրնել,
տեղեկացրնել, ինչիւնէն չէ արհաւիրէ, էջրէն-
էջր. Je l'ai mis au courant de ce qu'il doit faire dans son
nouvel emploi.

553. Courir fortune, risque, hasard, péril, վտան-
գի մէջ ըլլալ, ինչիւնէն չէ արհաւիրէ. Il court fortune d'être

chassé. Il court risque de la vie. J'ai couru hasard de me tuer. Votre argent ne court aucun péril.

554. Demeurer կամ rester court, խօսքը կորսրնցընել, շիտթիլ, եւ շիտթիլ շիտթիլ, եւ շիտթիլ շիտթիլ. Ce prédicateur est resté court, tout court. Elle est demeurée court après les premiers mots de son compliment.

D

555. Dangereux բարձր աներեւոյթ խնդիրն անապատութեամբ կ'առնու. Cet ouvrage n'est ni mauvais ni dangereux à publier. Բայց երբ որ Բայց միտքով բացի պէս գործածուինէ, ըստ կ'առնու. Il est dangereux de dire au peuple que les lois ne sont pas justes. Գոյական խնդիրները հասարակօրէն քանակ բայց երբեմն ան պէ կ'առնու. Tous les grands divertissements sont dangereux pour la vie chrétienne. Dangereux à lui-même, à ses voisins terrible.

Dans, տես A (469. Ժ. Է.).

556. Davantage բարձր շատ հեղինակներ ետեւէն քան կամ խնդրով մը գործածած են. Ինչպէս Souffrir davantage d'ennuis. Il n'y a rien qui chatouille davantage que les applaudissements. Բայց հիմակ ան ասանկ շիտթիլ. հասարակ միտքով պէս, ասանկ ետեւէն ուրիշ խնդիր կամ քան զնելու. Ինչպէս Je n'en dirai pas davantage. Cela me plaît davantage. Իսկ վերի խօսքերուն մէջ plus զնելով, plus d'ennuis; chatouille plus que բնելու է :

557. Գարձեալ le plus տեղ գործածելով De toutes les fleurs, la rose est celle qui me plaît davantage բնելու շէ. հասարակ qui me plaît le plus.

558. De նախադրութիւնը շատ կերպով կը գործածուի ու զանազան սճեր կը շինէ, որոնց գլխաւորներն ասոնք են :

Ա. Frapper du pied la terre. Ուղբով դեպինը զարնել. Այսչալու եկրէ նորմէ: Envelopper de paille. Յարգով փաթթել. Սոմնլու նորմէ: Frotter d'huile. Եզով շփել. Եւչալ սլալմմէ:

Բ. Un homme de haute taille. Բարձրահասակ մարդ մը. Ուղանն ոչոյլու ուղի նորմ: Une personne de mauvaise mine. Չարադէմ մարդ մը. Պէտ չէնրէն ուղի նորմ: Un enfant d'un bon naturel. Բարեբարոյ տղայ մը. Խոշմոյ ուղի չճոմէ: Affaire d'importance. Երեւելի, հարկաւոր գործք մը. Պէոյն, լալլալ ուղի էլ:

Գ. Nous partîmes de nuit. Գիշերանոյ ճամբայ ելանք, գայինք. Կէճէլէյնն եւլալ չէրէլ: Je sortis de bonne heure. Կանուխ գուրս ելայ. Էրէնն ուղլալ չէրէլ: Du vivant d'un tel. Մէկուն կենդանութեան ատենը. Պէրէնն ուղլալ ուղլալ: Il ne viendra pas d'aujourd'hui. Այսօր չիդար. Պէոյնն իլէլ: De ma vie je n'ai vu pareille chose. Կենքիս մէջ ասանկ բան չեմ տեսած. Իճոյնն ուղի չէյ իլէրոյնն չեմ եօ:

Դ. Une goutte d'eau. Կաթիլ մը ջուր. Պէր ուղլալ լալ ուղլալ: Un morceau de pain. Une somme d'argent. Une prise de tabac.

Ե. Il y eut mille hommes de tués. Հազար մարդ մեռաւ. Պէն իլէլ եւլալ: Il y a dans ce qu'il dit quelque chose de vrai. Ըսածին մէջ ճշմարիտ բան մը կայ. Տէրէլէրէնն ուղի չէյ լալ:

Զ. Ce diable d'homme. Սա գարշելի մարդը. Շոն ուղլալ ուղլալ ուղլալ: Quel chien de métier! Ինչ անպիտան արուեստ. Կէ ուղի ուղլալ: Un fripon d'enfant. Չարածճի տղայ մը. Եւրմոյ ուղի չճոմէ, չէյ լալն իւրալալ: Un drôle de corps. Զուարճախօս, միմաս մարդ մը. Թոմմ, նէրէ ուղի ուղլալ: Աս ուղլալ լալալ տանկան է:

559. Se défaire de . . . , թող տալ, ձեռքէ հանել, ծախել, լալ իլէլ, ուղլալ, սոլալ. On se

565. Descendre *կամ* entrer dans le détail, *մանրաման, մէկիկ մէկիկ պատմել, բտել, ուրիշ ուրիշ*. Je vous raconterai l'affaire en gros, sans descendre dans le détail, sans entrer dans le détail.

566. Avoir *կամ* prendre le dessus, *դերազանցել, յաղթել, ելնել, ինքն, ինքնին զլծի*. Nous avons eu le dessus dans ce combat. La maladie était violente, mais la nature a pris le dessus.

567. Prendre les devants, *առջևն առնուլ, էլնել զլծի*. Quand il sut que je voulais me plaindre, il prit les devants.

568. Difficile *ածականք* être *բային հետ եղած առնել թէ որ միադէմ բայ շինեն նե, ճով խնդիր կ'առնու, իսկ եթէ չէ, ձով*. Qu'il est difficile d'être victorieux et humble tout ensemble! Il est difficile de le *contenter*. = Ce passage est difficile à *expliquer*.

569. Faire difficulté, *դժուարութիւն գտնել, ցուցնել, շուղել, կէ՛ծել, կէ՛ծելով, ինքնին ինքնին*. Il y a des gens qui ne font difficulté de rien. Il fait difficulté de se charger de l'affaire.

Diner, *տես*. Déjeuner.

570. Trouver *կամ* avoir à dire, *բտելիք, բտելու բան մ'ունենալ, պարտաւելու բան գտնել, որչի՛՛նչ զլծի, զլծի ուրիշ*. Que trouvez-vous à dire à cette action. Il n'y a vraiment rien à dire, cela est fort bien. Je n'ai rien à dire.

571. Que veut dire ce mot? *Աս բառն ինչ կը նշանակէ. Պո՛ւ լուրիքին մանաւ չէ որի* :

572. On dirait d'un fou, d'un ivre, *եւ այլն. խօսածին, բսածին նայելով՝ մարդ կարծէ որ խենթ, գինով է, լուրբարբան, որիքանքան ուրիշ-ուրիշ որիքանն, երբեք զանն ի որիք* : On eut dit d'un démoniaque quand il récitait ses vers.

573. Docile *բառէն ետքի խնդիրք միշտ à նա*

խաղբութեամբ իրի անուն մը պիտի ըլլայ. *Docile aux leçons de son maître. Indocile բանն ալ ըստ ամենայնի ասոր պէս կ'ըլլայ:*

574. Donner la chasse, հալածել, ետեւէն իյնալ, գոմարմատ, եւսակնապէս որդիւն. *Donner la chasse à une bande de voleurs.*

575. Donner pour, ձեւացրնել, երեւցրնել, ցուցրնել, կէտնել. *Je vous donne cet homme-là pour le plus grand fourbe. Il me l'a donné pour ce qu'il y avait de meilleur. Se donner pour ce qu'on n'est pas.*

E

576. Echapper բայը փախչիլ, գալուստ նշանակելու ըլլայ նէ, ձուլ խնդիր կ'առնու. իսկ երբ որ պրծիլ, ազատիլ, գործարարման նշանակելու ըլլայ նէ, ձուլ. *Il échappa des mains des ennemis. Le voleur est échappé de prison. — Il échappa à la mort. Échapper à la fureur, à la poursuite des ennemis.*

577. Աս բայս շիմանալ, մոռնալ, մոքէն ելլել, ազատման, գործարարման, կարգաւորման շարժում նշանակելու ըլլայ նէ, բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ *avoir կ'առնու. իսկ միտ շղենլով, սխալմամբ ընել, միտ շղենլ, ֆիւր գոմարմատ, ետեւորման երեւոյթ, ֆիւր գոմարմատ նշանակելու ըլլայ նէ, être կ'առնու. Le véritable sens avait échappé à tous les traducteurs. Թարգմանիչներէն ամենեւին մէկն ալ ստոյգ իմաստը չէր իմացեր. Միւրեքէ միւրեքն ինչ որդիւն որդիւն զիստեմէն զիստեմէն ազատման շարժումը: = Quelques fautes vous sont échappées par-ci par-là. Առանց միտ գնելու ազգին անդին քանի մը սխալ ըրեր ես. Ֆիւր գոմարմատ ետեւորման որդիւն որդիւն:*

578. S'efforcer բայը *à նախադրութեամբ աներեւոյթ խնդիր կ'առնու, երբ որ գործքն արտաքին*

մարմնոյ անդամներով ըլլալու բան մըն է . իսկ երբ որ մտքը ըլլալու բան մըն է , de ուլ կ'առնու . Ne vous efforcez point à parler. Il s'est efforcé à courir. = S'efforcer de gagner les bonnes grâces de quelqu'un. Il s'efforçait de paraître calme.

S'empresser, աես Demander.

579. En գերանունը շատ ոճ շինող բաներուն մէկն է . ասոր զանազան դործածութիւններուն մէջէն քանի մը գլխաւորները կը գնենք :

Ա . En vouloir à quelqu'un. Մէկուն դէմ ոխ ունենալ . Պէրէնէ քորէշէ օլմօք :

Բ . En avoir à quelqu'un. Մէկու մը բարկացած ըլլալ . Պէրէնէ Կորէշէ լըլը օլմօք :

Գ . S'en prendre à quelqu'un. Մէկը պատճառ բանել , մէկուն վրայ ձգել . Սէդէոյ Բոմբօնէ , Էմիլիանէ պրօքօնէ :

Դ . Je n'en pouvais croire mes yeux. Աշուրներուս չէի կրնար հաւատալ . կէօղլէրիս Էնանմօղլըրը :

Ե . Quoi qu'il en soit. Ինչ որ ըլլայ նէ . նէ Էնէ :

Զ . Il n'en est que plus riche. Ասով աւելի հարուստ է . Պանոյլա Կանա շէյարէ զէնիկն Կիլ : Il n'en est pas moins estimé. Ասով իր յարգը չկորսնցուց . Պանոյլա Էմիլիանէ Կորէշէ : Pour être fêlé partout, il n'en est pas plus fier. Թէպէտ եւ ամէն տեղ յարգուած է , աւելի չի հպարտանար . Շէր Բոմբօնէ Էմիլիանէ լըլը ըստ որ , Էնէ մօղլըրը լանմօղլ :

Է . N'en pouvoir plus, ալ չկրնալ (կենալ , համբերել) , արիւնք (սուր) Էրիսէսէ , Բոմբօնէ քորէշէ . Je n'en puis plus de soif, de lassitude. Il est fatigué à n'en pouvoir plus.

Ը . En imposer կամ en faire accroire à quelqu'un, խաբել , կըլեցնել , արիւնք . Il m'en avait imposé par son air de douceur. Ce n'est pas un homme à qui l'on puisse en faire accroire.

Թ. C'en est trop. Ալ քաշելու բան չէ, չափն անցաւ. Գոյրը չէ+է+տե՛ս, չէ+է+նճէ+ շէյ րեյիլ :

Ժ. Peu s'en faut, քիչ կը մնայ, ոչ գոյւր. Peu s'en est fallu qu'il ne se soit tué. Il s'en faut de peu que ce vase ne soit plein.

ԺԱ. Faites-en de même. Գուն ալ անանկ ըրէ. Սէն րէ էջլէ էի :

ԺԲ. S'en tenir (à quelque chose), բանով մը գո՛հ ըլլալ. Դէր շնյէ գոնոնէն էի+տե+, Դէր շնյէ էջլ-նոյ շլոգո. Je m'en tiens là, je n'en veux pas savoir davantage. Je m'en tiens à votre décision. Il s'en tient à sa donation.

ԺԳ. À vous en croire. Քեզի հաւատարու ըլլայինք նէ, քու խօսքիդ նայելով. Սն-էն-նոյըըգո :

ԺԴ. Il y en a qui aiment les tempêtes. Մըրիկը սիրող մարդ ալ կը գտնուի. Պերոյը, հոգոնոյը տէլէն ուր ու գոլոնոյը :

ԺԵ. Il s'en faut beaucoup ու il s'en faut de beaucoup. շատ պակաս է, դեռ շատ բան հարկաւոր է, չէք ե+տե+ րէր, ուն- չէք լալը ուր կը նշանակեն, բայց քիչ մը տարբեր կերպով կը գործածուին: Առաջինը պարզապէս կատարելութեան, վիճակի, որպէս-սութեան մը վրայ խօսք եղած ասեն կը գործածուի. իսկ երկրորդը՝ քանակութեան, չափու, թուոյ վրայ խօսուած ասեն. Le cadet n'est pas si sage que l'aîné, il s'en faut beaucoup. Il s'en faut beaucoup qu'il fût si à plaindre que moi. = Vous croyez m'avoir tout rendu, il s'en faut de beaucoup. Le pays n'est pas peuplé à proportion de son étendue, il s'en faut de beaucoup. Il s'en faut de beaucoup que la somme y soit.

ԺԶ. En être, հասնիլ, ելիլէն. J'en suis à la moitié. Օն էն ինչն էն ժամ. Օն էն էն էն. Il en est encore aux déclinaisons.

ԺԷ. Il en est, հասնիլ, ըլլալ, շլոգո, ուրըն-

donne l'injure. = Peu de gens entendent la fine et innocente raillerie.

582. Entendre raison, Հաւանիլ, զեջանիլ, խօսք Հասկընալ, քննութիւն, տեսչութիւն. Quelque proposition qu'on lui ait faite, il n'a jamais voulu entendre raison. Enfin vous entendez raison.

583. Être à l'épreuve de . . . , . . . Էն չիկա-
սիլ, . . . Էն զերծ, ապահով ըլլալ, դէմ դնել, . . .
տէն շէր շէյ օլմութիւն, տէր շէր շէր, քննել քննութիւն.
Ce chapeau est à l'épreuve de la pluie. Cela est
à l'épreuve du feu. Ce juge est à l'épreuve de
l'argent. Un pareil homme ne peut pas être à l'é-
preuve de la tentation. Ասանկ ալ կ'ըսուի Un ami à
toute épreuve. Հաւատարիմ բարեկամ. Ստորին արտի:
Courage à toute épreuve. Անյաղթելի քաջարտու-
թիւն. Ենչիւն շէր շէր:

584. Etranger բառը զանազան կերպով գոր-
ծածուելով՝ զանազան ալ խնդիր կ'առնու. Il est é-
tranger en médecine. Il est étranger dans ce
pays. Il resta toujours étranger à ce qui se passa.

585. Être բային բաղադրեալ ժամանակները
allerին տեղ կը գործածուին. բայց առ տարբերու-
թիւնը կայ մէջերնին, որ առաջինը՝ դարձած ըլլալ
կ'ենթադրէ, իսկ երկրորդը՝ չ'ենթադրէր. ինչպէս Il a
été à la messe, կը նշանակէ որ պատարագի գնաց ու
եւ դարձաւ. իսկ Il est allé à la messe, պատարագի
գնաց ու գեռ հոն է, գեռ չդարձաւ:

586. Être բայը քով գործածուած ատեն՝ թէ
անկ թէ քով աներեւոյթ խնդիր կ'առնու. երբ որ
կարգ մը ցուցնել ուզուի նէ, անկ խնդիր տալու է,
իսկ երբ որ իրաւունք մը, պարտականութիւն մը ցու-
ցնել ուզուի նէ, քով. C'est à vous à parler après
moi. Ինծմէ ետեւ խօսելու կարգը քուկդ է, ինծմէ ե-
տեւ դուն պիտի խօսիս. Պէնտէն տէր տէն տէն շէր շէր
տէն. Je viens de jouer, c'est à vous à jouer. =

C'est au maître de parler, et au disciple d'écouter. C'est à moi d'obéir, puisque vous commandez.

587. *Expirer*, մեռնիլ, էջլիւն նշանակութեամբ՝ հասարակօրէն բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ *avoir* կ'առնու. իսկ լմբնեալ, ուրիշիւն նշանակութեամբ՝ *être*. Il a *expiré* entre mes bras. Թեւեքուս մէջ մեռաւ. Գլխաւորըն էն տարի էջլիւն : = L'année de son exercice est *expirée*. Արթուրեանը տարին լմբնցաւ. Թուրիւնն էնն ուրիշիւն :

F

588. *Facile*, հասարակօրէն անոյ խնդիր կ'առնու. Cette phrase est facile à traduire. Բայց երբ որ *être* բայով միադէմբ բայ կը դառնայ նէ, յետ կ'առնու. Il est facile de vous contenter.

589. *Faire* բայն իրմէ կտու եղող աներեւոյթին հետ, հայերէնի . . . այրնել, . . . եցրնել վերջաւորած բայերուն զօրութիւնը կ'ունենայ. ուստի թէ որ աներեւոյթը խնդիր սեռի ունենայ նէ, *faire* էն յառաջ դերանուն խնդիր բնութեան գնելու է, իսկ եթէ չունի, դերանուն խնդիր սեռի. Je leur ai fait écrire une lettre. = Je les ai fait partir.

590. Խօսքի մը մէջ գրուած բայը ետքէն կրկնելու տեղ, *faire* բայը կը բանի ու առաջին բային առնելու խնդիրն ինք կ'առնու. Il répondit comme les autres l'avaient fait. Nous nous entretenmes de cette nouvelle comme nous aurions fait de toute autre chose.

591. Ըստ բայը քովը զանազան գոյականներ առնելով, անոնց հետ ոճ կը շինէ, որոնց գլխաւորներն ասոնք են.

Faire accueil, ընդունել, Գլխաւոր էնն.

— banqueroute, սնանկանալ, Գլխաւոր էնն.

— cas de . . . , բանի տեղ գնել, շէյ էնն.

— envie, նախանձեցրնել, Գլխաւոր էնն.

- grâce, շնորհք ընկել, +երեմ, լուրիք ելնել+
- honneur, պատիւ ընկել, իշխելն ելնել+
- honte, ամբողջընկել, սուտանդուրսոց+
- justice, պատժել, ճեշուշու զերեմ+
- mine, ձեւանալ, երեւնալ, սիւրբնիս հեօնիւրեմ+
- naufrage, նաւաբեկ ըլլալ, հեմի ցարանսոց+
- peur, վախընկել, ցօրցոնսոց+
- pitié, գուժ շարժել, եիւրեյնիս նեղութիւնեմ+
- place, տեղ ընկել, տալ, եեր սլոց+
- plaisir, հաճելի գործ մը ընկել, հեօյնիւնիս իօշ ելնել+
- quartier, խնայել, պահել, ցըյսոնսոց, սոցլոնսոց+
- semblant de . . . , ձեւանալ, հեօնիւրեմ+
- usage, գործածել, ցոնլոնսոց:

592. Faire eau, (նաւը) ջուր առնուլ, (հեմի, ցօյնի) սոն սլոց կը նշանակէ. իսկ faire de l'eau, ջուր հոգալ, ժողովել, սոն նեղութիւն ելնել, որէլ շիւրեմ+. նոյնպէս ալ կ'ըսուի faire des provisions, des vivres, du bois, une somme, de l'argent.

593. Faire face, (կողմ մը) նայիլ, դիմացն ըլլալ, ուրիւ նեղութիւն սլոց, ցարընդուրսօլսոց. Sa maison fait face à la mienne. Nous faisons face à l'ennemi. Իսկ պլաբանութեամբ՝ տեղը լեցընել, հոգալ, եերինիս րօլոնսոց, շիւրեմ շիւրեմ կը նշանակէ. Pour faire face à cette dépense. Il n'est pas en état de faire face à ses engagements. Je ferai face à tout.

594. Faire figure, (աղէկ կամ գէշ) վեճակի մէջ գտնուիլ, երեւնալ, (էյնի ետեօր ֆէնս) հալոտ օլսոց, հեօրիւնեմ+. Il fait une triste figure à table; car il est malade et souffrant. Cet homme fait une fort bonne figure dans le monde. Il y fait une mauvaise figure. Գարձեալ պարզապէս Faire figure, պերճուլ թիւն ընկել, հարուստ ըլլալ, երո, սուլնանն ելնել, շիւրեմ օլսոց կը նշանակէ:

595. Faire mystère, un mystère de . . . ,

գաղափարի պահակ, ծածկել, անբարեբաղ. C'est un homme qui fait mystère de tout. Il fait un mystère de sa méthode. Il n'en fait pas mystère.

596. Faire ombre, մեկուն պատիւը նուազցընել, մթընցընել, յիշման շնորհիւ կտրելով, քորքորելով. Il fait ombre à tous ses concurrents. Il n'a pas assez de mérite pour faire ombre à personne.

597. Faire par, հաղորդակից, մասնակից ընել, հիշարարելով. Cet homme fait part de son bien aux pauvres. Quand vous aurez des nouvelles, faites-m'en part.

598. Շա առնգամ de նախագրութեամբ խնդիր մը կ'առնու, եւ գրութի բուն նշանակութիւնը կը պահէ. Que ferez-vous de votre fils? On veut faire d'elle une institutrice. Celui dont il avait fait son ami, le trahit. Ce précepteur instruit mal son élève, il n'en fera qu'un pédant. Ils font du plus noble des arts une profession mercenaire. Que voulez-vous que je fasse de cet homme-là? il ne sait rien.

599. N'avoir que faire de . . . , հարկաւորութիւն չունենալ, հիշման չունենալ, (յիշման) չունենալ. Si vous n'avez que faire de ce livre, prêtez-le-moi. Je n'ai que faire de lui ni de ses visites. Ce sont des bagatelles dont je n'ai que faire. Il n'a plus que faire d'étudier, il est assez savant.

600 Faire le . . . , ձեւանալ, երեւնալ ուղել, հիշման չունենալ, հիշման չունենալ. Faire l'homme de bien. Faire le mort. Faire le sourd. Faire le grand seigneur.

601. Faire un crime (à quelqu'un de quelque chose), թեթեւ պակասութիւնը մեծցընել, յանցանք սեպել, հիշման չունենալ ինչ որ չի գործարարել, քորքորելով. On lui faisait un crime de ses vertus. On lui faisait un crime de son absence.

602. Ne faire que, ne faire que de, իրարմէ տարբեր նշանակութիւն ստանալ. ինչպէս Il ne fait que

sortir. Գուրս ելլելէն ուրիշ բան մը չ'ընել, չի գիտեր, միշտ գուրս կ'ելլէ. Տըւրը լեզուսն աւելի քան չի գիտեր, որոշում չ'առնել, որոշում չ'առնել կը նշանակէ. իսկ Il ne fait que de sortir. չիմաց, նոր գուրս ելլաւ. Շիտի չ'առնել կը նշանակէ:

603. Se faire à . . . , վարժիլ, ուսումնասիրել. Il faut se faire à la fatigue. Je ne puis me faire à ses manières.

604. Fameux բառը բարձր, բարձր ու բարձր ինքիս կ'առնու. Ce brillant escadron fameux par cent batailles. Ce roi si fameux dans la paix, dans la guerre. Cette mer fameuse en orages.

605. Être au fait, աղէկ գիտնալ, էյնի քիչէն
Mettre au fait իմացընել, որոշումն առնել. Se mettre au fait, իմանալ, որոշումն առնել. Quand vous serez au fait, quand on vous aura mis au fait de toutes les circonstances, vous ne serez plus étonné. Vous vous mettez aisément au fait de cette affaire.

606. À la faveur de . . . , ձեռքով, միջոցով, թեւամբ, էլիջի, էյնի ճշմարտութիւն. Il s'est sauvé à la faveur de la nuit. Il ne s'est dérobé aux recherches de la justice qu'à la faveur de son déguisement.

607. Faute de, առաւ անհաջակութեամբ (560). Il n'a pu faire achever sa maison faute d'argent S'il est mort, ce n'est pas faute de remèdes. Նոյնպէս faute de mieux կ'ըսուի, որն որ անկից աղէկը չկրնալով ընել, ունենալ, ճիշտն էյնի քիչէն էրէն, ճիշտն էյնի կը նշանակէ. Faute de mieux, je m'arrangerai du logement que vous me proposez.

608. Fécond ու Fertile ածականները բարձր ինքիս կ'առնու. Ce siècle fécond en découvertes. Son esprit est fertile en inventions.

609. Tenir ferme, հաստատուն կենալ, քաջալից թեւամբ դէմ դնել, ճիշտն էյնի որոշումն առնել, որոշումն առնել ճիշտն

լու քո՞՞ք . Il tint ferme contre l'ennemi, contre les assauts de la critique.

610. Fidèle ածականը անլ, օրու ու օրու ինդիր կ'առնու . Fidèle à Dieu et au roi. Fidèle à ses promesses, dans ses promesses. Dieu trouvé fidèle en toutes ses menaces.

611. Fleurir բայը պայծառանալ, երևելի ըլլալ նշանակած ասեն, սահմանական անկատարին ու ընդունելութիւն ներկային օր ձայնաւորները՝ օր կը փոխուի . Athènes florissait sous Périclès. Les sciences florissaient sous le règne de ce prince. Les lettres étaient alors très-florissantes.

612. Finir de . . . , լսնցընել, դադարել, արդէն չէ, արդէն կը նշանակէ . իսկ finir par, վերջապէս . . . , -ն -ն . . . կը նշանակէ . Il a fini de parler. À peine nous avons fini de jouer. = Cet homme finira par se faire mettre en prison. Après s'être fait beaucoup prier, il a fini par y consentir.

613. En finir, կը դործածուի ձանձրացուցիչ, շատ երկայն, անհաճոյ բաներու վրայ խօսք եղած ասեն . Cette discussion a trop duré, il est temps d'en finir. Je suis pressé d'en finir avec cet homme-là.

Forcer, ակն Demander.

614. Fort ածականը սուր կամ անլ ինդիր կ'առնու . Fort sur l'histoire; fort sur le droit canon; fort à tous les jeux. Բայց զօրացընող բանց ցուցընելու համար de նախադրութիւնը կը դործածուի . Semblables à ces enfants forts d'un bon lait qu'ils ont sucé. Valois, plein d'espérance, et fort d'un tel appui.

615. Foudre, հասարակ նշանակութեամբ իգական է . Être frappé de la foudre. La foudre est tombée. Այլաբանութեամբ դործածուած ասեն՝ արական կ'ըլլայ . Un foudre d'éloquence. Քաջ ճարտարախօս

ճր. Ղարեմիւնէ ֆրանչիսկոս: *Un brillant foudre de guerre,*

616. À force de soins, de peines, d'importunités. Հաս հոգով, աշխատութեամբ, նեղացրնելով. գոյը, շահելի, շտապելի: À force de travailler.

617. De force, par force. Բռնութեամբ. Չտրաւ:

G

618. N'avoir garde, չուզել, չկրնալ, ինչեւեւ, երեւեւ. Il n'a garde de tromper, il est trop honnête homme. Il n'a garde d'acheter cette charge, il n'a pas un sou.

619. Être, se mettre, se tenir sur ses gardes, զգուշանալ, զգուշութիւն ընել, չտրուիլ. Կեղեկ. Il n'est pas facile de le tromper, il est toujours sur ses gardes.

620. Gens բառէն յառաջ դրուած ածականներն ու ասոնց նման բառերը իդական կը ըլլան, իսկ իրմէ կտրինները՝ արական. De dangereuses gens. Une de ces gens. Toutes ces bonnes gens. De telles gens. = Des gens dangereux. Des gens fins. Բայց tous բառն անմիջապէս, առանց մէջերնին յօդէն զատ բառեր մտնելու, gensէն յառաջ եղած ատեն, արական կը մնայ. Tous les gens d'esprit. Ամէն իմաստուն մարդիկ. Ճիշտ չէ չտրուիլ: Tous les gens de bien. Ամէն առաքինի, աղէկ մարդիկ. Հէր էջ չտրուիլ: Նշնպէս թէ որ tous, certains, un բառերէն մէկը gensէն յառաջ դրուած ատեն, մէջերնին թէ արականի թէ իդականի մէջ նոյն վերջաւորութիւն ունենցող ածական ճր մտնէ նէ, իրենք արական կը մնան. Tous les honnêtes gens. Certains habiles gens. Un de ces braves gens.

621. De grâce, շնորհք ըրէք... , էրէտ էրէտ...
De grâce secourez-moi.

622. Grand jour, *ցորեկ, ցորեկուան լոյս, լոյս, հի-ն-դի-ն, հի-ն-դի-ն ըլլելը, ըլլել*. Attendons le grand jour. Il fait déjà grand jour. Examiner une étoffe au grand jour.

623. Grand air, *բայ ակղ, օդ, -լլել էէր; հ-լ-լ-լ*. Les médecins ont défendu à ce malade de s'exposer au grand air, d'aller au grand air. Je vais à la campagne respirer le grand air.

624. Grand monde, *երեւելի մարդիկ, մեծամեծներ, բիճ-ն +ի-դ-ր Բ-ի-լ-լ, ուի-յի-լ-լ*. Voir le grand monde. Aller dans le grand monde.

H

625. Habile, *ածականը աներեւոյթ խնդիրներն* à նախադրութեամբ *կ'առնու*. Cet artiste est habile à manier le ciseau. Իսկ գոյական խնդիրները en կամ dans նախադրութիւններով. Un homme habile dans son métier. Il est habile en toutes choses.

626. Haïr բային ի ձայնաւորին վրայի զոյգ կէտը սահմանական ներկայ եզակի երեք գէւքին ու հրամայական եզակի երկրորդ գէւքին մէջ շիղթուիք. Je ne hais pas les longs détails. Hais qu'on te flatte.

627. À tout hasard, *ինչ որ ըլլայ նէ, շի-լ-լ-լ*. Vous ferez bien, à tout hasard, de vous tenir prêts.

628. Heureux, բայ խնդիրները հասարակօրէն de նախադրութեամբ ու երբեմն անով կ'առնու. Իսկ գոյականները՝ անով, անով ու անով. Heureux d'être dans une honnête indigence. Heureux (յաջող) à examiner les matières les plus élevées. — Il est heureux en tout. Il est heureux à la guerre. Heureux du bonheur des autres.

I

629. Ignorant *ածականը* en, sur, անով խնդիր կ'առնու. Il est fort ignorant en géographie. Il est

ignorant *sur ces matières*. O mortels ignorants *de leurs destinées* !

630. Impénétrable *ածականը ասլ խնդիր կ'առնու*. Cette cuirasse est impénétrable *aux coups de mousquet*.

631. Imposer *բայը՝ առանց Եթի, յարգելի, մեծարող բլլալ, երեւնալ, բարեբեւեւի, փութեւնի օլմի, փութեւնի կը նշանակէ*. *խիլ Եթի՝ խարել, արարել*. L'air noble et simple de l'innocence impose. Aristide et Périclès imposaient autant par la gravité de leur maintien que par la force de leur éloquence. = L'air composé d'un hypocrite en impose. Il ne faut pas que ses manières doucereuses vous en imposent, c'est un homme au fond très-malin.

632. Incompatible *ու* inconciliable *ածականները* avec նախադրութեամբ *խնդիր կ'առնու*. La piété n'est point incompatible *avec les armes*. Cet abus était inconciliable *avec toute espèce de constitution*.

Indocile, *տես* Docile.

633. Indulgent *ածականը* pour *ու*, ասլ *ու* envers *խնդիր կ'առնու*. Il est trop indulgent *pour ses enfants*. Être indulgent *pour soi-même*. Indulgent *envers les autres*.

634. Infatigable, à նախադրութեամբ *աներեւոյթ խնդիր կրնայ առնուլ*. Infatigable *à instruire*.

635. Inférieur, *ճարդիկներու անուններն ասլ, իսկ իրերու անունները՝ Եթի խնդիր կ'առնու*. Nous les regardons comme d'un ordre inférieur *à nous*. Son talent est inférieur *au votre*.

636. Ingénieux, *զոյական խնդիրները* pour նախադրութեամբ *կ'առնու*, իսկ բայերը՝ *ասլ*. Ingénieux *pour les plaisirs des autres*. Le vice est ingénieux *à se déguiser*.

637. Ingrat, *ճարդիկներու անունները* envers նախադրութեամբ *խնդիր կ'առնու* իսկ *անունները՝*

àով. Il a été ingrat envers son bienfaiteur. Une terre ingrate à la culture. Ingrat à tes bontés.

638. Injurieux, àով ու pourով խնդիր կ'անում. Cela est injurieux à la famille de mon ami. Injurieux pour lui, pour ses amis.

639. À l'instant, dans l'instant, նոյն բոլորն, անմիջապես, անիտ, օ սուր. Il partit à l'instant. Je suis à vous dans l'instant.

640. Invincible àով խնդիր կ'անում. Peuples invincibles au fer et aux armes.

J

641. Jeter les yeux, les regards, նայիլ, գործ. En jetant les yeux de ce côté, j'aperçus une lumière. Avez-vous jeté les yeux sur son mémoire? Jeter des regards de compassion sur une personne.

642. Jeter l'épouvante, l'effroi dans une maison. Տան մը մէջ վախ ձգել. Պէր ելիլ քորքոր գործ.:

643. Jouer une pièce, un tour à quelqu'un, կամ jouer d'un . . . , խաբել, խաղ մը խաղալ, շարիք ընել, ջոռն ջոռն, արարել, արարել, արարել. Il a voulu me jouer un tour auprès d'un tel. On lui a joué une pièce sanglante. Jouer d'un tour à quelqu'un, lui en jouer d'une, d'une bonne. S'il me joue de celui-là, je lui en jouerai d'un autre.

644. Jouer un rôle, մէկը ներկայացընել, ձեռացընել, ձեռանալ, երեւնալ, տեղը բանել, ըլլալ, մէջն ըլլալ, գործ մը գործել, կէտնել, գործ, գործ, կէտնել, կէտնել, կէտնել. Il joue toujours les premiers rôles. Il a joué un sot rôle. Cet ambassadeur a bien joué son rôle. Il joue un grand rôle dans le monde. Il joue le rôle de délateur et de calomniateur.

645. Se jouer de . . . , բանի տեղ չընել, ծաղր

ընկել, շնչի կենդանի գոհարար, համարա կենդանի. C'est un homme sans foi, il se joue de ses engagements. Ne voyez-vous pas qu'on se joue de vous ?

646. Voir le jour, ծնանիլ, յայտնուիլ, հրատարակուիլ, որչա՞նք, շնչի կենդանի, որչա՞նք շնչի. Il n'avait pas encore vu le jour. Ce livre n'a vu le jour qu'après la mort de son auteur. Mettre au jour, ծնանիլ, բերել, յայտնել, հրատարակել, որչա՞նք, շնչի կենդանի, որչա՞նք շնչի. Ceux qui m'ont donné le jour. Quand mettrez-vous vos poésies au jour ?

647. Se faire jour, ճամօքայ բանալ, դուրս ելլել, յայտնուիլ, ի՞նչ շնչի, որչա՞նք, որչա՞նք շնչի. Il s'est fait jour au travers des ennemis. Tôt ou tard la vérité se fait jour.

648. Au juste, ճշդիւ, իմաստուն. Je vous dirai au juste ce que cela coûte. Je veux savoir au juste quel âge il a.

L

Là, տես Ci.

649. Laisser բայը թողուլ, ուրիշին ձգել, որչա՞նք, որչա՞նք շնչի նշանակելու ըմպ նէ, à նախադրութեամբ աներեւոյթ խնդիր կ'առնու. իսկ ետ կենալ, ձեռք քաշել, դադարիլ, ճիշդ շնչի կենդանի, ի՞նչ կենդանի, ի՞նչ կենդանի նշանակելու ըմպ նէ, deoil. Je vous laisse à penser ce qui en arriva. Ne me laisse point un héros à venger. = Il ne faut pas laisser d'aller toujours votre chemin. Il est pauvre, mais il ne laisse pas d'être honnête homme. Malgré leur brouillerie, il n'a pas laissé que de lui écrire.

650. L'emporter sur . . . , ազնիւ, պատուական ըմպ, յաղթել, աւելի ծանր ըմպ, ինչպէ՞ս, որչա՞նք, ինչպէ՞ս, որչա՞նք շնչի. Le diamant l'emporte sur toutes les autres pierreries. Virgile et Ho-

race l'emportent sur tous les poètes latins. À volume égal, l'or l'emporte de beaucoup sur l'argent.

651. Le disputer, մրցել, հաւասարելու ջանալ, եւրջլ ընդհանր, որնորն, որնորն որնորն ընդհանր. Le disputer à quelqu'un en valeur, en richesse, en érudition. Tyr pouvait le disputer aux cités les plus opulentes.

652. Lent, գոյականները, dansով խնդիր կ'առնու, իսկ բայերը՝ անով. Il faut être lent dans le choix de ses amis = L'homme juste est lent à punir.

653. Lequel . . . դերանունն ուղղականի ու հայցականի մէջ հասարակօրէն ոչ մարդիկներու եւ ոչ իրերու վրայ կը գործածուի, հասարակն քերականութեան մէջ (297) բառնուս պէս qui կամ que կը գործածուի. Բայց ասոնք դնելով՝ խօսքը երկդիմի կըլայ ու lequelle, սեւով ու թուով փոխուելուն համար, երկդիմութիւնը կրնայ վերցրնել նէ, ինք կը գործածուի. C'est un effet de la divine providence lequel attire l'admiration de tout le monde. Voici un exemple tiré des papiers anglais, lequel je ne puis m'empêcher de rapporter.

654. Վարձեալ parmi նախագրութենէն ետեւ միշտ quiին տեղ lequelle կը գործածուի. Voilà les rois et les princes parmi lesquels on placera ce monarque.

655. À la lettre, ճշդիւ, զգուշութեամբ, ընդհանր. Cela est vrai à la lettre. Vos intentions seront remplies à la lettre.

656. Au lieu de, փոխանակ, տեղը, եւրջլ. Au lieu de mon frère que j'attendais, il est venu un homme de sa part. Au lieu d'étudier, il ne fait que se divertir.

657. Avoir lieu, պատահիլ, ըլլալ, ընդհանր. Cet événement eut lieu l'an dernier. La séance publique aura lieu à la fin de ce mois.

658. Loin de . . . , bien loin de . . . , չէ թէ մի-
այն . . . , . . . էն զատ , . . . էն հարէ . Loin de me
remercier , il m'a dit des injures . Bien loin de se
repentir , il s'obstine dans son crime .

659. Au long , երկայն բարակ , --չոն --չարչ-
յո . Cet auteur en parle au long dans son ouvrage .

660. À la longue , ժամանակ անցնելէն ետեւ ,
էնքէն կէտիւրէն --ժոյր . Il marche bien les premiers
jours ; mais , à la longue , il se lasse . À la longue
on en viendra à bout .

661. Traîner en longueur , երկայն տեւել , --
չոն --իւրիւր . Cette affaire traîne en longueur .

662. L'un l'autre բառերը քովէ քով գործա-
ծուած ատեննին , հարկ ըլլայ նէ՛ մինակ երկրորդին
վրայ նախադրութիւն կրնայ դրուիլ . Il se sont battus
l'un contre l'autre . Ils médisent l'un de l'autre . Il a
manqué aux égards que l'on se doit mutuellement
les uns aux autres .

663. Բայց զատ զատ դրուած ատեննին՝ երկուքն
ալ կրնան նախադրութիւն առնուլ . l'un բառը խօս-
քին մէջ յառաջ դրուած բառին տեղ կը դրուի , իսկ
l'autre բառը՝ վերջը դրուած բառին տեղ . Charles XII,
roi de Suède , éprouva ce que la prospérité a de plus
grand , et ce que l'adversité a de plus cruel , sans
avoir été amolli ni par l'une ni ébranlé par l'autre .

664. L'un et l'autre ին երկու մասն ալ , հարկա-
ւոր եղած ատեն , վրանին նախադրութիւն կրնան առ-
նուլ . իրենցմէ ետեւ գոյական մը դայ նէ , միշտ եզակի
կը մնայ . J'ai satisfait à l'une et à l'autre objection .
L'un et l'autre consul vous avaient prévenue .

665. L'un l'autre բառը l'un et l'autre ին հետ
չփոթելու չէ . առաջինը երկու բանի իրարու հետ ու-
նեցած յարաբերութիւնը կը ցուցընէ , եւ ըստ մեծի
մասին՝ իրար , իրարու , իրարմէ , ուրիւրիւրիւր , ուրիւրիւր-
իւրիւր , եւ այլն կը նշանակէ . իսկ երկրորդը՝ միայն

երկուքն ալ, թէ մէկը թէ մէկալը, ի՛նչ-ի՛նչ րէ կը նշանակէ, առանց վրան յարաբերութիւն մ'աւելցընելու.
 Les hommes . . . doivent se consoler les uns les autres. Tous deux s'aidaient l'un l'autre à porter leurs douleurs. = Le destin nous trompe l'un et l'autre. L'un et l'autre ont le cerveau troublé.

M

666. Parler mal. Գէշ խօսիլ, սխալ ընել, եււելլ ւո՛րբո՛ւր էի՛նչ կը նշանակէ. խօսի Mal parler. Չարախօսել, բամբասել, գէշ խօսիլ. Ար շէ՛տե՛տ, Ֆէն-ե՛ցլէ՛նչ:

667. Manquer բայը երբ որ մէկու մը կամ իրի մը պարտական եղած բանը չընել, պակտիլ, պարտքը չկատարել, չընել, դժբա՛նաւ, ինչ-ի՛նչ զե՛նչ զե՛նչ ի՛նչ, ի՛նչ-ի՛նչ էի՛նչ-ի՛նչ կը նշանակէ նէ, à ով աներեւոյթ խնդիր կ'առնու. խօսի երբ որ մտնալ, թողուլ, կամ քիչ մնալ, ուն-ի՛նչ, պարտք, ու զե՛նչ նշանակելու ըլլայ նէ, de ով. On mésestime celui qui manque à remplir ses devoirs. = Ne manquez pas de venir. Il a manqué de tomber. Manquer de . . . , չունենալ, զե՛նչ կը նշանակէ. Manquer d'argent, de vivre. Il ne manque pas d'appétit. Ils ne manquent pas d'esprit.

668. Se mêler de . . . , խառնուիլ, մէջը մտնել, ինչ-ի՛նչ ի՛նչ-ի՛նչ, զե՛նչ. Il a réussi dans toutes les choses dont il s'est mêlé. Je ne me mêlerai plus de vos affaires. Il est médecin et il se mêle d'astronomie. Ne vous mêlez pas de ce qui me regarde.

669. Être à même, կարենալ, (երէ) ունիլ. Vous êtes à même de vous procurer des plaisirs. Ayant un si beau jardin, si vous aimez à vous promener, vous êtes à même.

670. Mettre à même, կարող ընել, դիւրութիւն առ, քաղցիկ, քաղցիկ, քաղցիկ. Je l'ai mis à même de travailler utilement.

671. Mener une vie . . . , (աղէկ, գէշ) ապրիլ, վարուիլ, (եյի, ֆէն) եւրոպայ. Il mène une vie honnête. Ils menaient une vie scandaleuse.

672. À la merci, ձեռքը, ելինէ, ելինէ. Être à la merci du vainqueur. Le berger a laissé son troupeau à la merci des loups. Ils étaient exposés à la merci des vents, de la tempête, des flots, des bêtes féroces.

673. À merveille, սքանչելի կերպով, շատ աղէկ, ճիշտ, քիչ, քիչ, քիչ, քիչ, քիչ. Il peint à merveille. Cet habit vous va à merveille.

674. Mettre բայն առանց յօդի, կամ en ունիստադրութիւններուն հետ միացած գոյականով զանազան սճեր կը շինէ, որոնցմէ մանկը հոս կը գնենք, ուսկից ուրիշներն ալ կրնան իմացուիլ:

Ա. Mettre fin à . . . , լմնացնել, արդարեւ. — ordre à . . . , շիտկել, կարգաւորել, արդարեւ. — obstacle à . . . , արգելք գնել, արգելք:

Բ. Mettre en colère, en fureur, en mauvaise humeur, սրգոյցընել, բարկացընել, սիրտը նեղացընել, ետեւիւնէ, ճանձն ընդհանր. — en danger, en péril, վտանգի մէջ գնել, ինչպէս եյի արդարեւ. — en oeuvre, en pratique, ի գործ գնել, ինչպէս եյի, ինչպէս եյի. — en oubli, մոռնալ, արձար. — en vogue, en crédit, յարգը, համարումը եւեկընել, ինչպէս եյի, ընդհանր արդարեւ:

Գ. Mettre à profit, օգուտ հանել, ֆէրտ ընդհանր. — à fin, լմնացընել, արդարեւ. — à couvert ապահովացընել, պատասպարել, եյի երեւ, արդարեւ:

Դ. Mettre à la raison, խելքը գլուխը բերել, խօսք հասկացընել, արդարեւ արդարեւ, արդարեւ արդարեւ:

նախնային . — aux mains, aux prises, կառուի մէջ խո-
թեւէլ, կառու ընեւէլ տաւլ, փոփոխութիւն, փոփոխ երկր-
հեղ . — à l'abri, պատասպարեւէլ, ապահովընեւէլ, երկ-
եւէլ, փոփոխութիւն :

675. Mettre la main à l'oeuvre. Չեւք զարեւէլ,
սկսիլ . էլ ընդհանր, որչափ :

676. Se mettre à . . . , սկսիլ, զբաղել, որչափ-
հանր, հեղինակ շէնք . Dès qu'ils furent à table, ils se
mirent à boire. Tout le monde se mit à crier. Je n'ai
pas renoncé à cet ouvrage, je m'y mettrai incessam-
ment. Նոյն իմաստն ունի Se mettre en devoir ալ . Il
se mit en devoir d'exécuter sa promesse.

677. Se mettre en colère, en fureur, բարկա-
նաւ, եւրոպանեւէլ . — en garde, զգուշանաւ, ան-
փոփոխութիւն . — en sueur, քրտինքի մէջ մանեւէլ, լեւրեւ որ-
հանր . — en course, en route, en voyage, ճամբայ
եւլեւէլ, եւրոպանեւէլ :

678. Mieux vaut se taire que de parler mal
à propos. Il vaut mieux prévenir le mal que d'être
réduit à le punir.

679. Mille բառք հազար, ոչն նշանակած տանն
յոզնակիի մէջ 8 զիրք չ'առնուր . իսկ մղան, փէլ նշանա-
կած տանն կ'առնու . ինչպէս աս խօսքիս մէջ երկուքն
ալ կայ . À deux milles d'ici vous avez six mille
hommes. Ասկից երկու մղան հեռու վեց հազար մարդ
ունիք . Պարտաւ իսկ փէլ եւրոպանեւէլ, ընդ ոչն փոփոխութիւն
Աս բառք տարիներու վրայ խօսուած տանն գառն
նի տեղ գործածուի նէ , mil կը գրուի . L'an mil huit
cent. ինչպէս բուն քերականութեան մէջ (256. Ա.)
ալ գրինք :

680. Moi գերանունը գոյականի կամ ուրիշ գե-
րանունի մը հետ գործածուած տանն միշտ անոնցմէ
ետքը պիտի գրուի . Mon frère et moi; vous et moi;

lui et moi. Մինակ երբ որ մէկաւ բառը շատ վար անձ
 լը ցուցնէ նէ, moi անկից յառաջ կը գրուի. Moi et
 mon fils; moi et mon domestique.

681. Rien de moins ու rien moins, առաջինը
 Հաստատական մտքով կը գործածուի, իսկ երկրորդը՝
 բացասական մտքով. Il ne pense à rien de moins qu'à
 vous supplanter. Համարումդ՝ կորսընցընել տալով՝
 անդդ անցնիլ կ'ուզէ. Ի՛նչ-ո՞րքն-ն է՝ ի՛նչ-ն-ն է՝-ն-ն է՝-
 ի՛նչ-ն է՝-ն է՝+ ի՛նչ-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-
 de moins qu'un chef-d'oeuvre; այս ինքն՝ était un
 chef-d'oeuvre. Écoutez bien cet homme, il n'est
 rien de moins qu'un sage; այս ինքն՝ il est un sage.
 = Il ne pense à rien moins qu'à vous supplanter. . . .
 անդդ անցնիլ չ'ուզեր. . . . է՛նչ-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-ն է՝-
 Ne le craignez pas tant, il n'est rien moins que votre
 père; այս ինքն՝ il n'est pas votre père. N'écoutez
 point cet homme, car il n'est rien moins que sage,
 այս ինքն՝ il n'est pas sage.

Բոլոր երեւելի քերականութեանց հեղինակներն ա-
 անկ կը վարդապետեն. բայց ձեմարանը կը կարծէ որ
 Il n'est rien moins, երբեմն Հաստատական մտքով ու
 երբեմն բացասական մտքով կը գործածուի: Ի վերայ
 այսր ամենայնի կը զրուցէ որ երկրորդութեան համար
 զգուշանալու է:

682. Tout le monde, ամէնը, ամէն մարդ, է՛ն է՝-ն է՝,
 է՛ն է՝+ է՛-ն է՝. Tout le monde sait cette nouvelle. Il est
 connu de tout le monde.

683. Donner la mort. Մեռցընել. է՛ն է՝-ն է՝+ է՛+ :
 Se donner la mort. Ինք զինքը մեռցընել. Գէն-ն է՝-ն է՝-
 ն է՝-ն է՝+ : Recevoir la mort. Սպանուիլ, մեռնիլ, է՛ն է՝-
 ն է՝+ : Mettre à mort. Մեռցընել, սպաննել. է՛ն է՝-ն է՝-
 ն է՝+ :

684. À mort, à la mort, Մահու շափ, սաստիկ,
 է՛ն է՝-ն է՝, շոյնէն. Blesser à mort. Il fut frappé à mort.
 Haïr à la mort. Cela me déplait à la mort.

N

685. Nécessaire, գոյական խնդիրներն անլ կամ pourով կ'առնու, իսկ բայերը՝ pourով. La respiration est nécessaire à la vie. La foi est absolument nécessaire pour le salut. L'ardeur et la patience sont nécessaires pour avancer dans le monde.

686. Ni ու et, երկուքն ալ գրեթէ ու, չշողկապին զօրութիւնն ունին, բայց առաջինը հասարակօրէն բացասական խօսքերու մէջ, իսկ երկրորդը՝ հաստատականներու մէջ. Il ne croit pas que la terre soit une planète, ni qu'elle tourne autour du soleil. Il ne cultive pas les lettres ni les sciences. = Il croit que la terre est une planète, et qu'elle tourne autour du soleil. Il cultive les lettres et les sciences.

687. Բնիք հասարակօրէն, ինչու որ թէպէտ գրեթէ ամէն քերականներն ասանկ կը զուցեն, բայց հեղինակները թէ մէկ կերպով ու թէ մէկալ կերպով շատ տեղ ասոր հակառակը գործածած են. Plus dangereux fléau que la peste ni la guerre. Boileau. Sa fortune y aurait plus de part que sa valeur ni sa fortune. Fontenelle. = Le sénat et le peuple romain n'oublent ni les services ni les injures. Vertot. Les animaux n'inventent et ne perfectionnent rien. Buffon.

688. À point nommé, ամենին, շարժման. Vous venez à point nommé, pour juger notre différend. Il arriva à point nommé, comme le combat allait commencer.

689. Non բառը երբեք բայի քով չկարուիր, հասարակ բայ չեղած տեղ, երբեմն առանձին երբեմն ալ pasին հետ. Avez-vous fait telle chose? — Non. Le voulez-vous? — Non. Je gage que non. Il en est fâché, non sans cause. Non, je n'en ferai rien. Non

loin de la ville, se trouve le château qu'il habite. = Prendrai-je cela? — Non pas, s'il vous plaît. Il avait des flatteurs, et non pas des amis. Je lui paierai ce que je lui dois, mais non pas tout à la fois.

690. Nul, թէ առանց նախադրութեան գոյականով, թէ տարբեր կերպով կը գործածուի: Առաջին կերպով թէ եզակի թէ յոգնակի, թէ արական թէ իգական կրնայ գործածուիլ. իսկ երկրորդ կերպով՝ հասարակօրէն միայն եզակի արական կը բանի, եւ գրեթէ միշտ անուն բայի կ'ըլլայ. Nul accident ne troubla mon voyage. L'homme ne trouve *nulle* part son bonheur sur la terre. Ils prétendent que *nuls* malheurs ne doivent abattre l'homme. = Nul à Paris ne se tient dans sa sphère. Nul de nous de sang-froid n'envisage la mort. De tous ceux qui y sont allés, nul n'en est revenu.

0

691. Obliger բայը պարտաւորել, ստիպել, հիշարդ ինչպէս նշանակելու ըլլայ նէ, ներգործականի մէջ թէ անով թէ ճով աներեւոյթ խնդիր կ'առնու, իսկ կրտարականի մէջ, նշնպէս մէկուն ծառայութիւն, հաճութիւն ընել էյլէ, քիչէ հիշարդ նշանակութեամբ ճով կ'առնու. Quelle raison vous oblige à faire ce que vous faites? Cela doit vous obliger à observer de plus près. = Je serai obligé de vous punir. Il a été obligé de sortir. = Vous m'obligerez beaucoup d'aller lui parler pour moi.

692. S'occuper բայը երբ որ բանի մը վրայ մտածել, մտքին մէջ դարձընել, դուրս հանելու միջոցները փնտտել, որի-չի-նի-նի, հիշարդ ինչպէս նշանակել նէ, խնդիրը որչա՞նչ չի-նի-նի-նի է՞նչ որ-նի-նի նշանակել նէ, խնդիրը գոյական եղեր է աներեւոյթ եղեր է՝ de նախադրու-

Թեամբ կ'առնու. իսկ երբ որ պարզապէս արտաքուստ զբաղիլ, աշխատիլ, շուշուշո՞ք, մէշուշու ջլո՞ք նշանակելու բլայ նէ, միշտ ասլ. Il s'occupe de ses affaires. Il s'occupe de détruire les abus. = Tout le jour il s'occupe à lire. Il s'occupe à l'étude des belles-lettres. Շատ քերականներ, ինչպէս Շափսալ, Ժիրոյ տիւ Ղիվիէ, եւ այլն, կ'ըսեն որ աներեւոյթ խնդիրներն անախարհութեամբ, գոյական խնդիրները՝ ձեռք կ'առնու: Բայց ճեմարանը մեր գրածին պէս կը զբաղէ, ու նոր քերականութեանց հեղինակներն իրեն կը հետեւին:

693. On գերանունը հասարակօրէն եզակի արական կը սեպուի, ուստի եւ իրեն վերաբերած ածականները եզակի արական կը գրուին: On n'est pas toujours maître de ses passions. Բայց երբեմն իզական ու յոգնակի ալ կրնայ բլալ, ածականն ալ իրեն հետ սեռով ու թուով կը համաձայնի. C'est un admirable lieu que Paris; il s'y passe tous les jours cent choses qu'on ignore dans les provinces, quelque spirituelle qu'on puisse être. On n'est pas des esclaves pour essayer de si mauvais traitements. Ici l'on est égaux.

694. Apporter, donner, mettre ordre, հաշալ, դարմանել, քայլքո՞ք, ինչո՞ք էլնո՞ք. Quel ordre y pouvez-vous apporter? Donnez ordre à cette maladie, de peur qu'elle ne devienne sérieuse. Mettez ordre à ce que je sois payé.

Orgue, տես Amour.

695. Orgueilleux, ձեռք խնդիր կ'առնու. Il est orgueilleux de ses bons succès. D'Ailly, tout orgueilleux de trente ans de combats.

696. Oublier, երբ որ բանի մը վարժութիւնը կորսընցընել, մէշո՞ք էլնո՞ք շուշուշո՞ք, էջո՞ք նշանակէ նէ, ասլ աներեւոյթ խնդիր կ'առնու. իսկ երբ որ պարզապէս մոքէն ելլել, մոռնալ.

...
 dem. Il a oublié à danser, à dessiner. = J'avais oublié de vous dire telle chose. J'ai oublié de venir vous chercher.

P

697. Parmi բառն իրմէ ետեւ յողմակի բառ մը կուգէ, որն որ երկուքէն աւելի բան ցուցնէ, կամ հաւաքական մը. Parmi les hommes. Parmi le peuple. Իսկ երբ որ յողմակի բառը երկու բան ցուցնելու ըլլայ նէ, entre դնելու է. Il était assis entre nous deux. Երկուքներնուս մէջտեղը նստած էր. Ի՞նչ ինչն որ միմեանս միմեանս : Il se jeta entre ces deux hommes. Ան երկու հոգւոյ մէջը նետուեցաւ. Օ ի՞նչ ինչն ինչն միմեանս :

698. De part et d'autre, ամէն կողմանէ, երկու կողմանէ ալ, հէր միմեանս, ինչ միմեանս ար. J'ai ramassé cela de part et d'autre. On est content de part et d'autre. Ils se sont bien traités de part et d'autre.

699. Participer բայը՝ հաղորդակից, մասնակից ըլլալ, ինչն որ շահն կը նշանակէ նէ, à նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու. Իսկ մէկուն բնութիւնն ունենալ, մաս ունենալ, յիմնին յոմեան շահն, ծարան լիւրն նշանակելու ըլլայ նէ, dem. Je ne veux point participer à vos mauvais desseins. Il participe à mes peines comme à mes douleurs. = Le mulet participe de l'âne et du cheval. L'enthousiasme de cet homme participe de la folie.

700. En particulier, առանձին, եւրեւր. Il faut le voir en particulier. J'ai un mot à vous dire en particulier.

701. En partie, մէկ մասը, կէս մը, եւրեւր. եւր. Ce bâtiment n'est élevé qu'en partie. Vous êtes cause en partie qu'il s'en est allé.

702. À partir de . . . , սկսելով, առաջարկել.
À partir d'aujourd'hui, soyez plus exact.

703. Se passer, հրաժարիլ, ետ կենալ, պատահիլ, կերիլ արհեստով, լաշ կերիլ, ծանուցիլ, լաշիլ օրհնով. Il ne saurait se passer de vin. Je me passerai bien de lui. = Depuis votre départ il s'est passé bien des choses.

704. En passer par, յանձն առնուլ, գլուխ ծակել, առ ինչ, առ յանձն առնուլ. J'en passerai par où il vous plaira. Il faut qu'il en passe par là.

705. Prendre, avoir, se donner patience, համբերել, սպասել, լինելու համարձակութիւն. Il viendra dans un moment, prenez patience. Il faut que vous ayez patience, si vous voulez être payé. Donnez-vous patience.

706. Prendre, se donner la peine, բան մը ներս աշխատութիւնը յանձն առնուլ, աշխատիլ, շահնակի կերպով կը բանին. Prenez la peine, donnez-vous la peine de faire cela. Il a pris la peine de venir me voir.

707. Personne բարձր հասարակօրէն ne բացասական բառով կը գործածուի (362. Ա. Գ.) : Բայց հարցական ու տարակուսական խօսքերու մէջ առանց ռի կրնայ մնալ. Personne a-t-il jamais raconté plus naïvement que La Fontaine ? Մարդ մը կայ որ Լաֆոնտէնէն աւելի բնական եղանակաւ պատմած ըլլայ. Լաֆոնտէնէն չի գտնուիր ինչչառի ինչչառի նման ինչչառի : Je doute que personne y réussisse. կը տարակուսիմ, չեմ կարծեր որ մէկը կարող ըլլայ գլուխ հանել. Զանն իրերէս ինչչառի նման առաջարկելու :

708. Personne գոյականն իրական է, թէ եզակի թէ յոգնակի կրնայ գործածուիլ. իսկ գերանունը՝ միշտ արական է ու միայն եզակի կը գործածուի. C'est la

personne du monde qui reçoit le mieux ses amis. La plupart des personnes que j'ai vues me l'ont assuré. = Personne ne peut mieux savoir cela que lui. Personne ne peut-il me dire ce qu'il est devenu? Je ne connais personne d'aussi heureux que cette femme.

709. Se piquer de, պարծիլ, կարծել, եջիւն-
 ւել, անհոգ. Il se pique de bien parler. Il est sa-
 vant, du moins il s'en pique.

710. Pour la plupart, բոլոր մեծի մասին, մեծ-
 մասը, շատը, շատ. Les gens de ce pays-là sont pour
 la plupart fort paresseux. Mes meubles sont pour
 la plupart à l'ancienne mode.

711. Plus, բազմաթիւաներու մէջ իրմէ ետեւ
 que կ'ուզէ (71). իսկ յարաբերութեամբ գերա-
 դասականերու մէջ de (250. 251):

712. Գարծեալ երբ որ բազմաթիւն շիջու-
 ցնէր, հապա քանակական մակբայ կ'ըլլայ, այս
 ինքն' երբ որ իրմէ ետեւ եկած բառը որոշեալ չափ
 մը կը ցուցնէ, ան ատեն զգին տեղ' de կ'անու.
 Cela est plus long d'un quart. Cela ne vaut pas
 plus d'un écu. Il est plus grand de toute la tête.

713. Երբ որ plusն ետեւ que ու աներեւոյթ
 մը գայ նէ, առաջին ածականին ուզած նախադրու-
 թիւնը՝ աներեւոյթին վրայ կրկնելու է. Il n'y a rien
 de plus agréable que de l'entendre. Nous som-
 mes plus portés à nous excuser qu' à reconnaître
 nos torts.

714. Plus d'unին ետեւի գոյականը եզակի պիտ'
 որ ըլլայ, ուստի եւ անուն բայի եղած ատեն՝ բայն
 ալ եզակի կը գրուի. Plus d'un témoin a déposé. Plus
 d'une Pénélope honora son pays. Բայց երբ որ բայը
 փոխադարձ ըլլայ նէ, յոգնակի կը գրուի. À Pa-
 ris on voit plus d'un fripon qui se dupent l'un
 l'autre.

715. Au plus, tout au plus, *առ առ աւելն, առ աւելի, բնայ բնայ, էն շքշք*. Il n'a que trente ans au plus. Il a tout au plus trente ans.

716. Plutôt *ու plus tôt բառերն իրարու հետ շփոթելու չէ. առաջինը՝ աւելի, որան շէյարէ կը նշանակէ. իսկ երկրորդը՝ աւելի կանուխ, յառաջ, եւէլէլ*. Plutôt perdre tout que de rien faire contre sa conscience. = Il est arrivé plus tôt que moi.

717. Plutôt que, *իւմէ ետքը միշտ de նախադրութիւնը կ'առնու*. Plutôt mourir que *de* faire une lâcheté. Je mourrai plutôt que *de* le souffrir.

718. Être, se mettre à portée, *յարմար, շափաւոր հետաւորութեամբ ակող մ'ըմալ, կենալ, դիւրութիւն, կարողութիւն ունենալ, ուշուշ եւերդէ, քերք ուշուշուշուշ օլմոք, քուշիլիլիլիլ օլմոք*. Être à portée de quelqu'un. Cela n'est pas à portée de ma vue. *Աշքս մինչեւ հոն չիզօրեր. կեօղիմ օբոյորոք ելիլիլիլիլ*. Mettez-vous à portée de ma voix. Il est à portée d'obtenir des grâces.

719. L'un *կամ* l'autre portant l'autre, *մէկը մէկալին վրայ, ուրիւ ուրիւ էն-նիւնէ*. Ces volumes m'ont coûté deux francs, l'un portant l'autre.

720. Porter affection, amitié, *սիրել, բարեկամ ըմալ, եւէլէլ, որոն օլմոք*. — envie, *նախանձ ունենալ, քուշիլիլիլիլ օլմոք*. — honneur, *պատուել, իշիլիլիլիլիլիլիլ*. — préjudice, *միաստալ, շարար վերիլէլ*. — témoignage, *մկայել, շէնարիլիլիլիլիլիլիլ*.

721. Pour *բառը* tropին *հետ բանեւալ, այնչափ . . . որ ալ շ . . . օ քուշար . . . էլ քոյրը . . . էլ կը նշանակէ*. Il est trop engagé dans cette affaire pour reculer. *Աս գործքիս մէջ այնչափ մտած է, որ ալ չիկրնար ետ քաշուիլ. Մտուանիլն էլիլիլիլ օ քուշար իլիլիլիլիլ էլ քոյրը իլիլիլիլիլիլիլիլ*. Vous m'avez rendu trop de services, pour que je puisse jamais douter de votre amitié.

722. Pour peu que, *քիչ մ'ալ, որչափ որ քիչ, քիչ ալ*. Pour peu que vous en preniez soin, l'affaire réussira. Pour peu qu'on me fasse de difficultés, j'abandonnerai l'entreprise.

723. Prendre part, *մասնակից ըլլալ, հիստորիա ըլլալ*. — patience, *համբերել, սուղ էլիսել*. — pitié, compassion, *գթալ, սնուցել*. — plaisir, *հաճել, երջանակ*. — querelle, *կռուելու սկսիլ, քննարկութիւն*. — soin, *ջանալ, հոգալ, շտապել, քննարկել*. = Prendre la fuite, *փախչիլ, քուսել*. — la liberté, *համարձակիլ, սերտելիք*. — la parole, *խօսելու սկսիլ, սերտելիք*.

724. Prendre intérêt. *գործքի մը յաջողելուն, մեկուն բարիքին բաղձալ, աշխատիլ, ուր էլ էլնն բնական, ուր էլնն էլնն շտապել, սրտն էլիսել*. C'est une affaire à laquelle je prends intérêt. Je prends intérêt à tout ce qui le regarde. Prendre intérêt à la joie, à l'affliction de son ami.

725. À tout prendre, *բոլորը մեկտեղ առնելով, հեր ուր ընդ տեղնեքէ, ուր էլնն սուղ*. Il est vif, impatient; mais, à tout prendre, c'est un homme estimable.

726. Prendre en bonne, en mauvaise part, *աղէկ, գէշ մտքով առնուլ, էջն, ճիշտ ճիշտ սուղ*. Il a pris en bonne part ce que vous lui avez dit. Ce mot se prend tantôt en bonne tantôt en mauvaise part.

727. Prendre des *կամ* ses mesures, *միջոցներ գտնել, գործածել, եզլ, սինձուլ առնել, քննարկել*. Cet homme a réussi dans son dessein, il avait bien pris ses mesures. Prendre de fausses mesures.

728. Prendre le parti, *թեր կըլլել, կողմը բռնել, ետ շտապել, ետն իննն*. J'ai pris son parti. Il a pris mon parti envers et contre tous.

729. Prendre son parti, *որոշել, ընկերքը հաստատել, քննարկել*. Il est inutile de lui

parler davantage de cette affaire, il a pris son parti.

730. Prendre son temps, *յարմար ատենը գրանել, հինգից չորսը պահել*. Je prendrai mon temps pour cela. Il n'a pas bien pris son temps. Vous avez mal pris votre temps.

731. Prendre sur soi, *ինք զինքը զսպել, բռնել, հինգից չորսը երեք, իննից հինգ*. Je pris sur moi pour ne pas lui répondre. Cet homme était très-colère; il faut qu'il ait beaucoup pris sur soi, pour être maintenant d'un commerce aussi doux.

732. Près *ու* prêt *բառերն իրարու*. *Հեա խառնելու շէ, սուաջինը՝ մօտ, երեքը կը նշանակէ ու de նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու. իսկ երկրորդը՝ պատրաստ, հինգը կը նշանակէ ու ասլ խնդիր կ'առնու.* Un vieillard près d'aller où la mort l'appelait. *Մահ հուան կանչած տեղն երթալու մօտ ծեր մը. է՛նչէն շուրջընտրել երեք իննից հինգը*: Les bons jours sont près de revenir. = Il est toujours prêt à partir. *Միշտ երթալու պատրաստ է. Տոյ՛մ իննից հինգը շուրջընտրել*: Déjà même Hippolyte est tout prêt à mourir.

733. Prêter aide, la main, secours, *օգնել. երբ որք էրեք. — attention, l'oreille, միտ զնել, մտիկ ընել, արհեստէք. — serment, երդում ընել, է՛նչէն երեք*:

734. Prodigue, *իրի անուսնեքը երբեմն ասլ խնդիր կ'առնու, երբեմն ասլ. իսկ մարդու անուսնեքը enversոլ ու pourոլ կ'առնու.* Prodigue de son bien et du bien des autres. Le ciel fut pour toi si prodigue en miracles. Prodigue envers lui de ses trésors divins.

735. Prompt à նախադրութեամբ խնդիր կ'առնու, որն որ գրեթէ միշտ աներեւոյթ կ'ըլլայ. Il est prompt à servir ses amis.

736. À propos, յարմար տեղ, կերպով, ատեն, լռութիւնով, մահւոյնով, Բնականութիւն ինքն. Cela est dit fort à propos. Nous avons besoin de vous, vous venez bien à propos.

737. De propos délibéré, մտնուած, գիտնալով, հիշողով, պիտիւրէ. Il a fait cela de propos délibéré.

738. Mal à propos կամ hors de propos, անյարմար տեղ, ատեն, կերպով, լռութիւնով, Բնականութիւն. Il parle toujours mal à propos. Vous venez bien mal à propos. Il a parlé de cela hors de propos.

Q

739. Que բառը միշտ հայցական է (297. 300). ու վրան երբեք նախադրութիւն չ'առնուր. բայց երբեմն՝ վրան առանց նախադրութիւն աննկելու՝ ուրիշ հոլովներու զօրութիւն կ'ունենայ. Une fontaine ne peut jeter de l'eau douce par le même tuyau qu'elle jette de l'eau salée. Ensuite j'allai joindre les rois ligués qui me reçurent avec la même joie qu'ils auraient reçu Hercule même. Que sert-il de crier? որոնք կը նշանակեն . . . tuyau par lequel elle . . . ; joie avec laquelle ils auraient . . . ; à quoi sert . . . Բնականութեան մէջ (344. Ծան.) շէշք բայերուն ընդունելութիւն անցեալին վրայ խօսած ատեն ըսածնիս ալ տես:

740. Վերականութեան մէջ (375) ըսինք որ que շաղկապն ուրիշ քանի մը շաղկապներու տեղ կը դրուի: Արդ si շաղկապին տեղ դրուած ատեն՝ իրմէ ետեւ ստորագասական եղանակ կ'ուզէ. (տես հոն տեղի վերջի օրինակը):

741. Que բառը շատ անգամ tel, même, autre բառերուն հետ կը գործածուի. Un homme tel que vous. Բեզի պէս մարդ մը. Սէնճիւնն ինքն ինքն: Il

est tel que je le voulais. Telle est sa puissance, que rien ne lui résiste. Mon habit est du même drap que le vôtre. Il a bien d'autres vues que vous ne croyez.

742. Աս բառը շատ հեղ զարդի պէս կը գործածուի, որուն օրինակները զանազան տեղ տեսնուեցան. հոս միայն մէկ հառը կը դնենք. Ne voyez-vous point, aveugle que vous êtes, le piège qui vous est tendu? Չես տեսներ, կոյր զքեզ, քեզի լարուած սրագայթը. Սնն զարուստն արուստը ինչո՞ւ, ինչո՞ւ արդէ: Insensé que j'étais, de croire à leur bonne foi.

743. Quelque chose, երբ որ բան մը, իր մը, արդէ չէ նշանակելու բնայնէ, արական է. իսկ երբ որ ինչ որ, ինչ բան որ, չէ՛ ինչ նշանակելու բնայնէ, իզական է. Pour savoir quelque chose il faut l'avoir appris. = Quelque belle chose que vous disiez, on ne vous écouterait pas.

744. Quelqu'un բառը երկու կերպով կը բանի. մէյ մը ուրիշ բառի հետ կապակցութիւն չունենալով, մէյ մ'ալ ուրիշ բառի մը հետ կապակցութիւն ունենալով: Առաջին կերպով միայն մարդիկներու վրայ կ'ըսուի եւ միայն անուն բայի եղած ատեն կրնայ յոգնակի գործածուիլ, իսկ իզականը երբեք չիգործածուիր: Երկրորդ կերպով ամէն տեղ ու ամէն եղանակաւ կը գործածուի. Quelqu'un a-t-il jamais douté sérieusement de l'existence de Dieu? Quelques-uns assuraient le contraire. Plus on aime quelqu'un, moins il faut qu'on le flatte. On crie toujours contre quelqu'un ou contre quelque chose. = Je connais quelques-uns de ses amis. Ces fleurs sont belles, mais quelques-unes ont des épines. Entre les nouvelles qu'il a débitées, il y en a quelques-unes de vraies. Il ne leur donna jamais la consolation de se réjouir de quelqu'une de ses fautes.

745. Quiconque, հասարակօրէն արական կը սեպուի, ուստի եւ իրեն հետ կապակցութիւն ունեցող ածականն արական կը դրուի. Quiconque est né en-rieux et méchant est naturellement triste. Բայց երբ որ յայտնապէս իգական բառի մը հետ կապակցութիւն ունենայ նէ, իր ածականն իգական կը դրուի. Quiconque de vous, mes filles, osera broncher, sera punie. Mesdames, quiconque de vous sera assez hardie pour médire de moi, je l'en ferai repentir.

746. Quoi բառէն ետեւ ածական մը դայ նէ, մէջերնին de նախադրութիւնը դնելու է, ու թէ որ ածականները շատ են, ամենուն վրայ ալ նախադրութիւնը կրկնելու է. Quoi de plus satisfaisant pour des parents que des enfants sages et laborieux. Quoique je ne comprisse pas encore parfaitement la profonde sagesse de ce discours, je ne laissais pas de goûter je ne sais quoi de fier et de sublime.

747. De quoi կը գործածուի բանի մը հարկաւոր եղածը, պատճառ, բաւական բան, լալը՝ օլա՛ն շէյ, տէրէր, ուրիշ շէյ նշանակելու համար. Donnez-moi de quoi écrire. Ինծի գրելու համար հարկաւոր եղածը սուր. Եւր՛ւ իւրի՛ն լալը՛ օլա՛ն զէր: Il n'y a pas de quoi se fâcher. Սիրա նեղանալու պատճառ, բան չկայ. Ճա՛ն «ըբըլա՛ն» ուրիշ շէյ էօք: Ce malheureux n'a pas de quoi vivre. Սա ողորմելին ապրելու բան, ապրուստ չունի. Շա՛ն «իֆիլին» իֆիլինէ՛ն ուրիշ շէյն էօք: Il n'y a pas de quoi me remercier. Շնորհակալ ըլլալու բան մը չկայ. Մի՛նիւնէ՛ն ուրիշ շէյն էօք:

R

848. Reconnaissant, *ճարդիկներու անունն envers լինդիր կ'առնու, իսկ իրի անունը՝ demլ.* On ne saurait trop être reconnaissant *envers ses parents de la bonne éducation* qu'ils nous ont donnée.

749. Redevable, *ճարդու կամ ճարդու պէս առնուած իրերու անունները à նախադրութեամբ լինդիր կ'առնու իսկ բուն իրերու անունները՝ demլ.* Les hommes croyaient être redevables *à ces dieux de la sérénité de l'air.* Tout citoyen est redevable *à sa patrie de ses talents.*

750. Rendre բայը քովն առանց յոգի գոյական մ'առնելով, անոր հետ ոճ մը կը շինէ. Rendre compte, համար տալ, պատմել, հիւսուց լէրմէր, նստել էրմէր. — raison, պատճառներն բնէլ, սեղմեցնել սեղմեցնել. — service, ծառայութիւն բնէլ, խնայելի էրմէր. — témoignage, վկայութիւն տալ, շահարկելի էրմէր. — visite, սրբելութիւն բնէլ, շնորհակցելի էրմէր :

751. Répondre de . . . , երաշխասոր բլտլ, Երմէր Երմէր. Me répondez-vous de cet homme-là? — Je ne vous réponds que de moi. Le médecin répond de sa vie, de sa guérison. Je n'oserais en répondre.

752. Se reposer sur (quelqu'un de quelque affaire), (մէկուն վրայ դործքի մը մէջ) ապահով բլտլ, անոր յանձնել, Երմէր Երմէր, Երմէրմէր Երմէր. Je me repose de ce soin sur vous. Je m'en repose sur votre amitié pour moi.

753. À la réserve de . . . , . . . կն զառ, . . . առ բիշ, առանց, ի բաց առեալ, մտորէ, պարզ, Երմէր. Il a vendu tous ses biens, à la réserve d'une petite maison. Il a fort bien reçu tout le monde, à la réserve d'un tel.

754. Respectable, *parով ու անով խնդիր կ'անուանու*. Cette personne est respectable *par son âge et par ses vertus*. Respectable *aux dieux* mêmes.

755. Responsable, *անով, քանով, քորով ու քորով, խնդիր կ'անուանու*. Responsable *à Dieu*. Vous serez responsable *des conséquences*. Un père est responsable *pour ses enfants* mineurs. Responsable *envers la patrie*.

756. Riche, de *կամ* en նախադրութեամբ խնդիր կ'անուանու. Les patriarches n'étaient riches qu'en *bestiaux*. Sa famille était riche *des bienfaits* du roi.

757. Rien բան ալ, personne բանին համար ըսածնու պէս (707) հասարակօրէն ne բացասական մասնիկով կը գործածուի (362. Ա.) բայց հարցական ու տարակուսական խօսքերու մէջ առանց անոր ալ կրնայ մնալ. Qui vous dit rien? Rien flatte-t-il si délicieusement l'esprit et l'oreille, qu'un discours sagement pensé et noblement exprimé. Je doute que rien soit plus capable de faire impression sur le public, que . . . նշնպէս compter բային հետ միշտ առանց նի կը գործածուի. Il comptait pour rien les hommes, croyant qu'ils n'étaient faits que pour lui.

758. Rien բանէն ետեւ ածական մը գայ նէ, մէջ տեղերնին de նախադրութիւնը գնելու է. Quand on n'a rien de [grand que la naissance, on est et l'on paraît d'autant plus petit que cette naissance est plus grande. Il n'y a rien de plus ancien parmi les hommes que la religion que vous professez.

759. À la rigueur, en rigueur, à toute rigueur, ճշգիւ, խստիւ, ընտանշան, քորով. Il observe les lois à la rigueur. En toute rigueur on ne peut le condamner qu'à . . . Il ne faut pas exiger ses droits à toute rigueur.

760. Sang-froid, *δαιμόνιστος*, *ζαίνησφιστος* *ιστος*, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Quand il est dans son sang-froid. Il lui a parlé d'un grand sang-froid, avec son sang-froid ordinaire.

761. Savoir gré, bon gré, *ζήσφιστος*, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Je lui en sais gré. Je lui en sais le meilleur gré du monde.

762. Ne pas savoir gré, savoir mauvais gré, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Il lui en sait mauvais gré. Il ne sait aucun gré de ce qu'on fait pour lui.

763. Secouer le joug, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Les Romains secouèrent le joug des Tarquins. Ce jeune homme ne veut plus souffrir de tuteur, il veut secouer le joug.

764. Sens dessus dessous, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Cette boîte est sens dessus dessous. Renverser un objet sens dessus dessous. Tous mes papiers sont sens dessus dessous.

765. Se servir de . . . , *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*, *αίνησφιστος*. Il s'est servi de mon argent. Se servir de toutes sortes de moyens. Le papier dont je me sers pour vous écrire. Si vous avez affaire de telle chose, servez-vous-en.

766. Sévère, envers, *αίνησφιστος* à l'égard de *αίνησφιστος*. Ce père n'est pas assez sévère envers ses enfants, à l'égard de ses enfants. Pour *αίνησφιστος* à *αίνησφιστος* *αίνησφιστος*. Un magistrat doit être sévère pour les perturbateurs du repos public. Coriolan était sévère aux autres comme à lui-même.

Si, *αίνησφιστος* Aussi.

767. De la sorte, *աս կերպով, Դէպի՛ն*. Quel droit avez-vous pour parler de la sorte? En agissant de la sorte, il sera toujours haï.

Souper, *տես* Déjeuner.

768. Sourd, *նով խնդիր կ'առնու*. La colère est sourde *aux remontrances* de la raison.

769. Tout de suite *ու* de suite, *շատերն իրարու սեղ կը գործածեն, բայց իրարմէ ասարեք նշանակութիւն ունին. առաջինը՝ անմիջապէս, շուտ մը, Կէտ, Կէտ, Կէտ կը նշանակէ. իսկ երկրորդը՝ ետեւէ ետեւ, կարգաւ, Կէտ Կէտ*. Il faut que les enfants obéissent tout de suite. = Il ne saurait dire deux mots de suite.

T

770. Se mettre à table. *Սեղանի, կերակրոյ նստիլ. Ս--Տրոյ, եկեղեցի օր--բո՛ւր*:

771. Tâcher *բային՝ յառաջ թէ նով թէ demլ աներեւոյթ խնդիր կու տային. բայց հիմայ մինակ demլ կը գործածեն*. Je tâcherai *d'oublier* cette injure. Je vois bien que vous tâchez *de m'embarrasser*.

772. Tailler une armée en pièce. *Բանակ մը շարդել. Օրոյն--յոն շարդել*:

Tant, *տես* Aussi.

773. Il me tarde, *շատ կը բաղձամ, Կէտ Կէտ*. Il me tarde *d'achever* mon ouvrage. Il me tardait de vous voir. Il me tarde que ma maison soit bâtie.

774. Témoin *բառը* prendre à *բային քով եղակի կը մնայ*. Je vous prends tous à témoin. Je prends à témoin ces bois, ces prairies.

775. Temps *բառը* *զանազան նախադրութիւններով քանի մը մտկոյց կը շինէ*:

Ա. À temps, *տունին, Կէտ Կէտ*. Vous n'arriverez pas à temps pour le voir. *Գարձեալ ժամանա*

կաւոր, արեւ լուսնի լուսն, արեւ լուսնի ինչն կը նշանակէ.
 Bannissement à temps.

Բ. Au même temps, en même temps, նոյն ատեն, օ լուսնի. Nous sommes partis au même temps. Nous étions au collège en même temps.

Գ. De tout temps, միշտ, արայմ. De tout temps la vertu s'est fait estimer.

Դ. De temps en temps, երբեմն, երբեմն, պարբերաբար. Il vient me voir de temps en temps. նոյն նշանակու թեամբ de temps à autre ալ կը ըսուի :

776. Tenir à . . . , կախուս մենեալ, ձեռքն ըլլալ, (օնորոշ) ալ լուսնի օրոք, ելինարե օրոք. Cet événement tient à telle cause. Il ne tient pas à moi. Il ne tenait qu'à lui de vivre heureux.

777. Tenir bon, ferme, հաստատուն կենալ, դէմ դնել, քաջութիւն արդարեւ, քաջութիւն օրոք. Il a tenu bon quinze jour dans ce poste si difficile à défendre. Il faut qu'un juge tienne ferme contre les sollicitations.

778. Tenir la tête faire tête, դէմ դնել, դիմացն ելլել, կարենալ հաւասարիլ, քաջութիւն օրոք, քաջութիւն լուսնի արեւ. Il s'imaginait qu'il n'y avait personne qui osât lui résister, mais il trouva des gens qui lui firent tête. Ils se mirent plusieurs ensemble pour lui tenir tête au jeu. On ne trouva personne qui pût lui tenir tête à boire.

779. Tenir table, կերակուր տալ, ելյե՛նք լիւր՝ լիւր. Il tenait table autrefois. Il ne tient plus table.

780. Tête à tête, առանձին երկու հոգի, եւ լուսնի լուսնի լուսնի. Parler, diner, jouer tête à tête. Ils furent longtemps tête à tête. Գարծեալ դոյրականի պէս կը դարձանուի ու երկու հոգի մէջ եղած խօսքը կը նշանակէ. Ils ont eu un long tête-à-tête. Ils ont de fréquents tête-à-tête.

781. Se tirer d'affaire, d'embaras. Գժուարութեամբ մը աղատիլ, եւ քաջութիւն օրոք լուսնի լուսնի լուսնի :

782. Tomber de son haut *կամ* des nues, շատ զարմանալ, ապշել, շուքի քաշիք. Quand je vois cela, je tombe de mon haut. Quand j'entends de pareilles choses, je tombe des nues, il me semble que je tombe des nues.

783. Tomber malade. Հիւանդ ըլլալ, հիւանդանալ. Խռովելն զիս :

784. À tort et à travers, առանց մտածելու, եկածին սէս, որ-չէ-ն-զէ-ն, կէլէլէ կէ-չէլ. Il frappe à tort et à travers. Il parle à tort et à travers, sans savoir ce qu'il dit.

785. Trouver bon, mauvais, հաճիլ, չհաճիլ, հաշտել, հաշտել. Je trouve bon que vous alliez le voir. Je trouve mauvais que vous ayez fait cette démarche.

786. Regarder de travers, ծուռ նայիլ, էլդէ, իտ որ-ք-ք. Je ne sais ce qu'il a contre moi, mais il me regarde de travers.

V

787. En valoir la peine, աշխատութիւնն արծել, շուն շունիկէ որ-չէլ. Si vous voulez obtenir cette grâce, il faut faire agir tous vos amis; la chose en vaut bien la peine. Voulez-vous que je lui écrive pour cela?— Non, cela n'en vaut pas la peine.

788. Tirer *կամ* prendre vengeance. Ո՛ր առնուլ. Ի՞՞՞՞ քաշիք :

789. Venir de *ու* venir à իրարմէ տարբեր նշանակութիւն ունին. առաջինին վրայ բուն քերականութեան մէջ (317) խօսեցանք. իսկ երկրորդը՝ պատահիլ, մեկէն ըլլալ, հասնիլ, շունի կէլ, որ-չէլ շունիկէ. S'il venait à être découvert. Je vins tout à coup à me le rappeler.

790. Victorieux, ծով խնդիր կ'առնու. Victo-

rieux *de cent peuples* altiers. Vos illustres travaux *des ans* victorieux.

791. De vive voix, *կենդանի ձայնով*, --չըլըլ, --ըլըլ --է-- էլէ. Dans ma lettre, je ne puis que vous annoncer cette nouvelle, je vous donnerai les détails de vive voix.

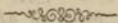
792. Voici *ու* voilà *բառերուն մէջ առ առ* բերութիւնը կայ, որ *առաջինը մօտ բան մը կը ցուցընէ*, *ու* երկրորդը՝ *Հեռու*. Voici le Caucase, voilà les Appenins. *Գարձեալ* voici *բառն՝ ըսուելու բաները կը ցուցընէ*, *իսկ* voilà *ըսուած բաները*. Voici le code de l'égoïste: tout pour lui, rien pour les autres. = Veiller, régner sur soi, fuir ou vaincre le vice, voilà le plus noble exercice de la vertu.

793. Vous *դերանունը երբեմն օտի տեղ կը գործածուի*. C'est quelque chose de bien terrible qu'une tempête; il est bien difficile de ne pas craindre, lorsque *vous* voyez les flots soulevés qui viennent fondre sur vous, votre pilote qui se trouble... Il y a des gens si complaisants que vous ne sauriez vous empêcher de rechercher leur société; *այս ինքն՝* qu'on ne saurait s'empêcher. *Բայց շատ անխայել բան կ'ըլլայ անարդական բանի մը վրայ խօսուած ատեն՝ առ կերպը բանեցընելը*. Quand vous volez sur les grands chemins, et que vous êtes pris, on vous juge, et l'on vous pend en vingt-quatre heures.

794. À vue d'œil, *աչքի կշիւքով*, *տեսնելու շափ*, *զգալի եղանակաւ*, *իեւ իբարեբարէն*, *իեւրէն-նէճէն* փըրր. À vue d'œil, ce morceau de viande pèse tant. Cet enfant croît à vue d'œil. Ce malade s'affaiblit à vue d'œil.

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Բ.

Ո Տ Ա Ն Ա Ի Ո Ր Ի Վ Ր Ա Յ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

795. ՈՏԱՆԵՒՈՐԸ՝ զանազան կանոններու համեմատ՝ բառերը չափով կամ թուով կարգաւ դնելն է:

796. Արտաքին շէնքին նայելով՝ գլխաւորաբար երկու տեսակ ոտանաւոր կայ. մէյժը Չափական կամ ամանակով, մէյժ՝ ալ Թուական կամ վանկով:

797. Չափական կամ ամանակով ոտանաւորներուն մէջ վանկերուն կամ ձայնաւորներուն երկայնութեան ու կարճութեան միտ կը դրուի, որոնք զանազան տեսակ ոտքերու մէջ զանազան կերպով կը շարուին, եւ ան ոտքերէն ալ ոտանաւոր կը շինուի: Իսկ թուական կամ վանկով ոտանաւորներուն մէջ ձայնաւորներուն երկայնութեան ու կարճութեան միտ չի դրուիր, հապա միայն վանկերուն թուին, եւ անոնց թուէն կ'որոշուին ոտանաւորներուն տեսակները:

798. Գաղղիացւոց ոտանաւորը վանկովն է, որուն վրայ ասանկ կը խօտի իրենց մէջէն անուանի հեղինակ մը. Պինտ յառաջ գաղղիերէն ոտանաւոր շինողները՝ Յունաց ու Ատաինացւոց պէս չափով ոտանաւոր շինելէն յուսահատելով, որոնց մէջ ոտանաւորը գրեթէ աւելի երաժշտութիւն մըն է՝ քան թէ խօսք, այնչափ փափուկ է իրենց մէջ երկայններուն ու կարճերուն զանազանութիւնը, հարկաւորեցան թուական կամ վանկով ոտանաւոր շինելու. որն որ թէպէտ չափական ոտանաւորին ազնուութիւնն ու անուշութիւնը չունի, բայց թէ որ աղէկ շինուելու բլլայ, բոլորովին աղուորութենէ զուրկ չէ:

799. Աս ստանաւորի կանոնները գլխաւորաբար Ոտքերուն թուոյն, Հատածին, Յանդին վրայ են. աւկից զատ՝ ստանաւորի մէջ զգուշանալու բաներուն եւ ազատութիւններուն վրայ, վերջապէս տեսակ տեսակ ստանաւորներու վրայ քանի մը գիտնալու բան կայ:

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Ա .

ՈՏՔԵՐՈՒՆ ԹՈՒՈՅՆ ՎՐԱՅ

800. Ոտքերուն թիւն ուրիշ բան չէ, բայց եթէ տողի մը մէջ գտնուած վանկերուն համբանքը: Ամէն երկու վանկ մէկ սուք կը սեպուի, ուստի եւ տասուերկու վանկ ունեցող տողը՝ վեցստեան, տասը սուք ունեցողը՝ հինգստեան կ'ըսուի. բայց հասարակօրէն միայն վանկերուն համբանքին միտ կը դրուի:

801. Աս վանկերուն համբանքին նայելով՝ գաղղիերէն ստանաւորները հինգ տեսակ կը բաժնուին, այս ինքն՝ Ա. Տասուերկու վանկով, որն որ Գիւցազնական, Մեծ կամ Ազէքսանդրեան կ'ըսուի. Բ. Տասը վանկով, որն որ Հասարակ ստանաւոր կ'ըսուի. Գ. Ութը վանկով. Դ. Եօթը վանկով. Ե. Վեց վանկով.

12.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Heureux qui dans le sein de ses dieux domestiques,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Se dérobo au fracas des tempêtes publiques,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Et dans un doux abri trompant tous les regards,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Cultive ses jardins, les vertus et les arts.

10.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Dieu créateur, pardonne a leur démece.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Ils s'étaient faits les échos de leurs sons.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 Ne sachant pas qu'en une chaîne immense,
 1 2 3 4 5 6 7 8 9
 Non pour nous seuls, mais pour tous, nous nais-
 10
 [sons.

8.

1 2 3 4 5 6 7 8
 Pendant que du Dieu d'Athalie
 1 2 3 4 5 6 7 8
 Chacun court encenser l'autel,
 1 2 3 4 5 6 7 8
 Un enfant courageux publie
 1 2 3 4 5 6 7 8
 Que Dieu lui seul est éternel,
 1 2 3 4 5 6 7 8
 Et parle comme un autre Elie
 1 2 3 4 5 6 7 8
 Devant cette autre Jésabel.

7.

1 2 3 4 5 6 7
 Autrefois le rat de ville
 1 2 3 4 5 6 7
 Invita le rat des champs,
 1 2 3 4 5 6 7
 D'une façon fort civile,
 1 2 3 4 5 6 7
 A des reliefs d'ortolans.

6.

1 2 3 4 5 6
 Il en est temps encore,
 1 2 3 4 5 6
 Céphale, ouvre les yeux:
 1 2 3 4 5 6
 Le jour plus radieux
 1 2 3 4 5 6
 Va commencer d'éclorre,
 1 2 3 4 5 6
 Et le flambeau des cieux
 1 2 3 4 5 6
 Va faire fuir l'aurore.

802. Ասոնցմէ զատ հինգ, շորս, երեք ու մին-
 չուկ երկու վանկով ալ օտանաւոր կը դանուի. բայց
 ՔԵՐ. ԳԱՂ. Ա.

առաջիններուն պէս շատ շէն դործածուիր: Ահա ապիկ
անոնց ալ օրինակը:

5.

1 2 3 4 5
Le cèdre s'embrase,

1 (2 3) (4 5)
Crie, éclate, écrase

1 2 3 4 5
Sa brûlante base

1 2 3 4 5
Sous ses bras fumants!

1 2 (3 4) 5
La flamme en colonne

1 2 3 4 5
Monte, tourbillonne,

1 2 (3 4) 5
Retombe et bouillonne

1 2 3 4 5
En feux écumants;

1 2 3 4 5
La lave serpente,

1 2 3 (4 5)
Et de pente en pente

1 2 3 4 5
Etend son foyer.

4.

1 2 3 4
Rien n'est si beau

1 2 3 4
Que mon hameau.

1 2 (3 4)
O quelle image!

1 2 3 4
Quel paysage!

3.

1 2 3
Revenez

1 2 3
Ramenez

1 2 3
Jeux et ris

1 2 3
À Paris.

2.

Ami, reprit le coq, je ne pouvais jamais
Apprendre une plus douce et meilleure nouvelle

¹ Que celle
² De cette paix.

Qu'en sort-il souvent?

¹ Du vent.

Elle garda la fleur fidèle;
Et, depuis, cette fleur s'appelle :

Souviens-toi

¹ De moi
²

803. Արձադանգով ըսուած ոտանաւորի մէջ
մէկ վանկով տող ալ կայ. այս ինքն առաջին տողին
վերջին վանկը՝ երկրորդ տողին մէջ կը կրկնուի .

Aura-t-elle pitié de mon mal inoui ?

Oui.

Pour vous en dire plus, il faudrait vous pouvoir
Voir.

Իսկայ, շատ ծիծաղելու բան կ'ըլլայ, երբ որ ան
մէկ վանկով տողն իմաստին բան մը չ'եւելցրնեք. ինչ-
պէս է ասիկայ .

Il m'a trahi ,

Hi !

804. Աս ոտանաւորի վանկերուն թուոյն համար
քանի մը բան զխանալու է :

Ա. Արբ որ տողին մէջ առանձին անձայն քով
լքնցած բառէ մը ետեւ ձայնաւորով կամ անձայն
հով սկսած բառ մը գայ նէ, անձայն ք զիրն ետեւի
եկած ձայնաւորին հետ մէկ վանկ կը համբուի .

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Le bonheur de l'impie est toujours agité.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Il erre à la merci de sa propre inconstance.

Բ. Բայց երբ որ կամ նոյն բառին վերջին ան-
ձայն ընկեալ ետեւ բաղաձայն մը դայ, եւ կամ ետեւի
բառը բաղաձայնով սկսի նէ, ինքն ալ վանկ մը կը
համարուի.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Au pied du mont où le fils de Latone

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Tient son empire, et du haut de son trône

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Dicte à ses sœurs les savantes leçons

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Qui de leurs voix régissent tous les sons,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
La main du temps creusa les voûtes sombres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
D'un autre noir, séjour des tristes ombres.

Գ. Բառի մը մէջ՝ երբ որ ուրիշ ձայնաւորէ մը
ետեւ անձայն է մը դայ նէ, չի համարուիր:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
S'il vient, il paiera cher un si sensible outrage.

Ասանկ ալ gaieté, gaiement բառերն երկու վանկ
կը սեպուին, ու devouement, enjouement երեք վանկ:

Ասոր համար ասանկ տեղեր է գիրը դուրս կը ձգուի.
Je me dévouerai donc, s'il le faut; mais je pense.

Նոյնպէս վերը գրուած բառերը gaité, . . . dé-
vouément . . . ալ կը գրուի:

Դ. Արբ որ ոտանաւորի տող մը՝ կամ առանձին
եւ կամ իրմէ ետեւ s կամ nt գրեքով անձայն է մ' ու-
նենայ նէ, ան վերջին վանկը չի համարուիր.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Je ne me connais plus, aux transports qui m'agitent;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
En tous lieux, sans dessein, mes pas se précipitent . . .

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Je ne suis plus le même enfin depuis deux heures.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Ma pièce auparavant me semblait des meilleures.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Maintenant je n'y vois que d'horribles défauts,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Du faible, du clinquant, de l'obscur et du faux.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
De là, plus d'une image annonçant l'infamie!

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
La critique éveillée, une loge endormie, . . .

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Le théâtre distrait, le parterre en balance,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Tantôt bruyant, tantôt dans un profond silence.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Des bataillons armés dans les airs se heurtaient,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Sous les glaçons tremblants les Alpes s'agitaient.

Ե. Արկարբառներուն մէջէն ոմանք մէկ վանկ
կը սեպուին, ոմանք ալ՝ երկու:

1. Ia. Թէ բայերու եւ Թէ գոյականներու մէջ
Հասարակօրէն երկու վանկ կը սեպուի. di-amant, di-a-
dème, étudi-a, confi-a. Քանի մը բառ կը զարտուղի
որոնց գործածականները diable, fiacre, liard, fa-
miliarité, familiariser բառերն են:

2. Iai. երկու վանկ է. J'étudi-ai, je li-ais, il
s'écri-ait, ni-ais. Բայց biais, biaiser բառերուն մէջ
երբեմն մէկ վանկ է, երբեմն երկու վանկ:

3. Ian, ien, ին. երկու վանկ են. étudi-ant,
insouci-ance, cli-ent, pati-ence. մինակ viande կը զար-
տուղի ու մէկ վանկ է. իսկ ien, ին, մէկ վանկ է.
rien, chien, le mien, les tiens, je viens, tu tiens,
combien. կը զարտուղի li-en ու ien վերջաւորած ածան-
ցեալ բառերը. grammairi-en, histori-en, musi-ci-
en. մինակ chrétienի մէջ մէկ վանկ է, իսկ ancienի
մէջ՝ երբեմն մէկ ու երբեմն երկու:

4. Iau. միշտ երկու վանկ է. mi-auler, besti-aux.

5. Ie. բաց ու փակ e ով Հասարակօրէն մէկ
վանկ է. ciel, troisième, fièvre, pièce, amitié, papier,
premier. Կը զարտուղին Ա. աներեւոյթն ier վերջաւ-

որած բայերը, թէ աներեւոյթին եւ թէ խոնարհման մէջ՝ ուր որ պատահելու ըլլայ . pri-er, vous étudiez, confi-é, mari-é. նոյնպէս ri-ez, souri-ez. իսկ ուրիշ աներեւոյթնին ier չվերջաւորած բայերուն մէջ մէկ վանկ է . appelez, deviez, vouliez. Բ . ieէն վերջը t մը գայ նէ . impi-été, inqui-et, inqui-éter. Գ . es-senti-el, matéri-el, եւ ուրիշ քանի մը el վերջաւորած բազմավանկ բառերը . Գ . hierին, lierreին մէջ երբեմն մէկ վանկ է երբեմն երկու վանկ . իսկ avant-hierին մէջ միշտ մէկ վանկ է :

6. Ieu. ածականներուն մէջ երկու վանկ է pré-ci-eux, odi-eux. իսկ գոյականներուն մէջ մէկ վանկ է . Dieu, lieu, milieu, cieux, yeux, որոնց կը հետեւի vieux ածականն ալ :

7. Io. գոյականներուն ու աներեւոյթնին ier վերջաւորած բայերուն մէջ, երկու վանկ է . vi-olence, vi-olon, religi-on, uni-on, étudi-ons, pri-ons. բայց fiole, pioche, lions, confions, բառերուն եւ ուրիշ աներեւոյթնին ier չվերջաւորած բայերուն մէջ մէկ վանկ է . nous appellions, nous rendions, nous aimerions, que nous finissions.

8. Oi. միշտ մէկ վանկ է . loi, roi, emploi, point.

9. Oui. երկու վանկ է . ou-ir, jou-ir, éblou-i. ou-i, լուսած . կը զարտուղի oui, այս, հա :

10. Ua, uai, uo. երկու վանկ են . Il su-a, il tu-ait, nous attribu-ons, somptu-osité. բայց իրենցմէ առաջ g կամ q գրերէն մէկն ըլլայ նէ, մէկ վանկ են . Il vogua, nous vogueons, il manqua, nous marquons. ինչու որ արդէն ասանկ տեղեր սին ձայնը չ'ելլեր :

11. Ue, oue. բայ ու փակ Եով միշտ երկու վանկ են . du-el, tu-er, attribu-é, jou-et, lou-er, avou-é, կը զարտուղին fouet, fouetter.

12. Ui. մէկ վանկ է . fuir, fui, lui, déduire, construire. մինակ ru-ine, rui-ner, brui-ne բառերը կը զարտուղին :

13. Ամէն երկբարբառները երկու վանկ կ'ըլլան երբ որ իրենցմէ յառաջ բաղաձայն մ'ունեցող l, r, դրերէն ետքը դրուին նէ. Nous réglions, vous perdri-
ez, que nous ouvri-
ons, flu-ide, Dru-ide. կը շարտուղին bruit, fruit միավանկ բառերը:

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Ծ Բ .

Հ Ա Տ Ա Ծ Ի Վ Բ Ա Յ

805. Հատածը հանգիստ մըն է որն որ ոտանաւորի տողը երկու մաս կը բաժնէ, որոնք պարզակէս կամ պիտատող կ'ըսուին:

806. Սինակ տասուերկու եւ տասը վանկով ոտանաւորները հատած կ'ունենան. առաջիններուն հատածը վեցերորդ վանկէն ետեւ կ'իյնայ, եւ ոտանաւորը երկու հաւասար մաս, կամ կիսատող կը բաժնէ. իսկ տասը վանկով ոտանաւորներուն հատածը չորրորդ վանկէն ետեւ կ'իյնայ, ու տողը երկու անհաւասար մաս կը բաժնէ.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Jeune et vaillant héros / dont la haute sagesse
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
N'est point le fruit tardif / d'une lente vieillesse,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Et qui seul, sans ministre, / à l'exemple des dieux,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Soutiens tout par toi-même, / et vois tout par tes yeux.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Il est un Dieu / qui préside aux campagnes,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Dieu des coteaux, / des bois et des vergers;

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Il règne assis / sur les hautes montagnes,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Et ne reçoit / que les vœux des bergers,

807. Աս գիանալու է որ եթէ խօսքն ինք իրմէ հանգիստ չ'ուզեր նէ, մինակ հատածին համար երկայն

կենալու կամ հանգիստը յայտնի ընելու չէ, հապա
շուտ մը կենալու եւ անցնելու է: Ասան զի, ինչպէս
վերի օրինակներէն տեսնուեցաւ, հարկ չկայ որ հա-
տածը միշտ անանկ տեղեր ըլլայ որ խօսքին իմաստն
ինք իրմէ հանգիստ պահանջէ: Բայց միանգամայն հա-
տածն անանկ բառերու մէջ չ'ըլլար, որոնք իրարու հետ
հարկաւ կապակցութիւն ունենալով, իրարմէ չեն կրը-
նար բաժնուիլ:

808. Ա՛ս բտածներնէս կը հեաւեի որ հատած
չիկրնար ըլլալ.

Ա. Ախաղբութեան ու իր խնդրոյն մէջ.

Dieu nous aime malgré / nos infidélités.

Բ. Ա՛ծականին ու իրմէ ետքը եկող գոյականին
մէջ.

N'oublions pas les grands / bienfaits de la nature.

Բայց կրնայ ածականն իրմէ յառաջ դրուած
գոյականէն բաժնուիլ, թէ որ ածականները երկու ե-
րեք հատ են.

Que sert une sagesse / âpre et contrariante?

Heureuse la vertu / douce, aimable et liante!

Գ. Plus, très, fort, bien, mieux, mal, trop
բառերուն, եւ իրենց ածականներուն ու բայերուն մէջ.

Vos yeux ne sont que trop / assurés de lui plaire.

Դ. Ա՛նձնական գերանուններուն ու իրենց բային
մէջ.

Songez que la mort nous / surprendra quelque jour.

Ե. Être բային ու իրմէ ետքը եկող ածականին մէջ.

On sait que la chair est / fragile quelquefois.

Զ. Բային ու բացասական pas մասնկին կամ
jamaisին մէջ.

Non, je ne souffrirai / pas un pareil outrage.

Է. Բաղադրեալ շաղկապի մը մասերուն մէջ.

Quoi! vous fuyez tandis / que vos soldats combattent.

Ը. Բայերուն բաղադրեալ ժամանակներուն ու
ժանդակին ու ընդունելութիւն անցեալին մէջ.

Dans la rûe ils avaient / rendu grâces à Dieu.

Թ. Առաջին կիսատողն անձայն եով չիկրնար
թրննալ՝ երբ որ երկրորդը բաղաձայնով կը սկսի .

J'ai vu chez les hommes / bien peu de probité.

Allez, assurez-le, / que sur ce peu d'appas . . .

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Գ .

Յ Ա Ն Գ Ի Վ Ր Ա Յ

809. Յանգը կամ նոյնավերջութիւնը տողե-
րուն վերջին բառերուն իրարու հետ նոյն հնչումն ու-
նենալն է :

810. Աս յանգը՝ երբեմն պարզ հնչման նոյնու-
թենէն կ'ըլայ երբեմն ալ թէ հնչման ու թէ գրուե-
լուն եղանակին նոյնութենէն :

La rime est nécessaire à nos jargons nouveaux,
Enfants demi-polis des Normands et des Goths.

Du plus grand des Français tel fut le triste sort:
On l'insulte, ou l'outrage encore après sa mort.

811. Ան յանգերը՝ որոնք թէ առանձին եւ թէ
սով կամ ռով անձայն e կը վերջաւորին, իզական կ'ը-
սուին, ի բաց առեալ բայերուն անկատարներուն ու
թէականներուն ճօթի aient վերջաւորութիւնը. իսկ
ասկից զատ ինչ վերջաւորութիւն ունենան նէ, արա-
կան կը սեպուին : Ասով արական յանգ ունեցող ստա-
նաւորի տողերը՝ Արական տող կ'ըսուին, եւ իզական
յանգ ունեցող տողերը՝ Իզական կ'ըսուին :

Ա. Du vainqueur, du vaincu les clameurs se confon-

[dent;

Ի. Des tombeaux souterrains les échos leur répon-

[dent.

Le destin des combats flottait encor douteux ;

La nuit répand sur nous ses voiles ténébreux.

- Ի Parmi les assassins je m'égaré ; incertaine,
 Je cherche le palais , je marche , je me traîne.
 Que de morts , de mourants ! Faut-il qu'un jour
 U. [nouveau
 Eclaire de ses feux cet horrible tableau !
- Ի Enfin , au coin de feu , nos aimables convives
 Vont achever du soir les heures fugitives.
- U. Aux accords d'Amphion les pierres se mouvaient,
 Et sur les murs thébains en ordre s'élevaient.

812. Յանգերն աղէկ սեպուելու համար առ թէ-
 ութիւնները կը պահանջուին :

U. Յանգերը՝ թէ բաղաձայններու թէ ձայնա-
 որներու կողմանէ , նոյն պիտի ըլլան : Ուստի բաղա-
 ձայնի կողմանէ fille, péril, travail բառերը ville, pué-
 ril, cheval բառերուն հետ յանգ շէն կրնար շինել .
 ինչու որ առաջիններուն մէջ 1 դիրն անուշ է , իսկ
 վերջիններուն մէջ՝ հասարակ : նոյնպէս ձայնաուորնե-
 րուն կողմանէ épigramme, houlette, couronne, com-
 patriote բառերը âme, tête, trône, côte բառերուն
 հետ շէն կրնար յանգ շինել . ինչու որ առաջիններուն
 մէջ a, e, o կարճ են , եւ վերջիններուն մէջ երկայն :

Բ. Յանգն աղէկ սեպուելու համար , արական
 յանգերուն մէջ բաւական է ընդհանրապէս որ տողե-
 րուն վերջին ձայնը նոյն ըլլայ . ուստի maison, poison ;
 piété, vérité ; procès, succès, իրարու հետ յանգ կր-
 նան շինել : Բայց շէն կրնար յանգ շինել bonté,
 donné ; vertus, reçus ; amis, avis ; cultivez, por-
 tez ; il donna, il aima. Իսկ իդական յանգերուն մէջ
 պէտք է որ վերջին աւելորդ վանկէն (804. Դ.) առա-
 ջինն ալ նոյն հնչումն ունենայ , որովհետեւ վերջին ա-
 ւելորդ վանկը չլսուելուն համար՝ մինակ մէկ բաղաձայ-
 նի նոյնութիւնը յանգ շինելու բաւական չէ . ուստի
 audace, justice ; intime, diadème ; mortelle, fatale,
 իրարու հետ շէն կրնար յանգ շինել : Բայց France

enfance; repose, rose; arrive, plaintive; monde, profonde կրնան յանդ շինել: Ի վերայ այսր ամենայնի երկու միավանկ բառ իրարու հետ կամ միավանկ մը բաղմավանկ բառի մը հետ յանդ շինած ատեն՝ այսչափ զգուշութիւն հարկաւոր չէ. ուստի loi, foiին ու effroiին հետ. pas, basին ու étatsին հետ. paix, faixին ու jamaisին հետ յանդ կրնան շինել:

Գ. Բառ մը ինք իրեն հետ, կամ իրմէ բարդուած բառի մը հետ յանդ շիկրնար շինել. ինչպէս jour բառը jourի հետ, lier, délier; mettre, remettre; frère, beau-frère. Բայց թէ որ բոլորովին տարբեր նշանակութիւն մ'ունենան նէ, թէ նոյն բառերն իրարու հետ, թէ բառ մը իրմէ կազմուած բառի հետ, եւ թէ մէկ բառէ ելած երկու բառ իրարու հետ յանդ կրնան շինել:

Prends-moi le bon parti, laisse-là tous les livres;
Cent francs au denier cinq, combien font-ils? Vingt
[livres.

Toutefois, Acomat, ne vous éloignez pas,
Peut-être on vous fera revenir sur vos pas.

Mayenne, dès longtemps nourri dans les alarmes,
Sous le superbe Guise avait porté les armes.

Et sans chercher l'appui d'une naissance illustre,
Un héros de soi-même empruntait tout son lustre.

Dieu punit les forfaits que les rois ont commis,
Ceux qu'ils n'ont point vengés, et ceux qu'ils ont
[permis.

Գ. Երկու ածականով լմնցած տողեր իրարու հետ յանդ չեն կրնար շինել: Ի վերայ այսր ամենայնի երբեմն երեւելի հեղինակներուն մէջն ալ կը գտնուի.

Sa voix redoutable

Trouble les enfers,

Un bruit formidable . . . J. B. Rousseau.

813. Ուսանաւորներն աս թէւ թիւնները կ'ունենաննէ, յանդը Բաւական կամ շափաւոր կ'ըսուի. բայց թէ որ ասոնցմէ զատ աւելի նոյն գրեր կամ վանկեր ալ ունենաննէ, ճոխ յանգ կ'ըսուի:

C'est en vain qu'au Parnasse un téméraire auteur
Pense de l'art des vers atteindre la hauteur.

Mes yeux depuis six mois étaient ouverts aux larmes,
Et le sommeil les ferme en de telles alarmes.

Ne le verrai-je plus qu'à titre d'importune ?

Ai-je donc élevé si haut votre fortune ?

Mais dès qu'on veut tenter cette vaste carrière,
Pégase s'effarouche et recule en arrière.

Յանգին վրայ Նարուէոն Լանտէ ասանկ կը խօսի. Զիչ մը ասննէ վեր շատ միտ կը դրուի յանգերուն, եւ կրնայ ըսուիլ որ յանգերը հիմայ զազդիերէն ուսանաւորներուն կէտը կը կացուցանեն: Բաւական ըսուած յանգերը՝ միայն շատ մեծ հարկաւորութեան համար կը ներուի:

Բայց ասոր միտ զնելու է որ շափն անցրնելով՝ յանգը իմաստէն վեր չբռնուի, ինչպէս աս ասղերուն մէջ կը տեսնուի:

Et s'enivrant des sons de la flûte vantée,

Des fleurs, des lustres d'or de la fête enchantée...

Ո՞վ շիտեսնար որ *vantée* ու *enchantée* բառերը՝ միայն յանգի համար դրուած են: Հասարակօրէն միշտ կատարեալ ճոխ յանգ շինելու բաղձանքը շափէ աւելի բլայ նէ, անհամաձայն բառեր կամ անյարմար անականեր դործածել կու տայ:

814. Օգուշանալու է որ սողի մ'առաջին կիսատողը՝ երկրորդին հետ, եւ կամ առաջին սողին երկրորդ կիսատողը՝ երկրորդ սողին առաջինին հետ, կամ երկու սողին առաջին կիսատողն իրարու հետ յանգ չշինեն, եւ կամ իրարու շատ մօտ հնչում չունենան.

Il ne tiendra qu'à toi / de partir avec moi.

Aux Samnites *futurs* / préparer des *tortures*.

Il faut, pour les avoir, / employer tous vos *soins* :

Ils sont à moi du *moins* / tout autant qu'à mon frère.

Sinon demain *matin*, / si vous le trouvez bon,
Je mettrai de *ma main* / le feu dans la maison.

815. Պարծեալ զգուշանալու է որ յանգն անանկ
տեղեր շրջայ որ առաջին տողին մէջ սկսուած իմաստը՝ եր-
կրորդ տողին սկիզբը լմբնայ, որն որ Յենումն կ'ըսուի :

Quel que soit votre ami, sachez que mutuelle
Doit être l'amitié . .

Je le répète encor; peu connaissent les lois
D'une vraie amitié

C'était votre nourrice. Elle vous ramena,
Suivit exactement l'ordre que lui donna
Votre père . . .

816. Ինչպէս որ վերը (807) հատածին համար
ըսինք, ասանկ ալ յանգին համար իմանալու է, որ
եթէ խօսքն ինք իրմէ շատ հանդիստ շխահանջեր նէ,
կարգալու ատեն շատ կենալու չէ, հապա քիչ մը կե-
նալու եւ շուտ մը անցնելու է :

817. Յանդերուն կողմանէ նայելով ստանաւորը
զխաւորաբար երկու կը բաժնուի, Անխառն ու
Խառն :

818. Անխառն կ'ըսուին ան ստանաւորները՝ ո-
րոնց մէջ ետեւէ ետեւ երկու նոյնասեռ տող կը գրուի,
այս ինքն՝ երկու արական երկու իգական, նորէն երկու
արական, եւ այլն :

Le temps, qui change tout, change aussi nos humeurs :
Chaque âge a ses plaisirs, son esprit et ses moeurs.
Un jeune homme, toujours bouillant en ses caprices,
Est prompt à recevoir l'impression des vices ;
Est vain dans ses discours, volage en ses désirs,
Rétif à la censure, et fou dans ses plaisirs.
L'âge viril, plus mûr, inspire un air plus sage,
Se pousse auprès des grands, s'intrigue, se ménage

Contre les coups du sort songe à se maintenir,
Et loin dans le présent regarde l'avenir.

819. Իսկ խառն ստանաւորներն անոնք են՝ որոնց արական ու իգական սողերն իրարու մէջ տարբեր կերպով խառնուած են. եւ ասիկայ զանազան եղանակաւ կ'ըլլայ, որն որ օրինակներէն աւելի աղէկ կը յայտնուի :

Et je meurs de sa froide haleine.
Un vent funeste m'a touché,
Et mon hiver s'est approché,
Quand mon printemps s'écoule à peine.

Au banquet de la vie, infortuné convive
J'apparus un jour et je meurs ;
Je meurs, et sur la tombe, où lentement j'arrive
Nul ne viendra verser des pleurs.

Qu'un stoïque aux yeux secs vole embrasser la mort.
Moi je pleure et j'espère ; au noir souffle du nord
Je plie et relève ma tête.

S'il est des jours amers, il en est de si doux !
Hélas ! quel miel jamais n'a laissé de dégoûts ?
Quelle mer n'a point de tempête ?

Quelle Jérusalem nouvelle
Sort du fond du désert brillante de clartés,
Et porte sur le front une marque immortelle ?
Peuples de la terre, chantez :
Jérusalem renaît plus charmante et plus belle.

Lève Jérusalem ! lève ta tête altière ;
Regarde tous ces rois de ta gloire étonnés ;
Les rois des nations, devant toi prosternés,
De tes pieds baisent la poussière ;
Les peuples à l'envi marchent à ta lumière.

820. Ընխառն ոտանաւորներուն մէջ մեծ պակասութիւն կը սեպուի երբ որ արական տողերէն վերջն եկած իգական տողերը, արականէն յառաջ գրուած իգական տողերուն հետ նոյն յանգը կ'ունենան. կամ թէ իգական տողերէն վերջն եկած արական տողերը, իգականէն յառաջ եղող արական տողերուն հետ նոյն յանգը կ'ունենան.

Soudain Potier se lève et demande *audience*:

Chacun, à son aspect, garde un profond *silence*.

Dans ce temps malheureux, par le crime *infecté*,
Potier fut toujours juste et pourtant *respecté*.

Souvent on l'avait vu, par sa mâle *éloquence*.

De leurs emportements réprimer la *licence*,

Et, conservant sur eux sa vieille *autorité*,

Leur montrer la justice avec *impunité*.

821. Վարձեալ մեծ պակասութիւն է երբ որ ետեւէ ետեւ եկած արական ու իգական տողերուն յանգերը, թէպէտ եւ տարբեր եղանակաւ գրուած ըլլան, նոյն հնչումն ունենան նէ:

Et toutes les vertus dont s'éblouit la terre

Ne sont que faux brillants, et que morceaux de verre.

Un injuste guerrier, terreur de l'univers,

Qui, sans sujet courant chez cent peuples divers...

~~111111~~

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Գ .

ՈՏԱՆԱՒՈՐԻ ՁԳՈՒՇԱՆԱԼՈՒ ԲԱՆԵՐՆ ՈՒ
ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

822. Ոտանաւորի մէջ գլխաւոր զգուշանալու բանն ան է՝ որ երկու ձայնաւոր իրարու չհանդիպին, այս ինքն երբ որ բառ մը ձայնաւորով կը լմբննայ, ետեւէն ձայնաւորով կամ անձայն h գրով սկսած բառ մը չգայ: Ուստի ոտանաւորի մէջ շիկրնար ըսուիլ *La vertu est aimable; Dieu immortel; vérité éclatante; loi éternelle.* Ասոր նորերը շատ կը զգուշանան, բայց հիներուն մէջ շատ կը գտնուի. ինչպէս Մարդին աս տողերը.

Un doux *nenni*, avec un doux sourire

Là où savez sans vous ne puis aller.

Évitez le *souci*, et fuyez la colère.

823. Ասիկայ չէ թէ միայն գրուելուն մէջ, հապա հնչման մէջ ալ նայելու է. ուստի երբ որ բառի մը վերջի բաղաձայնն անձայն կը մնայ, ու բառին ծայրը միայն ձայնաւորի հնչում կը ըսուի, իրմէ ետեւ բաղաձայնով սկսած բառ մը գալու է. ինչպէս, որովհետեւ et շաղկապին ի գիրը միշտ անձայն կը մնայ, անոր համար իրմէ ետեւ ձայնաւորով սկսած բառ մը դնելը սխալ է. ուստի աս ետեւի տողը շէնքին կողմանէ աղէկ չէ.

Qui sert *et* aime Dieu, possède toutes choses.

824. Բառերուն վերջին անձայն e գիրը աս կանոնին գէժ չիտեպուիր, ինչու որ իրմէ ետեւ ձայնաւոր մը գալուն պէս, իր ձայնը կը կորսուի (804. Ա.): Ասոր համար երբ որ բառի մը վերջին անձայն e գրէն յառաջ ուրիշ ձայնաւոր մ'ըլլայ նէ, իրմէ ետեւ միշտ ձայնաւորով սկսած բառ մը պիտի գայ:

La joie est naturelle aux âmes innocentes.

Il déteste la *vie* et le monde trompeur.

825. Թեպէտ ասանկ տեղեր միշտ երկու ձայնաւոր քովէ քով կը մնայ, ի վերայ այսր ամենայնի անձայն քին կորսուիլը աս պահաւթիւնը քիչ մը կը ծածկէ ու ներուած է: Բայց ասանկ բառերէն ետեւ բաղաձայնով սկսած բառ զնելը սխալ է. ուստի աս տողերն աղէկ չեն.

Au travers du soleil ma *vue* s'éblouit.

Il *avoue* sa faute et demande pardon.

Ils vous *louent* tout haut et vous *jouent* tout bas.

826. Որովհետեւ ռնդական հնչումն ալ ձայնաւոր կը սեպուի, անոր համար իրմէ ետեւ ձայնաւորով սկսած բառ միայն ան ատեն կրնայ գրուիլ երբ որ երկուքը մէկտեղ հարկաւոր կապակցութիւն ունենալով (26) մէկտեղ կը հնչուին, ու ռնդական հնչումը կը կորսուի եւ կամ երբ որ խօսքին իմաստը ռնդականէն ետեւ քիչ մը կենալ կ'ուզէ.

Mon âme, louez le Seigneur; . . .

Renonçons au stérile appui

Des grands qu'on *implore* aujourd'hui.

Un agneau se désalterait

Dans le courant d'une onde pure.

Celui qui met un *frein* à la fureur des flots.

Chacun, à son aspect, garde un morne silence.

827. Բայց աս երկու բանը չ'ըլար նէ, ձայնաւորէ մը յառաջ ռնդական հնչում գործածելէն զգուշանալու է. ուստի աս ետեւի տողերն աղէկ չեն.

Un grand *nom* est un poids difficile à porter.

Ah! j'attendrai longtemps, la nuit est *loin* encore.

828. Ստանաւորի մէջ երկրորդ զգուշանալու բանը խիստ ու անարդ բառեր գործածելն է: Ասոնք մտադրութեամբ ընտիր ոտանաւորի զբքեր կարդալով աւելի աղէկ ու գիւրաւ կը սովորուի, քան թէ

երկայն վարդապետութիւններով: Միայն օրինակի հա-
մար հաստեղս քանի մը շաղկապ կը դնենք, որոնք
արձակ շարադրութեան մէջ որչափ խօսքին աղուորու-
թիւն ու կենդանութիւն կու տան նէ, այնչափ ալ
ստանաւորի մէջ կարգը կը մեղկեն ու զօրութիւնը կը
տկարացընեն. *ինչպէս են c'est pourquoi, parce que,
pourvu que, puisque, de manière que, de façon que,
de sorte que, outre que, d'ailleurs, en effet, եւ
ուրիշ ասոնց նմանները:*

Աս բառերուն վրայ Նարոյէոն Լանտ ասանկ կ'ըսէ.
Յառաջագոյն c'est pourquoi, pourvu que, afin
que, puisque, or, car, եւ այլն, բառերը
ստանաւորի մէջ գործածուելու արժանի չէին սեպուիր:
Բայց ետքէն քանի մը վարպետ ու զգուշաւոր ստա-
նաւոր շինողներ անանկ աղէկ գործածեցին որ հիմայ
խտիւ անոնց գործածութիւնն արգիլելու ըլլանք նէ:
անիրաւութիւն կ'ընենք. բայց ասով դէշ եղանակաւ
գործածելու ալ չենք յորդորեր:

829. Վաղղիներէն ստանաւորն արձակէն քիչ տար-
բերութիւն ունի ու ազատութիւնները շատ փոքր բա-
ներ են, որոնցմէ ոմանք ալ քերականութեան մէջ տեղ
տեղ դրինք: Ասոնցմէ զատ ստանաւորի մէջ քանի մը
բառեր կը գործածուին, որոնք արձակի մէջ կամ ամե-
նեւին չեն գործածուիր կամ խիստ քիչ. *ինչպէս են
antique, courroux, coursier, l'Éternel կամ Tout-
Puissant կամ le Très-Haut, flanc, forfait, glaive,
les humains կամ les mortels, hymen կամ hyménée,
jadis, soudain բառերը, ancien, colère, cheval,
Dieu, sein, crime, épée, les hommes, mariage,
autrefois, aussitôt բառերուն տեղ:*

830. Վրանի մը բառեր կրնան կրճատուիլ. *ինչ-
պէս' encore դրելու տեղ, encor կը դրուի, երբ որ իրմէ
ետքը բաղաձայնով սկսած բառ մը կու գայ, ու գրողը
կ'ուղէ որ երկու վանկ ըլլայ՝ չէ թէ երեք վանկ: Նոյն-
պէս քանի մը բայերուն սահմանական ներկայ եզակի
առաջին դէմքին ճոթի s դիրք կը կրճատուի, ու j'aver-
tis, je crois, je dis, je dois, je reçois, je sais, je*

vois գրելու տեղ, j'averti, je croi, je di, je doi, je reçois, je sai, je voi կը գրուի. բայց ասոնք en-coreին չափ շատ շէն գործածուիր: Մանաւանդ հի-նակուան նոր հեղինակները գրեթէ ամենեւին շէն գոր-ծածեր, ու թատրներու մէջ ալ ներուած շէ, կ'ըսէ նախօրէնն Լանտէ, ուր որ յառաջ հասարակ սովորու-թիւն մըն էր:

831. Երբեմն ալ բառի մը վերջը գիր մը կամ մէկ երկու գիր կ'աւելցուի. ինչպէս jusque բնու տեղ՝ jusques, grâce au ciel բնու տեղ՝ grâces au ciel. Հիներուն մէջ avecին տեղ՝ avecque, եւ աւելի հի-ներուն մէջ doncին տեղ՝ donques կը գտնուի, բայց հի-մայ շէն գործածուիր:

Հ Ա Տ Ո Ւ Ա Մ Է .

ՈՏԱՆԱՆՈՐԵՆԵՐՈՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

832. Ոտանաւորը խօսած նիւթին ու անոր եր-կայնութեան նայելով, գլխաւորաբար երկու կը բաժնուի. մէյ մը մեծ ու երկայն, մէյ մ'ալ պզտիկ կտորներ:

833. Ըռաջինին կը վերաբերին Գիւցազնական, բանաստեղծութիւնները, Ողբերգութիւնը, կատակ-երգութիւնը, Վարդապետական բանաստեղծութիւ-նը, Հովուերգութիւնը, Նամակները, Երգիծարա-նութիւնն ու Եղերերգութիւնը:

834. Երկրորդին կը վերաբերին Տաղը, Նուա-գը, Պարոյրը, Տնասը, Վերտառութիւնը, Առակը, Պարերգութիւնը, Յուցքը:

835. Ըռաջիններուն մէջ ընդհանրապէս տասու-երկու վանկով տողեր կը գործածուին, առանց մէջեր-նին ուրիշ թուով տող խառնելու. եւ միշտ ալ ան-խառն յանգերը կը գործածուին: Մինակ կատակեր-դական ու զուարճախօս նամակներու մէջ տասը վան-կով տողերը կը գործածուին:

836 . Մէկալներուն մէջ հասարակօրէն քիչ վանկերով տողերը կը գործածուին , եւ աւելի խառն յանգերը : Շատ անգամ ալ քիչ վանկով տողերն իրենցմէ շատ վանկ ունեցող տողերուն մէջ կը խառնուին , կամ անոնցմէ վերջը կը գրուին :

837 . Աս տեսակ տեսակ ոտանաւորներուն վրայ մէկիկ մէկիկ վարդապետութիւններ տալը մեր բռնած համառօտութեան շիյնար , մանաւանդ որ աւելի բանաստեղծութեան կը վերաբերին քան թէ բուն ոտանաւորի արուեստին :

ՏՊԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԻՆՆԵՐԸ

Էջ	Տող	Սկզբ	Ուղիղ
65	10	qui's aillent	qu'ils aillent
66	43	confissons	confisons
67	42	cueillons	cueillions
98	13	punisez	punissez
120	34	tous juges	tous les juges
127	23	abres	arbres
136	33	m'apelle *	m'appelle
193	11	me rapelle	me rappelle
193	13	ornemets ?	ornements ?
210	15	j'ai aiffaire	j'ai affaire
234	16	chosses	choses
241	8	vainqueur	vainqueur
259	19	m'embarasser	m'embarrasser
260	2	Banissement	Bannissement

For the City of London

